ERICH MARIA REMARQUE

ZEII SUNT SINGURI

Editura AIUS

ERICH MARIA REMARQUE

ZEII SUNT SINGURI

Editura AIUS
Craiova, 1993

erich maria remarque

Editor:
nicolae marinescu

Traducere de:
oana - nora firescu

ISBN 973-95229-5-5

zeii sunt singuri

Editura AJUS

Remarque, Erich Maria
Der Himmel kent keine Günstlinge
Verlag Ullstein GmbH
Frankfurt/M-Berlin-Wien
ISBN 3-548-03395-4

Pentru Paulette Goddard Remarque

1

Clerfayt opri maşina la o staţie de benzină din faţa căreia zăpada fusese curăţată şi claxonă. Nişte ciori se ciorovăiau în jurul stâlpilor de telegraf iar în micul atelier din spatele benzinăriei cineva ciocănea într-o tablă. Ciocănitul încetă şi un băiat de şaisprezece ani, cu un pulover roşu şi ochelari cu ramă metalică, ieşi afară.

– Fă-i plinul, zise Clerfayt, coborând din maşină.

– Cu Super?

– Da. La ora asta se mai poate mânca pe undeva?

Băiatul făcu semn spre clădirea de peste drum.

– Vizavi. Specialitatea de azi de la prânz a fost Platou de Berna. Să dau jos lanţurile?

– De ce?

– Mai sus şoseaua e şi mai îngheţată ca aici.

– Tot defileul?

– Prin defileu nu puteţi trece. De ieri e iar închis. Cu o maşină sport atât de joasă nici nu reuşiţi să treceţi pe acolo.

– Nu? zise Clerfayt. Mă faci curios.

– Şi dumneavoastră pe mine, replică băiatul.

Cârciuma era neaerisită şi mirosea a bere răsuflată şi iarnă lungă. Clerfayt comandă carne Bündner, pâine, brânză şi o carafă de Aigle. Chemă chelneriţa să-i aducă mâncarea pe terasă. Nu era foarte frig afară. Cerul era imens şi de culoarea genţianei.

– S-o stropesc niţel cu furtunul? întrebă băiatul de la benzinărie. Nu i-ar strica de loc.

– Nu. Curăţă numai parbrizul.

Maşina nu fusese spălată de mult şi acest lucru era vizibil. O ploaie neaşteptată după Aix transformase praful roşu al ţărmului de la St. Raphael, adunat pe masca radiatorului şi pe aripi, într-un model oriental; la aceasta se adăugaseră stropii din băltoacele străzilor din mijlocul Franţei şi noroiul aruncat pe caroserie de roţile din spate a nenumărate camioane în timpul depăşirilor. De ce am venit oare aici? se gândi Clerfayt. Pentru schi e şi aşa prea târziu. Iar mila? Mila e un

prost tovarăş de călătorie şi o destinaţie şi mai proastă.

De ce nu mă duc la München? Sau la Milano? Dar ce să fac la München? Sau laMilano? Sau oriunde în altă parte? Am obosit, gândi el. Am obosit să rămân şi am obosit să-mi iau rămas bun. Sau poate am obosit numai să iau decizii? Dar, la urma urmei, ce decizii ar fi de luat? Bău vinul şi se întoarse în cârciumă.

Fata spăla pahare în spatele tejghelei. Capul împăiat al unei capre negre privea ţintă, cu ochi de sticlă, pe deasupra ei şi a lui Clerfayt, reclama unei berării din Zürich lipită pe peretele de vizavi. Clerfayt scoase din buzunar o sticlă plată, îmbrăcată în piele.

– Puteţi să mi-o umpleţi cu coniac?

– Courvoisier, Rémy-Martin, Martell?

– Martell.

Fata începu să toarne coniacul cu un pahar. O pisică intră şi se frecă de picioarele lui Clerfayt. El îşi mai luă două pachete de ţigări şi chibrituri şi îşi plăti consumaţia.

– Ăştia sunt kilometri? întrebă afară băiatul în pulover roşu, arătând spre bordul maşinii.

– Nu, mile.

Băiatul scoase un fluierat admirativ.

– Păi atunci ce căutaţi aici în Alpi? Cu aşa un bolid ar trebui să fiţi pe autostradă.

Clerfayt îl privi atent. Lentile lucitoare, nas cârn, coşuri, urechi clăpăuge - o fiinţă care tocmai schimbase melancolia copilăriei cu toate defectele semi-maturităţii.

– În viaţă nu faci întotdeauna ce ar trebui să faci, fiule, zise el. Chiar dacă eşti conştient de acest lucru. În asta poate uneori să rezide farmecul vieţii. 'Nţeles?

– Nu, răspunse băiatul, trăgând zgomotos aer pe nas. Dar telefoane de avarie găsiţi pe tot parcursul defileului. Ajunge să sunaţi, în caz că vă împotmoliţi. Venim noi să vă luăm. Iată numărul nostru.

– Aici n-aveţi Saint-Bernharzi cu butoiaşe de rachiu la gât?

– Nu. Coniacul e prea scump şi câinii s-au făcut prea şmecheri. Au început să bea şi rachiul. În schimb, acum avem boi. Boi zdraveni pentru remorcare.

Băiatul susţinu privirea lui Clerfayt cu ochelarii săi lucitori.

– Tu îmi mai lipseai astăzi, zise acesta în cele din urmă. Un filozof în vârf de munte! Te pomeneşti că te mai cheamă şi Pestalozzi sau Lavater?

– Nu, Göring.

– Poftim?

– Göring. Băiatul îşi dezveli dantura din care lipsea un dinte din faţă. Dar Hubert pe numele mic.

– Ceva rudă cu ...

– Nu, îl întrerupse Hubert. Noi suntem Göringi din Basel. Dacă am fi dintre

ceilalţi, n-ar mai fi nevoie să fac aici plinul zi de zi. Atunci am primi o pensie grasă.

Clerfayt rămase o clipă tăcut.

– O zi ieşită din comun, zise el apoi. Cine s-ar fi aşteptat la aşa ceva? Numai bine, fiule, în viaţa ta viitoare. Ai fost o surpriză.

– Dumneavoastră, nu. Sunteţi pilot de curse, nu-i aşa?

– De ce?

Hubert Göring arătă spre numărul aproape şters de noroiul de pe masca radiatorului.

Eşti şi detectiv pe deasupra! Clerfayt urcă în maşină. Poate ar fi mai bine să fii pus la popreală cât de curând, ca omenirea să poată fi feritä de o nouă calamitate. Când vei fi deja prim-ministru, va fi prea târziu.

Porni motorul.

– Aţi uitat să plătiţi, declară Hubert. Patruzeci şi doi de frăncuţi.

Clerfayt îi dădu banii.

– Frăncuţi! repetă el. Uite, treaba asta mă linişteşte. O ţară în care banii au un nume de alint nu poate deveni dictatură.

O oră mai târziu maşina se împotmoli. Câteva lespezi de zăpadă de pe povârniş se prăbuşiseră şi troieniseră drumul.

Clerfayt ar fi putut întoarce şi coborî iar în vale, dar n-avea chef să reîntâlnească atât de curând privirea de peşte a lui Hubert Göring. În afară de aceasta, nu îi plăcea să se întoarcă din drum. Aşa că rămase liniştit în maşină, fumă câteva ţigări, bău coniac, ciuli urechile la croncănitul ciorilor şi-l aşteptă pe Dumnezeu.

Dumnezeu apăru după câtăva vreme sub forma unui plug de curăţat zăpada. Clerfayt împărţi restul de coniac cu şoferul. Apoi omul o luă înainte şi începu să cureţe cu maşina sa zăpada de pe drum. Părea că taie cu ferăstrăul un uriaş copac alb, doborât la pământ, preschimbându-l în cercuri de aşchii sclipitoare care, în lumina piezişă a soarelui, răsfrângeau toate culorile curcubeului.

Două sute de metri mai încolo drumul era din nou liber. Plugul se trase la margine şi maşina lui Clerfayt lunecă pe lângă el. Şoferul îi făcu semn cu mâna din urmă. Purta, la fel ca Hubert, un jerseu roşu şi ochelari. De aceea Clerfayt nu se angajase în altă conversaţie în afara celei sigure şi comode despre zăpadă şi rachiu; un al doilea Göring în aceeaşi zi, ar fi fost totuşi prea mult.

Hubert minţise: sus trecătoarea nu era închisă. Maşina urca acum cu repeziciune şi deodată valea se căscă înaintea lui Clerfayt, adâncă, albastră şi reavănă în dimineaţa proaspătă de iarnă şi, risipit în ea, ca într-o cutie cu jucării, se ivi satul cu acoperişuri albe, o turlă piezişă de biserică, patinoare, câteva hoteluri şi primele lumini aprinse în case. El opri o clipă maşina şi privi în vale. Apoi coborî încet, luând curbele cu atenţie. Pe aici, pe undeva, într-un sanatoriu se afla Hollmann, copilotul său, care se îmbolnăvise acum un an. Medicul pusese diagnosticul de tuberculoză şi Hollmann râsese. Doar aşa ceva nu mai exista în secolul antibioticelor şi al ciupercilor miraculoase, şi chiar dacă exista, primeai un pumn de tablete, un număr de injecţii şi te făceai sănătos. Însă

leacurile miraculoase nu fuseseră atât de glorioase şi de infailibile, cum li se dusese vestea, mai ales în cazul unor oameni care crescuseră în timpul războiului şi nu prea avuseseră ce să mănânce.

În timpul cursei de o mie de mile din Italia, Hollmann avusese - înainte de a ajunge la Roma - o hemoragie şi Clerfayt fusese nevoit să-l lase la depou. Medicul insistase să-l trimită pentru câtva timp la munte. Hollmann protestase vehement, conformându-se în cele din urmă; însă cele câteva luni se făcuseră aproape un an.

Motorul începu deodată să tuşească. Bujiile, se gândi Clerfayt; iarăşi! Aşa se întâmplă când conducând, nu-ţi stă mintea la condus! Lăsă maşina să meargă la vale, fără motor, apoi, ajungând pe drum drept, opri şi deschise capota.

Erau, ca de obicei, bujiile celui de al doilea şi al patrulea cilindru, care erau ancrasate. El le deşurubă, le curaţă, le montă la loc şi porni din nou maşina. Acum motorul funcţiona şi Clerfayt apăsă cu mâna acceleraţia de câteva ori, pentru a îndepărta uleiul de prisos. Când se îndreptă de spate, văzu caii unei sănii ce venea din partea opusă, speriindu-se de uruitul neaşteptat al motorului. Se ridicară în două picioare şi smuciră sania de-a curmezişul şoselei în direcţia maşinii sale. El le sări în faţă, apucă hăţurile calului din stânga şi se lăsă târât.

După câteva salturi, animalele se opriră; tremurau şi aburul răsuflării lor plutea in jurul capetelor. Ochii lor înspăimântaţi păreau ochii unor creaturi antediluviene. Clerfayt dădu grijuliu drumul hăţurilor. Caii se oprira fornăind şi sunându-şi zurgălăii. El văzu că nu erau cai obişnuiţi, de înhămat la sanie.

Un bărbat solid, care purta o căciulă de blană neagră, se ridică în picioare în sanie şi începu să le vorbească liniştitor animalelor. Lângă el şedea o femeie tânără care se ţinea strâns de speteaza banchetei. Avea un ten măsliniu şi ochi foarte deschişi la culoare.

– Îmi pare rău că v-am speriat, spuse Clerfayt. Nu m-am gândit că aici caii nu sunt obişnuiţi cu maşinile.

Bărbatul se mai ocupă o vreme de animale, apoi lăsă hăţurile mai moale şi se întoarse pe jumătate:

– Nu cu maşini care fac un asemenea zgomot, replică el distant. În tot cazul, aş fi putut să strunesc caii şi singur. Multe mulţumiri că aţi vrut să ne salvaţi.

Clerfayt ridică privirea. Dădu de un chip arogant, pe care se răsfrângea o urmă de batjocură, ca şi cum bărbatul s-ar fi amuzat politicos de faptul că voise să facă pe eroul în mod inutil. Nu i se întâmplase de mult ca de la prima vedere cineva să-i displacă atât de profund.

– Nu pe dumneavoastră am vrut să vă salvez, replică el sec, ci propria-mi maşină de tălpile saniei dumneavoastră.

– Sper că nu v-aţi murdărit inutil din această cauză.

Bărbatul se întoarse iar spre cai. Clerfayt se uită la femeie. Probabil de aceea, gândi el, vroia să rămână el eroul.

– Nu, nu m-am murdărit, răspunse el tărăgănat. Pentru asta e totuşi nevoie de mai mult!

Sanatoriul Bella Vista se afla pe o colină deasupra satului. Clerfayt parcă maşina pe un loc neted, lângă intrare, unde se aflau câteva sănii. Opri motorul şi puse o pătură pe capotă, pentru a-l păstra încălzit.

– Clerfayt! strigă cineva dinspre intrare.

Se întoarse şi, spre mirarea sa, îl văzu pe Hollmann alergând spre el. Îl crezuse ţintuit la pat.

– Clerfayt! strigă Hollmann. Eşti tu cu adevărat?

– Cât se poate de adevărat! Şi tu? Umbli brambura? Credeam că eşti la pat.

Hollmann râse.

– Aşa ceva e demodat aici! îl bătu pe Clerfayt pe umăr şi îşi plimbă privirea asupra maşinii.

– Mi s-a părut că aud în vale mugetul lui Giuseppe şi credeam că e o halucinaţie. Apoi v-am văzut urcând încoace. Aşa o surpriză! De unde vii?

– De la Monte Carlo.

– Nu mai spune! Hollmann nu-şi mai găsea astâmpărul. Şi cu Giuseppe, bătrânul leu! Credeam deja că m-aţi uitat!

Lovi uşor cu palma capota maşinii. Participase cu ea la şase raliuri şi tot în ea avusese prima hemoragie mai puternică.

– Sper că e tot Giuseppe, nu-i aşa? Nu vreun frate mai mic?

– Giuseppe e. Dar nu mai intră în raliu; l-am cumpărat de la fabrică. Acum e scos la pensie.

– Ca şi mine!

Clerfayt ridică privirea.

– Tu nu eşti la pensie, tu eşti în concediu!

– Un an! Asta nu mai e concediu! Dar hai înăuntru. Trebuie să sărbătorim revederea! Ce bei? Tot vodcă?

Clerfayt încuviinţă din cap.

– Aveţi vodcă aici?

– Pentru oaspeţii hotelului se găsesc de toate. Acesta e un sanatoriu modern.

– Aşa se pare. Arată ca un hotel.

– Asta e în spiritul tratamentului. Terapie modernă. Suntem vilegiaturişti. Nu mai suntem pacienţi. Cuvintele "boală" şi "moarte" sunt tabu. Ignorate. Psihologie aplicată. E foarte eficientă pentru moral; cu toate acestea se moare. Ce-ai făcut la Monte Carlo? Ai luat parte la raliu?

– Da. Nu mai citeşti rubrica sportivă?

Hollmann păru o clipă stingherit.

– La început am făcut-o, apoi am renunţat. Stupid, nu?

– Nu, dimpotrivă. Citeşte-o când o să pilotezi iar.

– Da, spuse Hollmann gânditor. Când o să pilotezi iar! Şi când o să câştig la Loterie Lozul cel Mare. Cu cine ai intrat în cursă?

– Cu Torriani.

Se îndreptară spre intrare. Povârnişurile erau roşii în lumina asfinţitului. Schiori ţâşneau, ca nişte virgule negre, prin lumina sclipitoare.

– E frumos aici, spuse Clerfayt.

– Da, e o închisoare frumoasă.

Clerfayt nu răspunse. El cunoştea alte închisori.

– Torriani e acum copilotul tău? întrebă Hollmann.

– Nu. Când unul, când altul. Te aştept pe tine.

Nu era adevărat. Clerfayt îl avea de o jumătate de an pe Torriani drept copilot la cursele de maşini sport. Dar cum Hollmann nu mai citea rubrica sportivă, aceasta era o minciună comodă.

Ea avu asupra lui Hollmann efectul unei băuturi. O dungă fină de stropi de sudoare apăru din senin pe fruntea sa.

– Ai făcut ceva la raliu? întrebă el.

– Nimic. Am fost prea înceţi.

– De unde aţi pornit?

– Din Viena. A fost o idee trăsnită. Am fost opriţi de fiecare patrulă sovietică. Toţi credeau că vrem să-l răpim pe Stalin sau că avem încărcătură de dinamită. De fapt nici n-am vrut să câştig, ci doar să-mi încerc noua maşină.

– Ce străzi au ăia în zona rusească?

– Mai rău ca în era glaciară.

Hollmann râse.

– Asta a fost răzbunarea lui Giuseppe! Înainte de asta unde ai mai concurat?

Clerfayt ridică mâna.

– Hai să bem ceva! Şi fă-mi o favoare: în primele zile hai să vorbim despre orice, din partea mea despre orice, numai despre curse şi automobile, nu!

– Dar bine, Clerfayt! Despre ce altceva atunci?

– Numai câteva zile.

– Ce e? S-a întâmplat ceva?

– Nimic. Sunt obosit. Aş vrea să mă odihnesc şi câteva zile să nu mai aud nimic despre aiurelile astea afurisite. Despre nerozia de a pune oamenii să gonească încolo şi încoace pe maşini prea rapide. Sper că mă înţelegi.

– Desigur, spuse Hollmann. Dar ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?

– Nimic, răspunse Clerfayt nerăbdător. Sunt doar superstiţios, ca oricare altul. Contractul meu expiră şi n-a fost încă reînnoit. Mi-e frică de deochi , asta-i tot .

– Clerfayt, spuse Hollmann. Cine s-a accidentat?

– Ferrer, într-un rahat de cursă penibilă şi nesemnificativă, undeva pe coastă.

– Mort?

– Încă nu. Dar i s-a amputat un picior. Şi muierea aia nebună, care se tot ţinea de el, falsa baroană, evită să-l vadă. Stă la cazinou şi boceşte. Nu vrea un infirm. Hai, dă-mi acum un rachiu! Ultimul meu strop de coniac a dispărut în gâtlejul şoferului unui plug de curăţat zăpada, care e mai înţelept ca noi: nu depăşeşte cinci kilometri la oră.

Se aşezară la o măsuţă lângă fereastră. Clerfayt se uită în jur.

– Ăştia sunt toţi bolnavi?

– Nu. Şi sănătoşi aflaţi în vizită la bolnavi.

– Desigur. Şi cei cu feţele palide sunt bolnavii?

Hollmann râse.

– Ăştia sunt sănătoşii. Sunt palizi pentru că au urcat de curând. Ceilalţi care sunt bronzaţi ca nişte sportivi sunt bolnavii care se află aici de mult timp.

O fată aduse un pahar de oranjadă pentru Hollmann şi o carafă mică cu vodcă pentru Clerfayt.

– Cât ai de gând să rămâi? întrebă Hollmann.

– Câteva zile. Unde pot să stau?

– Cel mai bine la Hotel Palace. Acolo e un bar bun.

Clerfayt se uită la paharul cu oranjadă.

– De unde ştii?

– Acolo ne ducem când mai facem câte-o escapadă.

– Escapadă?

– Da, în câte-o noapte când vrem să ne simţim sănătoşi. E interzis, dar când îl loveşte pe câte unul amocul, îi prinde mai bine decât să poarte o discuţie fără succes cu Dumnezeu pe tema bolii sale.

Hollmann scoase o sticlă plată din buzunarul de la piept şi îşi turnă din ea în pahar.

– Gin, zise el. Şi ăsta ajută.

– Nu aveţi voie să beţi? întrebă Clerfayt.

– Nu e strict interzis, dar aşa e mai simplu.

Hollmann puse sticla la loc în buzunar.

– Aici sus ajungi să fii cam copilăros.

O sanie opri în faţa intrării. Clerfayt observă că era aceeaşi pe care o întâlnise pe şosea. Din ea coborî bărbatul cu căciula de blană.

– Ştii cine e? întrebă Clerfayt.

– Femeia?

– Nu, bărbatul.

– Un rus. Îl cheamă Boris Wolkow.

– Bielorus?

– Da. Dar, ca o variaţie, nu e nici vreun fost mare prinţ, nici sărac. Se pare că taică-său a deschis când trebuia un cont la Londra şi s-a aflat, când nu trebuia, la Moscova; a fost împuşcat. Soţia cu copilul au reuşit să scape. Se zice că ea şi-ar fi cusut în corset smaralde cât nuca. În 1917 se mai purtau corsete.

Clerfayt izbucni în râs.

– Eşti o adevărată agenţie de detectivi! De unde ştii toate astea?

– Aici ajungem să aflăm curând totul unul despre altul, replică Hollmann, cu o undă de amărăciune în glas. Peste o săptămână, când trece sezonul sportiv, satul ăsta nu mai e decât un târguşor în care se bârfeşte tot restul anului.

Un grup de oameni în haine negre trecu pe lângă ei, vorbind tare în spaniolă.

– Pentru un sătuc păreţi să fiţi destul de internaţionali, observă Clerfayt.

– Aşa şi suntem. Moartea încă nu dă semne de şovinism.

– Nu mai sunt chiar aşa de sigur de asta.

Clerfayt privi spre uşă.

– Asta e soţia rusului?

Hollmann se întoarse să se uite.

– Nu.

Rusul şi femeia intrară în sală.

– Şi ei sunt amândoi bolnavi? întrebă Clerfayt.

– Da. Nu arată, nu-i aşa?

– Nu.

– Aşa se întâmplă de obicei. O perioadă arăţi înfloritor. Apoi figura nu mai ţine, dar atunci nici nu mai umbli de colo-colo.

Rusul şi femeia rămaseră lângă uşă. Bărbatul încerca să o convingă de ceva. Ea îl ascultă, scuturâ apoi cu putere din cap şi porni cu paşi repezi spre fundul sălii. Bărbatul privi în urma ei şi aşteptă o clipă, apoi ieşi şi urcă în sanie.

– Se pare că au avut o mică ceartă, zise Clerfayt, nu fără o oarecare satisfacţie.

– Aşa ceva se întâmplă la noi în orice clipă. Toţi cei de aici o cam iau razna după o vreme. Psihoza lagărului de prizonieri. Proporţiile se răstoarnă; fleacurile devin importante şi lucrurile cu adevărat importante trec pe planul doi.

Clerfayt îl privi cu atenţie pe Hollmann.

– Şi cu tine se întâmplă la fel?

– Şi cu mine. Nu poţi privi ţintă mereu acelaşi punct.

– Cei doi locuiesc şi ei aici?

– Numai femeia; bărbatul locuieşte în altă parte.

Clerfayt se ridică.

– Mă duc acum la hotel. Unde putem lua masa de seară împreună?

– Aici. Avem o sală de mese unde e permis şi accesul vizitatorilor.

– Bine. La ce oră?

– La şapte. La nouă trebuie să fiu în pat. Ca la şcoală.

– Ca în armată, zise Clerfayt. Sau înainte de cursă. Îţi mai aduci aminte, la Milano, cum ne uşuia antrenorul în hotel ca pe nişte găini?

Chipul lui Hollmann se luminâ.

– Gabrielli? Mai există?

– Bineînţeles. Ce i se poate întâmpla? Antrenorii mor în pat - ca generalii.

Femeia care venise cu rusul se întoarse. La ieşire fu oprită de o femeie căruntă, care îl spuse ceva cu voce joasă şi tăioasă. Ea nu ripostă şi se răsuci pe loc. Nehotărâtă, se opri, apoi îl văzu pe Hollmann şi veni la el.

– Crocodilul nu mai vrea să mă lase să ies, şopti ea. Susţine că nu am voie. Că o să mă pârască lui Dalai-Lama dacă mai încerc...

Se întrerupse.

– El e Clerfayt, Lillian, făcu Hollmann prezentările. Ţi-am povestit de el. Mi-a făcut o surpriză şi a venit să mă vadă.

Femeia înclină din cap. Păru să nu-l recunoască pe Clerfayt şi se întoarse iar spre Hollmann.

– Zice că trebuie să stau în pat, răbufni ea iritată. Şi asta numai pentru că am avut puţină febră zilele trecute. Dar eu nu mă las întemniţată. Nu în seara asta! Mai rămâneţi?

– Da, luăm masa în antecamera infernului.

– Vin şi eu.

Îi salută din cap pe Clerfayt şi Hollmann şi plecă.

– Toate astea trebuie să ţi se pară cam tibetane, zise Hollmann. Antecamera infernului se numeşte aici sala în care au acces vizitatorii. Dalai-Lama e, bineînţeles, profesorul, Crocodilul - sora şefă.

– Şi femeia?

– Se numeşte Lillian Dunkerque. Belgiancă, din mamă rusoaică. Părinţii sunt amândoi morţi.

– De ce se enervează aşa din asemenea fleacuri?

Hollmann ridică din umeri. Dintr-o dată arăta obosit.

– Ţi-am spus deja că aici toţi o cam iau razna. Mai ales când moare cineva.

– A murit cineva?

– Da, o prietenă de-a ei. Ieri, aici în sanatoriu. Nu interesează pe nimeni, dar de câte ori se întâmplă, parcă moare şi ceva din fiecare. Ceva speranţă, probabil.

– Da, zise Clerfayt. Dar asta e peste tot la fel.

Hollmann încuviinţă din cap.

– Aici încep să moară când se face primăvară. Mai mult ca iarna. Ciudat, nu ţi se pare?

2

Etajele superioare ale sanatoriului nu mai arătau a hotel; erau spitale. Lillian Dunkerque se opri în faţa camerei în care murise Agnes Somerville. Auzi voci şi zgomote şi deschise uşa.

Sicriul nu mai era acolo. Ferestrele erau larg deschise şi două femei de serviciu tocmai frecau podelele. Apa clipocea pe duşumea, mirosea a Lysol şi a săpun, mobilele erau mutate de la locul lor şi lumina electrică străpungea, tăioasă, fiecare ungher al încăperii.

Lillian crezu o clipă că greşise camera. Apoi văzu, aruncat pe un dulap, ursuleţul de pluş care fusese mascota moartei.

– Au şi ridicat-o deja? întrebă ea.

Una dintre femeile de serviciu se îndreptă de spate.

– A fost dusă la Numărul Şapte. Aici trebuie să facem curăţenie. Mâine dimineaţă vine deja altcineva.

– Mulţumesc.

Lillian închise uşa. Cunoştea Numărul Şapte. Era o încăpere mică, lângă liftul de bagaje. Morţii erau aduşi acolo, pentru că astfel puteau fi transportaţi mai uşor în timpul nopţii la subsol. Ca nişte bagaje, gândi Lillian. Şi în urma lor se ştergea cu apă, săpun şi Lysol orice semn al trecerii lor.

În camera Şapte era întuneric. Nu mai erau nici lumânările. Sicriul fusese deja închis. Trântiseră capacul peste faţa îngustă, delicată, şi părul roşu, strălucitor, şi îl strânseseră bine şuruburile. Totul era pregătit pentru transport. Florile fuseseră luate de pe sicriu; zăceau într-o bucată de pânză ceată alături, pe o masă. Pânza avea inele cu sfori, astfel încât florile să poată fi transportate toate odată. Coroanele zăceau alături, stivuite una peste alta, ca pălăriile într-un magazin de pălării. Draperiile nu erau trase şi ferestrele stăteau deschise. Era foarte frig în încăpere. Luna pătrundea înăuntru cu lumina ei alburie.

Lillian venise să mai vadă o dată moarta. Era prea târziu. Nimeni nu va mai revedea vreodată chipul palid şi părul strălucitor, care fuseseră cândva Agnes Somerville. În noaptea aceasta sicriul va fi coborât în taină şi transportat pe o sanie la crematoriu. Acolo, în iureşul năvalnic al focului, el va începe să ardă, părul roşu va mai sfârâi odată, răspândind scântei, corpul încremenit va mai zvâcni o dată în flăcări, revenit parcă la viaţă - şi apoi totul se va prăbuşi, preschimbându-se în cenuşă, neant şi puţină palidă amintire.

Lillian privi sicriul. Dar dacă mai trăieşte! o fulgeră un gând. Nu s-ar putea întâmpla să-şi fi revenit în lădoiul ăsta necruţător de scânduri? Oare nu se întâmplă uneori? Cine ştie cât de des. Se cunosc doar puţinele cazuri în care cei aflaţi în stare de moarte aparentă au fost salvaţi, dar cine ştie câţi nu s-au sufocat în tăcere, fără a fi găsiţi vreodată? Nu se putea întâmpla ca acum, tocmai acum, în bezna strâmtă a mătăsii foşnitoare, Agnes Somerville să încerce să ţipe din gâtlejul uscat, fără să poată articula un singur sunet? Sunt nebună, gândi Lillian; ce-mi trece prin cap? N-ar fi trebuit să vin aici! De ce am făcut-o? Din sentimentalism? Din zăpăceală? Sau din această curiozitate morbidă, de a-ţi pironi încă odată privirea într-un chip lipsit de viaţă, ca într-un abis, căruia i-ai putea totuşi smulge un ultim răspuns? Lumină, gândi ea, trebuie să fac lumină!

Porni spre uşă dar dedată se opri şi ascultă încordată. I se păru că aude, foarte încet, dar desluşit, un râcâit ca de unghii zgâriind mătasea. Răsuci repede comutatorul. Lumina violentă a lămpii fără abajur din tavan alungă noaptea, luna şi groaza! Aud fantome, am luat-o razna, îşi zise ea. A fost propria mea rochie! Unghiile mele. N-a fost o ultimă, obosită rămăşiţă de viaţă care a mai zvâcnit o dată.

Privi din nou, lung, sicriul care zăcea acum în lumina stridentă. Nu, Iada aceasta neagră, lustruită, cu mânere de bronz nu mai conţinea nici un fel de viaţă. Dimpotrivă - în ea era ferecată cea mai sumbră ameninţare cunoscută de omenire. Nu mai era Agnes Somerville, prietena ei, cea care zăcea acolo, în rochia ei aurie, cu sângele închegat şi plămânii intraţi în putrefacţie; nu mai era

nici copia de ceară a unui om pe care lichidele închise în el începeau să-i descompună; nu, în această ladă stătea la pândă numai NIMICUL absolut, umbra fără de umbră, neantul incomprehensibil, cu foamea sa veşnică de celălalt neant, care sălăşluia în orice fir de viaţă şi creştea, care se năştea odată cu omul şi care se afla şi în ea, Lillian Dunkerque; crescând în tăcere, devorându-i una după alta zilele vieţii, pentru a rămâne în cele din urmă numai El, învelişul său urmând să fie împachetat, aidoma celui de aici, într-o ladă neagră, de gunoi şi putreziciune. Bâjbâi în spatele ei după clanţă. În clipa în care o atinse, clanţa se răsuci brusc în mâna ei. Îşi înăbuşi un ţipăt. Uşa se deschise. În faţa lui Lillian se afla un îngrijitor buimac, care o privea cu ochi holbaţi.

– Ce se întâmplă aici? bâigui el. De unde aţi apărut?

Aruncă peste umărul ei o privire în încăperea în care acum perdelele se zbăteau în bătaia curentului.

– Doar era încuiat! Cum aţi intrat? Unde e cheia?

– Nu era încuiat.

– Cineva înseamnă atunci că ... îngrijitorul se uită la uşă. Uite-o aici!

Îşi trecu mâna peste faţă.

– Ştiţi, pentru o clipă am crezut ...

– Ce?

El arătă spre sicriu.

– Am crezut că sunteţi dumneavoastră şi ...

– Păi, eu sunt, şopti Lillian.

– Cum?

– Nimic.

Omul făcu un pas în cameră.

– Nu m-aţi înţeles. Am crezut că sunteţi moarta. Ca să vezi! Şi nu se poate spune că n-am văzut destule la viaţa mea...Râse.

– Asta se cheamă o sperietură în miez de noapte! Dar ce faceţi aici? Numărul 18 a fost deja înşurubat.

– Cine?

– Numărul 18. Nu ştiu numele. De fapt nici nu e nevoie. Când vine sorocul, nici cel mai frumos nume nu mai foloseşte la nimic.

Îngrijitorul stinse lumina şi încuie uşa.

– Bucuraţi-vă că nu sunteţi dumneavoastră înăuntru, domnişoară, zise el blajin.

Lillian scotoci în buzunar şi scoase o monedă.

– Luaţi asta pentru sperietura pe care aţi tras-o din cauza mea.

Îngrijitorul se înclină şi-şi trecu, mulţumit, palma peste obrajii neraşi.

– Vă mulţumesc din suflet. O să-i împart cu colegul meu, Josef. După aşa o treabă tristă, un rachiu de secară pică foarte bine. Nu puneţi prea tare la inimă, domnişoară. Odată şi-odată toţi trebuie să ne obişnuim cu asta.

– Da, zise Lillian. Asta e o consolare. O consolare într-adevăr minunată, nu-i aşa?

Se afla în camera ei. Caloriferele ţiuiau. Toate luminile ardeau. Sunt nebună, gândi ea. Mi-e frică de noapte. Mi-e frică de mine însămi. Ce să fac? Pot să iau un somnifer şi să las lumina aprinsă. Pot să-l sun pe Boris şi să stau cu el de vorbă. Întoarse mâna după telefon, dar nu ridică receptorul. Ştia dinainte ce i-ar fi spus. Ştia, oare, şi că avea dreptate? Omul are stropul său de raţiune pentru a recunoaşte că nu poate trăi numai după cele ce-i dictează ea. Se trăieşte prin sentimente, şi, în cazul lor, dreptatea nu ajută la nimic.

Se chirci într-un fotoliu, lângă fereastră. Am douăzeci şi patru de ani, gândi ea. Tot atâţia câţi avea şi Agnes. De patru ani sunt aici, sus. Înainte de asta, timp de aproape şase ani, a fost război. Ce cunosc eu din viaţă? Distrugere, ruină, fuga din Belgia, lacrimi, frică, moartea părinţilor mei, foametea şi apoi boala pricinuită de înfometare şi pribegie. Înainte de asta am fost copil. Abia îmi amintesc cum trebuie să fi arătat oraşele noaptea, pe timp de pace. Miile de lumini şi strălucitoarea lume a străzilor. Ce mai ştiu eu din toate acestea? Nu mai cunosc decât camuflajele şi ploaia de bombe dezlănţuită din bezna de nepătruns, şi apoi ocupaţiile, şi teama, refugiile şi frigul. Fericirea? Cum se mai scorojise acest cuvânt nesfârşit, care odinioară îmi apărea atât de strălucitor în vise! O cameră neîncălzită însemna deja fericire, o pâine, un beci, un loc adăpostit de focul gloanţelor. Apoi urmase sanatoriul. Privi afară, pe fereastră. Jos aştepta o sanie lângă intrarea de serviciu. Poate era deja sania pregătită Agnesei Somerville. Acum un an sosise râzând, cu blănuri şi flori la intrarea principală a sanatoriului; acum părăsea clădirea în taină, pe uşa din dos, ca şi cum nu şi-ar fi achitat nota de plată. Acum şase săptămâni îşi făcuse planul de plecare împreună cu Lillian. Plecarea: năluca, Fata Morgana, care nu venea niciodată.

Telefonul sună. Ea şovăi o clipă, apoi ridică receptorul.

– Da, Boris. Ascultă încordată. Da, Boris. Da, sunt rezonabilă. Da, ştiu că mult mai mulţi oameni mor de infarct şi cancer. Am citit statisticile, Boris, da, ştiu că nouă ni se pare numai că aici sus trăim atât de legaţi unul de celălalt. Da, mulţi se vindecă, e adevărat, noile tratamente... da, Boris, sunt rezonabilă, sigur că da, nu, nu veni, da, te iubesc, Boris, sigur. Puse receptorul în furcă.

– Rezonabilă, murmură ea şi privi lung în oglinda din care o fixa propriul său chip, străin, cu ochi străini. Rezonabilă. Dumnezeule, gândi ea, am fost prea mult timp rezonabilă! Şi la ce bun? Ca să ajung numărul 20 sau 30 din Camera Şapte de lângă liftul pentru bagaje? Ceva într-o ladă neagră, care să-i îngrozească pe toţi?

Se uită la ceas. Mai erau câteva minute până la ora nouă. Noaptea se întindea întunecată şi nesfârşită înaintea ei, plină de panică şi plictiseală, amestecul acela îngrozitor ce caracteriza sanatoriul; panica în faţa bolii şi plictiseala vieţii ordonate care laolaltă deveneau insuportabile, deoarece contrastul nu ducea la nimic altceva decât la un sentiment copleşitor de totală neajutorare.

Lillian se ridică în picioare. Acum nu trebuia să rămână singură! Cu siguranţă mai erau câţiva oameni jos - cel puţin Hollmann cu vizitatorul său.

În sala de mese, în afară de Hollmann şi de Clerfayt se mai aflau trei sudamericani, doi bărbaţi şi o femeie scundă, cam durdulie. Toţi trei erau îmbrăcaţi în negru; toţi trei tăceau. Stăteau ca nişte movilţe negre în mijlocul încăperii, sub lampa strălucitoare.

– Vin din Bogotá, zise Hollmann. Au fost chemaţi telegrafic. Fiica bărbatului cu ochelari cu ramă de baga era pe moarte, însă de când sunt ei aici, fetei îi merge dintr-o dată mai bine. Acum nu ştiu ce să facă - să ia avionul înapoi sau să rămână aici.

– De ce nu rămâne mama, iar ceilalţi să plece?

– Femeia grasă nu e mama fetei. E mama ei vitregă; ea are banii din care trăieşte Manuela. De fapt, nici unul nu vrea să rămână, nici măcar tatăl. Aproape că o uitaseră pe Manuela. Trimiteau regulat cecul şi trăiau în Bogotá - Manuela trăia aici, de cinci ani, şi le scria în fiecare lună câte o scrisoare -. Tatăl şi mama vitregă au între timp copiii lor, pe care Manuela nu-i cunoaşte. Toate bune şi frumoase, până când fetei i-a venit proasta inspiraţie să moară. Bineînţeles că au fost nevoiţi să vină, din pricina reputaţiei. Femeia n-a vrut să-l lase pe bărbatu-său să plece singur. E mai bătrână decât el şi e geloasă, mai ales că ştie că e prea grasă. Şi-a adus cu ea şi întăriri - pe frate-său. Oricum, în Bogotá se vorbise deja că ea o alungase pe Manuela din casă; acum vrea să arate că o iubeşte. Nu este deci o simplă chestiune de gelozie, ci şi de prestigiu. Dacă s-ar întoarce singură, lumea ar începe iar să clevetească. Aşa că stau aici şi aşteaptă.

– Şi Manuela?

– De cum au sosit, taică-său şi maică-sa vitregă i-au arătat o dragoste fierbinte, fiindcă se aşteptau să moară din clipă în clipă. Biata Manuela, care n-a ştiut niciodată ce înseamnă dragostea, a fost atât de fericită, încât a început să îşi revină. Acum părinţii sunt deja nerăbdători. În afară de asta se îngraşă de la o zi la alta, căci îi bântuie o foame nervoasă şi se ghiftuiesc cu vestitele specialităţi de dulciuri locale. Peste o săptămână o vor urî pe Manuela, că nu moare destul de repede.

– Sau se vor obişnui cu sătucul acesta pitoresc, vor cumpăra prăvălia cu dulciuri şi se vor stabili aici, zise Clerfayt.

Hollmann râse.

– Ai o fantezie macabră.

– Dimpotrivă. Doar experienţe macabre. Dar de unde ştii tu toată povestea?

– Ţi-am mai spus că aici nu există secrete. Sora Cornelia Wehrli vorbeşte spaniola şi este confidenta maşterei.

Cele trei figuri întunecate se ridicară de la masă. Nu schimbaseră un singur cuvânt în tot acest răstimp. Ceremonioşi şi demni, porniră, unul în urma celuilalt, spre uşă.

În prag, aproape că se ciocniră de Lillian Dunkerque, care intră atât de intempestiv, încât femeia cea grasă se sperie şi se dădu la o parte, cu un ţipăt ascuţit de pasăre.

Lillian veni grăbită la masa lui Hollmann şi a lui Clerfayt, răsucindu-se apoi să-l

arunce o privire femeii.

– De ce ţipă? şopti ea. Doar nu sunt o nălucă! Sau poate totuşi? Deja? Îşi căută oglinjoara. În seara asta, par să înspăimânt pe toată lumea.

– Pe cine ai mai speriat? întrebă Hollmann.

– Pe un îngrijitor.

– Pe Josef? Cum aşa?

– Nu, pe celălalt, care îl ajută pe Josef. Îl ştii sigur. Hollmann încuviinţă din cap.

– Pe noi nu ne sperii, Lillian.

Ea puse oglinjoara deoparte.

– Crocodilul a trecut pe aici?

– Nu. Trebuie să apară din clipă în clipă şi să ne dea afară. E punctuală ca un majur prusac.

– Josef e la poartă la noapte. M-am informat. Putem ieşi. Vii şi dumneata?

– Unde? La barul de la Palace?

– Unde altundeva?

– La barul de la Palace nu e nici o mişcare, zise Clerfayt. De acolo vin.

Hollmann râse.

– Pentru noi e întotdeauna destulă mişcare. Chiar dacă nu-i picior de om. Totul dinafara sanatoriului ni se pare palpitant. Aici am ajuns să fim modeşti.

– Putem să ne strecurăm acum, zise Lillian Dunkerque. În afară de Josef, nu mai stă nimeni de pază. Celălalt îngrijitor mai are puţină treabă.

Hollmann ridică din umeri.

– Am puţină temperatură, Lillian. Aşa, dintr-odată, tocmai în seara asta, naiba ştie de ce! Poate pentru că am revăzut azi maşina aia nespălată a lui Clerfayt.

O femeie de serviciu intră şi începu să aşeze scaunele pe mese, pentru curăţenie.

– Am mai făcut noi escapade şi când aveam temperatură, zise Lillian.

Hollmann o privi stânjenit.

– Ştiu. Dar nu astăzi, Lillian.

– Tot din cauza maşinii ăleia nespălate?

– Poate. Dar Boris? El nu vrea să vină?

– Boris crede că dorm la ora asta. Azi după-amiază l-am silit deja să iasă cu mine. N-ar face gestul încă o dată.

Femeia de serviciu trase perdelele la o parte. Impunător şi duşmănos, decorul hibernal apăru dintr-odată îndărătul geamurilor - povârnişurile argintate de lumina lunii, pădurea întunecată, zăpada. Cei trei oameni păreau rătăciţi în peisajul dezvăluit pe neaşteptate. Femeia de serviciu începu să stingă lămpile de pe pereţi. Cu fiecare lumină ce se stingea, peisajul părea să facă încă un pas spre oamenii din încăpere.

– Uite-l pe Crocodil, zise Hollmann.

Sora-şefă se oprise în uşă. Zâmbea cu dantura ei puternică şi ochii reci, tăioşi.

– Păsările de noapte, ca de obicei! Programul s-a încheiat, doamnelor şi

domnilor!

Nu comentă nimic despre faptul că Lillian nu se dusese la culcare.

– Programul s-a încheiat, repetă ea. La culcare! La culcare! Mai e şi mâine o zi.

Lillian se ridică de la masă.

– Sunteţi chiar aşa de sigură?

– Foarte sigură, replică sora-şefă cu o voioşie deprimantă. Pe dumneavoastră vă aşteaptă pe noptieră un somnifer, domnişoară Dunkerque. Vă veţi odihni, ca în braţele lui Morfeu.

– Ca în braţele lui Morfeu, repetă Hollmann scârbit după plecarea ei. Crocodilul e regina clişeelor. Astă seară încă a fost milostivă. De ce oare trebuie aceste poliţiste ale sănătăţii să trateze pe fiecare om care ajunge într-un spital, cu o asemenea îngrozitor de îngăduitoare superioritate, ca şi cum ar fi copil mic sau cretin?

– E răzbunarea pentru meseria pe care o au, răspunse Lillian enervată. Dacă infirmierele şi chelnerii n-ar avea asta, ar muri din pricina complexelor de inferioritate.

Se aflau în holişorul din faţa liftului.

– Unde mergeţi acum? îl întrebă Lillian pe Clerfayt.

El ridică privirea.

– La barul de la Palace.

– Mă luaţi şi pe mine?

El şovăi o clipă. Avea oarecare experienţă în materie de rusoaice exaltate. Sau numai pe jumătate rusoaice. Apoi îînsă îşi aminti scena cu sania şi chipul arogant al lui Wolkow.

– De ce nu? zise atunci.

Ea zâmbi neajutorată.

– Nu-i aşa că e dezolant? Să cerşeşti puţină libertate, ca un alcoolic ultimul pahar înainte de închidere? Nu vi se pare jalnic? Clerfayt scuturâ din cap.

– Eu însumi am făcut-o destul de des.

Ea îl privi pentru prima oară cu atenţie.

– Dumneavoastră? întrebă ea. De ce şi dumneavoastră?

– Fiecare are motivele sale, chiar şi o piatră. Unde să vin să vă iau? Sau mergeţi chiar acum cu mine?

– Nu. Trebuie să ieşiţi pe uşa principală. Crocodilul stă acolo de pază. Coborâţi prima serpentină, de acolo faceţi rost de o sanie, apoi o luaţi la dreapta, până în spatele sanatoriului, la intrarea de serviciu. Voi ieşi pe acolo.

– E-n regulă.

Lillian intră în lift. Hollmann se întoarse spre Clerfayt.

– Sper că nu te deranjază că nu vin şi eu în seara asta?

– Sigur că nu. Doar nu plec mâine.

Hollmann îl privi întrebător.

– Şi Lillian? Ai fi preferat să rămâi singur?

– În nici un caz. Cine ar vrea să rămână singur?

Clerfayt traversă holul pustiu şi ieşi. O singură lumină mai era aprinsă lângă uşă. Prin ferestrele mari lumina lunii cădea în romburi late pe podea. Lângă uşă stătea Crocodilul.

– Noapte bună, spuse Clerfayt.

– Good night, răspunse ea, şi el nu-şi putu explica de ce vorbise dintr-odată în engleză.

Coborî serpentinele până găsi o sanie.

– Ai putea să tragi prelata? îl întrebă pe birjar.

– În seara asta? Păi nu mai e chiar aşa frig!

Clerfayt nu vroia să o aşeze pe Lillian într-o sanie deschisă, dar n-avea nici chef de explicaţii.

– Pentru dumneata nu, pentru mine însă da. Vin din Africa, spuse el. În concluzie, ai putea să tragi prelata?

– Asta-i altceva. Birjarul coborî greoi de pe capră şi ridică prelata. E bine aşa?

– Da. Acum întoarce te rog la sanatoriul Bella Vista şi opreşte la intrarea din spate.

Lillian Dunkerque era deja acolo şi aştepta. Îşi pusese pe umeri o etolă îngustă, subţire, de breitschwanz. Clerfayt nu s-ar fi mirat dacă ar fi văzut-o apărând în rochie de seară, fără palton.

– Totul a mers strună, şopti ea. Am cheia lui Josef. Îi dau o sticlă de rachiu pentru asta.

Clerfayt o ajută să urce în sanie.

– Unde vă e maşina? întrebă ea.

– La spălat.

Când sania întoarse şi trecu prin faţa intrării principale a sanatoriului, ea se trase înapoi, la adăpostul prelatei.

– În seara asta n-aţi adus maşina din cauza lui Hollmann? întrebă ea după o vreme.

El o privi.

– De ce din cauza lui Hollmann?

– Ca să nu o vadă. Ca să-l cruţaţi.

Era adevărat. Clerfayt observase că, la vederea lui Giuseppe, Hollmann fusese cuprins de o prea mare agitaţie.

– Nu, răspunse el. Maşina trebuia neapărat spălată.

Scoase un pachet de ţigări.

– Daţi-mi şi mie una, spuse Lillian.

– Aveţi voie să fumaţi?

– Bineînţeles, replică ea, atât de tăios, încât el simţi imediat că nu era adevărat.

– Nu am decât Gauloises. Tutunul negru, greu, al Legiunii străine.

– Le cunosc. Le-am fumat în timpul ocupaţiei.

– La Paris?

– Într-un beci din Paris.

El îi oferi foc.

– De unde aţi venit astăzi? întrebă ea. De la Monte Carlo?

– Nu, de la Vienne.

– Vienne? În Austria?

– Vienne, în apropiere de Lyon. Cu siguranţă nu cunoaşteţi localitatea. E un orăşel adormit, a cărui unică faimă constă în unul dintre cele mai bune restaurante franţuzeşti - Hotel de Pyramide.

– Aţi venit prin Paris?

– Ar fi fost un ocol prea mare. Parisul e mult mai departe, spre nord.

– Pe unde aţi venit?

Clerfayt se miră că dorea să ştie atât de exact.

– Ruta obişnuită, zise el. Prin Belfort şi Basel. Am avut ceva treabă în Basel.

Lillian rămase o vreme tăcută.

– Cum a fost? întrebă apoi.

– Ce anume? Drumul? Plictisitor. Cer cenuşiu şi câmpie până la Alpi.

O auzi respirând în întuneric. Apoi, la lumina fugară din vitrina unei ceasornicării pe lângă care trecură îi văzu chipul. Avea o expresie ciudată, de mirare, batjocură şi durere.

– Plictisitor? repetă ea. Câmpie? Dumnezeule, ce n-aş da, să nu mai fiu nevoită să văd munţii ăştia!

Brusc înţelese de ce îl chestionase atât de amănunţit. Pentru bolnavii de aici, de sus, munţii erau zidurile care le îngrădeau libertatea. Îi făceau să răsufle în voie, uneori le dădeau şi speranţă, dar de părăsit nu puteau să-i părăsească. Lumea lor se mărginea la această aşezare şi de aceea fiecare veste de jos, din vale, era o veste din paradisul pierdut.

– De cât timp sunteţi aici? întrebă el.

– De patru ani.

– Şi când puteţi coborî iar în vale?

– Întrebaţi-l pe Dalai-Lama, răspunse cu amărăciune. Îmi tot promite la interval de câteva luni, aşa cum guvernele falite fac promisiuni de la un cincinal la altul.

Sania opri la intersecţia cu strada principală. O ceată de turişti în costume de ski trecu gălăgioasă pe lângă ei. O femeie foarte blondă, într-un pulover albastru îşi puse braţele după grumazul calului. Calul fornăi.

– Hai, Daisy dragă! strigă unul din turişti.

Lillian îşi aruncă ţigara cu gest repezit, în zăpadă.

– Oamenii ăştia plătesc o groază de bani ca să urce aici. Să nu-ţi vină să mori de râs?

– Nu, răspunse Clerfayt liniştit.

Sania o luă din loc.

– Mai daţi-mi o ţigară, ceru Lillian.

Clerfayt îi întinse pachetul.

– Sunt convinsă că nu înţelegeţi nimic, murmură ea. Că te poţi simţi aici ca într-un lagăr de prizonieri. Nu ca într-o închisoare; de acolo, cel puţin, ştii când scapi. Ca într-un lagăr unde nu există procese şi judecată.

– Înţeleg, zise Clerfayt. Am trecut şi eu prin aşa ceva.

– Dumneavoastră? Printr-un sanatoriu?

– Lagăr. În război. Dar la noi era tocmai invers. Eram închişi într-un ţinut de şes mlăştinos şi Munţii Elveţiei erau pentru noi întruchiparea visului de libertate. Îi vedeam din lagăr. Unul dintre ai noştri, care se trăgea din părţile acelea, ne înnebunea cu poveştile lui. Dacă ni s-ar fi oferit atunci eliberarea în schimbul promisiunii de a trăi câţiva ani în munţii aceia, cred că mulţi am fi acceptat. Să-ţi vină iar să mori de râs, nu?

– Nu. Şi dumneavoastră aţi fi acceptat?

– Eu aveam un plan de evadare.

– Cine nu avea! Aţi evadat?

– Da.

Lillian se aplecă înainte.

– Aţi reuşit să fugiţi? Sau aţi fost iarăşi prins?

– Am reuşit. Altfel n-aş fi acum aici. N-a survenit nici un incident.

– Şi celălalt? întrebă ea după o vreme. Cel care povestea mereu despre munţi?

– A murit de tifos în lagăr. Cu o săptămână înainte de eliberare.

Sania opri în faţa hotelului. Clerfayt observă că Lillian nu avea galoşi. O ridică în braţe, o trecu peste porţiunea cu zăpadă şi o lasă jos în faţa intrării.

– O pereche de pantofi de satin salvată, zise el. Vreţi într-adevăr să mergeţi la bar?

– Da. Simt nevoia să beau ceva.

În bar, schiori încălţaţi în bocanci grei tropăiau încolo şi încoace pe ringul de dans. Chelnerul le puse o masă într-un colţ.

– Vodcă? îl întrebă pe Clerfayt.

– Nu. Ceva fierbinte. Vin fiert sau grog.

O privi pe Lillian.

– Care din două?

– Vodcă. Mai înainte nu tot asta aţi băut?

– Da, dar înainte de masă. Hai să cădem de acord asupra unei băuturi pe care francezii o numesc "Bunul Dumnezeu în pantaloni de catifea".

Un Bordeaux.

Observă că îl fixa cu neîncredere. Probabil credea că vrea să o trateze ca pe o bolnavă şi să o menajeze.

Nu vă păcălesc, zise el. Aş comanda acelaş vin şi dacă aş fi singur. Vodcă putem bea mâine, înainte de masă cât vreţi. Vom strecura clandestin o sticlă în sanatoriu.

– Bine. Atunci să bem vinul pe care l-aţi băut ieri seară jos, în Franţa, la

Hotel de Pyramide din Vienne.

Clerfayt fu surprins că reţinuse denumirile. Trebuie să fiu cu băgare de seamă cu ea, gândi el, cine reţine nume atât de uşor, reţine şi alte lucruri.

– A fost un Bordeaux, zise el, un Lafite Rothschild.

Nu era adevărat. În Vienne băuse un vin uşor de regiune, care nu se exporta, dar nu era necesar să dea explicaţii.

– Aduceţi-ne un Château Lafite 1937, dacă aveţi, îi spuse chelnerului. Şi nu-l încălziţi cu un şervet fierbinte. Aduceţi-l mai bine aşa cum a stat în pivniţă.

– Îl avem şambrat, domnul meu.

– Ce noroc!

Chelnerul se duse la bar şi se întoarse aproape imediat.

– Sunteţi căutat la telefon, domnule Clerfayt.

– De cine?

– Nu ştiu, domnule. Să întreb?

– De la sanatoriu! zise Lillian nervoasă. Crocodilul?

– O să aflăm imediat. Clerfayt se ridică de la masă. Unde e cabina?

– Afară, în dreapta, lângă uşa dinspre bar.

– Aduceţi între timp vinul. Deschideţi sticla şi lăsaţi-l să răsufle.

– Crocodilul a fost? întrebă Lillian, când îl văzu întorcându-se.

– Nu. De la Monte Carlo.

Clerfayt ezită un moment, însă când îi văzu chipul luminându-i-se, se gândi că poate nu îi strica să audă că şi în altă parte erau oameni care mureau.

– De la un spital din Monte Carlo, zise el. A murit un cunoscut de-al meu.

– Trebuie să vă întoarceţi?

– Nu. Nu mai e nimic de făcut. Cred chiar că a fost un noroc pentru el.

– Un noroc?

– Da. Se accidentase în timpul unei curse şi ar fi rămas infirm.

Lillian îl ţintui cu privirea. Nu-i venea să-şi creadă urechilor. Ce tâmpenii barbare îndruga intrusul ăsta sănătos?

– Nu vă gândiţi că uneori şi infirmii doresc să trăiască? întrebă ea foarte încet, dintr-o dată plină de ură.

Clerfayt nu răspunse imediat. Vocea aspră, metalică, disperată a femeii care îl sunase îi stăruia încă în urechi: Ce să mă fac? Ferrer n-a lăsat nimic! Nici un sfanţ! Vino! Ajută-mă! Sunt în impas! Tu eşti de vină. Toţi sunteţi de vină! Voi, cu raliurile voastre blestemate!

Se scutură de toate aceste ecouri.

– Depinde, îi spuse lui Lillian. Acest om era îndrăgostit la modul absurd de o femeie, care îl înşela cu fiecare mecanic. Şi era un pasionat pilot de curse, care însă n-ar fi depăşit niciodată media. Tot ce îşi dorea de la viaţă erau victoriile în marile curse şi femeia aceasta. A murit înainte de a afla adevărul şi despre una, şi despre alta, şi a murit fără să ştie că femeia nu mai vroia să-l vadă, fiindcă îi fuseseră amputate picioarele. La asta mă refer când spun că a avut noroc.

– Poate că, totuşi, ar mai fi dorit să trăiască!

– Nu ştiu, răspunse Clerfayt, dintr-odată iritat. Dar am văzut oameni murind în împrejurări mai jalnice. Dumneavoastră, nu?

– Ba da, zise Lillian încăpăţânată. Dar toţi ar mai fi dorit să trăiască.

Clerfayt tăcu. Ce tot îndrug aici? gândi el. Şi la ce bun? Dar nu cumva vorbesc atât de mult ca să mă conving pe mine însumi de un lucru pe care nu îl cred? Vocea aceea aspră, glacială, metalică a prietenei lui Ferrer la telefon, îl urmărea încă.

– Nimeni nu scapă, zise el în cele din urmă nerăbdător. Şi nimeni nu ştie când şi cum îl va lovi soarta. Cine poate să se târguiască cu timpul? Ce înseamnă o viaţă lungă? Un trecut îndelungat. Iar viitorul se întinde întotdeauna numai până la următoarea răsuflare. Sau până la următoarea cursă. Despre asta nu se ştie nimic.

Ridică paharul.

– Să bem pentru aceasta!

– Pentru ce?

– Pentru nimic. Pentru puţin curaj, eventual.

– Am obosit de atâta curaj, zise Lillian. Şi de atâtea consolări. Povestiţi-mi mai bine cum e jos, în vale. De cealaltă parte a munţilor.

– Dezolant. Nimic altceva în afară de ploaie. De săptămâni întregi.

Ea îşi puse încet paharul pe masă.

– Ploaie! exclamă, ca şi cum ar fi spus: Viaţă. Aici n-a mai plouat din octombrie. A nins numai. Aproape că am uitat cum arată ploaia.

Ningea când ieşiră. Clerfayt chemă un birjar cu un fluierat. Urcară serpentinele. Se auzea clinchetul zurgălăilor de la hamuri. Drumul se întindea tăcut în întunericul viscolit. După o vreme, auziră din susul muntelui alţi zurgălăi. Birjarul opri la o răscruce lângă un felinar, ca să-i facă loc celuilalt care venea de sus. Calul tropăia şi fornăia. Cealaltă sanie lunecă prin zăpada răscolită aproape fără zgomot, pe lângă ei. Era o sanie joasă, pentru transport, pe care se află o ladă lungă, învelită în pânză cerată, neagră. Lângă ladă se vedea o foaie de cort, de sub care ieşeau la iveală flori, şi o a doua, aruncată peste o stivă de coroane.

Birjarul îşi făcu semnul crucii şi îşi îndemnă calul să pornească. Parcurseră ultimele curbe în tăcere şi opriră în faţa intrării laterale a sanatoriului. Un bec electric, la adăpostul unui clopot de porţelan arunca pe zăpadă un cerc de lumină galbenă. În el se aflau câteva frunze verzi, rupte. Lillian coborî din sanie.

– Nu ajută la nimic, zise ea cu un zâmbet silit. Poţi uita o vreme, dar scăpare nu este.

Deschise uşa.

– Mulţumesc, murmură ea. Şi iertaţi-mă, n-am fost o companie foarte plăcută. Dar nu puteam rămâne singură în seara aceasta.

– Nici eu.

– Dumneavoastră? De ce?

– Din acelaşi motiv. V-am povestit. Telefonul de la Monte Carlo.

– Dar spuneaţi că a fost un noroc.

– Există diferite feluri de noroc. Iar omul spune multe. Clerfayt îşi înfundă mâna în buzunarul paltonului.

– Iată rachiul de cireşe pe care l-aţi promis îngrijitorului. Şi iată şi sticla dumneavoastră de vodcă. Noapte bună.

3

Când Clerfayt se trezi, văzu un cer acoperit şi auzi vântul zgâlţâind ferestrele.

– Foehnul, zise chelnerul. Vântul care te face să te simţi obosit. Îl simţi întotdeauna în oase cu câteva zile înainte . Atunci locurile fracturilor încep să doară.

– Sunteţi schior?

– Nu, la mine sunt răni din război.

– Elveţian fiind?

– Eu sunt austriac, zise chelnerul. La mine s-a terminat cu schiul. Nu mai am decât un picior. Dar n-o să vă vină să credeţi ce rău mă doare, pe o vreme ca asta, cel pe care nu îl am.

– Cum e zăpada?

– Între noi fie spus: lipicioasă ca mierea. După buletinul hotelului: bună, proaspătă, la altitudini mai mari afânată.

Clerfayt hotărî să amâne schiatul. Era oricum obosit; chelnerul părea să aibă dreptate în privinţa vântului. Avea şi dureri de cap. Coniacul de azi-noapte, se gândi. De ce mai băuse după ce o adusese înapoi la sanatoriu pe fata aceea ciudată, cu amestecul ei de tristeţe metafizică şi poftă de viaţă? Ciudaţi oameni aici sus - oameni fără piele. Şi eu am fost odată tot cam aşa, gândi el. Acum o mie de ani. M-am schimbat radical. A trebuit. Dar ce a mai rămas din mine? Ce, în afară de puţin cinism, ironie şi falsă superioritate? Şi ce va urma? Cât timp mai putea oare să participe la curse? Oare nu depăşise deja vârsta? Ce urma apoi? Ce îl mai aştepta? O slujbă, ca reprezentant al vreunei uzine de automobile, undeva într-un orăşel de provincie, şi bătrâneţea care se apropia încet, cu serile nesfârşite, puterile sleite, amintirea, care durea, resemnarea, care năruia, şabloanele şi năluca unei existenţe care se epuiza în reiterări anoste? Tristeţea metafizică e molipsitoare, conchise el şi se ridică. Mijlocul vieţii, fără ţintă şi fără capăt. Îşi îmbrăcă paltonul şi în buzunar dădu peste o mănuşă neagră de catifea. O găsise ieri pe masă, când se întorsese singur la bar. Lillian Dunkerque o uitase probabil acolo. El o vârâse în buzunar, cu gândul de a i-o înapoia, mai târziu, la sanatoriu.

Mersese o oră prin zăpadă când, lângă drum, la marginea pădurii, descoperi o clădire mică, pătrată, cu o cupolă rotundă, din care ieşea fum negru. Se opri. În el se trezi amintirea dezgustătoare a unui lucru pe care încercase să-l uite, irosindu-şi câţiva ani de viaţă inutilă.

– Ce e acolo? îl întrebă pe un băietan care dădea la o parte zăpada din faţa unei prăvălii.

– Acolo? Crematoriul, domnule.

Clerfayt înghiţi în sec. Deci nu se înşelase.

– Aici? zise apoi. De ce aveţi aici un crematoriu?

– Pentru cei de la spital, bineînţeles. Pentru morţi.

– Pentru ei e nevoie de un crematoriu? Mor chiar aşa de mulţi?

Băietanul se rezemă în lopată.

– De câtăva vreme, nu, domnule. Dar mai de mult, înainte de războiu, înainte de primul război, vreau să spun şi după aceea erau mulţi morţi pe-aici. La noi iarna e lungă, şi iarna e greu să sapi gropi. Totul e îngheţat bocnă. Crematoriul e mult mai practic. Pe-al nostru îl avem de aproape treizeci de ani.

– Treizeci de ani? Aceasta înseamnă că îl aveaţi înainte să fie la modă. Cu mult înainte de exploatarea în masă.

Flacăul nu pricepu ce vroia Clerfayt să spună cu aceasta.

– Noi aici am fost întotdeauna pentru lucrurile practice, domnule. E şi mai ieftin. Oamenii nu mai vor să cheltuiască atâţia bani cu transportul cadavrelor. Odinioară era altfel. Multe familii îşi trimiteau morţii în patrie, în sicrie de zinc sigilate. Erau alte vremuri.

– Cred şi eu.

– Şi-ncă cum! Ar trebui să-l auziţi odată pe taică-meu povestind despre asta! Aşa a văzut toată lumea.

– Cum, "aşa"?

– Ca însoţitor de cadavre, zise băietanul, mirat de atâta ignoranţă. Oamenii mai aveau pe atunci pioşenie, domnule. Nu-şi lăsau morţii să călătorească singuri. Cu atât mai puţin peste ocean. Tatăl meu cunoaşte de exemplu toată America de Sud, ca pe propriul său buzunar. Oamenii de acolo erau bogaţi şi ţineau întotdeauna să li se trimită morţii. Asta se întâmpla înainte ca avioanele să fie folosite atât de des: transportul se făcea cu trenul sau vaporul, cu toată pompa, aşa cum se cuvine. Sigur că dura săptămâni întregi. Şi pe urmă mâncarea, domnul meu, mâncarea asigurată însoţitorului de cadavre! Taică-meu a păstrat toate listele de bucate şi le-a dat la legat. Într-o călătorie - însoţea o distinsă doamnă chiliană - s-a îngrăşat cu peste 15 kilograme. Totul era gratis, şi berea, şi pe lângă toate acestea mai primea şi un cadou frumos la livrarea sicriului. Pe urmă - băiatul privi neprietenos spre clădirea mică, pătrată, din care acum mai adia doar o pală de fum - pe urmă a apărut crematoriul. La început era numai pentru oamenii de nici o religie, dar acum a devenit foarte la modă.

– Aşa este, confirmă Clerfayt. Nu numai aici.

Băiatul încuviinţă din cap.

– Lumea nu mai are respect în faţa morţii, zice taică-meu. Cele două războaie sunt de vină; au murit prea mulţi oameni. Milioane întregi. Asta i-a distrus meseria, zice taică-meu. Acum şi rudele de peste ocean îşi incinerează morţii şi urna cu cenuşa e trimisă în America de Sud par-avion.

– Fără însoţitor?

– Fără însoţitor, domnule.

Fumul din crematoriu contenise. Clerfayt scoase un pachet de ţigări şi îl întinse băiatului cel vorbăreţ.

– Ar fi trebuit să vedeţi trabucurile pe care le-a adus tata cu el, zise acesta, scoţând o ţigară şi examinând-o cu atenţie. Havane, domnule, cele mai bune din lume. Lăzi întregi! I-a părut rău să le fumeze, şi atunci le-a vândut pe la hoteluri.

– Cu ce se ocupă acum tatăl dumitale?

– Acum avem florăria asta. Băiatul arătă spre prăvălia în faţa căreia se aflau. Dacă aveţi nevoie de ceva, domnule, să ştiţi că suntem mai ieftini ca tâlharii din sat. Şi uneori avem marfă splendidă. Chiar azi-dimineaţă a venit un lot proaspăt. Nu aveţi nevoie de nimic?

Clerfayt chibzui. Flori? De ce nu? Le-ar putea trimite la sanatoriu belgiencei răzvrătite, cu sânge rusesc. Poate ar însenina-o. Iar dacă prietenul ei, rusul cel arogant, ar afla, cu atât mai bine. Intră în florărie.

Se auzi zbârnâind o sonerie. Din spatele unei draperii apăru un bărbat care ar fi putut trece drept o încrucişare între un chelner şi un paracliser. Purta un costum închis la culoare şi era surprinzător de scund. Clerfayt îl privi plin de curiozitate. Şi-l închipuise mai musculos, dar apoi îi trecu prin minte că de fapt nu trebuise să care personal sicriele.

Prăvălia era sărăcăcioasă, florile banale, în afara câtorva, care erau într-adevăr foarte frumoase şi nu se potriveau deloc cu atmosfera generală. Clerfayt văzu o vază cu liliac alb şi o ramură lungă de orhidee albe.

– Proaspete ca roua! zise omuleţul. Abia azi au sosit. Această orhidee e un exemplar de soi. Ţine cel puţin trei săptămâni. E o specie rară.

– Vă pricepeţi la orhidee?

– Da, domnule. Am văzut multe soiuri. Şi în străinătate.

În America de Sud, se gândi Clerfayt. Poate că după livrarea sicrielor făcea din când în când şi câte o mică expediţie în junglă, ca să aibă ce povesti mai târziu copiilor săi uimiţi şi copiilor copiilor săi.

– Ambalaţi-le, vă rog, zise apoi scoţând din buzunar mănuşa neagră de catifea a lui Lillian.

– Puneţi-o şi pe aceasta alături. Aveţi un plic şi un cartonaş?

Se întoarse în sat. Pe drum i se păru că simte încă fumul greţos de dulceag al crematoriului. Ştia că nu putea fi adevărat. Deşi foehnul îngrămădise fumul în vale, Clerfayt se afla acum mult prea departe, ca să mai poată mirosi ceva. Era doar amintirea cuptoarelor care ardeau zi şi noapte - cuptoarele din vecinătatea lagărului în care fusese ţinut prizonier. Cuptoare pe care vroia să le uite.

Intră într-o cârciumă.

– Un rachiu de cireşe dublu.

– Luaţi o prunişoară, zise cârciumarul. Avem una excelentă. Rachiul de cireşe e îndoit prea mult cu apă.

– Prunişoara nu?
– E mai puţin cunoscută şi nu se exportă. Încercaţi-o numai.
– Fie. Dă-mi una dublă.
Cârciumarul umplu paharul până sus. Clerfayt îl goli pe nerăsuflate.
– Asta mai zic şi eu duşcă! Dar mai simţiţi vreun gust în felul ăsta?
– N-am vrut să simt nici un gust, am vrut să-mi alung un gust anume. Mai dă-mi una De data aceasta o voi degusta cum se cuvine.
– Dublă?
– Dublă.
– Atunci iau şi eu una, zise cârciumarul. E o boală molipsitoare.
– Şi pentru cârciumari?
– Eu nu sunt decât pe jumătate cârciumar; pe jumătate sunt artist. În timpul liber pictez. M-a învăţat un vilegiaturist.
– Bine, zise Clerfayt. Atunci hai să bem pentru artă. E unul din puţinele lucruri pentru care se mai poate bea cu o oarecare siguranţă în zilele noastre. Peisajele n-au arme. Salut!

Se duse la garaj să se intereseze de starea lui Giuseppe. Maşina se afla chiar în fundul halei mari, luminate difuz şi era parcată cu radiatorul spre zid.
Clerfayt se opri la intrare. În semiântuneric văzu pe cineva la volan.
– Ucenicii dumneavoastră se joacă aici de-a plloţii de cursă? îl întrebă pe proprietarul garajului, care venise cu el.
– Nu e ucenic. Zice că e un prieten de-al dumneavoastră.
Clerfayt se uită mai atent şi îl recunoscu pe Hollmann.
– Nu e adevărat? întrebă proprietarul.
– Ba da. De cât timp e aici?
– Nu de mult. De vreo cinci minute.
– E prima oară că vine?
– Nu, a mai fost şi azi-dimineaţă, dar n-a stat decât foarte puţin.
Hollmann stătea cu spatele la Clerfayt, la volanul lui Giuseppe. Nu încăpea nici o îndoială că în închipuirea lui participa la o cursă. Se auzea declic-ul schimbătorului de viteze.
Clerfayt rămase câteva minute pe gânduri, apoi îi făcu semn proprietarului să-l urmeze şi ieşi.
– Să nu-i spuneţi că l-am văzut, îi zise.
Omul încuviinţă din cap, fără cea mai mică urmă de curiozitate.
– Lăsaţi-l să facă ce vrea cu maşina. Uitaţi - Clerfayt scoase din buzunar cheile maşinii - daţi-i-le, dacă întreabă de ele. Dacă nu, băgaţi-le în contact când e plecat şi lăsaţi-le acolo. Pentru data viitoare. Desigur, fără să porniţi motorul. Aţi înţeles?
– Să-l las să facă tot ce vrea. Şi cu cheile?
– Şi cu maşina, zise Clerfayt.

Îl întâlni pe Hollmann la masa de prânz, în sanatoriu. Arăta obosit.

– Foehnul, zise el. Toţi se simt îngrozitor pe o vreme ca asta. Dorm prost, adânc şi bântuiţi de vise trăsnite. Şi tu?

– Mahmureala obişnuită. Am băut prea mult.

– Cu Lillian?

– După aceea. Aici sus nu observi nimic în timp ce bei, în schimb a doua zi...

Clerfayt se uită prin sala de mese. Nu era multă lume. Sudamericanii şedeau într-un colţ. Lillian nu era.

– Pe aşa o vreme majoritatea stau în pat, zise Hollmann.

– Ai ieşit pe-afară?

– Nu. Ai vreo veste despre Ferrer?

– E mort.

Rămaseră tăcuţi o vreme. Nu era nimic de spus.

– Ce faci după-amiază? întrebă Hollman în cele din urmă.

– Dorm şi umblu hai-hui. Nu-ţi fă griji în ceea ce mă priveşte. Sunt bucuros să mă aflu într-un loc în care, în afară de Giuseppe, aproape că nu mai există altă maşină.

Se deschise uşa. Boris Wolkow aruncă o privire înăuntru şi îl salută pe Hollmann cu o uşoară înclinare a capului. Pe Clerfayt îl ignoră cu desăvârşire. Nu intră, şi închise imediat uşa la loc.

– O caută pe Lillian, zise Hollmann. Cine ştie pe unde o fi! Ar trebui să fie în cameră.

Clerfayt se ridică de la masă.

– Mă duc să mă culc. Aerul de aici oboseşte, ai dreptate. Poţi să rămâi diseară mai târziu, să mâncăm împreună?

– Bineînţeles. Azi nu am febră iar pe cea de ieri n-am trecut-o în foaia de observaţie. Sora are atâta încredere în mine, încât mă lasă să-mi iau singur temperatura. E şi asta o realizare, ce zici? Cât pot să urăsc termometrele!

– Deci ne vedem la opt.

– Şapte. Dar nu vrei să mănânci şi în altă parte? Aici te plictiseşti cu siguranţă.

– Nu fi ridicol. În viaţa mea am avut mult prea rar ocazia unei zdravene plictiseli antebelice. Aşa ceva a devenit astăzi marea, rarisima aventură a vremurilor noastre, monopolizată de elveţieni şi în rest de nimeni altcineva din Europa. Nici chiar de suedezi; valuta lor s-a dus oricum naibii, în timp ce omenirea era salvată din toate părţile. Să-ţi aduc din sat ceva marfă de contrabandă?

– Nu. Am aici de toate. În seara asta e chef în camera unei italience, Maria Savini. În cea mai mare taină, desigur.

– Te duci şi tu?

Hollmann scuturâ din cap.

– N-am chef. Genul ăsta de petrecere se face întotdeauna după ce mai pleacă vreunul în vilegiatură. Adică moare. Oamenii beau şi îşi fac iar curaj.

– E prin urmare un fel de praznic al mortului?

– Da, cam aşa ceva. Hollmann căscă. E timpul siestei prescrise. Cură de odihnă fără orice discuţie. Şi pentru mine e valabilă. Pe diseară, Clerfayt.

Tusea încetase. Lillian Dunkerque se întinse epuizată în pat. Jertfa matinală se consumase. Acum ziua în curs era achitată. Precum şi seara trecută. Îi aştepta să vină să o ia. Era ora radiografiei. Cunoştea ritualul până la saturaţie; totuşi, de fiecare dată o cuprindea neliniştea.

Ura intimitatea camerei obscure. Ura să stea cu pieptul dezgolit şi să simtă privirile asistentului pironite asupra ei. Dalai-Lama nu o deranja. Pentru el era un caz, pentru asistent - o femeie. Nu o irita atât faptul că era goală, ci că era mai mult decât goală, atunci când trecea în spatele ecranului. Era goală chiar şi sub piele, dezgolită până la os şi până la organele pulsânde. Pentru ochelarii care sclipeau în bezna roşiatică era mai goală de cum se văzuse ea vreodată sau ar fi putut să se vadă.

Într-o vreme venea împreună cu Agnes Somerville la radiografie. Văzuse atunci cum Agnes se transforma dintr-un om frumos şi tânăr într-un schelet viu, în care plămânii şi stomacul stăteau ghemuite la pândă, ca nişte fiare viclene, lăţindu-se apoi, de parcă s-ar fi hrănit cu viaţă. Văzuse scheletul mişcându-se, într-o parte, înainte, trăgând aer în piept, vorbind şi ştia că şi ea arăta la fel. I se părea o stranie obscenitate ca asistentul să o poată vedea aşa, în timp ce ea îi auzea răsuflarea în întuneric.

Sora veni să o ia.

– Cine e înaintea mea? întrebă Lillian.

– Domnişoara Savini.

Lillian îşi îmbrăcă halatul şi o urmă pe soră la *lift*. Văzu pe fereastră ziua cenuşie.

– E frig? întrebă ea.

– Nu. Patru grade.

Primăvara e pe-aproape, se gândi. Vântul bolnav, foehnul, vremea udă, clipocindă, aerul greu, sufocările de dimineaţă.

Maria Savini ieşi din cabinet, aranjându-şi părul negru.

– Cum a fost? întrebă Lillian.

– Nu spune nimic. E prost dispus. Cum îţi place noul meu capot?

– E o mătase minunată.

– Nu-i aşa? De la Lisio, din Florenţa. Maria se strâmbă şi râse.

– Ce ne mai rămâne? Dacă seara nu avem voie să ieşim, trebuie să ne fălim aici cu rochiile noastre de casă. Vii în seara asta la mine?

– Nu ştiu încă.

– Domnişoara Dunkerque, profesorul aşteaptă - o avertiză sora din uşă.

– Hai vino! zise Maria. Vin şi ceilalţi. Am nişte discuri noi din America. Fantastice!

Lillian păşi în cabinetul cufundat în semiântuneric.

– În sfârşit! zise Dalai-Lama. Aş dori să fiţi măcar odată punctuală.

– Îmi pare rău.

– E-n regulă. Foaia de observaţie!

Sora i-o întinse. El o studie şi îi şopti ceva asistentului. Lillian încercă să înţeleagă ce spune. Nu izbuti.

– Stingeţi lumina! zise Dalai-Lama în cele din urmă. Vă rog întorceţi-vă spre

dreapta, spre stânga, încă o dată...

Reflexele fosforescente ale ecranului se oglindeau în chelia profesorului şi în ochelarii asistentului. Lui Lillian i se făcea întotdeauna rău când trebuia să respire aşa, şi apoi să-şi ţină răsuflarea - se simţea ca şi cum ar fi fost gata să leşine dintr-o clipă în alta.

Consultaţia dură mai mult ca de obicei.

– Arătaţi-mi încă o dată foaia de observaţie, ceru Dalai-Lama.

Sora aprinse lumina. Lillian se opri lângă ecran şi aşteptă.

– Aţi avut două pleurezii? întrebă Dalai-Lama. Una din ele provocată de propria dumneavoastră neatenţie.

Lillian nu răspunse imediat. La ce bun mai punea aceste întrebări? Doar scria şi în foaia de observaţie. Sau Crocodilul îşi bătuse gura şi el vroia acum să dezgroape trecutul, ca să facă din nou scandal?

– Aşa este, domnişoară Dunkerque? repetă profesorul.

– Da.

– Aţi avut noroc. Aproape nici o cicatrice. Dar de ce naiba...? Dalai-Lama ridică privirea.

– Puteţi să mergeţi în camera alăturată. Vă rog să vă pregătiţi de umplerea pneumonului.

Lillian porni în urma sorei.

– Ce este? şopti ea. Lichid?

Sora clătină din cap.

– Poate fluctuaţiile de temperatură.

– Bine, dar astea n-au nici o legătură cu plămânii mei! Sunt doar din pricina agitaţiei! Plecarea domnişoarei Somerville! Foehnul! Doar sunt negativă! Nu sunt pozitivă! Sau, poate, totuşi...?

– Nu, nu, haideţi, întindeţi-vă aici. Trebuie să fiţi gata când vine profesorul.

Sora împinse maşina lângă pat. Nu foloseşte la nimic, gândi Lillian. Timp de săptămâni întregi am făcut tot ce au vrut ei şi în loc să fie mai bine, cu siguranţă că e iar mai rău. Nu poate fi din cauza escapadei de ieri; azi n-am febră - poate aş fi avut dacă aş fi rămas în sanatoriu - nu se ştie niciodată. Ce vrea să facă acum cu mine? O să mă sfredelească şi o să mă împungă, sau o să mă umfle iar, ca pe un balon dezumflat.

Profesorul intră.

– Nu am febră, vorbi Lillian repede. E vorba doar de puţină agitaţie. Deja de o săptămână nu mai am febră, şi înainte aveam numai când eram agitată. Nu e ceva organic.

Dalai-Lama se aşeză lângă ea şi căută pipăind locul unde să facă injecţia.

– Rămâneţi zilele următoare în cameră.

– Nu pot să stau tot timpul în pat. Tocmai din cauza aceasta fac febră. Mă scoate din minţi.

– Nu trebuie decât să rămâneţi în cameră. Astăzi, în pat. Soră puţin iod, aici.

Lillian studie pata maronie de iod, în timp ce se schimba în camera ei. Apoi scoase sticla de vodcă de sub aşternut şi îşi turnă un pahar, ciulind urechile la

orice zgomot de pe coridor. Sora trebuia să vină în orice moment cu mâncarea de seară şi astăzi nu vroia să fie surprinsă în flagrant delict.

Nu sunt încă prea slabă, îşi zise, oprindu-se în faţa oglinzii. M-am îngrăşat cu un sfert de kilogram. O mare realizare. Închină ironic cu propria ei reflexie şi ascunse sticla la loc. Afară auzi căruciorul care aducea mâncarea. Întinse mâna după rochie.

– Vă îmbrăcaţi? întrebă sora. Doar nu aveţi voie să părăsiţi camera.

– Mă îmbrac pentru că mă face să mă simt mai bine.

Sora clătină din cap.

– De ce nu vă întindeţi în pat? Ce n-aş da să mi se servească şi mie mâncarea la pat.

– Staţi culcată în zăpadă câteva ore, până faceţi aprindere de plămâni, îi sugeră Lillian. Atunci veţi fi servită la pat.

– Eu, nu. În cel mai rău caz, aş răci zdravăn. Aici e un pachet pentru dumneavoastră. Par a fi nişte flori.

Boris, se gândi Lillian şi luă cartonul alb.

– Nu-l deschideţi? întrebă sora curioasă.

– Mai târziu.

Lillian ciuguli puţin din mâncare, apoi o lăsă pe soră să strângă masa. Între timp sora îi făcu patul.

– Nu vreţi să daţi drumul la radio? o auzi întrebând. E distractiv.

– Dacă doriţi să ascultaţi, deschideţi-l.

Sora începu să răsucească butoanele. Se auzi Zürich-ul cu o prelegere despre Conrad Ferdinand Meyer şi Lausanne-ul, cu ştiri. Căută mai departe şi dintr-o dată se auzi Paris-ul. Un pianist cânta Debussy. Lillian se duse la fereastră şi aşteptă ca sora să-şi termine treaba şi să plece. Privea ţintă ceaţa amurgului şi asculta muzica din Paris, care îi era insuportabilă.

– Cunoaşteţi Parisul? întrebă sora.

– Da.

– Eu nu. Trebuie să fie minunat!

– Era rece şi întunecat, dezolant şi ocupat de nemţi când am fost eu acolo.

Sora râse.

– Asta a fost de mult. Sunt deja câţiva ani de atunci. Acum fără îndoială că toate sunt iar ca înainte de război. N-aţi vrea să vă întoarceţi acolo?

– Nu, răspunse Lillian tăios. Cine se duce iarna la Paris?! Aţi terminat?

– Da, da, imediat. De ce vă grăbiţi? Doar nu mai aveţi nimic de făcut astăzi.

Sora plecă într-un târziu. Lillian închise radioul. Da, gândi ea, nu mai avea nimic de făcut. Nu avea decât de aşteptat. Aştepta, dar ce anume? Ca viaţa să se compună numai din aşteptare? Deschise cutia albă de carton, legată cu o panglică albastră de mătase. Boris s-a obişnuit cu gândul de a rămâne aici, sus, se gândi ea, sau cel puţin aşa spune. Dar eu?

Dădu la o parte hârtia satinată care învelea florile şi în aceeaşi clipă lăsă cutia să cadă, ca şi cum înăuntru ar fi fost un şarpe.

Privi ţintă orhideele de pe covor. Cunoştea aceste flori. Coincidenţă, îşi spuse, o coincidenţă dezgustătoare, sunt altele, nu sunt aceleaşi, altele, asemănă-

toare. Dar în acelaşi timp ştia că astfel de coincidenţe nu se prea întâmplau şi că orhidee de acest soi nu existau în sat. Ea însăşi căutase şi nu găsise, fiind nevoită să le comande la Zürich. Numără cupele. Cifra coincidea. Apoi văzu că primei cupe de jos îi lipsea o petală şi îşi aduse aminte că observase acest lucru când primise pachetul din Zürich. Nu mai încăpea nici o îndoială: florile care zăceau în faţa ei, pe covor, erau aceleaşi cu cele pe care le pusese pe sicriul lui Agnes Somerville. Devin isterică, gândi ea. Toate acestea trebuie să aibă o explicaţie; nu sunt nişte flori-fantomă; cineva trebuie să-mi fi jucat o festă îngrozitoare, dar din ce motiv? Şi cum? Cum au ajuns aceste orhidee din nou aici? Şi ce era cu mănuşa aceea, care arăta ca o mână moartă, înnegrită şi părând să iasă ameninţătoare din podea, cu degetele încleştate, ca un simbol al unei mafii fantomatice?

Ocoli ramura, ca şi cum ar fi fost într-adevăr un şarpe. Florile păreau să nu mai fie flori; atingerea morţii le făcuse sinistre, şi albul lor era mai alb ca tot ce văzuse ea vreodată. Deschise repede uşa balconului, cu multă grijă apucă hârtia satinată cu ramură cu tot şi o aruncă afară, peste balustradă. Aruncă în urma ei şi cutia de carton.

O clipă ascultă încordată în ceaţă. Voci îndepărtate şi clinchete de zurgălăi răzbăteau până la ea. Intră în cameră şi văzu pe jos mănuşa. O recunoscu abia acum şi îşi aminti că o purtase în seara în care ieşise cu Clerfayt la barul de la Palace. Clerfayt, căzu pe gânduri, ce legătură are el cu toate acestea? trebuie să aflel Fără întârziere!

Trecu câtăva vreme până să vină la telefon.

– Mi-aţi trimis mănuşa înapoi? întrebă ea.

– Da. Aţi uitat-o la bar.

– Florile sunt tot de la dumneavoastră? Orhideele?

– Da. N-aţi primit biletul meu?

– Ce bilet?

– Nu l-aţi găsit?

– Nu! Lillian înghiţi cu greutate. Încă nu. De unde aveţi florile?

– De la florărie. răspunse Clerfayt mirat. De ce?

– De aici, din sat?

– Da, dar de ce întrebaţi? Sunt furate?

– Nu. Sau poate totuşi. Nu ştiu - Lillian amuţi.

– Să urc la dumneavoastră? întrebă Clerfayt.

– Da.

– În cât timp?

– Peste o oră, atunci e mai multă linişte.

– Bine, deci peste o oră. Pe la intrarea de serviciu?

– Da.

Lillian puse receptorul în furcă şi răsuflă uşurată. Slavă Domnului, gândi ea, exista cineva căruia nu trebuie să-i dea explicaţii. Cineva căruia îi era indiferentă şi care nu îşi făcea atâtea griji din pricina ei, ca Boris.

Clerfayt aşteptă lângă intrare.

– Nu puteţi suferi orhideele? întrebă el, arătând în zăpadă. Florile şi cutia de carton se aflau încă acolo.

– De unde le-aţi luat? întrebă Lillian.

– De la o florărie mică din vale - cam în afara satului. De ce ? Sunt descântate?

– Aceste flori - aceleaşi flori, silabisi Lillian cu efort, le-am pus ieri pe sicriul prietenei mele. Le-am mai văzut o dată înainte ca sicriul să fie ridicat. Sanatoriul nu păstrează florile. Totul a fost ridicat şi dus de aici. Tocmai l-am întrebat pe îngrijitor. Totul a fost trimis la crematoriu. Nu pot să înţeleg cum ...

– La crematoriu? o întrerupse Clerfayt.

– Da.

– Dumnezeule mare! Prăvălia din care am cumpărat florile se află nu departe de crematoriu. E o dugheană mizerabilă şi chiar m-am mirat de unde aveau asemenea flori. Asta explică totul!

– Ce anume?

– Cineva de la crematoriu, în loc să le ardă, le-a luat şi le-a vândut florăriei.

Ea îl privi ţintă.

– Se poate întâmpla aşa ceva?

– De ce nu? Florile sunt flori şi în general se deosebesc prea puţin între ele. Eventualitatea ca şmecherii să fie descoperită e foarte mică. O orhidee atât de rară să se întoarcă în aceleaşi mâini care au trimis-o... aceasta e o coincidenţă atât de puţin probabilă, încât nimeni n-a stat să se gândească la ea.

Clerfayt luă braţul lui Lillian.

– Şi acum ce facem? Un şoc sau haz de inepuizabilul spirit mercantil al omenirii? Eu propun să facem haz. În secolul nostru formidabil, dacă n-am face acest lucru din când în când, am putea să ne înecăm în lacrimi.

Lillian privi florile.

– Oribil, şopti ea. Să furi de la o moartă.

– Nici mai mult, nici mai puţin oribil ca multe alte lucruri, răspunse Clerfayt. Nici eu nu m-aş fi gândit vreodată că voi scotoci un cadavru, în căutare de ţigări şi pâine şi totuşi am făcut-o. În război. La început e oribil, apoi te obişnuieşti, mai ales dacă eşti flămând şi n-ai fumat de mult. Haideţi, mergem să bem ceva.

Ea fixa în continuare florile.

– Le lăsăm să zacă aici?

– Desigur. Nu mai au nimic de-a face nici cu dumneavoastră, nici cu moarta şi nici cu mine. Vă trimit mâine altele. De la o altă florărie.

Clerfayt deschise portiera saniei. Observă expresia de pe chipul birjarului care fixa liniştit, dar plin de interes orhideele şi ştiu că după ce îi va duce la hotel se va întoarce şi le va lua. Ce urma să se întâmple apoi cu ele, ştia numai bunul Dumnezeu. O clipă se gândi să le calce în picioare - dar de ce să facă el pe Dumnezeu? Acest lucru nu prieşte niciodată nimănui în mod deosebit.

Sania se opri. În faţa intrării hotelului erau aşezate scânduri peste zăpada topită. Lillian coborî. În ochii lui Clerfayt ea apăru, în mod straniu, exotică, aşa cum trecea în pantofii ei de seară, cu haina subţire strânsă peste piept, atât de

zveltă, uşor aplecată, printre sportivii care tropăiau încolo şi încoace; învăluită, în toată acea sănătate exuberantă pe care o emana, de fascinaţia întunecată a bolii ei.

Clerfayt o urmă. În ce mă bag? se gândi. Şi cu cine? Oricum, era altceva decât Lydia Morelli, cu care vorbise acum o oră la telefon şi care se afla la Roma. Lydia Morelli, care cunoştea toate tertipurile şi nu uita niciodată vreunul.

O ajunsese pe Lillian din urmă la uşă.

– În seara asta, zise el, nu vom vorbi decât despre cele mai uşuratice lucruri din lumea asta.

O oră mai târziu barul era ticsit. Lillian aruncă o privire spre uşă.

– Vine Boris, zise ea. Ar fi trebuit să-mi închipui.

Clerfayt îl observase şi el pe rus. Wolkow îşi croi încet drum prin mulţimea de oameni care stăteau atârnaţi de tejghea ca nişte ciorchini de struguri. Îl ignoră pe Clerfayt:

– Sania ta aşteaptă afară, Lillian, zise el.

– Dă-i drumul să plece, Boris, răspunse ea. Nu am nevoie de ea. Acesta e domnul Clerfayt. V-aţi mai întâlnit.

Clerfayt se ridică în picioare, o idee prea degajat.

– Serios? zise Wolkow. O, într-adevăr! Vă rog să mă iertaţi. Îi ocoli privirea. În maşina aceea sport care mi-a speriat caii, nu-i aşa?

Clerfayt simţi dispreţul din spatele vorbelor sale. Nu răspunse şi rămase în picioare.

– Ai uitat probabil că mâine se fac iar radiografii, îi spuse Wolkow lui Lillian.

– Nu, Boris, nu am uitat.

– Trebuie să fii odihnită. Să dormi.

– Ştiu. Mai am timp pentru asta.

Vorbea rar, aşa cum vorbeşti unui copil care nu te înţelege. Clerfayt îşi dădu seama că aceasta era singura posibilitate de a-şi stăpâni enervarea provocată de faptul că era controlată.

Rusul aproape că îi trezi mila; se afla într-o situaţie fără ieşire.

– Nu doriţi să luaţi loc? îl întrebă, nu întru totul dezinteresat.

– Mulţumesc, răspunse Wolkow rece, ca şi cum ar fi răspuns unui chelner, făcând comanda. Ca şi Clerfayt mai înainte, simţise şi el sarcasmul. Trebuie să mai aştept pe cineva, îi spuse lui Lillian. Dacă între timp ai totuşi nevoie de sanie ...

– Nu, Boris! Vreau să mai rămân.

Clerfayt îşi pierdu răbdarea.

– Eu am însoţit-o încoace pe domnişoara Dunkerque, zise el calm. Şi cred că sunt în stare să o conduc tot eu înapoi.

Wolkow îi aruncă o privire fugară. Expresia feţei i se schimbă. Zâmbi:

– Mă tem că mă înţelegeţi greşit. Dar ar fi inutil să vă explic.

Se închină în faţa lui Lillian şi o clipă păru că lasă să-i cadă masca arogantă, apoi îşi reveni şi se duse la bar.

Clerfayt se aşeză la masă. Era nemulţumit de sine. Ce fac? gândi. Doar nu mai am douăzeci de ani!

– De ce nu vă întoarceţi cu el? întrebă el indispus.

– Vreţi să scăpaţi de mine?

El o privi atent. Părea neajutorată, dar ştia că neajutorarea era lucrul cel mai periculos la o femeie - căci nici o femeie nu e cu adevărat neajutorată.

– Bineînţeles că nu, răspunse. Să rămânem deci aici!

Ea privi spre bar.

– Nu pleacă, şopti ea. Mă supraveghează. Crede că voi ceda.

Clerfayt luă sticla şi umplu paharele.

– Bine. Să aşteptăm atunci, să vedem cine oboseşte primul.

– Nu îl înţelegeţi, replică Lillian tăios. Nu e gelos.

– Nu?

– Nu. E nefericit şi bolnav şi îşi face griji din cauza mea. E uşor să fii detaşat şi superior, când eşti sănătos.

Clerfayt puse sticla înapoi pe masă. Bestia asta mică şi credincioasă! Abia fusese salvată, că şi sărea să muşte mâna salvatoare.

– Posibil, zise el indiferent. E însă o crimă să fii sănătos?

Ea se întoarse spre el.

– Sigur că nu, murmură ea. Nu ştiu ce vorbesc. E mai bine să plec.

Întinse mâna după poşetă dar nu se ridică.

Clerfayt se săturase de ea pentru astăzi, dar n-ar fi lăsat-o pentru nimic în lume să plece, atâta timp cât Wolkow mai stătea la bar, aşteptând-o. Nu, chiar atât de bătrân nu era, gândi el.

– Nu trebuie să fiţi deosebit de atentă când vorbiţi cu mine, îi zise lui Lillian. Nu sunt foarte sensibil.

– Aici toţi sunt extrem de sensibili.

– Eu nu sunt de-aici.

– Într-adevăr, zâmbi Lillian în mod neaşteptat. Asta e!

– Ce anume?

– Ceea ce ne irită. Nu puteţi înţelege. Chiar şi pe Hollmann, prietenul dumneavoastră.

– E posibil, răspunse Clerfayt surprins. Probabil n-ar fi trebuit să vin. Şi pe Wolkow îl enervez?

– Se prea poate.

– De ce însă îşi dă atât de mult silinţa să mă lase să remarc acest lucru?

– Pleacă, zise Lillian.

Clerfayt se întoarse şi îl văzu pe rus ieşind.

– Şi dumneavoastră? N-ar trebui să vă întoarceţi la sanatoriu?

– Cine ştie? Dalai-Lama? Eu? Crocodilul? Dumnezeu?

Îşi luă paharul.

– Şi cine e răspunzător? Cine? Eu? Dumnezeu? Şi în faţa cui? Haideţi mai bine să dansăm!

Clerfayt rămase aşezat. Ea îl fixă cu privirea.

– Şi dumneavoastră vă temeţi pentru mine? Sunteţi şi dumneavoastră de părere că ar trebui ...

– Nu sunt de nici o părere, replică scurt Clerfayt. Nu ştiu să dansez, dar, dacă vreţi, putem încerca.

Se îndreptară spre ringul de dans.

– Agnes Somerville a făcut întotdeauna tot ce i-a prescris Dalai-Lama, zise Lillian când zarva turiştilor care tropăiau în jurul lor îi încercui, totul.

4

Sanatoriul era cufundat în tăcere. Bolnavli îşi făceau siesta. Zăceau tăcuţi pe paturile şi şezlongurile lor, întinşi ca nişte ofrande, în care aerul obosit ducea o luptă surdă cu vrăjmaşul ce îi devora, ascuns în bezna caldă a plămânilor.

Lillian Dunkerque se afla în balconul ei, îmbrăcată în nişte pantaloni albastru-deschis. Noaptea era departe, uitată. Aşa era mereu aici, sus. La venirea zorilor panica nopţii se destrăma ca o umbră la orizont, devenind inexplicabilă. Lillian se întinse în lumina dimineţii târzii. Exista o perdea moale, sclipitoare, care acoperea ziua de ieri şi făcea ca ziua de mâine să pară ireală. În faţa ei, în zăpada adusă de vânt peste noapte în balcon, se afla sticla de vodcă pe care i-o dăduse Clerfayt. Se auzi telefonul sunând. Ridică receptorul.

– Da Boris, nu, sigur că nu - unde am ajunge dacă am face asta? Hai să nu mai vorbim despre acest subiect, sigur că poţi să urci la mine, da, sunt singură, cine să fie la mine?

Se întoarse în balcon. O clipă stătu în cumpănă dacă să ascundă sticla de vodcă, apoi luă un pahar şi îşi turnă puţin. Vodca era foarte rece şi foarte bună.

– Bună dimineaţa, Boris, zise ea, când auziuşa. Beau vodcă. Vrei şi tu? Atunci adu-ţi un pahar.

Se întinse în şezlong şi aşteptă. Wolkow veni în balcon, cu un pahar în mână. Lillian răsuflă uşurată, am scăpat de predică, îşi zise. El îşi turnă un pahar. Ea îi întinse şi paharul ei. El îl umplu până sus.

– De ce, Duşa? o întrebă. Panică de radiografie?

Ea scuturâ din cap.

– Febră?

– Nici asta. Mai degrabă temperatură prea scăzută.

– Dalai-Lama a spus ceva despre radiografiile tale?

– Nu. Ce să spună? Şi apoi nici nu vreau să ştiu.

– Bine, zise Wolkow. Să bem pentru asta.

Îşi bău vodca dintr-o înghiţitură şi puse sticla deoparte.

– Mai dă-mi un pahar, ceru Lillian.

– Câte doreşti.

Ea îl privi atent. Ştia că nu suporta să o vadă bând; dar mai ştia că nu va încerca să o convingă să nu mai bea în continuare. Era prea isteţ ca să o facă; îi cunoştea stările sufleteşti.

– Încă unul? întrebă el. Sunt mici paharele.

– Nu. Puse paharul jos, lângă ea, fără să-l fi băut.

– Boris, zise ea şi se ghemui în fotoliu, trăgându-şi picioarele sub ea. Noi ne înţelegem prea bine.

– Serios?

– Da. Tu mă înţelegi prea bine, eu, la rândul meu te înţeleg pe tine şi uite, asta-i tragedia noastră.

Wolkow râse.

– Mai ales când adie foehnul.

– Nu numai.

– Sau când apare o persoană necunoscută.

– Vezi, zise Lillian. Deja cunoşti motivul. Poţi să explici totul. Eu nu pot oferi nici o explicaţie. Tu ştii totul despre mine dinainte. Ce obositor! Să fie tot foehnul de vină?

– Foehnul şi primăvara.

Lillian închise ochii. Simţi aerul pătrunzător, neliniştit.

– De ce nu eşti gelos? întrebă ea.

– Dar sunt. Tot timpul.

Ea deschise ochii.

– Pe cine? Pe Clerfayt?

El dădu din cap.

– Mi-am închipuit. Atunci pe cine?

Wolkow nu răspunse. La ce foloseau întrebările acestea? Ce ştia ea? Gelozia nu începea şi nu se sfârşea cu un om. Începea cu aerul respirat de omul iubit şi nu se sfârşea niciodată. Nici măcar odată cu moartea celuilalt.

– Pe cine, Boris? insistă Lillian. Totuşi, pe Clerfayt?

– Nu ştiu. Poate pe ceea ce urcă la noi odată cu el.

– Ce urcă odată cu el? Lillian se întinse, închizând iar ochii. Nu ai de ce să fii gelos. Peste câteva zile Clerfayt se întoarce în vale şi ne va uita, aşa cum îl vom uita şi noi.

Stătu o vreme nemişcată, întinsă în şezlong. Wolkow se aşezase în spatele el şi citea. Soarele înaintă şi atinse cu dunga pătratului său mişcător de lumină ochii lui Lillian, care se umplură pe dată, pe sub pleoape, de o lumină caldă, portocalie şi aurie.

– Uneori aş dori să fac ceva cu totul şi cu totul absurd, Boris, zise ea. Ceva, să spargă chinga asta de sticlă care ne înconjoară. Să mă prăbuşesc, oriunde.

– Aşa ceva îşi doreşte fiecare.

– Şi tu?

– Şi eu.

– Atunci de ce n-o facem?

– N-ar schimba nimic. Am simţi doar şi mai puternic chinga. Sau am sparge-o şi ne-am tăia în cioburile sale, umplându-ne de sânge.

– Şi tu?

Boris privi chipul palid din faţa sa. Cât de puţin ştia despre el, deşi credea că îl înţelege!

– Eu am acceptat-o, zise el şi ştiu că nu era adevărat. E mai simplu, Duşa.

Înainte de a te irosi într-o urâ fără rost e mai bine să încerci să te obişnuieşti cu gândul ei.

Lillian simţi un val de oboseală dându-i târcoale. Iată veşnicele discuţii în care te prindeai ca într-o pânză de păianjen. Toate erau adevărate, dar la ce folosea aceasta?

– Acceptarea înseamnă resemnare, murmură ea după o vreme. Pentru aceasta nu sunt încă îndeajuns de bătrână.

De ce nu pleacă? se întrebă. Şi de ce îl jignesc, fără să vreau s-o fac? La ce bun îi reproşez faptul că se află aici de mai multă vreme ca mine şi că are norocul de a gândi altfel decât mine despre toate aceste lucruri? De ce mă irită faptul că e ca un om într-o închisoare, care îi mulţumeşte lui Dumnezeu că n-a fost omorât iar eu ca unul care îl urăşte pe Dumnezeu pentru faptul că nu e liber?

– Nu lua în seamă ce spun, Boris, îi zise. Vorbesc şi eu aşa, ca să mă aflu în treabă. E din pricina amiezii, a vodcăi şi a foehnului. Şi poate că e totuşi şi panica de radiografie la mijloc - numai că nu vreau să recunosc. Orice veste, aici sus, înseamnă veste proastă.

Clopotele bisericii din sat începură să bată. Wolkow se ridică şi lăsă mai jos prelata care îi apăra de soare.

– Eva Moser va fi externată mâine, zise el. Sănătoasă.

– Ştiu. A mai fost externată de două ori.

– De data aceasta e într-adevăr sănătoasă. Crocodilul mi-a confirmat acest lucru.

Lillian auzi deodată, printre dangătele clopotelor, claxonul lui Giuseppe. Maşina urca serpentinele în viteză şi opri undeva în apropiere. Se miră de ce o fi adus-o Clerfayt aici sus; era prima dată că făcea acest lucru de când venise. Wolkow se ridică şi privi peste balustrada balconului.

– Să sperăm că nu vrea să schieze cu maşină cu tot, zise el batjocoritor.

– Bineînţeles că nu. De ce spui asta?

– A parcat-o în pantă, în spatele brazilor. Lângă pârtia pentru începători, nu în faţa hotelului.

– O fi ştiind el de ce. De fapt, de ce nu poţi să-l suferi?

– Naiba ştie! Poate pentru că odată am fost şi eu ca el.

– Tu! replică Lillian somnoroasă. Trebuie să fie mult de atunci.

– Da, întări Wolkow cu amărăciune. E foarte mult de-atunci.

O jumătate de oră mai târziu, Lillian auzi maşina lui Clerfayt plecând. Boris plecase mai demult. Ea mai zăbovi o vreme, cu ochii închişi, urmărind luminiţele pâlpâitoare care îi jucau sub pleoape. Apoi se ridică şi coborî în hol.

Spre surprinderea ei, îl văzu pe Clerfayt pe o bancă, în faţa sanatoriului.

– Mi s-a părut că v-am auzit maşina coborând în vale, zise ea, aşezându-se lângă el pe bancă. Am deja halucinaţii?

– Nu, zise Clerfayt, clipind în lumina puternică. Era Hollmann.

– Hollmann?

– Da. L-am trimis în sat, să cumpere o sticlă de vodcă.

– Cu maşina?

– Da, zise Clerfayt. Cu maşina. Era timpul să se urce odată în tărăboanţă.

Se auzi iar motorul. Clerfayt se ridică şi ascultă cu atenţie.

– Ia să vedem ce face, urcă imediat înapoi, cuminte şi smerit, sau o şterge cu Giuseppe?

– S-o şteargă? Unde?

– Oriunde poftеşte. Benzină e destulă în rezervor. Poate să ajungă până aproape de Zürich.

– Cum? exclamă Lillian. Ce tot spuneţi acolo?

Clerfayt ciuli iar urechile.

– Nu se întoarce. A luat-o în josul şoselei, spre lac şi se îndreaptă spre autostradă. Uite-l, a şi ajuns în spatele hotelului Palace, doamne-ajută!

Lillian sări în picioare.

– Doamne-ajută? Sunteţi nebun? Îi daţi pur şi simplu drumul, într-o maşină-sport deschisă? Spre Zürich, dacă aşa o vrea? Chiar nu realizaţi că e bolnav?!

– Tocmai de aceea. Credea deja că a uitat să mai conducă.

– Şi dacă răceşte?

Clerfayt râse.

– E îmbrăcat gros. Iar piloţilor de cursă li se întâmplă ca şi femeilor în rochii de seară - dacă se distrează bine, nu răcesc niciodată.

Lillian îl fixă cu privirea.

– Şi dacă totuşi răceşte? Ştiţi ce înseamnă asta aici? Apă la plămâni, cicatrici, recidive grave! Aici se poate muri dintr-o răceală.

Clerfayt o urmări cu interes. Aşa îi plăcea mult mai mult ca în seara trecută.

– Ar trebui să nu pierdeţi din vedere acest lucru atunci când, în loc să staţi în pat, faceţi escapade nocturne în barul de la Palace, zise el. În rochie subţire şi pantofi de satin.

– Asta nu are nimic de-a face cu Hollmann!

– Într-adevăr. Dar eu cred în terapia interdicţiilor. Până acum o clipă aveam impresia că şi dumneavoastră!

Lillian păru un moment dezorientată.

– Nu când e vorba de alţii, zise ea apoi.

– Înţeleg. Majoritatea oamenilor cred în ea numai atunci când e vorba de alţii.

Clerfayt privi în jos, spre lac.

– Iată-l! Îl vedeţi? Ascultaţi numai cum ia curbele! N-a uitat încă să schimbe vitezele. În seara aceasta va fi un alt om.

– Unde? La Zürich?

– Oriunde. Chiar şi aici.

– În seara aceasta va zăcea în pat cu febră.

– Asta n-o mai cred. Şi chiar dacă ar fi aşa, mai bine puţină febră, decât să dea târcoale maşinii cu coada între picioare, considerându-se un infirm.

Lillian se întoarse spre el, tresărind. Infirm, repetă ea. Fiindcă era bolnav? Ce grosolănii îşi permitea să spună bădăranul ăsta pleznind de sănătate, care habar n-avea de nimic. Oare o considera şi pe ea o infirmă? Îi veni în minte seara de la bar în care primise telefonul din Monte Carlo. Nu pomenise şi atunci acest cuvânt?

– Puţină febră aici se poate transforma rapid într-o pneumonie fatală, zise ea

cu dușmănie. Dar nu vă sinchisiți de asta! Atunci veți putea spune iar că a fost un noroc și pentru Hollmann, un adevărat noroc că a mai putut sta o dată la volanul unei mașini sport, crezând că va ajunge un mare pilot de curse.

Își regretă cuvintele imediat după ce le spuse. Nu înțelegea de ce era atât de agitată.

– Aveți o memorie bună, zise Clerfayt amuzat. Am observat acest lucru mai demult. Dar liniștiți-vă, mașina nu e chiar atât de rapidă pe cât s-ar crede, după zgomotul pe care îl face. Cu lanțuri la roți nu poți totuși atinge o viteză de raliu.

Puse un braț în jurul umerilor ei. Ea tăcu și nu se feri.

Îl văzu pe Giuseppe ieșind la iveală, mic și negru, dindărătul pădurii de pe malul lacului. Ca un bondar zbârnâitor țâșnea prin strălucirea albă așternută de soare deasupra zăpezii. Auzea bătăile motorului și ecoul ce și-l aruncau unul altuia munții. Mașina coti pe șoseaua care ducea spre trecătoare și dintr-o dată Lillian își dădu seama că acesta era lucrul care o neliniștea atât. Văzu mașina dispărând în dosul unei curbe. În urma ei rămase numai sunetul motorului - un duduit de tobe răsunător și furios care chema la necunoscută răzvrătire și pe care ceva mai târziu îl percepu ca pe o simplă larmă asurzitoare.

– Să sperăm că nu o-ntinde de-a binelea, zise Clerfayt.

Lillian nu răspunse imediat. Buzele îi erau uscate.

– De ce s-o-ntindă? vorbi într-un târziu cu un efort vizibil. E aproape vindecat. De ce ar risca dintr-odată totul?

– Uneori tocmai atunci îți asumi un asemenea risc.

– Dumneavoastră ați risca, să fiți în locul lui?

– Nu știu.

Lillian trase adânc aer în piept.

– Ați face-o dacă ați ști că nu vă veți mai vindeca niciodată? întrebă ea.

– În loc să rămân aici?

– În loc de a mai vegeta aici câteva luni.

Clerfayt zâmbi. Cunoștea el alte feluri de a vegeta.

– Depinde ce se înțelege prin aceasta, zise el.

– A trăi precaut, replică Lillian repede.

El râse.

– N-ar trebui să puneți o asemenea întrebare tocmai unui pilot de raliu.

– Ați face-o?

– N-am nici cea mai mică idee. Așa ceva nu se știe niciodată dinainte. Poate că da, ca să-mi mai smulg câteva așa-numite clipe de viață, fără a ține cont de timp sau poate că aș trăi după ceas, zgârcindu-mă pentru fiecare zi sau oră. Nu se știe niciodată. Am avut parte de surprize ciudate în această privință.

Lillian își trase umerii de sub brațul lui Clerfayt.

– Oare nu sunteți pus în situația de a hotărî aceasta înainte de fiecare raliu?

– Totul pare mai dramatic decât este în realitate. Eu nu concurez din romantism. O fac pentru bani și pentru că nu mă pricep la nimic altceva- nicidecum din spirit de aventură. Aventuri am avut destule în secolul nostru blestemat și fără să mi le doresc. Probabil că și dumneavoastră.

– Da, zise Lillian. Dar nu dintre cele mai indicate.

Deodată auziră iar motorul.

– Se întoarce, zise Clerfayt.

– Da, repetă ea, se întoarce şi răsuflă uşurată. Sunteţi dezamăgit?

– Nu. Am vrut numai să mai urce o dată la volanul acestei maşini. Ultima oară când a condus-o a avut prima hemoragie.

Lillian îl văzu pe Giuseppe apropiindu-se vertiginos. Brusc îşi dădu seama că n-ar suporta să vadă chipul radios al lui Hollmann.

– Trebuie să mă retrag, zise ea grăbită. Crocodilul a pornit deja pe urmele mele.

Se îndreptă spre uşă.

– Şi când traversaţi trecătoarea? întrebă ea din prag.

– Când doriţi, răspunse Clerfayt.

Era duminică, şi duminicile în sanatoriu erau întotdeauna mai greu de suportat decât celelalte zile ale săptămânii. Aveau o tihnă înşelătoare, lipsite fiind de rutina zilelor lucrătoare. Medicii veneau în camere numai dacă era necesar, astfel încât îţi puteai închipui că eşti sănătos. Din această cauză însă, duminica bolnavii erau cu atât mai agitaţi şi sora de gardă era destul de des nevoită să vină de prin alte camere.

Lillian coborî, în ciuda interdicţiei, la cină; de obicei Crocodilul nu făcea controale duminica. Băuse două pahare de vodcă, încercând să scape de melancolia înserării, dar nu reuşise.

Apoi îşi îmbrăcase cea mai bună rochie - hainele ajutau uneori mai mult ca orice consolare - dar de data aceasta nu îi ajutase nici această stratagemă. Cafardul, brusca tristeţe metafizică, răzvrătirea împotriva divinităţii pe care le cunoşteau toţi cei de aici şi care apăreau şi dispăreau fără un motiv evident, reveniseră toate în această seară. Îşi întinseră aripile deasupra ei ca un imens fluture întunecat.

Când intră în sala de mese, încăperea era aproape plină şi în mijloc stătea Eva Moser, înconjurată de câţiva prieteni. În faţa ei, pe masă, se aflau înşirate platouri cu prăjituri, o sticlă de şampanie şi cadouri învelite în hârtie colorată. Era seara ei de adio. Urma să plece a doua zi după-amiază.

Lillian vru mai întâi să se întoarcă în cameră; apoi îl zări pe Hollmann. Stătea singur lângă masa celor trei sudamericani, îmbrăcaţi în haine negre, care aşteptau moartea Manuelei. Îl văzu făcându-i semn cu mâna.

– Am mers azi cu Giuseppe, zise el. Ai văzut?

– Da. Te-a mai văzut şi altcineva?

– Cine?

– Crocodilul. Sau Dalai-Lama.

– Nimeni. Maşina era parcată lângă pârtia pentru începători. Acolo nu putea fi văzută. Şi chiar dacă ar fi fost! Sunt fericit. Începusem să cred că nu mai ştiu să mân tărăboanţa aia afurisită.

– Astă seară toată lumea pare să fie fericită, zise Lillian cu amărăciune. Priveşte numai.

Arătă spre masa la care Eva Moser, cu chipul ei durduliu încins de emoţie, stătea înconjurată de prietenii care îi împărtăşeau bucuria, roşind totodată de invidie. Stătea acolo ca o persoană care a câştigat Lozul cel Mare şi dintr-odată nu ştie cum se face că se bucură de atâta surprinzătoare simpatie din partea celor din jur.

– Şi dumneavoastră? îl întrebă Lillian pe Hollmann. V-aţi luat temperatura?

Hollmann râse.

– Mai e timp şi mâine. Astăzi nu vreau să mă gândesc la asta.

– Nu credeţi că aveţi febră?

– Mi-e totuna. Şi nu cred că am.

La ce bun îl întreb, gândi Lillian. Oare sunt invidioasă pe el, aşa cum toţi ceilalţi sunt invidioşi pe Eva Moser?

– Clerfayt nu vine în seara aceasta? întrebă ea.

– Nu. A primit o vizită neaşteptată în după-amiaza aceasta. Şi de ce ar tot veni aici, la urma urmei. Pentru el trebuie să fie foarte plictisitor.

– Atunci de ce nu pleacă? întrebă Lillian iritată.

– Ba pleacă, dar abia peste câteva zile. Miercuri sau joi.

– Săptămâna care vine?

– Da. Presupun că o să plece cu persoana care îl vizitează.

Lillian nu răspunse; nu ştia exact dacă Hollmann îi spunea aceste lucruri cu vreo intenţie, şi fiindcă nu ştia, presupuse că o făcea cu intenţie. De aceea nu întrebă mai departe.

– Ai la dumneata ceva de băut? întrebă apoi.

– Nici un strop! Ultimele rămăşiţe de gin le-am făcut cadou lui Charles Ney azi după-masă.

– N-ai cumpărat la amiază o sticlă de vodcă?

– Pe aceea i-am dat-o lui Dolores Palmer.

– De ce? Vrei să devii peste noapte pacient model?

– Cam aşa ceva, replică Hollmann, oarecum stânjenit.

– Azi la prânz ai fost exact contrariul.

– Tocmai de aceea, zise Hollmann. Vreau să pot conduce din nou.

Lillian îşi împinse farfuria deoparte.

– Şi eu cu cine o să mai fac escapade nocturne de acum înainte?

– Sunt destui. Câteva zile mai e şi Clerfayt aici.

– Da, şi după aceea?

– Boris nu vine în seara aceasta?

– Nu, nu vine. Iar cu Boris nu se pot face escapade. De altfel i-am spus că mă doare capul.

– Chiar te doare?

– Da. Lillian se ridică. În seara aceasta îl voi face şi pe Crocodil fericit, ca să fie toată lumea fericită. Mă voi duce la culcare. În braţele lui Morfeu. Noapte bună, Hollmann.

– Lillian, s-a întâmplat ceva?

– Nimic nou. Plictiseală. Semn de sănătate, ar zice Dalai-Lama. Când îţi merge

cu adevărat rău, se pare că panica dispare. Eşti prea slăbit pentru aşa ceva. Ce bun e Dumnezeu, nu-i aşa?

Sora de noapte îşi încheiase rondul. Lillian stătea pe pat, încercând să citească. După o vreme împinse cartea deoparte. Iar se întindea înaintea ei noaptea, aşteptarea somnului, într-un târziu somnul şi apoi tresărirea bruscă, deşteptarea, urmată de acea clipă imponderabilă, în care nu recunoşteai nimic, nici camera, nici pe tine însuţi, în care te aflai suspendat în bezna şuierătoare, redusă la nimic altceva decât frică, înnegurată frică de moarte, timp de câteva nesfârşite secunde până ce, treptat, fereastra devenea din nou familiară şi înceta să mai fie o cruce de umbre în haosul necunoscut şi era iar fereastră, şi camera cameră, iar ghemul de groază ancestrală şi ţipăt se transforma la loc în fiinţa numită pentru scurtă vreme pe acest pământ Lillian Dunkerque.

Se auziră bătăi în uşă. În prag se afla Charles Ney, îmbrăcat într-o pijama roşie şi încălţat cu pantofi de seară.

– Totul merge strună, şopti el. Hai dincolo, la Dolores!

Petrecerea de adio a Evei Moser.

– Ce rost mai are? De ce nu pleacă pur şi simplu? De ce mai trebuie să-şi sărbătorească plecarea?

– Noi vrem să sărbătorim, nu ea.

– Dar aţi mai făcut o petrecere în sala de mese.

– Numai ca să le păcălim pe surori. Hai, nu fii aşa plângăreaţă!

– N-am chef.

Charles Ney îngenunchease lângă patul ei.

– Vino, Lillian, mister întrupat din lună, argint şi flacără mistuitoare! Dacă rămâi aici, o să te enervezi că stai singură, dacă te duci dincolo o să te enervezi că te-ai dus. Este, prin urmare acelaşi lucru şi de aceea îţi spun: Vino!

Trase cu urechea la zgomotele de pe coridor şi deschise uşa. Se auzea bocănitul unor cârje. O femeie uscăţivă, mai vârstnică, trecu şchiopătând prin faţa uşii.

– Toată lumea vine. Lilly-Streptomicină e deja acolo. Vine şi Schirmer, cu André.

Un moşneag într-un scaun cu rotile era împins de un tânăr în pas de charleston.

– Vezi, chiar şi morţii se scoală din morminte ca să-i adreseze domnişoarei Moser un "Ave Caesar, morituri te salutant", explică Charles Ney. Uită-ţi pentru o seară sângeie rusesc şi aminteşte-ţi de seninul tău tată valon. Îmbracă-te şi vino!

– Nu mă îmbrac deloc! Vin în pijama.

– Vino şi în pijama, numai vino!

Dolores Palmer locuia cu un etaj mai jos. Trăia acolo deja de trei ani, într-un apartament compus dintr-un dormitor, o cameră de zi şi o baie. Plătea cea mai scumpă chirie din sanatoriu şi profita fără reţinere de atenţia ce i se acorda din acest motiv.

– Avem în baie două sticle de vodcă pentru tine, îi spuse lui Lillian. Unde vrei

să stai? Lângă debutanta care porneşte la drum printre sănătoşi sau între ofticoşii care rămân în urma ei? Caută-ţi un loc.

Lillian se uită în jur. Era un tablou pe care îl cunoştea: lămpile acoperite cu prosoape, moşneagul care se ocupa de gramofonul a cărui pâlnie era înfundată cu nişte rufe, Lilly-Streptomicină, care şedea pe podea, fiindcă echilibrul îi devenise mult prea nesigur din cauza drogului şi se răsturna uşor. Ceilalţi stăteau şi ei în atmosfera pe jumătate boemă, puţin artificială a unor copii îmbătrâniţi care, în mare taină, stau treji până târziu. Dolores Palmer purta un veşmânt chinezesc, o rochie lungă, despicată la poale. Era de o frumuseţe tragică, de care nu era conştientă. Iubiţii ei îşi pierdeau minţile în faţa ei, precum drumeţii în faţa Fetei Morgane. În timp ce ei se resipeau în extravaganţe, Dolores nu dorea de fapt decât o viaţă simplă, mic-burgheză, cu tot luxul aferent. Marile sentimente o plictiseau, dar cum reuşea întotdeauna să le inspire, era nevoită să lupte cu ele.

Eva Moser stătea la fereastră şi privea afară. Buna-dispoziţie îi dispăruse.

– Boceşte, îi spuse Maria Savini lui Lillian. Ce zici de asta?

– Din ce cauză?

– Întreab-o şi tu; n-o să-ţi vină să crezi. I se pare că aici e cu adevărat acasă.

– Aici e casa mea, zise Eva Moser. Aici am fost fericită. Aici am prieteni. Jos nu cunosc pe nimeni.

Toţi amuţiră preţ de câteva clipe.

– Păi, atunci rămâi aici, zise Charles Ney. Nu te împiedică nimeni.

– Ba da! Tatăl meu. Îl costă prea mult să mă mai ţină aici. Vrea să învăţ o meserie. Ce fel de meserie? Nu ştiu să fac nimic! Iar puţinul ce-l ştiam, l-am uitat stând aici.

– Aici se uită tot, declară senină Lilly-Streptomicină din colţul ei. Cine stă aici câţiva ani nu mai e bun de nimic acolo jos.

Lilly era de ani de zile cobaiul lui Dalai-Lama pentru testarea noilor tratamente. Acum experimenta pe ea streptomicină. Nu o suporta prea bine, dar chiar dacă Dalai-Lama ar fi renunţat şi i-ar fi dat drumul, n-ar fi putut avea soarta Evei Moser. Lilly era singurul pacient al sanatoriului care se născuse în sat şi ar fi putut găsi oriunde o slujbă. Era o bucătăreasă excelentă.

– Ce se va alege de mine? se văicărea acum Eva Moser, cuprinsă de panică. Să mă fac secretară? Cine mă angajază? Bat prost la maşină. Şi apoi, multă lume se fereşte de secretare care vin de la sanatoriu.

– Poţi să intri secretară la un tuberculos, croncăni moşneagul.

Lillian o studie pe Eva ca pe un animal preistoric, care ieşise la iveală pe neaşteptate, dintr-o crăpătură a podelei. Mai văzuse pacienţi care fuseseră externaţi şi afirmaseră că ar fi preferat să rămână, dar o făcuseră numai din consideraţie faţă de cei care rămâneau şi pentru a atenua sentimentul dezertării ce însoţea întotdeauna plecarea din sanatoriu. Eva Moser însă era un caz aparte; credea sincer în ce spunea. Era cu adevărat disperată. Se obişnuise cu sanatoriul. Se temea de viaţa din vale.

Dolores Palmer îi întinse lui Lillian un pahar cu vodcă.

– Persoana asta! zise ea, privind scârbită spre Eva. Total lipsită de maniere! Cum se comportă! De-a dreptul obscen, nu crezi?

– Eu plec, declară Lillian. Nu pot să suport.

– Nu pleca! sări Charles Ney, aplecându-se spre ea. Frumoasă lumină pâlpâind în incertitudine, mai rămâi! Noaptea e plină de umbre şi platitudini, şi avem nevoie de tine şi de Dolores în chip de galioane în faţa pânzelor noastre sfâşiate, ca să nu fim călcaţi în picioare de platfusul îngrozitor al Evei Moser. Cântă-ne ceva, Lillian!

– Asta mai lipsea! Ce anume? Un cântec de leagăn pentru copiii care nu se nasc niciodată?

– Eva o să aibă copii! Mulţi, nici o grijă! Nu, cântă cântecul despre norii care nu se mai întorc şi despre zăpada care îngroapă inima. Cântecul despre exilaţii munţilor. Cântă-l pentru noi! Nu pentru Eva, meduza de bucătărie. În noaptea aceasta avem nevoie de vinul întunecat al auto-elogierii, crede-mă. Sentimentalismul necontrolat e chiar mai bun ca lacrimile.

– Charles a dibuit pe undeva o jumătate de sticlă de coniac, observă Dolores sec şi se îndepărtă pe picioarele ei lungi, ducându-se la gramofon.

– Pune discurile alea noi, americane, Schirmer!

– Monstrul ăsta, suspină Charles Ney în urma ei. Arată ca toată poezia lumii şi are un creier ca o statistică. O iubesc aşa cum iubeşti jungla, iar ea îmi răspunde ca o grădină de zarzavat. Ce-i de făcut?

– Suferi şi eşti fericit.

Lillian se ridică. În aceeaşi clipă se deschise uşa şi în prag apăru Crocodilul.

– Mi-am închipuit eu! Ţigări! Alcool în cameră! O orgie! Chiar şi dumneavoastră sunteţi aici, domnişoară Ruesch! şuieră în direcţia lui Lilly-Streptomicină. V-aţi furişat aici în cârje! Şi dumneavoastră, domnule Schirmer! Trebuia să fiţi în pat de mult.

– Trebuia să fiu mort demult, replică moşneagul voios. Teoretic, asta şi sunt. Opri gramofonul, scoase eşarfa de mătase şi o flutură în aer. Trăiesc cu viaţă împrumutată! Guvernată de alte legi decât cele ale vieţii cu care te-ai născut.

– Aşa? Şi care sunt acestea, mă rog, dacă mi-e permis să întreb?

– Una singură: să te bucuri din plin de toate, atât cât se poate. În ce fel, asta e treaba fiecăruia.

– Sunt nevoită să vă cer să mergeţi imediat la culcare. Cine v-a adus aici?

– Propria mea raţiune. Moşneagul se căţără în scaunul cu rotile. Andre şovăi să-l ducă de acolo. Lillian făcu un pas înainte.

– Vă duc eu înapoi. Împinse scaunul spre uşă.

– Dumneata deci! exclamă Crocodilul. Trebuia să-mi închipui!

Lillian scoase scaunul cu rotile pe coridor. Charles Ney şi ceilalţi o urmară. Chicoteau ca nişte copii prinşi asupra faptului.

– O clipă, zise Schirmer, şi-şi întoarse scaunul spre uşă.

Crocodilul stătea în prag, cu un aer maiestuos.

– Din tot ce aţi pierdut în viaţă, declară Schirmer, trei bolnavi ar putea duce o existenţă fericită. Vă doresc o noapte binecuvântată, cu o conştiinţă de oţel.

Îşi întoarse căruciorul spre coridor. Charles Ney îl împinse mai departe.

– La ce bun atâta agitaţie morală, Schirmer? întrebă el. Bravul animal nu-şi face decât datoria.

– Ştiu. Numai că şi-o face cu atâta aroganţă! Dar o să-i supravieţuiesc! I-am supravieţuit şi predecesoarei ei - avea 44 de ani şi s-a prăpădit dintr-odată, în patru săptămâni, de cancer - o să trăiesc mai mult şi decât bestia asta - câţi ani o avea de fapt Crocodilul? Cu siguranţă peste şaizeci! Sau aproape şaptezeci. O să-i supravieţuiesc şi ei!

– Frumos ţel! Ce oameni nobili suntem! rânji Charles.

– Nu, răspunse moşneagul cu o satisfacţie feroce. Suntem condamnaţi la moarte. Dar nu numai noi. Şi ceilalţi! Toţi ! Toţi. Numai că noi ştim - ceilalţi nu.

Eva Moser veni după o jumătate de oră în camera lui Lillian.

– Patul meu e aici? întrebă ea.

– Patul dumitale?

– Da. Camera mea a fost golită. Şi hainele mi-au dispărut. Dar undeva tot trebuie să dorm. Unde mi-ar putea fi lucrurile?

Era una din glumele care se făceau de obicei când cineva părăsea sanatoriul. În ultima noapte i se ascundeau lucrurile. Eva Moser era disperată.

– Dădusem totul la călcat. Dacă mi le murdăresc! Trebuie să am grijă de bani, acum că mă duc în vale.

– Dar de aceasta nu se va îngriji tatăl dumitale?

– Vrea să scape de mine. Cred că vrea să se recăsătorească.

Lillian avu brusc senzaţia că nu o mai putea suporta pe fata asta nici o clipă.

– Du-te la lift, zise ea. Ascunde-te până iese Charles Ney. Vine la mine. Apoi mergi la el în cameră, nu e încuiat. Sună-mă de acolo. Spune-i că îi vei arunca smokingul în apă clocotită şi îi vei stropi rufăria cu cerneală dacă nu îţi sunt aduse imediat înapoi patul şi lucrurile. Ai înţeles?

– Da, dar...

– Le-au ascuns numai. Nu ştiu cine. Dar m-ar mira ca Ney să nu ştie nimic despre asta.

Lillian ridică receptorul.

– Charles?

Îi făcu semn Evei Moser să plece.

– Charles, zise ea în telefon, poţi să vii o clipă până la mine? Da? Bine.

El veni câteva minute mai târziu.

– Ce s-a întâmplat cu Crocodilul? întrebă Lillian.

– Totul s-a aranjat. Dolores e o maestră! Atâta putere de disimulare! A spus, pur şi simplu, adevărul - că am vrut să ne alinăm disperarea de a fi nevoiţi să rămânem aici. O idee strălucită. Cred că Crocodilul avea lacrimi în ochi când a plecat.

Se auzi telefonul sunând. Vocea Evei Moser era atât de răsunătoare, încât Charles înţelese tot ce spunea.

– E latine în baie, zise Lillian. A dat drumul la apă caldă. În stânga ţine costumul tău nou de seară, în dreapta sticluţa ta cu cerneală violetă. Nu încerca să o iei

prin surprindere. În momentul în care deschizi uşa, ea va acţiona. Uite, vorbeşte cu ea.

Îi dădu receptorul şi se duse la fereastră. Hotelul Palace era încă luminat. În două-trei săptămâni va fi trecut şi asta.

Turiştii vor pleca, aidoma păsărilor călătoare şi timpul lung şi monoton se va târî mai departe, prin primăvară, vară, toamnă, până la iarna viitoare.

Auzi în spatele ei pocnetul receptorului trântit în furcă.

– Ticăloasa, răbufni Charles Ney, cu un început de bănuială. Asta nu-i din capul ei. De ce m-ai chemat aici, Lillian?

– Vroiam să ştiu ce a zis Crocodilul.

– De obicei nu eşti aşa grăbită! rânji Charles. Mai discutăm noi şi mâine despre asta. Acum trebuie să-mi salvez costumul. Toanta e în stare să mi-l opărească! Noapte bună. A fost o seară măreaţă.

Închise uşa în urma lui. Lillian auzi lipăitul grăbit al pantofilor săi pe coridor. Costumul lui de seară, se gândi, simbolul speranţei sale de sănătate, de libertate, speranţa nopţilor petrecute în oraşele din vale, mascota lui, aşa cum şi ea avea cele două rochii de seară, care aici sus erau inutile, dar la care nu renunţa, de parcă viaţa ei ar fi depins de ele. Dacă renunţa la ele, renunţa la speranţă. Se duse înapoi la fereastră şi privi luminile din vale. O seară măreaţă! Trăise multe asemenea seri măreţe, dezolante.

Trase draperiile. Iar apăruse panica! Începu să caute somniferele ascunse. O clipă crezu că aude afară motorul maşinii lui Clerfayt. Se uită la ceas. El ar fi putut-o salva de noaptea cea lungă; dar nu-l putea suna. Nu spusese Hollmann că avea pe cineva în vizită? Pe cine oare? Cine ştie ce femeie sănătoasă din Paris, Milano, sau Monte Carlo! La dracu şi cu el, oricum pleca peste câteva zile. Înghiţi tabletele. Ar trebui să mă împac cu gândul şi să nu lupt împotriva lui, ar trebui să mă resemnez, dar dacă o fac, sunt pierdută!

Se aşeză la masă şi scoase hârtia de scrisori. "Iubitul meu", scrise, "tu, cu chipul tău nedesluşit, necunoscutule, niciodată venit, mereu aşteptat, nu simţi că timpul se scurge?" se opri din scris şi împinse la o parte caseta în care se adunaseră deja multe scrisori netrimise, scrisori pentru care nu avea o adresă. Privi patul alb din faţa ei şi se gândi: de ce plâng? Nici asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

5

Bătrânul zăcea atât de întins sub pătură, încât părea că nu mai are corp. Chipul îi era peste măsură de slăbit, ochii înfundaţi în orbite, dar de un albastru intens; venele se vedeau groase sub pielea ca o hârtie satinată, boţită. Zăcea într-un pat îngust, într-o cameră îngustă. Lângă pat, pe noptieră, se afla o tablă de şah.

Se numea Richter. Avea optzeci de ani şi trăia de douăzeci de ani la sanatoriu. La început locuise într-un apartament de două camere la primul etaj; apoi într-o garsonieră cu balcon la etajul doi; după aceea într-o cameră fără balcon la etajul

trei şi acum - de când nu mai avea bani - în această cămăruţă strâmtă. Era piesa de rezistenţă a sanatoriului. Dalai-Lama îl dădea mereu drept exemplu pacienţilor descurajaţi, în schimb Richter îşi arăta în felul său recunoştinţa. Nu murea şi pace.

Lillian stătea la căpătâiul lui.

– Ia uitaţi-vă! zise Richter, arătând spre tabla de şah. Omul ăsta joacă de parcă ar fi adormit. Mişcarea asta a calului îl face mat în următoarele zece mutări. Ce-o fi cu Régnier? Mai demult nu juca rău deloc. Eraţi aici în timpul războiului?

– Nu, zise Lillian.

– A venit în timpul războiului; cred că prin 1944. A fost o adevărată izbăvire! Înainte, scumpă domnişoară, înainte a trebuit să joc timp de un an împotriva unui club de şah din Zürich. Nu aveam pe nimeni aici, sus. A fost foarte plictisitor.

Şahul era singura pasiune a lui Richter. În timpul războiului, partenerii pe care îi avusese în sanatoriu plecaseră sau muriseră, şi alţii nu mai veniseră. Doi prieteni din Germania, cu care jucase prin corespondenţă, căzuseră în Rusia; altul fusese luat prizonier la Stalingrad. Timp de câteva luni rămăsese fără partener, se săturase de viaţă şi slăbise mult. Apoi medicul şef aranjase să joace cu membrii unui club de şah din Zürich. Cei mai mulţi dintre ei, însă, nu erau destul de buni pentru el, cu cellalţi jocul i se păruse, treptat, prea greoi. La început, nerăbdătorul Richter transmitea mutările prin telefon, însă acest procedeu devenise prea costisitor, şi atunci recursese la scrisori, astfel încât, practic, putea să facă o mutare abia la două zile, din pricină că poşta mergea atât de încet. Cu timpul renunţase şi nu avusese altă alternativă decât să reconstituie partide vechi din tot felul de cărţi de specialitate.

Apoi venise Régnier. Jucă o partidă cu Richter şi Richter fu încântat să aibă din nou un partener pe măsură, dar Régnier, un francez care fusese eliberat dintr-un lagăr german, refuzase să mai joace aflând că Richter era neamţ. Duşmăniile naţionaliste nu se opreau nici chiar la poarta sanatoriului. Richter începu iar să bolească şi Régnier căzu şi el la pat. Amândoi se plictiseau, dar nici unul nu vroia să cedeze. Un negru din Jamaica, trecut la religia creştină, găsi într-un sfârşit o soluţie. Şi el era ţintuit la pat. În două scrisori separate îi invită pe Richter şi pe Régnier la o partidă de şah de la pat la pat, prin telefon. Amândoi se bucuraseră peste măsură. Singura dificultate era că negrul habar n-avea să joace şah, dar rezolvă într-un mod foarte simplu şi această problemă. Jucă împotriva lui Richter cu albele, împotriva lui Régnier cu negrele. Cum albele începeau jocul, Régnier făcu prima mutare pe tabla care se afla lângă patul său şi i-o comunică negrului prin telefon. Acesto o transmise mai departe lui Richter, cu care juca, bineînţeles, cu albele. Apoi aşteptă mutarea defensivă a lui Richter şi i-o transmise lui Régnier. A doua mutare a lui Régnier i-o comunică lui Régnier. El personal, nu avea nici măcar tablă de şah, deoarece nu făcea altceva decât să-i lase pe Régnier şi pe Richter să joace unul împotriva celuilalt, fără să ştie acest lucru. Trucul era că juca o partidă cu albele, cealaltă cu negrele - dacă le-ar fi jucat pe amândouă cu albele sau negrele n-ar fi putut transmite mai departe mutările, ci ar fi fost nevoit să le facă singur.

La puţină vreme după terminarea războiului, negrul muri. Régnier şi Richter fuseseră nevoiţi între timp să-şi ia camere mai mici, căci amândoi sărăciseră; unul zăcea ţintuit la pat la etajul trei, celălalt la etajul doi. Crocodilul preluă rolul negrului, ca partidele să poată continua, şi cameristele mijloceau mutările adversarilor care credeau că joacă tot împotriva negrului, despre care li se spusese că nu mai puteau vorbi, din pricina unei tuberculoze înaintate a laringelui. Stratagema funcţionă până când Régnier putu iar să meargă. Primul lucru pe care îl făcu a fost să-l viziteze pe negru, aflând astfel totul.

Între timp sentimentele naţionaliste se mai atenuaseră. Când Régnier auzi că familia lui Richter fusese omorâtă în Germania, în timpul unui raid aerian, încheie pace şi de atunci cei doi jucară multe partide în bună înţelegere. Cu timpul căzu şi Régnier la pat, şi cum nici unul nu mai avea acum telefon, câţiva pacienţi le serveau drept curieri. Printre ei şi Lillian. Apoi, în urmă cu trei săptămâni, Régnier muri. La vremea aceea Richter era şi el atât de slăbit, încât se aşteptau să moară şi el, şi de aceea nimeni nu vru să-i spună de moartea lui Régnier. Pentru a-l păcăli, Crocodilul îl substitui pe decedat; între timp învăţase să joace şah, fără a fi însă un adversar pe măsura lui Richter. Aşa se făcea că acesta, care credea în continuare că joacă împotriva lui Régnier, nu putea înţelege cum jucătorul, atât de bun altădată, se prostise într-un asemenea hal.

– Nu vreţi să învăţaţi şah? o întrebă pe Lillian, care tocmai îi transmisese ultima mutare a Crocodilului. Pot să vă învăţ repede.

Lillian văzu teama din ochii albaştri. Bătrânul credea că Régnier va muri curând, de vreme ce juca atât de prost, şi se temea să nu rămână iar fără partener. Punea aceeaşi întrebare tuturor celor care îl vizitau.

– Se poate învăţa repede. Vă arăt toate trucurile. Am jucat împotriva lui Lasker.

– Nu am talent pentru aşa ceva. Şi nici răbdare.

– Oricine are talent. Iar răbdare trebuie să ai când nu poţi să dormi noaptea. Ce altceva să faci? Să te rogi? Nu ajută. Eu sunt ateu. Filozofia nu ajută nici ea. Romanele poliţiste doar pentru scurtă vreme. Am încercat totul, doamna mea. Numai două lucruri ajută. Unul din ele e să fii cu cineva, de aceea m-am căsătorit. Dar soţia mea e moartă de mult...

– Şi celălalt?

– Să rezolvi probleme de şah. E o ocupaţie atât de detaşată de toate cele omeneşti, de îndoială şi frică, atât de abstractă, încât liniştеşte. E o lume fără panică şi fără moarte. Ajută. Cel puţin pentru o noapte - ori mai mult de atât nici nu vrem, nu-i aşa? Să rezistăm numai până dimineaţa următoare.

– Da. Aici nu vrem mai mult.

Prin fereastra cămăruţei de le mansardă nu se vedeau decât norii şi o pantă acoperită cu zăpadă. Norii erau galbeni şi aurii, neliniştiţi în după amiaza timpurie.

– Să vă învăţ? întrebă Richter. Putem începe chiar acum.

Ochii intenşi înfundaţi în orbite sclipiră. Tânjeau după companie, gândi Lillian, şi nu după probleme de şah. Tânjeau după cineva care să fie aici când uşa se deschidea brusc şi nu intra nimeni în afara vântului fără glas, care făcea sângele să îşnească din gâtlej şi să umple plămânii până la sufocare.

– De cât timp sunteţi aici? întrebă ea.
– Douăzeci de ani. O viaţă, nu-i aşa?
– Da, o viaţă.
O viaţă, gândi ea, dar ce viaţă! Toate zilele erau la fel, scurgându-se una după alta într-o nesfârşită monotonie, iar la finele anului toate se suprapuneau, ca şi cum n-ar fi trecut decât o singură zi, atât de mult semănau una cu alta, şi la fel se suprapuneau şi anii, ca şi cum n-ar fi trecut decât un singur an, atât de mult semănau unul cu altul. Nu, gândi Lillian, nu aşa! Nu vreau să sfârşesc aşa! Nu aşa!
– Începem de astăzi? întrebă Richter.
Lillian dădu din cap.
– Nu are rost. Eu nu mai stau mult aici.
– Coborâţi în vale? croncăni Richter.
– Da. Peste câteva zile.
Ce poveşti îndrug? gândi ea consternată. Doar nu e adevărat! dar cuvintele îi răsunau în cap, ca şi cum nu puteau fi uitate. Încurcată, se ridică în picioare.
– Sunteţi vindecată?
Vocea răguşită suna atât de supărată, ca şi cum Lillian ar fi comis un abuz de încredere.
– Nu plec pentru multă vreme, se grăbi să adauge. Doar pentru câtva timp. Mă întorc.
– Toţi se întorc, croncăni Richter liniştit. Toţi.
– Să transmit mutarea lui Régnier?
– Inutil. Richter mătură cu palma figurile de şah de pe tabla de lângă patul său. Spuneţi-i că ar trebui să începem un joc nou.
– Da. Un joc nou. Da.

Neliniştea n-o părăsi. După-amiază reuşi să convingă o soră tânără din sala de operaţie să-i arate ultimele radiografii ce se făcuseră. Sora crezu că nu se pricepe să le interpreteze şi îl aduse filmele.
– Pot să le reţin câteva minute? întrebă Lillian.
Sora şovăi.
– E împotriva regulamentului. Nu trebuia nici să vi le arăt.
– Profesorul mi le arată de fiecare dată personal şi mi le explică. De data aceasta a uitat.
Lillian se duse la dulap şi scoase din el o rochie.
– Iată rochia pe care v-am promis-o nu de mult. Puteţi s-o luaţi acum.
Sora roşi.
– Rochia galbenă? Vorbiţi serios?
– De ce nu? Mie nu-mi mai vine bine. Sunt prea slabă.
– Puteţi s-o strâmtaţi.
Lillian scutură din cap.
– Luaţi-o liniştită.
Sora luă rochia, de parcă ar fi fost din sticlă şi o puse pe lângă ea.
– Cred că-mi vine numai bine, şopti ea, uitându-se în oglindă.

Apoi o puse pe speteaza unul scaun.

– O mai las aici câteva minute. Împreună cu radiografiile. Apoi vin să le iau pe toate odată. Trebuie să mă mai duc la numărul 26. A plecat în vilegiatură.

– A plecat?

– Da. Acum o oră.

– Cine e numărul 26?

– Micuţa sudamericană din Bogotá.

– Cea cu cele trei rude? Manuela?

– Da. S-a întâmplat repede, dar era de aşteptat.

– Ce tot vorbim în dodii, izbucni Lillian, exasperată de jargonul atât de grijuliu al sanatoriului. N-a plecat în nici o vilegiatură, e moartă, a murit, nu mai există!

– Da, fireşte, murmură sora intimidată, trăgând cu ochiul la rochia care atârna ca un steag de carantină pe speteaza scaunului. Lillian îi observă privirea.

– Duceţi-vă liniştită, zise ea, ceva mai calmă. Aveţi dreptate. Când vă întoarceţi, le puteţi lua pe toate odată.

– Bine.

Lillian trase repede din plic colile întunecate şi lucioase şi se duse cu ele la fereastră. Nu ştia să le interpreteze. Dalai-Lama îi arătase de câteva ori umbrele şi porţiunile decolorate care intrau în discuţie. De câteva luni n-o mai făcuse.

Privi cenuşiul şi negrul lucitor care hotărau asupra vieţii ei. Îşi văzu clavicula, coloana vertebrală, coastele, scheletul şi printre toate aceste oase, acel ceva sinistru şi fantomatic ce se numea sănătate sau boală. Îşi aminti radiografiile mai vechi, petele cenuşii, înceţoşate şi încercă să le regăsească. I se păru că le vede şi că se măriseră. Plecă de la fereastră şi aprinse lampa. Apoi scoase abajurul pentru a avea şi mai multă lumină şi dintr-odată i se păru că se vede moartă, după ani zăcuţi în groapă, cu carnea deja preschimbată în pământ cenuşiu şi doar cu oasele rămase intacte, singurele care rezistaseră. Puse radiografiile pe masă. Iar fac prostii, se gândi, dar se duse totuşi la oglindă şi se privi, studiindu-şi chipul, chipul care era al ei, răsfrânt într-o parte în oglindă, străin şi totuşi al ei. Nu-l cunosc, nu ştiu cum arată de fapt, se gândi, eu nu-l cunosc pe cel văzut de ceilalţi, eu nu cunosc decât această nălucă din oglindă, care mi se înfăţişază pe dos, şi are în dreapta ceea ce toţi ceilalţi văd la mine în stânga; eu nu cunosc decât această minciună, aşa cum nu mai cunosc altceva în afară de cealaltă minciună, forma şi culorile, în timp ce adevăratul chip, scheletul care lucrează în tăcere în mine, pentru a răzbate la suprafaţă, mi-e întru totul necunoscut. Aceasta, gândi ea privind radiografia neagră, lucioasă, aceasta e singura oglindă adevărată. Îşi pipăi fruntea şi obrajii, simţind oasele dedesubt şi i se păru că erau mai aproape de piele ca altădată. Carnea se topeşte deja, se gândi, din orbite priveşte deja incoruptibila, Cea-Fără- de-Nume, sau poate mi se uită, nevăzută, peste umăr şi ochii ei şi ai mei se întâlnesc în oglindă?

– Dar ce faceţi aici? auzi din spate vocea sorei.

Intrase neauzită, în pantofii ei uşori, cu talpă de gumă.

– Mă uit în oglindă. Am slăbit un kilogram şi jumătate în ultimele două luni.

– Dar în ultima vreme aţi mai pus pe dumneavoastră o jumătate de kilogram.

– Pe care am dat-o iar jos.

– Sunteţi prea agitată. Şi trebuie să mâncaţi mai mult. Eu găsesc că v-aţi refăcut.

Lillian se răsuci brusc.

– De ce ne trataţi mereu ca pe nişte copii? zise ea, peste masură de iritată. Chiar vă închipuiţi că dăm crezare tuturor poveştilor pe care ni le îndrugaţi? Poftim - îi întinse sorei radiografiile - priviţi-le! Atâta ştiu şi eu! Ştiţi că nu e mai bine!

Sora o privi înspăimântată.

– Ştiţi să citiţi radiografiile? Aţi învăţat să le interpretaţi?

– Da, am învăţat. Am avut destul timp pentru asta.

Nu era adevărat. Dar dintr-odată nu mai putea să dea înapoi.

I se părea că se află pe o sârmă întinsă la mare înălţime, cu mâinile încă încleştate de parapetul schelei, în clipa dinaintea desprinderii şi prăbuşirii în gol. Încă putea să evite totul, dacă tăcea, şi aceasta îi era de fapt intenţia, dar ceva anume, mai puternic ca frica o împinse înainte.

– Nu e nici un secret, zise ea calmă. Însuşi profesorul mi-a spus că starea mea nu s-a îmbunătăţit. Dimpotrivă! Am vrut numai să văd acest lucru cu ochii mei, de aceea v-am rugat să-mi arătaţi radiografiile. Nu înţeleg de ce se face atâta teatru în faţa pacienţilor! Doar e mult mai bine să priveşti lucrurile limpede.

– Cei mai mulţi nu suportă adevărul.

– Eu îl suport. De aceea nu mi-aţi spus nimic?

Lui Lillian i se păru că simte tăcerea surdă a aşteptării în imens de înaltă cupolă de circ dedesubtul său.

– Doar aţi spus că ştiţi deja, răspunse sora ezitând.

– Ce anume? întrebă Lillian cu respiraţia tăiată.

– Radiografiile, le înţelegeţi.

Dintr-odată tăcerea aşteptării nu mai era tăcere. Ci un şuierat ascuţit, străin, în urechi.

– Sigur că ştiu că nu e mai bine, vorbi Lillian cu efort. Doar se întâmplă destul de des.

– Desigur, răsuflă sora uşurată. Există întotdeauna oscilaţii. În sus şi în jos. Mici recăderi survin mereu. Mai ales iarna.

– Şi primăvara, zise Lillian. Şi vara. Şi toamna.

Sora râse.

– Aveţi umor. Numai dacă aţi putea să vă mai liniştiţi un pic! Şi să urmaţi indicaţiile profesorului! La urma urmei, el ştie cel mai bine ce e de făcut.

– Aşa voi face. Să nu vă uitaţi rochia.

Lillian aşteptă nerăbdătoare ca sora să ia radiografiile şi rochia şi să plece. I se păru că odată cu ea intrase în cameră suflarea morţii din camera Manuelei, adusă în cutele scrobite ale uniformei albe.

Cât de nevinovată este! se gândi. Cât de nevinovaţi suntem mereu unii faţă de alţii! De ce nu pleacă? Cât de încet şi cu câtă dezgustătoare satisfacţie îşi pune rochia pe braţ!

– Cele câteva kilograme le puneţi repede pe dumneavoastră. Numai să

mâncaţi mereu consistent. În seara aceasta, de exemplu. Aveţi la desert o excelentă budincă de ciocolată cu cremă de vanilie.

Eu am provocat toate acestea, se gândi Lillian. Nu pentru că sunt curajoasă, ci tocmai pentru că mi-e frică. Am minţit. Am vrut să aud contrariul! În ciuda tuturor evidenţelor vrem să auzim mereu contrariul!

Se auziră bătăi în uşă. Hollmann se ivi în prag.

– Clerfayt pleacă mâine. În noaptea aceasta e lună plină. Şi obişnuita petrecere sus, în cabana Salvamontului. Mai evadăm o dată şi urcăm cu el?

– Şi dumneavoastră?

– Da. Pentru ultima oară.

– A murit Manuela.

– Am auzit. O uşurare pentru toată lumea. Pentru cele trei rude ale ei şi probabil şi pentru Manuela.

– Vorbiţi ca şi Clerfayt, zise Lillian duşmănoasă.

– Cred că toţi ar trebui, cu timpul, să vorbim ca el, răspunse Hollmann liniştit. La el distanţa e mai scurtă, de aceea vorbele îi sună mai aspre. El trăieşte de la un raliu la altul. Şi şansele sunt cu fiecare an tot mai mult împotriva lui. Să nu îi ţinem companie în seara aceasta?

– Nu ştiu.

– E ultima lui seară. Şi Manuela tot nu mai învie, indiferent ce am face noi.

– Iar vorbiţi ca el.

– De ce n-aş face-o?

– Când pleacă?

– Mâine după amiază. Vrea să iasă din munţi înainte să înceapă iar să ningă. Buletinul meteo anunţă zăpadă pentru mâine noapte.

– Pleacă singur? întrebă Lillian, stăpânindu-se.

– Da. Vii şi dumneata deseară?

Lillian nu răspunse. Prea multe se năpusteau deodată asupra ei. Trebuia să mediteze. Dar la ce să mediteze? Nu asta făceau de luni de zile? Un singur lucru mai era de hotărât.

– Dar nu v-aţi propus să fiţi de acum înainte mai grijuliu? întrebă ea.

– Nu şi în seara aceasta. Dolores, Maria şi Charles vin şi ei. Josef e la intrare. Dacă ne strecurăm afară pe la zece, prindem telefericul. La noapte circulă până la ora unu. Trec să te iau.

Hollmann râse.

– De mâine voi fi din nou cel mai ascultător şi cumpătat locatar al Bella Vistei. În seara asta, însă, sărbătorim.

– Ce anume?

– Orice. Că e lună plină. Că a venit Giuseppe. Că mai trăim. Despărţirea.

– Că de mâine ne transformăm iar în pacienţi ideali?

– Şi asta. Trec să te iau. E bal mascat. N-ai uitat.

– Nu.

Hollmann închise uşa în urma lui. Mâine, se gândi Lillian. Mâine - ce schimbare se petrecuse oare? Era un alt mâine decât cel de ieri şi toţi dinaintea lui. Mâine

seară Clerfayt va fi departe şi rutina sanatoriului se va întinde iar, cuprinzând totul, aidoma zăpezii umede pe care vântul bolnav o aducea mereu, moale, pufoasă, acoperind totul şi sufocându-l încet. Nu şi pe mine! se gândi. Pe mine nu!

Cabana Salvamontului se afla aşezată sus, deasupra satului, şi iarna, o dată pe lună, când era lună plină, rămânea deschisă toată noaptea pentru o coborâre pe schiuri cu făclii. Hotelul Palace trimisese cu această ocazie un mic taraf de ţigani, doi cu vioara şi unul cu ţambalul. Îşi aduseseră cu ei ţambalul; cabana nu avea pian.

Oaspeţii soseau în echipamente de schi sau costumaţie de carnaval. Charles Ney şi Hollmann îşi lipiseră mustăţi, ca să nu fie recunoscuţi. Charles Ney era în costum de seară. Îl purta la baluri mascate; în rest nu avea niciodată ocazia. Maria Savini avea dantele spaniole şi un mic văl prins în păr. Dolores Palmer era îmbrăcată în rochia ei chinezească. Lillian Dunkerque în pantalonii ei albastru-deschis şi cu o jachetă scurtă de blană. Cabana era arhiplină, dar Clerfayt avea o masă rezervată la fereastră; oberchelnerul de la hotelul Palace, de care ţinea şi cabana, era un fanatic al raliurilor.

Lillian era foarte tulburată; privea ţintă în noaptea dramatică de afară. Undeva, sus, deasupra munţilor, bântuia o furtună, care jos nici nu se bănuia. Luna se ivea, lunecând dinăuntrul norilor zdrenţuiţi şi se afunda la loc în ei, iar umbrele lor dădeau viaţă pantelor albe, trezind impresia că gigantice păsări flamingo înconjurau cu mari bătăi de aripi universul.

În şemineul cabanei ardea un foc zdravăn. De băut se găsea punci fierbinte şi vin fiert.

– Ce doriţi? întrebă Clerfayt. Tot ce se serveşte e fierbinte, punciul şi vinul fiert, dar oberchelnerul a pus deoparte pentru noi şi ceva vodcă şi coniac, dacă vrem să bem altceva. L-am lăsat azi-după-masă să facă un tur cu Giuseppe prin sat. A ancrasat două bujii şi a fost fericit. Vreţi coniac? Eu propun nişte vin fiert.

– Bine, zise Lillian. Vin fiert.

Chelnerul aduse paharele.

– Când plecaţi mâine? întrebă Lillian.

– Înainte de lăsarea întunericului.

– Încotro?

– Paris. Veniţi cu mine?

– Da, răspunse Lillian.

Clerfayt râse; n-o luase în serios.

– Bine, zise el. Dar nu puteţi lua mult bagaj cu dumneavoastră. Giuseppe nu e amenajat pentru aşa ceva.

– Nu am nevoie de multe lucruri. Restul poate să-mi fie trimis ulterior. Unde ne oprim mai întâi?

– Întâi trebuie să ieşim din ninsoare, pentru că urâţi atât de mult zăpada. Nu prea departe. Peste munţi, spre Tessin. La Lago Maggiore. Acolo e deja primăvară.

– Şi apoi?

– Spre Geneva.
– Şi apoi?
– La Paris.
– Nu putem merge direct la Paris?
– În acest caz ar trebui să pornim la drum deja la noapte. E cam departe pentru o singură zi.
– De la Lago Maggiore se poate ajunge într-o zi?
Clerfayt o studie dintr-odată cu atenţie. Până acum luase totul ca pe o joacă; dar ea întreba prea amănunţit, ca să fie în joacă.
– Într-o zi lungă se poate ajunge, zise el. Dar de ce? Nu vreţi să vedeţi câmpurile de narcise din jurul Genevei? Toată lumea vrea să le vadă.
– Pot să le văd din mers.
Pe terasă se aprinse un foc de artificii. Rachete se înălţară, roţi de lumină se rotiră, împrăştiind scântei iar apoi se auziră rafalele rachetelor care urcau roşii şi abrupte şi care, când credeai deja că se consumaseră în zborul lor solitar, explodau pe neaşteptate în jerbe de aur, verde şi albastru, prăbuşindu-se apoi din nou, în sute de globuri sclipitoare, pe pământ.
– Dumnezeule mare! şopti deodată Hollmann. Dalai-Lama!
– Unde?
– La uşă. Tocmai a intrat.
Profesorul stătea într-adevăr, palid şi chel, la intrare şi privea învălmăşeala din cabană. Era îmbrăcat într-un costum gri. Cineva îi îndesă pe cap un coif de hârtie. El şi-l mătură cu o mişcare înceată şi se îndreptă spre o masă care se afla nu departe de uşă.
– Cine ar fi putut bănui? zise Hollmann. Ce facem acum?
– Nimic, replică Lillian.
– Să nu ne strecurăm afară odată cu ceilalţi?
– Nu.
– Nu o să te recunoască, Hollmann, îl asigură Dolores Palmer. Cu mustaţa dumitale.
– În schimb pe dumneata, da. Şi pe Lillian. Mai ales pe Lillian.
– Ne putem aşeza astfel, încât să nu vă poată vedea feţele, zise Charles Ney, ridicându-se în picioare. Dolores îşi schimbă locul cu el şi Maria Savini se aşează pe scaunul lui Hollmann. Clerfayt zâmbi amuzat şi se uită la Lillian întrebător, dacă nu voia să schimbe locul cu el. Ea scuturâ din cap.
– Ba da, Lillian, insistă Charles. Altminteri te recunoaşte şi mâine o să fie mare scandal. Luna asta avem şi aşa destule pe răboj.
Lillian văzu chipul palid, cu ochii spălăciţi al lui Dalai-Lama plutind ca o lună peste mese, acoperit din când în când în învălmăşeală şi apoi din nou vizibil, aidoma tovarăşei sale de pe cer, cutreierând printre nori.
– Nu, zise ea. Rămân aici.
Schiorii se echipau de plecare.
– Nu mergi şi dumneata? îl întrebă Dolores pe Clerfayt. Era îmbrăcat în costum de schi.

– Nici nu mă gândesc. E prea periculos pentru mine.

Dolores izbucni în râs.

– Vorbeşte serios, zise Hollmann. Periculos e întotdeauna lucrul pe care nu îl stăpâneşti întru totul.

– Şi dacă îl stăpâneşti? întrebă Lillian.

– E şi mai periculos, zise Clerfayt. Atunci devine uşuratic.

Ieşiră să vadă plecarea. Hollmann, Charles Ney, Maria Savini şi Dolores se strecurară afară, profitând de învălmăşeala generală; Lillian trecu fără grabă, cu Clerfayt alături, pe sub ochii spălăciţi ai profesorului.

O luară pe cărare spre locul de pornire. Fumul brăzdat de scântei al făcliilor arunca reflexe pe zăpadă şi chipuri. Primii schiori ţâşniră în josul pârtiei luminate de lună, cu făcliile ridicate deasupra capetelor. Se preschimbară curând în puncte sclipitoare de jăratic şi dispărură în dosul altor pante mai abrupte. Lillian privi în urma lor cum se aruncau în josul pantelor, ca şi cum s-ar fi aruncat în viaţă, aidoma rachetelor care, atingând în zbor punctul cel mai înalt, se avântau înapoi pe pământ, într-o ploaie de stele.

– Când plecăm mâine? îl întrebă pe Clerfayt.

El ridică privirea. O înţelese numaidecât.

– Când vreţi, zise el. Oricând. Şi după lăsarea întunericului. Sau mai devreme. Sau mai târziu, dacă nu sunteţi gata.

– Nu e nevoie. Pot să-mi fac repede bagajele. Când aveaţi de gând să plecaţi?

– În jur de patru.

– Pot să fiu gata la patru.

– E-n regulă. Vin eu să vă iau.

Clerfayt îşi întoarse iar privirea spre schiori.

– Nu trebuie să vă faceţi griji din cauza mea, zise Lillian. Puteţi să mă lăsaţi în Paris. Vin cu dumneavoastră ca...

Încercă să găsească un cuvânt potrivit.

– Ca şi cineva care stă la marginea drumului şi merge doar până în oraşul următor? întrebă Clerfayt.

– Da, întocmai.

– Bine.

Lillian simţi că tremură. Îl studie pe Clerfayt. El nu mai puse nici o întrebare. N-am nimic de explicat, gândi ea. Mă crede. Ceea ce pentru mine e hotărârea vieţii mele, pentru el e doar o decizie dintre acelea pe care le iei zilnic. Poate că nici nu mă consideră foarte bolnavă; pentru aceasta ar fi trebuit să am un accident la raliu. Simţi spre surprinderea ei, cum o povară îndelung purtată îi alunecă de pe umeri. Iată primul om - de ani de zile - căruia nu-i pasă de boala ei! Acest lucru o făcea fericită într-un mod ciudat. I se părea că trece o graniţă altădată de netrecut. Boala, care stătuse mereu ca o fereastră mohorâtă între ea şi lume dintr-odată dispăruse; în schimb, sub ea, în lumina lunii, se întindea, largă şi atât de limpede, încât îţi tăia răsuflarea, viaţa, cu nori şi văi şi destine, iar ea îi aparţinea, nu mai era exclusă; stătea, alături de ceilalţi, sănătoşii, la marele start, cu o făclie arzândă în mână, gata de prăbuşirea în adâncurile văilor

şi ale vieţii. Ce spusese Clerfayt odată? Lucrul cel mai dezirabil în viaţă e să îţi poţi alege propria moarte, şi asta pentru că atunci ea nu te poate zdrobi ca pe un şobolan, sau stinge, sau sugruma când încă nu eşti pregătit. Ea era pregătită. Tremura, dar era pregătită.

6

Wolkow o găsi a doua zi de dimineaţă aplecată asupra valizelor.

– Îţi faci bagajele, Duşa? Atât de devreme?

– Da, Boris, îmi fac bagajele.

– La ce bun? Peste câteva zile vei despacheta din nou.

O mai văzuse de câteva ori împachetându-şi lucrurile. O apuca în fiecare an, ca dorul de ducă al păsărilor călătoare, primăvara şi toamna. Geamantanele zăceau atunci câteva zile prin cameră, uneori chiar câteva săptămâni, până când Lillian se descuraja şi renunţa.

– Plec, Boris, zise ea. Se temea de această discuţie. De data aceasta, plec cu adevărat.

El se rezemă de tocul uşii şi o urmări cu privirea. Rochii şi pardesie zăceau de-a valma pe pat, pulovere şi cămăşi de noapte erau agăţate de închizătorile geamurilor şi de uşă. Pantofi cu toc înalt stăteau pe măsuţa de toaletă şi pe scaune, iar echipamentul de schi zăcea aruncat grămadă lângă uşa balconului.

– Plec cu adevărat, repetă Lillian nervoasă, fiindcă el nu o credea.

El încuviinţă din cap.

– Pleci mâine. Iar poimâine sau peste o săptămână despachetăm iar totul. De ce te chinuieşti degeaba?

– Boris! strigă ea. Lasă asta! Nu mai foloseşte la nimic. Plec!

– Mâine?

– Nu, astăzi. Ea îi simţi blândeţea îngăduitoare şi neîncrederea; erau pânzele de păianjen care vroiau din nou să o înfăşoare şi să o imobilizeze.

– Plec, zise ea hotărâtă. Astăzi. Cu Clerfayt.

Ea văzu cum i se schimbă expresia ochilor.

– Cu Clerfayt?

– Da. Îl fixă stăruitor cu privirea. Vroia să scape repede cu mărturisirile.

– Plec singură. Dar plec cu Clerfayt, pentru că pleacă astăzi şi pentru că singură nu aş avea curajul. Nu plec cu el din nici un alt motiv. Singură nu sunt îndeajuns de puternică pentru a ţine piept vieţii de aici.

– Nici mie?

– Nici ţie, dar nu aşa cum crezi tu.

Wolkow înaintă un pas în cameră.

– Nu poţi pleca, îi zise.

– Ba da, Boris. Am vrut să-ţi scriu. Uite, îi arătă un mic coş de hârtii din aramă de Messing de lângă masa ei, în care se afla o coală mototolită.

– Nu am putut. E imposibil să vrei să explici...

Imposibil, se gândi Wolkow. Ce înseamnă asta? De ce e astăzi imposibil un lucru care ieri nici nu exista? Privi rochiile şi pantofii - acum o clipă erau încă un tablou al dezordinii încântătoare - acum zăceau dintr-odată în lumina tăioasă a despărţirii, transformate în arme care îi ameninţau inima. Nu le mai vedea ca o harababură înduioşătoare, le privea cu durerea pe care o simţi când, întorcându-te de la înmormântarea unei fiinţe iubite vezi pe neaşteptate un obiect care i-a aparţinut - o pălărie, o haină, o pereche de pantofi.

– Trebuie să rămâi, zise el.

Ea scuturâ din cap.

– Ştiu că nu pot oferi o explicaţie. De aceea vroiam să plec fără să te mai văd. Vroiam să-ţi scriu din vale, dar nici asta n-aş fi fost în stare s-o fac. Nu-mi îngreuia situaţia, Boris...

Nu-mi îngreuia situaţia, se gândi el. Aşa spuneau mereu, aceste mănunchiuri de aroganţă, egocentrism şi neajutorare ori de câte ori erau pe cale să frângă inima cuiva. Nu-mi îngreuia situaţia! Se gândeau oare vreodată, dacă nu cumva ele erau cele care îngreuiau situaţia?

Dar oare n-ar fi şi mai dezolant dacă s-ar gândi într-adevăr la aceasta? N-ar fi ceva în genul acelei compasiuni fatale, care ţine urzici în mână în timp ce împarte neglijentă mângâieri?

– Te duci cu Clerfayt?

– Cobor cu Clerfayt, răspunse Lillian chinuită. Mă ia cu el, aşa cum un bărbat ia în maşina sa un pieton care îi face semn cu mâna de pe marginea drumului. În Paris ne despărţim. Eu rămân acolo, iar el merge mai departe. Unchiul meu locuieşte la Paris. Îmi administrează puţinii bani pe care îi posed. Voi rămâne acolo.

– La unchiul tău?

– La Paris.

Lillian ştia că nu spune adevărul, dar în clipa aceea acesta i se părea a fi adevărul.

– Te rog înţelege-mă, Boris, îl rugă ea.

El îşi plimbă privirea asupra geamantanelor.

– De ce mai vrei să fii şi înţeleasă? E de ajuns că pleci.

Ea lăsă capul în piept.

– Ai dreptate. Loveşte mai departe.

Loveşte mai departe, gândi el. Dacă tresari, fie şi numai o clipă, ele îţi spun: loveşte mai departe, ca şi cum ele ar fi cele părăsite. Logica lor nu merge niciodată mai departe de ultimul răspuns, tot ce s-a spus mai înainte e anulat, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu ceea ce provoca ţipătul era hotărâtor, ci doar ţipătul în sine.

– Nu te lovesc, zise el.

– Vrei să rămân cu tine.

– Aş dori să rămâi aici. E o diferenţă.

Am început şi eu să mint, se gândi el. Sigur că nu vreau decât să rămână cu mine, e singurul, ultimul lucru pe care îl mai am; pentru mine planeta Pământ

s-a redus la acest sat, pot să-i număr locuitorii pe degete, îi cunosc aproape pe toţi, aceasta a devenit lumea mea iar ea e tot ce îmi doresc din această lume, nu se poate să o pierd, nu am voie să o pierd, am şi pierdut-o.

– N-aş dori să-ţi arunci viaţa ca pe o monedă fără valoare, zise el.

– Astea sunt vorbe, Boris. Dacă cineva aflat în închisoare ar avea posibilitatea să aleagă între a trăi un an în libertate şi a muri apoi, sau a-şi petrece restul vieţii în închisoare, ce crezi că ar trebui să facă?

– Tu nu eşti într-o închisoare, Duşa! Ai o imagine îngrozitor de falsă despre ceea ce înseamnă viaţa din vale.

– Ştiu. Nu o cunosc deloc. Cunosc numai partea care a însemnat război, înşelătorie şi mizerie, şi chiar dacă şi restul va fi plin de dezamăgiri, tot nu poate fi mai rău decât ceea ce cunosc, şi despre care ştiu că nu poate fi totul. Trebuie să mai existe ceva celălaltul necunoscut mie, care mă nelinişteşte şi mă cheamă - se opri - hai să nu mai discutăm, Boris; tot ce spun sună fals, devine fals în timp ce vorbesc, cuvintele sunt false, banale şi sentimentale şi nu-şi nimeresc ţinta, ci se preschimbă în cuţite, ori eu nu vreau să te rănesc, dar fiecare cuvânt e o lovitură, atunci când vreau să fiu sinceră, şi chiar când cred că sunt sinceră, tot nu sunt pe de-a-ntregul, oare nu vezi că nici eu nu ştiu cum e mai bine?

Îl privi cu un amestec de dragoste, devenită neputincioasă, milă şi duşmănie. De ce o silea să repete încă o dată tot ceea ce îşi spusese de mii de ori şi vroia deja să uite?

– Lasă-l pe Clerfayt să plece singur şi peste câteva zile îţi vei da seama ce greşeală ar fi fost să-l urmezi pe acest Cântăreţ din Hameln.

– Boris, zise Lillian descurajată. Nu e vorba de Clerfayt. Trebuie să fie neapărat un alt bărbat la mijloc?

El nu răspunse. De ce îi spun asta, se gândi. Sunt un prost, fac tot ce pot ca să o îndepărtez cât mai mult! De ce nu îi spun zâmbind că are dreptate? De ce nu folosesc vechiul truc? Oare nu ştiu că pierde cel ce vrea să te ţină strâns şi că alergi după cel ce îţi dă drumul zâmbitor? Am uitat oare acest adevăr?

– Nu, zise el. Nu trebuie să fie un alt bărbat la mijloc. Dar dacă nu e vorba de asta, de ce nu mă întrebi dacă nu vreau să vin şi eu cu tine?

– Tu?

Greşit, gândi el, iar am greşit! De ce o silesc să mă accepte? Ea vrea să evadeze din calea bolii, la ce bun ar lua atunci un bolnav cu ea? Sunt ultimul om cu care ar dori să pornească la drum!

– Nu vreau să iau nimic cu mine, Boris, zise ea. Te iubesc, dar nu vreau să iau nimic cu mine.

– Vrei să dai totul uitării?

Altă greşeală, gândi el dezamăgit.

– Nu ştiu, zise Lillian deprimată. Nu vreau să iau nimic din ce-i aici cu mine. Nu pot s-o fac. Nu mă chinui!

El rămase o clipă mut. Ştia că nu mai trebuia să-i răspundă, dar în acelaşi timp i se părea îngrozitor de important să îi explice că ei amândoi nu mai aveau mult de trăit, şi că lucrul pe care îl disprețuia acum cel mai mult din viaţa ei, timpul,

urma să devină cel mai important din toate, când vor fi rămas numai ore şi zile, şi că va fi disperată că îl aruncase la gunoi, chiar dacă acum nu îi venea să creadă, dar el mai ştia şi că fiecare cuvânt, dacă ar fi încercat să-l spună, s-ar transforma într-un loc comun, care n-ar deveni mai uşor de suportat nici chiar prin evidenţa adevărului conţinut. Era prea târziu. Nu mai putea ajunge până la ea. Dintr-odată era prea târziu, de la o răsuflare la alta. Unde greşise? Nu ştia. Ieri totul era încă apropiat şi familiar, acum între ei se ridicase un perete de sticlă, aidoma geamului dintre scaunul şoferului şi locurile din spate ale unei maşini. Încă se mai vedeau unul pe altul, dar nu se mai înţelegeau, se auzeau unul pe celălalt, dar vorbeau limbi diferite, care adiau una pe lângă cealaltă. Nu mai era nimic de făcut. Înstrăinarea ce crescuse peste noapte umplea deja totul. Era în fiecare privire şi fiecare gest. Nu mai era nimic de făcut.

– Adio, Lillian, zise el.

– Iartă-mă, Boris.

– În dragoste nu e nimic de iertat.

Nu avu timp să mediteze la toate acestea. O soră veni să-i spună că era aşteptată în cabinetul lui Dalai-Lama. Profesorul mirosea a săpun fin şi rufărie antiseptică.

– V-am văzut ieri seară în cabana Salvamontului, declară el ţeapăn.

Lillian încuviinţă din cap.

– Ştiţi că aveţi interdicţie de ieşire?

– Da, ştiu.

Peste chipul palid al lui Dalai-Lama trecu o lumină rozalie.

– Se pare că vă este indiferent dacă o respectaţi sau nu. Sunt nevoit să vă rog să părăsiţi sanatoriul. Poate găsiţi în altă parte un loc care să corespundă mai mult dorinţelor dumneavoastră.

Lillian nu răspunse; ironia era prea puternică.

– Am vorbit cu sora-şefă, urmă Dalai-Lama, care interpretă tăcerea ei ca spaimă. Mi-a spus că nu e prima oară. Ea v-a prevenit de mai multe ori, dumneavoastră nu aţi ţinut cont. Aşa ceva afectează morala sanatoriului. Nu putem tolera ca...

– Înţeleg, îl întrerupse Lillian. Voi părăsi sanatoriul în după-amiaza aceasta.

Dalai-Lama o privi surprins.

– Nu e nici o grabă, zise el apoi. Rămâneţi până vă găsiţi alt adăpost. Sau aţi rezolvat deja această problemă?

– Nu.

Profesorul era complet derutat. Se aşteptase la lacrimi şi rugăminţi, implorări şi promisiuni.

– De ce acţionaţi numai împotriva sănătăţii dumneavoastră, domnişoară Dunkerque? întrebă el în cele din urmă.

– Nici când am făcut tot ce mi s-a prescris, n-a fost mai bine.

– Dar acesta nu este un motiv să n-o mai faceţi, atunci când se întâmplă să vă meargă mai rău, izbucni profesorul enervat. Dimpotrivă! Atunci eşti extrem

de grijuliu!

Când se întâmplă să vă meargă mai rău, gândi Lillian. Afirmaţia profesorului nu o cutremură ca descoperirea de ieri, când sora îi confirmase aceeaşi bănuială.

– Nebunia autodistrugerii! tună Dalai-Lama în continuare, convins că are o inimă de aur sub un înveliş dur. Scoteţi-vă prostiile astea dintr-un cap aşa drăguţ!

O prinse de umăr şi o scuturâ uşor.

– Ei, acum mergeţi înapoi în cameră şi de acum înainte să urmaţi întocmai toate prescripţiile.

Lillian îşi eliberă cu o mişcare uşoară umărul de sub mâna sa.

– Aş încălca şi mai departe prescripţiile, zise ea liniştită. De aceea consider că e mai bine să părăsesc sanatoriul.

Cele spuse de Dalai-Lama cu privire la starea sănătăţii ei nu numai că nu o înspăimântaseră, ci, dimpotrivă, o făcuseră să fie dintr-odată sigură pe sine şi detaşată. În mod ciudat, îi micşorau şi durerea pricinuită de despărţirea de Boris, căci astfel libertatea alegerii părea că îi fusese luată. Se simţea ca un soldat care, după îndelungată aşteptare, primeşte ordin de marş. Nu mai avea ce să facă, decât să se supună: Noua situaţie pusese deja stăpânire pe ea, aşa cum pentru soldat ordinul de marş făcea deja parte din uniformă şi din luptă, şi poate şi din sfârşit.

– Nu ne creaţi dificultăţi, tună Dalai-Lama. Aici nu mai există alt sanatoriu, unde vreţi să mergeţi? La o pensiune?

Stătea în faţa ei, marele, binevoitorul zeu al sanatoriului: devenind treptat nerăbdător, fiindcă această felină sălbatică îl luase în serios cu părăsirea sanatoriului, ca să-l sileaască - după cum îşi închipuia el - să-şi retragă cuvintele.

– Cele câteva reguli nu sunt decât în interesul dumneavoastră, se burzului el. Unde am ajunge dacă aici ar domni anarhia? Şi, în afară de asta, cred că nu se poate spune că suntem o închisoare! Sau sunteţi de altă părere?

Lillian zâmbi.

– Nu mai sunt, zise ea. Şi nu mai sunt nici pacientă. Puteţi să-mi vorbiţi iar ca unei femei. Nu ca unui copil sau unui deţinut.

Mai văzu cum chipul lui Dalai-Lama se făcu ruginiu. Apoi ieşi.

Îşi termină de împachetat lucrurile. Deseară, se gândi ea, deseară voi fi părăsit munţii. Pentru prima oară după ani de zile se simţea în aşteptare, nu în aşteptarea unei Fata Morgana, care se afla la atâţia ani depărtare, retrăgându-se mereu, ci în aşteptarea următoarelor ore. Trecutul şi viitorul se aflau într- un echilibru tremurător, şi primul lucru pe care îl simţea era nu singurătatea, ci o încordată şi acută solitudine. Nu lua nimic cu ea şi nu ştia încotro va merge. Se temea ca Wolkow să nu mai vină o dată şi în acelaşi timp tânjea să îl mai vadă încă o dată. Îşi încuie valizele, orbită de lacrimi. Aşteptă să se liniştească. Achită nota de plată şi respinse două atacuri ale Crocodilului, cel din urmă declanşat în numele lui Dalai-Lama. Îşi luă rămas bun de la Dolores Palmer, Maria Savini şi Charles Ney, care o ţintuiră cu privirile aşa cum trebuie să-şi fi privit japonezii în războiul piloţii kamikaze. Se întoarse în cameră şi aşteptă. Apoi auzi un zgrepţănit şi lătrături în faţa uşii. Deschise şi câinele ciobănesc al lui Wolkow intră în cameră. Animalul o iubea şi venea de multe ori singur la ea.

Crezu că Boris îl trimisese şi că va veni şi el. Dar nu veni. În schimb apăru sora-cameristă, care îi povesti că rudele Manuelei intenţionau să trimită moarta într-un sicriu de zinc, la Bogotá.

– Când? întrebă Lillian, ca să întrebe şi ea ceva.

– Astăzi încă. Vor să pornească la drum cât mai curând. Afară aşteaptă deja sania. De obicei nu se trece la acţiune până la lăsarea nopţii, dar de data aceasta sicriul trebuie să prindă vaporul. Rudele călătoresc cu avionul.

– Acum trebuie să plec, murmură Lillian. Auzise maşina lui Clerfayt. Rămâneţi cu bine.

Închise uşa în urma ei şi merse de-a lungul coridorului alb ca un hoţ care evadează. Spera să treacă neobservată prin hol, dar Crocodilul aştepta lângă lift.

– Profesorul vă transmite încă o dată că puteţi rămâne aici. şi că ar trebui să rămâneţi aici.

– Mulţumesc, zise Lillian şi trecu mai departe.

– Fiţi rezonabilă, domnişoară Dunkerque! Nu vă cunoaşteţi situaţia. Nu aveţi voie să coborâţi acum în vale. Nu aţi supravieţui până la anul.

– Tocmai de aceea.

Lillian îşi continuă drumul. La mesele de bridge se ridicară câteva capete, în rest holul era pustiu. Pacienţii îşi făceau siesta. Boris nu era. Hollmann aştepta la ieşire.

– Dacă ţineţi neapărat să plecaţi, atunci cel puţin mergeţi cu trenul, zise Crocodilul.

Lillian îi arătă cu un gest mut haina de blană şi accesoriile din lână. Crocodilul făcu o mişcare dispreţuitoare.

– Asta nu foloseşte la nimic! Vreţi cu tot dinadinsul să vă sinucideţi?!

– Asta facem cu toţii, unii mai rapid, alţii mai încet. Vom conduce cu atenţie. Şi oricum nu mergem departe.

Până la ieşire mai rămăseseră câţiva paşi. Afară soarele strălucea orbitor. Încă trei paşi, se gândi Lillian, şi trecerea prin furcile caudine lua sfârşit. Încă un pas!

– Aţi fost prevenită, rosti vocea egală, rece, de lângă ea. Noi ne spălăm pe mâini în nevinovăţie!

Deşi nu îi ardea de aşa ceva, Lillian nu se putu abţine să nu zâmbească. Crocodilul salvase situaţia cu un ultim clişeu.

– Spălaţi-le în nevinovăţie sterilizată, zise Lillian. Adio! Mulţumesc pentru tot.

Era afară. Zăpada reflecta atât de puternic lumina, încât abia putea desluşi ceva.

– La revedere, Hollmann!

– La revedere, Lillian. Vin şi eu în curând.

Ea ridică privirea. Îl văzu râzând. Slavă Domnului, se gândi, în sfârşit cineva care nu îmi ţine o predică. Hollmann o înfofoli în blană şi lăneturi.

– Vom merge încet, zise Clerfayt. Când asfinţeşte soarele, tragem capota. Acum părţile laterale vă feresc de vânt.

– Da, încuviinţă ea. Putem pleca?

– N-aţi uitat nimic?

– Nu.

– Şi chiar dacă aţi uitat, vi se poate trimite ulterior.

La aceasta nu se gândise. Faptul o consolă. Crezuse că toate legăturile vor fi rupte în momentul în care va pleca.

– Da, într-adevăr, poate să-mi fie trimis ulterior, zise ea.

Un bărbat scund, care arăta ca o încrucişare între un chelner şi un paracliser traversa cu paşi repezi piaţeta. Clerfayt rămase stupefiat.

– Păi ăsta-i ...

Omul se îndreptă spre intrare, trecând foarte aproape pe lângă maşină, şi Clerfayt îl recunoscu acum. Purta un costum închis la culoare, o pălărie şi o valiză. Era însoţitorul de cadavre, total transformat; nu mai era deprimat şi ursuz, ci vesel şi autoritar. Se afla în drum spre Bogotá.

– Cine? întrebă Lillian.

– Nimeni. Mi s-a părut că văd o cunoştinţă. Gata?

– Da, zise Lillian. Gata.

Maşina porni. Hollmann le făcu cu mâna. Boris nu era acolo. Câinele mai alergă o vreme în urma maşinii, apoi se opri. Lillian întoarse capul. Pe terasele inundate de soare, care cu câteva clipe în urmă erau pustii, se afla acum un şir de oameni. Bolnavii care zăcuseră acolo sus, în şezlongurile lor, se ridicaseră acum în picioare. Aflaseră de mult, prin telefonul fără fir al sanatoriului, ce se întâmpla şi acum, auzind motorul maşinii, stăteau răsfiraţi într-un şir subţire, întunecaţi pe fundalul de un albastru intens al cerului şi priveau ţintă în jos.

– Ca în tribuna cea mai înaltă a unei arene de lupte cu tauri, zise Clerfayt.

– Da, zise Lillian. Dar ce suntem noi ? Taurii sau matadorii?

– Întotdeauna taurii. Dar credem că suntem matadorii.

7

Maşina luneca încet printr-o râpă albă, deasupra căreia se revărsa ca un pârâu cerul albastru-violet. Lăsaseră trecătoarea în urmă, dar zăpada străjuia încă şoseaua de o parte şi de alta, în mormane de aproape doi metri. Nu se vedea nimic de ele. Nimic, în afara zidurilor de omăt şi a panglicii albastre a cerului. Dacă stăteai mult timp rezemat pe spate nu mai ştiai ce era sus şi ce era jos, albastrul sau albul.

Apoi veni mirosul de răşină şi brazi, şi un sat se târî cafeniu şi neted spre ei. Clerfayt opri.

– Cred că putem da jos lanţurile. Cum e drumul în continuare? îl întrebă pe băiatul de la pompa de benzină.

– Zgrunţuros.

– Cum?

Clerfayt îl privi pe băiat cu atenţie. Era îmbrăcat într-un pulover roşu, o jachetă nouă de piele, purta ochelari cu ramă subţire de metal şi avea coşuri şi urechile depărtate.

– Dar noi ne cunoaştem! Herbert sau Helmut sau...
– Hubert.
Băiatul arătă spre o firmă din lemn care atârna între pompele de benzină: H.Göring, garaj şi mecanic auto.
– Firma asta nu e nouă? întrebă Clerfayt.
– Nou-nouţă!
– De ce n-ai pus să ţi se scrie prenumele integral?
– Aşa e mai practic. Mulţi cred astfel că mă cheamă Hermann.
– S-ar zice că mai degrabă ţi-ai schimba numele, decât să ţi-l scrii mare, acolo sus.
– Aş fi tare prost să fac asta, declară băiatul. Acum când maşinile nemţeşti au început să vină iar pe-aici! Ce credeţi, ce de bacşişuri pică! Nu, domnul meu, numele meu e un izvor de bogăţie.
Clerfayt se uită la jacheta de piele.
– Asta provine deja din sursa pe care ai pomenit-o?
– Pe jumătate. Dar până la încheierea sezonului, mai ies o pereche de bocanci de schi şi un palton, asta e sigur.
– Poate mai faci şi calcule greşite. De la unii nu vei primi bacşiş, tocmai din pricina numelui ce-l porţi.
Băiatul rânji şi aruncă lanţurile în maşină.
– Nu de la cei care îşi pot permite din nou să facă sporturi de iarnă, domnule. În afară de asta, nici aşa nu mi se poate întâmpla nimic; unii dau fiindcă sunt bucuroşi că s-a terminat, iar ceilalţi pentru că au amintiri frumoase, dar de dat dau aproape toţi. Am oarecare experienţă de când atârnă firma aia colo sus. Benzină, domnul meu?
– Benzină, zise Clerfayt, aş avea nevoie de 70 de litri. Dar nu îi voi lua de la tine, ci de la cineva căruia afacerile îi merg mai puţin înfloritor ca ţie. E timpul ca imaginea ta despre lume să se clatine puţin, Hubert.

O oră mai târziu lăsaseră zăpada în urmă. Pârâuri ţâşneau lateral pe lângă şosea, de pe acoperişurile caselor picura zăpada topită iar trunchiurile copacilor sclipeau de apă. În ferestre se oglindea, roşu, amurgul. Ogoarele erau negre şi umede şi pe câmpuri se vedea, galbenă şi verde-cenuşie iarba crudă, abia răsărită.
– Să oprim undeva? întrebă Clerfayt.
– Încă nu.
– Vă e teamă că zăpada ne-ar mai putea ajunge din urmă?
Lillian încuviinţă din cap.
– Aş vrea să n-o mai văd niciodată.
– Până la iarna viitoare.
Lillian nu răspunse. Iarna viitoare, se gândi ea. Era ca Sirius, sau Pleiadele. Nu o va vedea niciodată.
– Nu bem totuşi ceva? întrebă Clerfayt. Cafea cu rachiu de cireşe? Mai avem de mers o bună bucată de drum.
– Da, zise Lillian. Când ajungem la Lago Maggiore?

– Peste câteva ore. Seara târziu.

Clerfayt opri maşina în faţa unui birt. Intrară. O chelneriţă aprinse luminile. Pe pereţi atârnau litografii înfăţişând cerbi boncăluind şi cocoşi de munte înfoiaţi.

– Vă e foame? întrebă Clerfayt. Ce aţi mâncat la prânz?

– Nimic.

– Mi-am închipuit. Se întoarse spre chelneriţă. Ce aveţi de mâncare?

– Salam, Ländjager, Schublig. Schublig-ul e cald.

– Două porţii de Schublig şi câteva felii din pâinea neagră de colo. Pe lângă astea, unt şi un vin uşor. Aveţi Fendant?

– Fendant şi Valpolicella.

– Fendant. Şi pentru dumneata?

– O ţuiculiţă de prune, dacă nu vă deranjează.

– Nu mă deranjează.

Lillian se aşezase în colţ, lângă fereastră. Asculta absentă discuţia dintre Clerfayt şi chelneriţă. Lumina roşietică a lămpii se aduna în sticlele de pe tejghea, formând reflexe verzi şi roşii. În faţa ferestrei se înălţau, negri, copacii satului, pe fundalul verzui al cerului în amurg. În case se aprindeau primele lumini. Totul era nespus de paşnic şi de firesc, era o seară fără teamă şi răzvrătire, şi Lillian, la fel de firească şi de paşnică, făcea parte din ea. Evadase! Acest sentiment aproape o sufoca.

– Schublig-ul este un cârnat ţărănesc foarte gras, zise Clerfayt. Excelent, dar poate nu vă place.

– Îmi place totul, zise Lillian. Totul de aici, din vale!

Clerfayt o privi gânditor.

– Mi-e teamă că e adevărat.

– De ce vă e teamă?

El râse.

– Nimic nu e mai periculos ca o femeie căreia îi place totul. Cum să procedezi atunci, ca să-i placă de o singură persoană?

– Nefăcând nimic pentru aceasta.

– Şi asta e adevărat.

Chelneriţa aduse vinul deschis la culoare. Îl turnă în pahare mici de apă. Apoi înăiţă propriul pahar, umplut cu ţuică de prune.

– Să ne fie de bine!

Băură. Clerfayt privi în jur, în încăperea sărăcăcioasă.

– Acesta nu e încă Parisul, zise el zâmbind.

– Ba dal replică Lillian. Este prima sa suburbie. Parisul începe deja de aici.

Până la Goschenen avură parte de stele şi de o noapte senină. Clerfayt urcă maşina pe una din platformele trenului care era deja tras la peron. În afara lor mai aşteptau două limuzine şi o maşină sport roşie.

– Doriţi să rămâneţi în maşină sau mergeţi în vagonul de persoane? o întrebă el.

– Ne murdărim dacă rămânem în maşină?

– Nu. Locomotiva e electrică. Iar capota o vom închide.

Un ceferist potrivi saboţii de frână sub roţile maşinilor.

Ceilalţi pasageri rămaseră, de asemenea, în maşinile lor. Amândouă limuzinele îşi lăsară aprinse plafonierele. Trenul făcu o manevră şi intră în tunelul Gotthardt.

Pereţii tunelului erau uzi. Luminile din tunel zburau pe lângă ei. După câteva minute, Lillian avu senzaţia că se năpusteşte printr-un puţ tocmai în interiorul pământului. Aerul deveni stătut. Uruitul trenului arunca mii de ecouri în jurul lor.

Lillian văzu înaintea ei cele două limuzine luminate, scuturându- se ca două cabine de teleferic în drum spre Hades.

– Toate astea au şi un sfârşit? strigă ea.

– Într-un sfert de oră.

Clerfayt îi întinse sticla sa plată, pe care o reumpluse la birt.

– E foarte bine să te obişnuieşti cu tunelurile, zise el. După toate câte se văd şi se aud, se pare că în curând vom trăi cu toţii în condiţii asemănătoare, în adăposturi antiaeriene şi oraşe subterane.

– Unde ieşim?

– La Airolo. Acolo începe sudul.

Lillian se temuse de prima seară. Se aşteptase ca amintiri şi remuşcări să se furişeze asupra ei din întuneric, ca nişte şobolani. Acum însă călătoria asurzitoare prin pântecul de piatră al pământului, alunga orice alt gând. Teama îndepărtată a oricărei creaturi care trăieşte pe şi nu în pământ, spaima de a nu fi îngropată de vie, o făcură să aştepte cu atâta ardoare lumina şi cerul, încât toate celelalte pălirâ. Aproape că merge , se gândi ea. Acum câteva ore mă aflam în piscul muntelui şi vroiam să cobor; acum gonesc prin adâncul pământului şi vreau iar să urc!

Dintr-una din limuzine ieşi fluturând o hârtie, care se izbi cu un plescăit de parbriz. Acolo rămase lipită ca un porumbel strivit.

– Există contemporani care simt nevoia să mănânce oricând şi oriunde, observă Clerfayt. Chiar şi în iad şi-ar lua cu ei pâine cu unt.

Scoase mâna şi desprinse hârtia. Un al doilea şervet zbură prin tunel. Lillian izbucni în râs. Urmă un proiectil care se izbi de cadrul geamului.

– O felie de pâine, zise Clerfayt. Domniile-lor nu mai mănâncă decât salamul, nu şi pâinea. Pandemoniu-burghez în măruntaiele pământului.

Lillian se întinse în scaun. Tunelul părea să înlăture toate câte fluturaseră altădată în jurul ei. Era ca şi cum periile aspre ale uruitului subpământean le smulgeau, aruncându-le pe jos. Planeta veche, pe care se afla sanatoriul, rămânea pe veci în urmă; nu se putea întoarce, aşa cum Styxul nu poate fi trecut de două ori. Urma să se trezească pe o planetă nouă, proiectată din miezul pământului, prăbuşindu-se şi în acelaşi timp fiind împinsă înainte, fără alt gând decât să iasă la suprafaţă şi să respire. I se părea că, în ultima clipă, era absorbită printr-un tub uriaş, ai cărui pereţi se năruiau chiar în spatele ei şi se revărsau spre lumina care se ivise pe neaşteptate în faţa ei, ca un chivot lăptos, gonind spre ea şi ajungând-o în cele din urmă.

Larma Acheronului se transformă într-un uruit normal şi apoi amuţi. Trenul se opri într-un foşnet moale de cenuşiu, aur şi aer blând. Era aerul vieţii, după aerul rece şi mort de sub bolţile tunelului. Abia după o vreme, Lillian observă că ploua.

Ciuli urechea la stropii care băteau uşor darabana pe capotă, respiră aerul moale şi întinse mâna afară, în ploaie. Sunt salvată, gândi ea. Aruncată peste Styx şi salvată.

– Ar fi trebuit să fie invers, zise Clerfayt. Dincolo ar fi trebuit să plouă şi aici să fie senin. Sunteţi dezamăgită?

Ea scutură din cap.

– N-am mai văzut ploaie din octombrie.

– Şi de patru ani n-aţi mai coborât din munţi? Atunci e ca şi cum v-aţi fi născut a doua oară. A doua oară, dar cu amintiri.

O luă pe şosea, ca să facă plinul.

– Sunteţi de invidiat. O luaţi din nou de la început. Cu toată ardoarea tinereţii, dar fără stângăciile ei.

Trenul se puse iar în mişcare şi dispăru cu luminile sale roşii în ploaie. Omul de la benzinărie aduse înapoi cheia maşinii. Maşina porni cu spatele şi Clerfayt opri ca să întoarcă. O clipă o văzu pe Lillian în spaţiul mic, format de plafonul maşinii, în lumina blândă a indicatoarelor de bord, în timp ce, afară, ploaia clipocea şi scânteia. Arăta cu totul altfel ca până acum. Chipul îi era luminat de reflexele vitezometrului, ale ceasurilor şi aparatelor pentru măsurarea timpului şi a repeziciunii şi, în contrast cu ele, preţ de o bătaie a inimii, ea păru cu totul în afara timpului şi neatinsă de nimic, în afara timpului, simţi Clerfayt deodată, ca moartea cu care se lua la întrecere, o întrecere faţă de care toate cursele sale automobilistice erau o copilărie. O voi lăsa la Paris şi o voi pierde, gândi el. Nu, trebuie să încerc să o reţin! Aş fi idiot dacă n-aş încerca.

– Ştiţi deja ce vreţi să faceţi la Paris? o întrebă.

– Am acolo un unchi. Îmi administrează averea. Până acum mi-a trimis bani în rate lunare. Acum îi voi lua pe toţi odată. Va fi o adevărată dramă. El tot mai crede că am paisprezece ani.

– Şi câţi aveţi în realitate?

– Douăzeci şi patru şi optzeci.

Clerfayt râse.

– O combinaţie bună. Eu am avut odată treizeci şi şase şi optzeci, când m-am întors din război.

– Şi ce s-a întâmplat?

– Am împlinit patruzeci, zise Clerfayt şi băgă în viteza întâi. A fost foarte trist.

Maşina trecu peste terasament şi ieşi în şosea, începând coborâşul în josul muntelui. În aceeaşi clipă, un alt motor răbufni în spatele lor. Era maşina sport-roşie care trecuse tunelul odată cu ei. Şoferul se ţinuse ascuns în spatele unui hambar. Acum gonea în urma lor, cu cei patru cilindri ai săi, ca şi cum ar fi avut şaisprezece.

– Să vezi şi să nu crezi, zise Clerfayt. Vrea să se ia la întrecere cu noi. Îl învăţăm minte? Sau îi lăsăm netulburată iluzia că are cea mai rapidă maşină din lume?

– Hai să nu spulberăm astăzi iluziile nimănui.

– Fie.

Clerfayt îl opri pe Giuseppe. Maşina sport roşie din spate opri şi ea şi începu să claxoneze. Avea destul loc să depăşească, dar vroia să-i provoace la întrecere.

– Aşa se întâmplă întotdeauna, zise Clerfayt oftând şi porni din nou motorul. E om; îşi caută singur pieirea.

Maşina cea roşie îi plictisi până la Faido. Încerca mereu să-i ajungă din urmă. Frână, dar imediat după aceea fu nevoit să accelereze din nou.

– Cârpaci smintit! în loc să treacă, era cât pe-aci să intre în noi! E la fel de periculos în spate ca şi în faţa noastră.

Clerfayt trase maşina la marginea din dreapta a şoselei. Miros de lemn veni spre ei, de la un şopron de scânduri. Îl opri pe Giuseppe în faţa şopronului. Maşina roşie nu opri de data aceasta. Ţâşni pe lângă ei ca o săgeată. Bărbatul de la volan dădu dispreţuitor din mână, rânjind satisfăcut.

Se lăsă o linişte adâncă. Se auzea numai şopotul unui pârâu şi zgomotul uşor al ploii. Aceasta era fericirea, simţi Lillian. Această clipă de tăcere, plină de aşteptare întunecată, umedă, fecundă. Nu o va uita niciodată, noaptea, susurul blând şi şoseaua udă, sclipitoare.

Un sfert de oră mai târziu intrară în ceaţă. Clerfayt aprinse faza mică. Merse foarte încet. După o vreme zăriră iar marginea şoselei. Pe o porţiune de o sută de metri ceaţa era destrămată de ploaie, apoi nimeriră iar într-un nor care se ridica din adâncuri.

Brusc, Clerfayt puse o frână puternică. Tocmai ieşiseră din ceaţă. În faţa lor, sprijinită într-o piatră de kilometraj stătea agăţată maşina sport cea roşie, cu o roată deasupra prăpastiei. Lângă ea se afla, nevătămat, bărbatul care o condusese.

– Asta e ceea ce se cheamă noroc, zise Clerfayt.

– Noroc?! răbufni bărbatul spumegând. Şi maşina?! Uitaţi-vă la ea! Nu sunt asigurat. Şi braţul meu?!

– Braţul dumitale e cel mult luxat. Doar îl poţi mişca, omule, bucură-te că mai exişti.

Clerfayt coborî şi studie epava.

– Uneori folosesc şi pietrele de kilometraj la ceva.

– Dumneata, domnule, eşti vinovat! ţipă bărbatul. M-ai făcut să merg prea repede. Te fac răspunzător! Dacă m-ai fi lăsat să trec şi nu te-ai fi luat la întrecere cu mine...

Lillian izbucni în râs.

– Ce râde doamna? se ofuscă bărbatul, tremurând de enervare.

– Asta nu te priveşte pe dumneata. Dar pentru că astăzi e miercuri, îţi voi explica. Doamna e venită de pe o altă stea şi nu cunoaşte încă obiceiurile noastre de aici, de jos; râde pentru că te văicăreşti din cauza maşinii, în loc să te bucuri că ai scăpat cu viaţă. Doamnei i se pare de neînţeles. Eu, în schimb, te admir pentru asta. Îţi voi trimite o maşină să te remorcheze.

– Stai! Nu scapi aşa uşor! Dacă nu m-ai fi provocat, aş fi condus liniştit şi nu aş păţi...

– Condiţionalele îţi ies cam aiurea, zise Clerfayt. Mai bine fă răspunzător de toate războiul pierdut.

Bărbatul se uită la numărul maşinii lui Clerfayt.

– Francez! Cum îmi mai scot eu banii? Începu să agite un creion şi o bucată

de hârtie în mâna stângă.

– Numărul dumitale! Scrie-mi-l! Nu vezi că nu pot scrie din cauza braţului?!

– Învaţă. Eu a trebuit să învăţ lucruri mult mai grele.

Clerfayt urcă înapoi în maşină. Bărbatul se repezi după el.

– Vrei să scapi de responsabilitate prin fugă?

– Da. Îţi voi trimite totuşi o maşină să te remorcheze.

– Cum?! Vrei să mă laşi aici în ploaie, pe şosea?!

– Întocmai. Aceasta e o maşină de două locuri. Respiră adânc, priveşte munţii, mulţumeşte-i lui Dumnezeu că mai trăieşti şi gândeşte-te că oameni cu mult mai buni ca dumneata au trebuit să moară.

Găsiră un Service în Biasca. Proprietarul tocmai servea cina. Îşi părăsi familia şi-şi luă cu el o sticlă de vin Barbara.

– O să-i prindă bine nişte alcool, explică el. Poate şi mie.

Maşina rula mai departe în josul muntelui, curbă după curbă, serpentină după serpentină.

– Aceasta e o porţiune mai monotonă, zise Clerfayt. Ţine până la Locarno. Apoi vin lacurile. Sunteţi obosită?

Lillian dădu din cap. Obosită! se gândi ea. Monotonă! Oare omul ăsta de lângă mine, pleznind de sănătate nu simte că în mine totul tremură? Nu pricepe ce se întâmplă cu mine? Nu simte că imaginea îngheţată a lumii dintr-odată s-a topit în mine şi acum se mişcă şi vorbeşte, că ploaia vorbeşte, stâncile ude, valea cu umbrele şi luminile ei vorbesc şi ele? La fel, şoseaua? Nu bănuieşte că niciodată nu voi mai fi într-o asemenea măsură o parte din toate acestea, ca acum, de parcă m-aş afla culcată într-un leagăn, în braţele unui zeu necunoscut, temătoare şi totuşi încrezătoare ca un pui, conştientă în schimb că toate acestea există numai acum pentru mine, că le pierd, în timp ce le posed şi că mă posedă, această şosea şi aceste sate, aceste camioane întunecate din faţa cârciumilor, acest cântec dindărătul ferestrelor luminate, cerul cenuşiu şi argintiu, şi apoi, toate aceste nume: Osogno, Cresciano, Claro, Castione şi Bellinzona care, cum au fost citite, se şi năruie în urma mea, de parcă n-ar fi existat niciodată. Nu vede că sunt o sită care pierde, în timp ce primeşte şi nu un coş care adună? Nu observă că abia pot vorbi, fiindcă în mine inima se umflă, mare şi anonimă, şi că printre puţinele nume pe care le cunoaşte se numără şi al lui, dar că fiecare dintre ele înseamnă de fapt: Viaţă?

– Cum v-a plăcut prima dumneavoastră întâlnire din vale? întrebă Clerfayt. Un om care îşi jeleşte avutul, considerându-şi viaţa un lucru de la sine înţeles. Veţi mai cunoaşte mulţi de acest fel.

– Asta a fost o variaţie. Sus toată lumea îşi considera viaţa îngrozitor de importantă. Şi eu.

Străzi se iveau în faţa lor, lumini, case, albastru şi o piaţă largă, străjuită de arcade.

– În zece minute am ajuns, zise Clerfayt. Acesta e deja Locarno.

Un tramvai se apropie urlând şi le blocă trecerea în ultimul moment. Clerfayt râse, când o văzu pe Lillian privind cu ochi mari vehiculul, ca pe o catedrală.

Nu mai văzuse tramvaie de patru ani. În munţi nu exista aşa ceva.

Dintr-odată, lacul se ivi în faţa lor, întins, argintiu şi agitat. Ploaia se oprise. Norii treceau grăbiţi pe dinaintea lunii. Ascona se întindea tăcută pe mal, cu Piazza sa.

– Unde vom înnopta? întrebă Lillian.

– Pe malul lacului. La Hotel Tamaro.

– Cum de cunoaşteţi atât de bine locurile?

– Am locuit aici un an după terminarea războiului, răspunse Clerfayt. Mâine dimineaţă veţi şti de ce.

Opri în faţa micului hotel şi descărcă portbagajul.

– Patronul de aici are o bibliotecă, zise el. E aproape un savant. Iar altul, acolo sus, pe munte are un hotel împânzit cu Cezanne-uri, Utrillo şi Lautrec-uri, aşa ceva se găseşte pe-aici. Mergem chiar acum să mâncăm?

– Unde?

– La Brissage, la graniţa italiană. Nu mai mult de zece minute de aici. Într-un restaurant care se numeşte Giardino.

Lillian privi în jur.

– Ia te uită, aici sunt glicine!

Chiorchinii albaştri de flori atârnau pe zidurile albe ale caselor. Deasupra gardului unei grădini, nişte mimoze îşi revărsau aurul şi verdele penat.

– Primăvară, zise Clerfayt, Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Giuseppe, care o ia înaintea anotimpurilor.

Maşina merse de-a lungul lacului.

– Mimoze, zise Clerfayt, arătând copacii înfloriţi de pe mal. Alei întregi. Iar acolo e un deal cu irişi şi narcise. Satul acesta se numeşte Porto Ronco. Iar cel de acolo, de pe munte, Ronco. E construit de romani.

Parcă maşina lângă nişte trepte de piatră. Le urcară şi intrară într-un mic restaurant. Clerfayt comandă o sticlă de Soave, Prosciutto, Scampis cu orez şi brânză din Valle Maggia.

Nu era multă lume. Ferestrele erau deschise. Aerul dulce-mângâietor. O ulcică plină cu camelii albe era pusă pe masă.

– Aţi trăit aici? întrebă Lillian. Pe malul acestui lac?

– Da. Aproape un an. După evadarea mea şi după război. Intenţionasem să rămân numai câteva zile, dar am zăbovit mult mai mult. Mi-a fost necesar. A fost o cură de trândăvie, soare, şopârle pe ziduri, ore întregi de nemişcare, petrecute cu privirea ţintuită pe cer şi în oglinda lacului şi atâta uitare, încât ochii încetau în sfârşit să privească fix un punct şi observau din nou că natura nici nu luase la cunoştinţă de cei douăzeci de ani de demenţă umană. Salute!

Lillian sorbi din vinul italienesc, uşor.

– Mă înşel eu sau mâncarea e uimitor de bună? întrebă ea.

– E uimitor de bună. Cârclumarul ar putea fi bucătar-şef la orice mare hotel.

– Şi de ce nu este?

– A fost. Satul natal îi place însă mai mult.

Lillian ridică privirea.

– A vrut să se întoarcă, nu să plece?
– A fost plecat şi s-a întors.
Ea îşi puse paharul pe masă.
– Sunt fericită, Clerfayt, zise ea. Pe lângă aceasta trebuie să spun că habar nu am ce înseamnă acest cuvânt.
– Nici eu.
– N-aţi fost niciodată fericit?
– De multe ori.
Ea îl privi atent.
– De fiecare dată altfel, adăugă el.
– Cel mai adesea, când?
– Nu ştiu, de fiecare dată a fost altfel.
– Când, cel mai adesea?
– Când eram singur, zise Clerfayt.
Lillian râse.
– Unde mergem acum? Mai există şi alţi cârciumari şi hotelieri fermecaţi pe-aici?
– O sumedenie. Noaptea, când e lună plină, din lac se iveşte un restaurant de sticlă. Aparţine unui fiu al lui Neptun. Acolo se pot degusta vechi vinuri romane. Dar acum mergem la un bar unde au un vin care, la Paris, s-a epuizat de mult.
Se întoarseră la Ascona. Clerfayt opri maşina în faţa hotelului. Merseră de-a lungul pieţei şi coborâră într-un beci. Jos era un mic bar.
– Nu mai îmi trebuie nimic de băut, zise Lillian. Sunt beată de parfumul mimozelor. Pământul se scaldă în ele. Ce insule sunt acelea de pe lac?
– În vremurile Romei se zice că acolo s-ar fi aflat un templu al lui Venus. Acum, cineva a deschis un restaurant pe locul acela. Dar în nopţile cu lună plină, vechii zei încă îi mai dau uneori târcoale. Atunci patronul descoperă dimineaţa că multe sticle au fost golite, fără ca dopurile să fi fost atinse. Din când în când, Pan trage şi el un pui de somn pe-acolo, după vreo beţie, trezindu-se abia la amiază. Atunci i se aude naiul şi toate emisiunile de radio sunt bruiate considerabil.
– Vinul acesta e minunat. Ce este?
– Şampanie veche, excelent păstrată în pivniţa de aici. Ce noroc, vechii zei nu se pricep la aşa ceva, altminteri ar fi băut-o de mult. Şampania a fost descoperită abia în Evul mediu.
Se înapoiară la hotel. Pe zidul unei case se afla un crucifix. Vizavi era uşa unui restaurant. Izbăvitorul privea mut în încăperea luminată din care se revărsau râsete şi larmă. Lui Lillian i se păru că ar fi fost ceva de spus în legătură cu aceasta, dar de fapt nu era nimic de spus. Toate făceau parte din peisaj.

Stătea la fereastra camerei ei. Afară erau lacul, noaptea şi vântul. Primăvara fremăta în platanii din Piazza şi în nori. Clerfayt intră. Puse un braţ în jurul ei. Ea se întoarse şi îl privi în ochi. El o sărută.
– Nu ţi-e frică? îl întrebă ea.
– De ce?
– Că sunt bolnavă.

– Mi-e frică să nu-mi explodeze o roată din faţă la viteza de 200 de kilometri la oră în timpul unui raliu, zise el.

Lillian respiră adânc. Semănăm? se gândi ea. Nici unul nici altul nu avem viitor! Al lui durează întotdeauna până la următorul raliu, al meu până la următoarea hemoragie. Zâmbi.

– E o poveste, zise Clerfayt. La Paris, pe vremea ghilotinei, un om a fost dus să fie executat. Era frig şi drumul era lung. Gardienii se tot opreau pe drum să bea. Îi oferiră şi condamnatului sticla de vin, după ce băuseră ei. Acesta o luă, o studie o clipă, apoi zise: "Nu cred ca vreunul din voi să sufere de vreo boală molipsitoare" şi bău şi el. O jumătate de oră mai târziu, capul său se rostogolea în coş. Această poveste mi-a spus-o bunica mea, când aveam zece ani. Se obişnuise să bea câte o sticlă de Calvados pe zi. Toată lumea îi prevestea o moarte timpurie. E încă în viaţă. În schimb, profeţii au murit de mult. Am adus din barul din pivniţă o sticlă din şampania cea veche. Se spune că primăvara face mai multă spumă ca în alte anotimpuri. Că ar simţi încă viaţa. V-o las aici.

Puse sticla pe pervaz, apoi se răzgândi şi o luă de acolo.

– Vinul nu se expune la lumina lunii. Luna îi ucide aroma. Asta o ştiu tot de la bunica mea.

Porni spre uşă.

– Clerfayt, zise Lillian.

El se întoarse spre ea.

– N-am plecat ca să rămân singură, zise ea.

8

Parisul se ivise cu suburbiile sale, cenuşiu, urât şi plouat, însă pe măsură ce intrau în oraş începea şi vraja. Colţuri, unghere şi străzi le răsăreau în faţa ochilor ca nişte tablouri de Utrillo şi Pissaro; cenuşiul păli şi deveni aproape argintiu; deodată apăru şi fluviul, cu podurile şi şlepurile sale, copacii înmuguriţi, şirurile pestriţe ale anticarilor şi blocurile dreptunghiulare de piatră ale clădirilor vechi de pe malul drept al Senei.

– De acolo, zise Clerfayt, au luat-o pe Maria Antoaneta când au dus-o la ghilotină. La restaurantul de peste drum se mănâncă excepţional de bine. Aici la tot pasul poţi să împleteşti foamea cu istoria. Unde doriţi să locuiţi?

– Acolo, spuse Lillian, arătând spre faţada deschisă la culoare a unui mic hotel de pe celălalt mal.

– Îl cunoaşteţi?

– De unde?

– Din anii când aţi trăit aici.

– Pe atunci locuiam mai ales ascunsă în pivniţa unui zarzavagiu.

– N-aţi vrea totuşi să staţi undeva în arondismentul 16?

Sau la unchiul dumneavoastră?

– Unchiul meu e atât de zgârcit, încât sunt convinsă că n-are nici el decât o cămăruţă pe undeva. Hai să mergem să întrebăm dacă nu au camere libere. Dumneavoastră unde veţi sta?

– La Ritz.

– Desigur, zise Lillian.

Clerfayt încuviinţă din cap.

– Nu sunt îndeajuns de bogat ca să locuiesc altundeva.

Trecând podul bulevardului St-Michel, intrară în Quai des Grands- Augustins şi opriră în faţa hotelului Bisson. Când coborâră din maşină, un lift-boy tocmai ieşea pe uşă, încărcat de bagaje.

– Uite şi camera mea, zise Lillian. Cineva tocmai a plecat.

– Chiar vrei să locuieşti aici? Numai pentru că ai văzut hotelul de pe celălalt mal?

Lillian încuviinţă.

– Ba încă vreau să şi trăiesc aşa. Fără orice recomandări şi prejudecăţi.

Camera era liberă. Hotelul nu avea ascensor, dar din fericire camera se afla la etajul întâi. Treptele erau vechi şi tocite. Camera era mică şi mobilată sumar; patul, însă părea să fie bun şi,alături, se afla şi o baie. Mobilierul era modern, cu excepţia unei măsuţe în stil baroc, care trona asemenea unui prinţ între sclavii săi. Tapetele erau vechi şi lumina lămpii din tavan neîndestulătoare, în schimb în faţa ferestrei se revărsa lumina fluviului, cu Conciergeria, le Quais şi turlele catedralei Notre-Dame.

– Poţi pleca oricând de aici, zise Clerfayt. Unii oameni uită acest lucru.

– Unde să plec? La tine, la Ritz?

– Nu la mine, ci la Ritz, răspunse Clerfayt. Am locuit acolo şase luni încheiate în timpul războiului. Cu barbă şi sub un alt nume. În aripa ieftină, despre Rue Cambon. În aripa cealaltă locuiau grangurii nemţilor. Era foarte ciudat.

Lift-boy-ul duse bagajele sus. Clerfayt se îndreptă spre ieşire.

– Vrei să cinezi cu mine în seara aceasta?

– Când?

– La nouă.

– La nouă.

Ea privi în urma lui. Tot timpul călătoriei nu pomeniseră cu nici un cuvânt seara din Ascona. Franceza era o limbă comodă, se gândi ea. Alunecai de la tu la dumneavoastră şi invers, şi nu era o stare, ci un joc. Îl auzi pe Giuseppe uruind şi se duse la fereastră. Poate se întoarce, se gândi, sau poate că nu. Nu ştia, nu era foarte important. Important era că se afla la Paris, că era seară şi că respira. Semafoarele de pe Boulevard St-Michel indicară verde şi, ca o haită de gonaci, pe urmele lui Giuseppe ţâşni, peste pod, o turmă de Citröen-uri, Renault-uri şi camioane. Lillian nu îşi amintea să fi văzut vreodată atât de multe maşini. În timpul războiului nu erau decât puţine. Zgomotul era puternic, dar pentru ea era ca o orgă, pe care mâini de fier cântau un Te Deum măreţ.

Îşi despachetă lucrurile. Nu luase multe cu ea. Nici bani nu avea prea mulţi. Îl sună pe unchiul ei. Nu răspunse. Îl mai sună o dată. O voce străină răspunse.

Unchiul ei renunţase de câţiva ani la telefon.

Simţi o scurtă panică. Îşi încasase banii lunar, prin intermediul unei bănci şi de multă vreme nu mai primise nici o veste din partea unchiului ei. Imposibil să fi murit, se gândi ea. Ciudat că acesta era întotdeauna primul gând. Poate se mutase în altă parte. Întrebă la recepţie dacă aveau o carte de telefon. O aveau numai pe cea veche, din primul an de război, şi alta nouă nu fusese încă editată. Nu aveau nici prea mulţi cărbuni. Camera se răcorea odată cu lăsarea serii. Lillian îşi îmbrăcă paltonul. Când părăsise sanatoriul, îşi împachetase, ca o măsură de prevedere, şi câteva lucruri din lână, cu gândul să le dăruiască în vale. Acum era bucuroasă că le avea la ea. Înserarea începu să se strecoare, cenuşie şi murdară, pe fereastră. Lillian făcu o baie ca să se încălzească şi se băgă în pat. Pentru prima oară de când plecase era singură. Pentru prima oară cu adevărat singură, după ani de zile. Banii îi ajungeau pentru cel mult o săptămână. Odată cu întunericul reveni şi panica. Cine ştie unde se afla unchiul ei? Poate plecase într-o călătorie pentru câteva săptămâni. Poate suferise un accident, sau poate că murise. Poate şi Clerfayt se dăduse deja la fund în acest oraş necunoscut, într-un alt hotel, într-o altă existenţă şi ea nu va mai primi nici o veste de la el. Se înfioră. Romantismul se spulbera rapid în faţa câtorva fapte concrete, a frigului şi singurătăţii. În calda cuşcă a sanatoriului ţevile caloriferelor zumzăiau acum.

Cineva bătu la uşă. Afară stătea lift-boy-ul, cu două pachete în braţe. Văzu că într-unul din ele erau flori. Nu puteau fi decât de la Clerfayt. Grăbită, îi dădu băiatului, în încăperea prost luminată, o bancnotă mult prea mare. În cel de-al doilea pachet era o pătură de lână. "Cred că veţi avea nevoie de ea" scria Clerfayt. Parisul încă nu are destui cărbuni. Desfăcu pătura. Două cutii mici căzură din ea. Conţineau becuri. "Hotelierii francezi fac întotdeauna economie la lumină" adăugase Clerfayt. "Înlocuiţi becurile pe care le aveţi cu acestea; vor face lumea de două ori mai luminoasă".

Ea îi urmă sfatul. Acum putea cel puţin să citească. Băiatul adusese un ziar. Îl frunzări o vreme, apoi îl puse deoparte. Toate acestea nu o mai interesau. Timpul îi era prea scurt. Nu va mai şti cine urma să fie preşedinte la anul; de asemenea, ce partid va prelua conducerea în Parlament. Şi nici nu o interesa; ea nu mai era decât dorinţă de viaţă. De propria ei viaţă.

Se îmbrăcă. Avea ultima adresă a unchiului; îi scrisese de acolo în urmă cu şase luni. Avea de gând să meargă la adresa respectivă şi să-i dea de urmă.

Nu întâmpină nici o dificultate. Unchiul locuia încă acolo, numai că renunţase la telefon.

– Banii tăi? zise el. Cum vrei. Ţi i-am trimis lunar în Elveţia; a fost greu să obţin permisiunea de a-i scoate din ţară. Sigur că pot să ţi-i trimit de acum în Franţa. Pe ce adresă?

– Nu îi vreau lunar. Îi vreau pe toţi acum.

– Pentru ce?

– Vreau să-mi cumpăr rochii.

Bătrânul căscă ochii.

– Eşti ca taică-tău. Dacă ar fi...

– E mort, unchiule Gaston.

Gaston îşi privi mâinile mari şi albe.

– Nu mai ai mulţi bani. Ce vrei să faci aici? Doamne, dacă aş avea eu norocul să pot trăi în Elveţia!

– Eu nu am trăit în Elveţia. Eu am trăit într-un spital.

– Nu ştii ce înseamnă banul. O să cheltuieşti tot în câteva săptămâni. O să-i pierzi...

– Posibil, îl aprobă Lillian.

El o privi speriat.

– Şi dacă îi pierzi, ce-ai să faci?

– N-am să-ţi fiu o povară.

– Ar trebui să te măriţi. Eşti sănătoasă?

– Aş fi altfel aici?

– Atunci ar trebui să te măriţi.

Lillian izbucni în râs. Era prea străveziu; vroia să treacă responsabilitatea de a se îngriji de ea asupra altcuiva.

– Ar trebui să te măriţi, repetă Gaston. Aş putea aranja să cunoşti câteva persoane.

Lillian râse din nou, dar era curioasă să vadă ce ar pune la cale bătrânul. Trebuie să aibă aproape optzeci de ani, se gândi, dar se comportă ca şi cum ar avea nevoie să facă provizii pentru alţi optzeci.

– Bine, răspunse ea. Şi acum, mai spune-mi un singur lucru: ce faci când eşti singur?

Capul de pasăre ridică stupefiat privirea.

– Una, alta, nu ştiu, mă ocup... ciudată întrebare! De ce?

– Nu-ţi trece uneori prin minte gândul să iei tot ce ai şi să porneşti prin lume, cheltuindu-ţi tot avutul?

– Leit taică-tău! exclamă bătrânul, dispreţuitor. N-a avut niciodată simţul datoriei şi al răspunderii! Ar trebui să încerc să te pun sub tutelă.

– Asta nu vei putea face. Tu crezi că eu îmi arunc banii, iar eu cred că tu îţi arunci viaţa. Să rămânem la această părere. Şi fă-mi rost de bani până mâine. Vreau să-mi cumpăr cât mai curând rochiile.

– De unde? întrebă repede marabu-ul.

– Cred că de la Balenciaga. Nu uita că banii îmi aparţin.

– Dar mama ta ...

– Mâine, zise Lillian şi îl sărută pe Gaston uşor pe frunte.

– Ascultă, Lillian, nu fă prostii! Eşti foarte bine îmbrăcată. Rochiile de la casele astea de modă costă o avere!

– Probabil, zise Lillian şi privi, pe deasupra curţii întunecoase, ferestrele cenuşii ale frontului de case de vizavi, care oglindeau ultima rămăşiţă a serii, de parcă ar fi fost din ardezie lustruită.

– Leit taică-tău!

Bătrânul era sincer indignat.

– Nici o deosebire. Acum ai fi putut trăi fără griji, dacă n-ar fi fost proiectele lui fanteziste.

– Unchiule Gaston, mi s-a spus că în ziua de azi îţi poţi pierde banii în două feluri. Unul este să îi pui deoparte şi să îi pierzi în inflaţie, al doilea să-i cheltuieşti. Şi acum spune, cum îţi mai merge?

Gaston făcu un gest nesigur.

– Vezi şi tu. E greu în ziua de azi. Vremurile astea. Sunt sărac.

Lillian privi in jur. Văzu mobile vechi, frumoase, fotolii acoperite cu huse, o lustră de cristal învelită în tifon şi câteva tablouri de bună calitate.

– Ai fost întotdeauna zgârcit, unchiule Gaston, zise ea. De ce mai eşti şi acum?

El o cercetă cu ochii săi întunecaţi de pasăre.

– Vrei să locuieşti aici? Nu am prea mult loc.

– Loc ai destul, dar eu nu vreau să locuiesc aici. Câţi ani ai, de fapt? Nu erai cu douăzeci de ani mai bătrân ca tatăl meu?

Bătrânul era iritat.

– Dacă ştii, de ce mă mai întrebi?

– Nu ţi-e frică de moarte?

Gaston amuţi o clipă.

– Ai maniere dezgustătoare, zise, apoi, încet.

– E adevărat. N-ar fi trebuit să te întreb, însă eu îmi pun această întrebare atât de des, încât uit că pe ceilalţi îi înspăimântă.

– Mă ţin încă bine. În cazul în care contezi pe o moştenire apropiată, s-ar putea să fii dezamăgită.

Lillian izbucni în râs.

– Socoteli din astea poţi să fii sigur că nu îmi fac! Şi de altfel locuiesc la un hotel şi nu te voi deranja.

– La ce hotel? întrebă Gaston repede.

– La Bisson.

– Doamne-ajută. Nu m-ar fi mirat dacă te-ai fi dus la Ritz.

– Nici pe mine, zise Lillian.

Clerfayt veni să o ia. Se duseră la restaurantul Le Grand Vefour.

– Cum a fost primul impact cu lumea de aici? întrebă el.

– Am senzaţia că mă aflu printre oameni care cred că vor trăi veşnic. Cel puţin aşa se comportă. Îşi apără avutul şi în acest timp, îşi irosesc viaţa.

Clerfayt râse.

– Şi când colo toţi şi-au jurat în ultimul război să nu mai repete niciodată greşeala făcută, dacă scapă cu viaţă. Omul e mare în uitarea sa.

– Şi tu ai uitat? întrebă Lillian.

– Mi-am dat toată silinţa. Sper că n-am reuşit întru totul.

– De aceea te iubesc eu, oare?

– Nu mă iubeşti. Dacă m-ai iubi, n-ai folosi acest cuvânt cu atâta uşurinţă, şi nu mi-ai spune-o.

– Oare te iubesc pentru că nu te gândeşti la viitor?

– Atunci ar fi trebuit să-i iubeşti pe toţi bărbaţii de la sanatoriu. Vom mânca

aici limbă-de-mare cu migdale prăjite şi vom servi la ea un Montrachet nou.

– Atunci de ce te iubesc?

– Pentru că se întâmplă să mă aflu prin preajmă. Şi pentru că iubeşti viaţa. Eu sunt pentru tine o frântură anonimă de viaţă. Extrem de periculos.

– Pentru mine?

– Pentru cel anonim. Poate fi înlocuit după bunul plac al celuilalt.

– Şi eu, zise Lillian. Şi eu, Clerfayt.

– De asta nu mai sunt chiar atât de sigur. Dacă aş fi înţelept, aş şterge-o cât mai repede de aici.

– Nici măcar nu eşti cu adevărat aici.

– Plec mâine.

– Încotro? zise Lillian, fără să-l creadă.

– Departe. Trebuie să ajung la Roma.

– Şi eu la Balenciaga, să-mi cumpăr rochii. Asta e şi mai departe ca Roma.

– Chiar plec. Trebuie să mă ocup de contract.

– Bine, zise Lillian. Asta îmi dă timp să mă arunc în aventura caselor de modă. Unchiul meu Gaston ar dori deja să mă pună sub curatelă sau să mă mărite.

Clerfayt izbucni în râs.

– Ar vrea să te bage într-o a doua închisoare, înainte să ştii ce e libertatea?

– Ce e libertatea?

– Nu ştiu nici eu. Ştiu numai că nu e nici lipsă de răspundere, nici lipsa unei ţinte. E mai uşor de spus ce nu e, decât ce e.

– Când te întorci? întrebă Lillian.

– Peste câteva zile.

– Ai o iubită la Roma?

– Da, zise Clerfayt.

– Mi-am închipuit.

– De ce?

– Ar fi fost ciudat dacă ai fi trăit singur. Nici eu nu eram singură când ai apărut.

– Şi acum?

– Acum, zise Lillian, sunt prea îmbătată de mine însămi, aici, în vale, ca să pot medita asupra acestei chestiuni.

În după-amiaza următoare se duse la Balenciaga. În afara hainelor ei sport nu avea prea multe rochii. Unele erau croite după moda din timpul războiului, altele le primise de la mama ei şi fuseseră modificate de o croitoreasă modestă.

Studie atent femeile care stăteau în jurul ei. Le studie rochiile şi căută pe chipurile lor aceeaşi aşteptare care pulsa în ea. Nu o află. Văzu, în schimb, papagali arţăgoşi între două vârste, fardaţi strident, care măsurau din ochii lor zbârciţi, fără pleoape, femeile mai tinere de o eleganţă graţioasă, din ale căror priviri sceptice nu transpărea nimic, în afara inexplicabilei fascinaţii a simplei existenţe. Printre ele şedeau un şir de americane frumoase, flecărind şi ciripind, pline de nevinovăţie. Doar ici şi colo sclipea în deşertăciunea febrilă, ca lumina blândă a unui far al scurgerii timpului, printre decoraţiunile vitrinelor, câte un chip ce împrăştia mister şi vrajă, cel mai adesea mai în vârstă, lipsit de panică,

în schimb înzestrat cu acel farmec rar al îmbătrânirii, care sporeşte şi mai mult frumuseţea unui vas preţios, aidoma patinei timpului şi nu a ruginei.

Parada manechinelor începu. Lillian auzea de afară zgomotele înnăbuşite ale oraşului, înfiltrându-se ca răpăitul prudent de tobe al unei jungle moderne de oţel, beton şi maşini. Părea că manechinele ar fi fost mânate înăuntru, pe gleznele lor subţiri, aidoma unor animale artificiale, cameleoni alungiţi care îşi schimbau veşmintele, ca şi cum şi-ar fi schimbat culoarea pielii, alunecând apoi tăcuţi prin faţa şirului de scaune.

Ea îşi alese cinci rochii.

– Doriţi să le şi probaţi? întrebă vânzătoarea.

– Se poate?

– Da. Acestea trei vă vor veni bine, celelalte sunt puţin cam largi.

– Când le pot ridica? întrebă Lillian.

– Când vă trebuie?

– Imediat.

Vânzătoarea râse.

– Imediat înseamnă aici peste trei sau patru săptămâni, cel mai devreme.

– Îmi trebuie imediat. Pot să cumpăr modelele care sunt pe măsura mea?

Vânzătoarea scuturâ din cap.

– Nu, avem nevoie de ele în fiecare zi. Dar vom face tot ce ne stă în putinţă. Suntem supra-aglomeraţi cu comenzi, mademoiselle. Dacă le-am rezolva în ordine, ar trebui să aşteptaţi şase săptămâni. N-aţi dori să probaţi acum rochia neagră de seară?

Modelele fuseseră aduse într-o cabină plină de oglinzi. Croitoreasa veni să ia măsurile.

– Aţi făcut nişte alegeri excelente, mademoiselle, zise vânzătoarea. Rochiile vi se potrivesc, de parcă ar fi fost concepute pentru dumneavoastră. Monsieur Balenciaga se va bucura când le va vedea pe dumneavoastră. Păcat că nu e acum aici.

– Dar unde este? întrebă Lillian politicos, cu gândurile în altă parte, în timp ce îşi scotea rochia.

– La munte. Vânzătoarea numi locul de unde venea Lillian.

Lui Lillian i se păru că ar fi zis Tibet.

– E acolo ca să se refacă, adăugă vânzătoarea.

– Da, asta se poate face acolo.

Lillian se îndreptă de spate şi se privi în oglindă.

– Uitaţi-vă! zise vânzătoarea. Exact ce spuneam. Majoritatea femeilor cumpără ce le place. Dumneavoastră aţi cumpărat ce vi se potriveşte. Nu vi se pare? o întrebă pe croitoreasă. Aceasta încuviinţă din cap.

– Acum şi mantoul.

Rochia era neagră ca pana corbului, cu o dâră de roşu mexican, şi foarte strâmtă; mantoul, în schimb, era larg, în formă de capă, dintr-un material aproape străvezlu, care stătea depărtat de corp, ca şi cum ar fi fost apretat.

– Dramatic, zlse vânzătoarea. Arătaţi ca un arhanghel căzut.

Lillian se privi cu atenţie. Din oglinda mare, compusă din trei părţi, o priveau trei femei, două din profil şi una din faţă, iar dacă făcea un pas lateral, vedea reflectată în oglinda de perete din spatele ei o a patra femeie, care îi întorcea spatele, părând să fie tocmai pe punctul de a pleca.

– Dramatic! repetă vânzătoarea. De ce nu poate Lucille să o poarte aşa?

– Cine e Lucille?

– Cel mai bun manechin al nostru. Cea care a prezentat rochia.

De ce ar purta-o aşa? se gândi Lillian. Va mai purta mii de alte rochii, şi va face acest lucru mulţi ani de acum înainte, apoi se va căsători, va avea copii şi va îmbătrâni. Eu, însă, voi purta această rochie numai vara aceasta.

– Nu o puteţi termina mai repede de patru săptămâni? întrebă ea. Pe aceasta, cel puţin. Nu am prea mult timp la dispoziţie.

– Ce ziceţi, mademoiselle Claude? întrebă croitoreasa.

Vânzătoarea încuviinţă din cap.

– Vom începe imediat.

– Când? întrebă Lillian.

– Peste două săptămâni s-ar putea să fie gata.

– Două săptămâni? I se păreau doi ani.

– Dacă e posibil, peste zece zile. Am nevoie de câteva probe.

– Bine. Dacă nu se poate altfel.

– Nu se poate altfel.

Veni în fiecare zi la probă. Liniştea din cabină o fermeca într-un mod straniu. Auzea, uneori, vocile altor femei de afară, dar în cenuşiul şi argintiul cabinei se simţea izolată de forfota oraşului. În jurul ei croitoreasa luneca fără zgomot, ca o preoteasă în jurul unui idol. Prindea stofa în ace, tăia din ea, scoţând un mormăit nedesluşit din gura plină de ace, îngenunchea, ciupea materialul cu vârful degetelor şi îl netezea apoi cu grijă, luneca înapoi şi înainte, ca într-o ceremonie ce se repeta la nesfârşit. Lillian stătea nemişcată şi în oglinzile dinaintea ei vedea trei femei care îi semănau, distanţându-se în acelaşi timp de ea într-o manieră foarte rece şi cu care, chiar sub ochii ei, se întâmpla ceva ce părea să aibă o legătură doar foarte îndepărtată cu ea însăşi şi care totuşi o transforma profund.

Uneori, perdeaua cabinei era dată la o parte şi câte o altă vânzătoare arunca o privire înăuntru, acea privire grăbită, iscoditoare a neobositelor luptătoare ale sexului, curioasă şi mereu la pândă. Lillian simţea atunci că nu avea nimic în comun cu toate acestea. Ea nu vâna bărbaţi, ci viaţa însăşi.

Odată cu trecerea zilelor, o relaţie de stranie intimitate se înfiripă între ea şi femeile din oglindă, care se transformau cu fiecare nouă rochie. Vorbea cu ele fără să vorbească; ele îi zâmbeau fără să zâmbească. Erau serioase şi familiare una cu alta, într-un mod tacit, melancolic, ca nişte surori care au crescut departe una de cealaltă şi nu se aşteptau să se mai revadă vreodată. Acum, acest lucru se întâmpla ca prin vis, şi era o întâlnire tăcută, plină deja de o dulce melancolie, urmau să se despartă curând din nou, pentru a nu se mai vedea niciodată. Chiar

şi rochiile, cu accentul lor spaniol, purtau această pecete: negrul sumbru, dramatic al catifelelor, roşul tropical, strident, arzător al mătăsurilor, mantourile largi, care făceau trupul să pară aproape lipsit de materialitate şi brocartul greu al jachetelor scurte de torero, în dosul cărora bănuiai nisipul, soarele şi moartea violentă.

Balenciaga se întoarse. Asistă în tăcere la o probă. A doua zi, vânzătoarea aduse în cabină ceva argintiu care arăta ca pielea unui peşte ce nu simţise niciodată căldura soarelui.

– Monsieur Balenciaga doreşte să luaţi această rochie, zise vânzătoarea.

– Trebuie să mă mai şi opresc. Deja am cumpărat mai mult decât trebuia; în fiecare zi s-a mai tot adăugat câte ceva.

– Încercaţi-o numai. O veţi lua cu siguranţă.

Vânzătoarea zâmbi.

– Şi preţul va fi de aşa natură încât să fiţi mulţumită. Casa Balenciaga doreşte să-i purtaţi creaţiile.

Lillian îmbrăcă flecuşteţul acela argintiu. Avea aproape culoarea perlei, dar, în loc să o facă să arate palidă, îi sporea culoarea feţei şi a umerilor, transformând-o într-o nuanţă de bronz auriu. Oftă.

– O iau. E mai greu să refuzi o asemenea rochie decât propunerile lui Don Juan şi ale lui Apollo.

Nu întotdeauna, se gândi ea, dar în clipa aceea era adevărat. Trăia într-o lume imponderabilă, cenuşie şi argintie. Dimineţile dormea până târziu, apoi se ducea la Balenciaga, după care hoinărea fără ţintă pe străzi, serile şezând singură în restaurantul hotelului. Era unul dintre cele mai bune din Paris; nu ştiuse acest lucru. Nu simţea nevoia de societate, iar Clerfayt nu-i lipsea decât puţin. Viaţa anonimă, care năvălea asupra ei fără măsură, de pe străzi, din cafenele şi restaurante era îndeajuns de puternică şi de nouă pentru ea, încât nu ducea încă dorul unei vieţi personale. Se lăsă dusă de val, mulţimea o purta cu ea şi Lillian nu se înfricoşa, ci o iubea, căci ea însemna viaţă, viaţă necunoscută, lipsită de griji şi judecată, viaţă nebunească închinată unor ţeluri lipsite de judecată, nebuneşti, care săltau pe valurile sale ca nişte geamanduri colorate pe o mare agitată.

– Aţi cumpărat inteligent, zise vânzătoarea la ultima probă. Toate aceste rochii nu se vor demoda niciodată. Le veţi putea purta ani la rând.

Ani la rând, se gândi Lillian, scuturată de un fior, după care zâmbi.

Se trezi ca dintr-o dulce beţie. Petrecuse aproape două săptămâni printre rochii, pălării şi pantofi, aidoma unui beţiv într-o pivniţă cu vinuri. Primele rochii îi fură expediate şi ea trimise facturile pe adresa unchiului Gaston, care, ce-i drept, îi trimisese la hotel renta lunară, dar nici un ban în plus. Justificase că lichidarea dura atât de mult.

Gaston apăru nervos a doua zi. Adulmecă prin hotel, o declară iresponsabilă şi spre surprinderea ei, îi ceru să se mute în locuinţa lui.

– Ca să mă poţi avea sub supraveghere?

– Ca să economiseşti nişte bani. E o crimă să cheltuieşti atât pe rochii. Ar trebui să fie din aur, la preţul ăsta?

– Aşa şi sunt, numai că tu nu observi.

– Să vinzi acţiuni bune, aducătoare de dobânzi pentru nişte cârpe, se văicări Gaston. Trebuie să fii pusă sub curatelă!

– Încearcă numai; orice judecător din Franţa mă va înţelege şi te va pune în schimb pe tine sub observaţie. Dacă nu-mi dai banii cât mai curând, îmi mai cumpăr încă o dată pe atâtea rochii şi îţi trimit ţie facturile.

– Încă o dată pe atâtea cârpe? Eşti...

– Nu, unchiule Gaston, nu sunt nebună, tu eşti. Tu, care nu îţi îngădui nici o bucurie, numai pentru ca o duzină de moştenitori, pe care îi urăşti şi abia dacă îi cunoşti, să-ţi poată toca banii mai târziu. Şi acum ajunge! Rămâi la masă. Restaurantul acesta are o mâncare excelentă. Voi îmbrăca pentru tine una din rochiile mele noi.

– Exclus. Să mai arunci banii şi pe...

– Eşti invitatul meu. Am credit aici. La masă vei putea să-mi povesteşti mai departe cum trăiesc oamenii cumpătaţi. Acum sunt flămândă, ca un schior după şase ore de antrenament. Ba chiar mai flămândă! Probatul rochiilor îţi face foame. Aşteaptă-mă jos, în hol. Sunt gata în cinci minute.

9

Coborî după o jumătate de oră. Gaston stătea palid de furie şi aşteptare la o masă mică, pe care se afla un ghiveci cu o plantă ornamentală şi câteva reviste. Nu îşi comandase nici un aperitiv. Ea avu satisfacţia de a nu fi recunoscută imediat. Când o văzu coborând în semiântunericul scărilor slab luminate, Gaston îşi răsuci mustaţa, scoase pieptul ţanţoş în afară şi îi aruncă o ocheadă în genul unui crai de modă veche.

– Eu sunt, unchiule Gaston, zise ea. Sper că ştii ce înseamnă incest.

Gaston tuşi încurcat.

– Prostii, hârâi el. Am vederea cam slabă. Când te-am văzut ultima oară?

– Acum două săptămâni.

– Nu la asta mă refer. Înainte.

– Acum vreo patru ani, atunci eram pe jumătate moartă de foame şi complet dezorientată.

– Şi acum?

– Acum sunt încă pe jumătate moartă de foame, dar foarte hotărâtă.

Gaston scoase un pince-nez din buzunar.

– Pentru cine ai cumpărat rochiile astea?

– Pentru mine.

– Nu ai nici un...

– Singurii hoiţei de sus erau profesorii de schi. E drept că nu arătau rău în costumul de schi, în rest, însă, erau ca nişte ţărani duminica.

– Eşti singură de tot?

– Da, dar nu ca tine, zise Lillian şi i-o luă înainte, intrând în restaurant.

– Ce vrei să mănânci? întrebă Gaston. E clar că eşti invitata mea. Mie nu mi-e foame. Pentru tine ce să comand? Probabil ceva uşor, de regim? O omletă, o salată de fructe, apă de Vichy...

– Pentru mine, spuse Lillian, comandă pentru început arici de mare, mai exact o duzină, şi o vodcă.

Gaston aruncă involuntar o privire pe lista de preţuri.

– Ariciii de mare sunt indigeşti.

– Numai pentru zgârciţi. Li se opresc în gât, unchiule Gaston. Apoi un Filet poire.

– Nu e prea condimentat? Mai bine un pui fiert, sau păsat de ovăz; la sanatoriu nu vă...

– Ba da, unchiule Gaston. La munte am mâncat păsat de ovăz şi pui fiert pentru toată viaţa, cu o minunată perspectivă asupra peisajului. Mi-ajunge! Comandă-ne la Filet o sticlă de Château Lafite. Sau nu îţi place?

– Nu îmi pot permite. Am ajuns foarte sărac, draga mea Lillian.

–Ştiu. De aceea şi este atât de dramatic să iau masa cu tine.

– Poftim?

– Cu fiecare înghiţitură, vom bea un strop din propriul tău sânge.

– Ptiu drace! pufni Gaston, dintr-odată foarte degajat. Ce imagine! La aşa un vin! Hai să vorbim despre altceva. Pot să gust din aricii tăi de mare?

Lillian îi întinse farfuria. Gaston mâncă trei la repezeală. La mâncare făcu încă economie, la vin însă îi ţinu tovărăşie dreaptă. Dacă tot îl plătea, vroia să se şi bucure de el.

– Copile, zise el, când sticla rămase goală, cum trece timpul! Îmi aduc aminte de tine când...

Lillian simţi o durere scurtă, ascuţită.

– Despre asta nu mai vreau să aud nimic, unchiule Gaston. Explică-mi un singur lucru: de ce mi s-a dat numele de Lillian? Urăsc acest nume.

- Tatăl a insistat.

– De ce?

– Nu doreşti un lichior la cafea? Sau poate un coniac? Chartreuse? Armagnac?... Trebuia să-mi închipui!

Gaston se înviorase vizibil.

– Bun, deci două Armagnac-uri. Da, taică-tău...

– Ce-i cu el?

Marabu-ul închise un ochi.

– În tinereţe a stat câteva luni la New York. Singur. Mai târziu a insistat să i se dea numele de Lillian. Mama ta nu a avut nici o obiecţie. Apoi am auzit că ar fi avut la New York o, mă rog, o aventură foarte romantică, cu o persoană numită Lillian. Iartă-mă, dar tu m-ai întrebat.

– Slavă domnului! zise Lillian. Începusem deja să cred că mama a luat numele din vreo carte. Citea mult.

Capul de pasăre se înclină uşor.

– Într-adevăr. Tatăl tău, în schimb, cu atât mai puţin. Şi tu, Lilly? Vrei acum să

privi în jur - să trăieşti aici? Nu crezi că e o greşeală?

– Tocmai vroiam să te întreb acelaşi lucru, în ceea ce te priveşte. După vinul ăsta, te-ai mai umanizat.

Gaston sorbi din Armagnac-ul său.

– Voi da o mică petrecere pentru tine.

– Cu asta m-ai mai ameninţat o dată.

– Vii?

– Nu, dacă e un ceai dansant sau un cocteil.

– Va fi un dineu. Mai am câteva sticle de vin, numai câteva, dar îi pot ţine piept.

– Fie.

– Te-ai făcut o fată frumoasă. Lilly. Dar dură! Dură! Tatăl tău nu era aşa.

Dură, se gândi Lillian. Ce înţelege el prin asta? Şi sunt, oare, într-adevăr aşa? Ori, poate, nu am timp pentru înşelătoria dulce, care aruncă poleiala bunelor maniere peste adevăruri incomode şi apoi numeşte aceasta tact?

De la fereastra ei vedea turnul ascuţit al bisericii Sainte-Chapelle. Împungea cerul ca un ac deasupra zidurilor cenuşii ale Conciergeriei. Îşi aminti capela de demult. În prima zi, când soarele strălucea din plin, intră în ea.

Era aproape după-amiază şi încăperea cu ferestrele înalte, colorate, era luminată complet, aidoma unui turn translucid de raze. Părea să fie alcătuit numai din ferestre, inundate de albastrul icoanelor, de roşul, galbenul şi verdele incandescent. Strălucirea era atât de puternică, încât simţeai culorile pe piele, ca şi cum te-ai fi scăldat într-o baie de lumină colorată. În afara lui Lillian, în biserică nu mai erau decât nişte soldaţi americani, care plecară curând. Ea se aşeză pe o bancă, învăluită în lumină, ca în cea mai uşoară şi regească dintre haine, şi şi-ar fi dorit să se poată dezbrăca şi să vadă brocartul străveziu alunecându-i pe piele. Era o cascadă de lumină, o ameţeală fără gravitaţie, o cădere şi o plutire în acelaşi timp; părea să respire lumină, şi simţea ca şi cum albastrul, roşul şi galbenul şi-ar fi jucat apele în plămânii şi în sângele ei, ca şi cum graniţa de piele şi conştiinţă s-ar fi destrămat şi lumina s-ar fi ascuns prin trup, aşa cum simţise razele nevăzute ale aparatului Röntgen scurgându-i-se prin corp, numai că acolo scheletul era dezvelit, în timp ce aici forţa misterioasă care făcea inima să bată şi sângele să pulseze, prindea contur şi strălucire. Era viaţa însăşi, şi în timp ce stătea aşa, liniştită, fără să se mişte, lăsând ploaia de lumină să se reverse asupra şi înăuntrul ei, simţea cum se contopea întru totul cu aceasta, aparţinându-i cu toată fiinţa; nu mai era o parte izolată, ci lumina o primea şi o ocrotea, şi brusc avu sentimentul mistic că nu ar putea muri niciodată, prinsă astfel în chinga de raze şi că din ea ceva nu va dispărea, ceva aparţinând acestei lumini magice. Era o mare consolare şi îşi făgădui să nu uite niciodată; viaţa, zilele ce îi mai erau hărăzite să fie aşa cum i se înfăţişa viaţa în acea clipă, un stup plin cu cea mai uşoară miere de raze a lumii-lumină fără umbră, viaţă fără regrete, ardere fără cenuşă.

Îşi aduse aminte de ultima oară când fusese aici, la Sainte-Chapelle. Mama ei o adusese în acest loc. Era pe vremea când tatăl ei era căutat de Gestapo. Pe

atunci îşi petreceau zilele în biserici, acestea părîndu-li-se cea mai sigură alternativă. Lillian cunoscuse astfel o mare parte din bisericile Parisului, ascunsă mereu în cele mai întunecate unghere, simulând rugăciunea. După o vreme însă, spionii începuseră să fie trimişi şi prin biserici şi întunecimea din Notre-Dame devenise nesigură. Atunci nişte prieteni de-al mamei o sfătuiseră să se ascundă în timpul zilei în Sainte-Chapelle; se vorbea că aici ar fi un paznic de încredere. Lillian se simţise atunci, în lumina incandescentă, ca un răufăcător care e smuls din ascunzătoarea sa întunecată şi îmbrâncit în lumina nemilos de violentă a unei lanterne poliţieneşti sau ca o leproasă expusă strălucirii albe, scrutătoare ale unei săli de operaţie. Urâse acea senzaţie şi nu o uitase niciodată.

Acum nu mai rămăsese nimic din toate acestea. Umbrele trecutului se destrămaseră ca o ceaţă în prima rafală de lumină blândă. Ura dispăruse, nu rămăsese decât senzaţia de imensă fericire. Luminii acesteia nu îi puteai opune rezistenţă, se gândi ea. În ea se topea cumplita capacitate a memoriei de a prelua amintirea trecutului nu ca pe o învăţătură, ci ca pe o bucată de viaţă împietrită, cu care să ticsească prezentul ca pe o încăpere cu mobile vechi şi nefolositoare- se topea, transformându-se în ceea ce trebuia să fie cu adevărat: viaţă conştientă, mai puternică prin experienţa trăită. Lillian se întinse în baia de lumină. I se păru că o aude. Atât de multe lucruri ar putea fi auzite, se gândi ea, dacă am putea păstra o tăcere îndeajuns de adâncă. Respiră rar şi profund. Inspiră aurul, albastrul şi roşul de culoarea vinului. Simţi cum şi sanatoriul, cu ultima sa umbră, se destramă în aceste culori; foile gelatinoase, cenuşii şi negre ale radiografiilor, se scorojiră, arzând într-o flacără mică şi strălucitoare. Asta aşteptase. De aceea venise aici. Fericire ţesută din raze, se gândi ea, cea mai uşoară din lume.

Paznicul fu nevoit să i se adreseze de două ori.

– Ora închiderii, mademoiselle.

Ea se ridică şi văzu chipul obosit, îngrijorat al omului. Pentru o clipă nu putu să înţeleagă cum de acesta nu bănuia ce simţea ea, dar chiar şi minunile ajungeau probabil obişnuinţă când se permanentizau.

– De când sunteţi aici? întrebă ea.

– De doi ani.

– L-aţi cunoscut pe paznicul care era aici în timpul războiului?

– Nu.

– Trebuie să fie frumos să îţi petreci ziua aici.

– E şi ăsta un venit, zise omul. Foarte mic. Cu inflaţia asta.

Ea scoase o bancnotă din buzunar. Ochii paznicului se luminară. Aceasta era minunea lui, se gândi ea, şi nu era nimic de condamnat, ea însemna pâine, vin şi viaţă, şi probabil fericire. Ieşi în curtea cenuşie. Oare minunile chiar devin banale când te obişnuieşti cu ele? După cum conţinutul vieţii de aici, din vale, părea să se fi preschimbat în banalitatea cotidianului, în lumina rutinei, care ardea mocnit, în loc să rămână o capelă strălucitoare?

Privi în jur. Soarele se răsfrângea la fel de orbitor în acoperişurile închisorii de alături, cuprinzând însă şi toate razele care celebraseră în capelă sărbătoarea

luminii. Câţiva poliţişti traversară curtea şi o maşină cu chipuri mohorâte în dosul geamurilor zăbrelite, trecu huruind. Miracolul de raze era încercuit de clădirile poliţiei şi judecătoriei, împrejmuit de atmosfera fişetelor cu acte, a fărădelegilor, crimelor, proceselor, invidiei, ticăloşiei şi de umbra neajutorată numită de omenire dreptate. Ironia era devastatoare, dar Lillian nu era convinsă că nu avea şi o semnificaţie mai adâncă, şi că nu trebuia să fie aşa, tocmai pentru a rămâne o minune. Pe neaşteptate, Clerfayt îi veni în minte. Zâmbi. Era pregătită. Nu primise nici o veste de la plecarea lui. Nu o duruse; de fapt, nici nu se aşteptase să o doară. Încă nu avea nevoie de el, dar îi făcea bine să ştie că există.

Clerfayt îşi pierduse vremea la Roma prin birouri, cafenele şi garaje. Serile şi le petrecea cu Lydia Morelli. La început se gândise mai des la Lillian, apoi o uită zile întregi. Îl înduioşa, un lucru care în general nu i se prea întâmpla cu femeile.

Îi părea un câine frumos şi tânăr, care exagerează în tot ce face. Se va obişnui până la urmă, se gândea el. Încă are impresia că trebuie să recupereze tot ce presupune că a pierdut. Urma să descopere că nu pierduse nimic. Se va orienta şi va deveni la fel ca şi celelalte - asemănătoare Lydiei Morelli, dar probabil nu atât de desăvârşită. Nu avea nici inteligenţa sceptică a Lydiei, nici feminitatea ei lipsită de scrupule. Era potrivită pentru un bărbat uşor sentimental, cu idealuri poetice, care să aibă mult timp pentru ea, hotărî el, nu era pentru el. Ar fi trebuit să rămână cu Wolkow. Acela părea să nu existe decât pentru ea şi, bineînţeles, de aceea o şi pierduse, aşa cum se întâmplă de obicei.

Clerfayt era obişnuit să trăiască altfel. Nu vroia să mai fie implicat serios. Lydia Morelli era tocmai potrivită pentru el. Lillian fusese o scurtă şi încântătoare aventură de vacanţă. Pentru Paris era prea provincială, prea pretenţioasă şi prea neexperimentată.

Se simţi uşurat în urma hotărârii sale. O va suna pe Lillian din Paris şi o va mai vedea o dată, pentru a-i oferi o explicaţie. Dar poate că nici nu era nimic de explicat. Fără îndoială că îşi explicase singură totul de mult. Atunci de ce să mai vrea s-o vadă? Nu stătu mult să mediteze. De ce nu? Doar nu fusese aproape nimic între ei. Îşi semnă contractul şi mai rămase două zile la Roma. Lydia Morelli plecă la Paris în aceeaşi zi cu el. El merse cu Giuseppe, Lydia cu trenul; nu suporta călătoriile cu maşina şi nici avioanele.

10

Lillian se temuse întotdeauna de venirea nopţii. Noaptea îi amintea senzaţia de sufocare, mâinile de umbră care căutau să-i apuce gâtul, îngrozitoarea şi insuportabila singurătate a morţii. La sanatoriu lăsase luni în şir lumina aprinsă, ca să scape de limpezimea tăioasă a nopţilor palide, fără lună, cu zăpada lor cenuşie, care părea atunci lucrul cel mai searbăd din lume. Nopţile din Paris erau mai blânde. Afară era fluviul şi Notre-Dame şi, din când în când, câte un beţiv care făcea tărăboi pe caldarâm sau o maşină care trecea uruind, pe roţi zbârnâitoare. Când primele rochii

începură să sosească, Lillian nu le puse în dulap. Le agăţă de jur împrejurul ei, prin cameră. Pe una din ele, din catifea, o agăţă deasupra patului, pe cea argintie chiar lângă ea, astfel încât să o poată atinge atunci când se trezea tresărind din somn, prăbuşită din vechi coşmaruri, singură, căzând cu un ţipăt înăbuşit din bezna fără sfârşit în beznă fără sfârşit - putea atunci să întindă braţul şi să atingă rochiile, şi ele erau ca nişte funii de argint şi catifea de care se putea agăţa pentru a ieşi din cenuşiul amorf şi a se întoarce între cei patru pereţi, înapoi în timp, raporturi, spaţiu şi viaţă. Le netezea cu mâna, pipăia ţesătura, se ridica din pat şi se plimbă prin cameră, adesea goală. Rochiile o înconjurau atunci ca nişte prieteni, atâmând pe umeraşele lor pe pereţi, pe uşile dulapului, în timp ce pantofii se înşirau unul lângă altul, castanii şi negri, cu tocurile lor subţiri şi înalte pe comodă, ca şi cum ar fi fost lăsaţi în urmă de o ceată de îngeri boticellieni, foarte eleganţi, care tocmai au părăsit odaia în zbor, pentru a nu lipsi de la slujba de miez-de-noapte de la Sainte-Chapelle, urmând să se întoarcă odată cu primii zori. Numai o femeie putea şti, se gândea Lillian, câtă alinare puteai afla într-un flecuşteţ de pălărie. În toiul nopţii se plimba încolo şi încoace printre lucruri, ţinând brocartul în lumina lunii, punându-şi câte o pălărioară, probând câte o pereche de pantofi, alteori o rochie; stătea în lumina palidă, studiindu-se în oglindă şi în lucirea mată, fosforescentă, îşi cerceta chipul, umerii, dacă nu i-au căzut sânii, dacă nu arătau obosiţi, picioarele, dacă nu vădeau cumva pe coapse curbele îngrijorătoare ale unei slăbiri prea rapide. Încă nu, îşi spunea, încă nu, şi continua jocul fantomatic: altă pereche de pantofi, un flecuşteţ de pălărie, despre care nu ştiai cum de stă pe cap, cele câteva bijuterii care noaptea păreau să aibă puteri vrăjitoreşti. În tot acest timp, imaginea din oglindă, care răspundea la zâmbete cu zâmbete şi la întrebări cu întrebări, părea că ştie mai multe ca ea însăşi.

Clerfayt rămase încremenit când o revăzu, într-atât se schimbase. O sunase la două zile după ce sosise în Paris, din sentimentul unei datorii incomode, amestecat cu puţină curiozitate şi intenţionase să nu stea mai mult de o oră. Rămase toată seara. Nu era vorba numai de rochii, asta observă imediat. Văzuse destule femei care se îmbrăcau cu gust, iar în materie de rochii Lydia Morelli se pricepea mai bine ca un sergent la instrucţie. Lillian însăşi era cea care se transformase. Avea senzaţia că, acum câteva săptămâni, lăsase în urmă o fetişcană, ceva acolo, puţin molâu şi necopt şi regăsise pe neaşteptate o fiinţă care tocmai trecuse hotarul mistic al adolescenţei, păstrând farmecul acesteia, dar având deja siguranţa magică a unei foarte frumoase tinere femei. Intenţionase să o părăsească pe Lillian; acum era bucuros că mai avea o şansă târzie de a o putea reţine. În timpul cât lipsise îi exagerase însuşirile, şi se auto-convinsese de existenţa lor, care o făceau să pară întrucâtva provincială, discordanţa dintre o intensitate prea mare şi o formă prea nesigură, pe care el o luase drept o uşoară isterie. Nimic din toate acestea nu mai rămăsese vizibil. O flacără ardea, calmă şi puternică, iar el ştia ce lucrurar era acesta. Existau nenumărate lumini de bucătărie în candelabre de argint şi tinereţea era adesea confundată cu flacăra, având chiar ceva din ea, până să devină tulbure prin calcul şi resemnare, dar aici era altceva. De ce nu văzuse acest lucru înainte? Îl bănuise, dar nu îl recunoscuse. Avea senzaţia că văzuse un păstrăv pus într-un acvariu prea mic, în care se ciocnea stângaci de toate, rupând plantele şi răscolind

mâlul. Acum, pe neașteptate, nu mai era împiedicat de geam și pietre, găsise râul ce făcea parte din el și nu se mai ciocnea, acum se bucura de joaca sa cu propria-i repeziciune și culorile curcubeului care sclipeau pe pielea sa netedă ca niște fulgere sferice.

– Unchiul meu Gaston vrea să dea o petrecere în cinstea mea, zise Lillian câteva seri mai târziu.

– Da?

– Da. Vrea să mă mărite.

– Tot mai insistă?

– Mai mult ca niciodată! Se teme nu numai de ruina mea, dar și a lui, dacă mai cumpăr multe rochii.

Se aflau iar la Grand Vefour. Chelnerul aduse, ca și prima oară, o limbă-de-mare cu migdale prăjite, la care băură același Montrachet.

– Ai devenit monosilabic la Roma, zise Lillian

Clerfayt ridică privirea.

– Da?

Lillian zâmbi.

– Sau e din cauza femeii care a intrat mai înainte?

– Ce femeie?

– E nevoie să ți-o arăt?

Clerfayt n-o văzuse intrând pe Lydia Morelli. O observă abia acum. Ce naiba o putuse aduce tocmai aici? Nu îl cunoștea pe bărbatul care o însoțea, știa numai că se numea Johnson și că era foarte bogat. Într-adevăr, Lydia nu pierduse timpul de azi-dimineață, când îi spusese că nu se puteau întâlni nici în seara aceasta. Își amintì acum și cum de îi dăduse de urmă; acum un an fusese de mai multe ori cu ea aici. Ar trebui să fim mai atenți cu localurile preferate, se gândi el iritat.

– O cunoști?

– Așa cum cunosc și alte femei; nici mai mult, nici mai puțin.

Văzu că Lydia o studia pe Lillian și știa deja, până la ultima sută de franci, ce purta, de unde și cât o costase. Era convins că taxase și pantofii lui Lillian, deși nu îi putea vedea. În această privință era o vizionară. Ar fi putut să evite situația, dacă s-ar fi gândit la această eventualitate, acum că inevitabilul se produsese, hotărî să profite de ea. Cele mai simple reacții erau întotdeauna cale mai eficiente. Una din ele era rivalitatea. Dacă Lillian devenea geloasă, era cu atât mai bine.

– E îmbrăcată impecabil, zise Lillian.

El încuviință din cap.

– E renumită pentru acest lucru.

Aștepta acum o observație în legătură cu vârsta Lydiei. Avea patruzeci de ani, ziua arăta de treizeci iar seara, dacă lumina era bună, nu-i dădeai mai mult de douăzeci și cinci. Lumina din localurile pe care le frecventa Lydia era întotdeauna bună. Remarca asupra vârstei se lăsă așteptată.

– E frumoasă, zise Lillian. Ai avut o legătură cu ea?

– Nu, răspunse Clerfayt.

– Ce prostie din partea ta, declară Lillian.

El o privi surprins.

– De ce?

– E foarte frumoasă. De unde e?

– Italiancă.

– Din Roma?

– Da, zise el. Din Roma. De ce? Eşti geloasă?

Lillian aşezã liniştitã paharul cu galbenul Chartreuse pe masă.

– Clerfayt, bietul de tine, zise ea. Nu sunt geloasă. N-am timp pentru aşa ceva.

Clerfayt o privi încremenit. Oricărei alte femei i-ar fi luat aceste spuse drept minciună, dar înţelese că în cazul lui Lillian acesta era adevărul. Vorbea sincer şi avea dreptate.

De la o clipă la alta deveni tot mai furios, fără să ştie motivul.

– Hai să vorbim despre altceva.

– De ce? Pentru că ai venit cu altă femeie la Paris?

– Ce aiureală! De unde ai scos o asemenea absurditate?!

– Nu e adevărat?

Clerfayt stătu o clipă în cumpănă.

– Ba da, e adevărat.

– Ai gusturi rafinate.

El nu răspunse şi aşteptă următoarea întrebare. Era hotărât să spună adevărul. Acum două zile mai credea că putea să o ţină pe Lillian pe planul al doilea; în acea clipă, când le văzu pe amândouă una lângă alta, îşi dădu seama că nu o mai voia decât pe ea. Ştia că se prinsese singur în capcană şi acest lucru îl enerva, dar mai ştia că faptul nu putea fi anulat, cu atât mai puţin prin logică. Pe moment Lillian îi scăpase, şi anume în cel mai primejdios chip, fără luptă. Pentru a o recăpăta nu era nimic de făcut, nu-i rămânea decât alternativa cea mai grea dintr-o luptă care de obicei se dă în faţa oglinzii: să mărturisească fără să piardă.

– Nu am vrut să mă îndrăgostesc de tine, Lillian, zise el.

Ea zâmbi.

– Dar acesta nu e un mijloc de a te împotrivi. Aşa ceva fac numai liceenii.

– În dragoste nimeni nu e matur.

– Dragoste, zise Lillian. Ce cuvânt cuprinzător! Şi câte se ascund în el!

Privi în direcţia Lydiei Morelli.

– E mult mai simplu decât crezi, Clerfayt. Mergem?

– Unde?

– Vreau să mă întorc la hotel.

Clerfayt nu zise nimic şi achită nota de plată. S-a sfârşit, gândi el. Ieşirã prin culoarul din mijloc, trecând pe lângă masa Lydiei, care se făcu că nu îl vede pe Clerfayt. Băiatul de la plecare trăsese maşina lui Clerfayt chiar pe trotuar, în faţa restaurantului.

– Uite-ţi trădătorul. Lillian arătă spre Giuseppe. Du-mă la hotel.

– Nu. Hai să mergem şi la Palais Royal. E deschisă grădina? îl întrebă pe băiat.

– Arcadele, domnule.

– Cunosc grădina, zise Lillian. Ce dorești? Să devii bigam?

– Lasă asta! Vino cu mine.

Porniră prin arcadele Palais-ului. Era o seară răcoroasă, mirosind puternic a pământ reavăn și a primăvară. Vântul trimitea de sus rafale asupra grădinii și era mult mai cald ca noaptea care se strânsese între ziduri.Clerfayt se opri.

– Nu spune nimic. Și nu mă pune să dau nici un fel de explicații. Nu sunt în stare.

– Ce ar fi de explicat aici?

– Nimic?

– Chiar nimic, zise Lillian.

– Te iubesc.

– Fiindcă nu îți fac o scenă de gelozie?

– Nu, zise Clerfayt. Asta ar fi cumplit. Te iubesc fiindcă îmi faci o scenă cu totul neobișnuită.

– Nu-ți fac nici un fel de scenă, replică Lillian, adunându-și gulerul îngust de blană al jachetei mai strâns în jurul gâtului.

– Cred că nici măcar n-aș ști cum se face.

Stătea în fața lui și vântul neliniștit îi răvășea părul. I se părea complet străină, o femeie pe care nu o cunoscuse niciodată și pe care deja o pierduse.

– Te iubesc, mai spuse el o dată, luând-o în brațe și sărutând-o. Simți mireasma slabă a părului și parfumul amar al gâtului ei. Ea nu se împotrivi. Stătea în brațele lui, cu ochii larg deschiși, absentă, ca și cum ar fi tras cu urechea la șoapta vântului.

Pe neașteptate, el începu să o scuture.

– Spune ceva! Fă ceva! Spune-mi chiar și să plec! dă-mi o palmă! Dar nu sta ca o statuie.

Ea se îndreptă și el îi dădu drumul.

– De ce ai pleca? întrebă ea.

– Vrei atunci să rămân?

– A vrea ceva în seara aceasta pare un cuvânt turnat în fontă. Ce să fac cu el? Fonta se sparge atât de ușor. Simți vântul? Ce vrea el, oare?

El o privi atent.

– Cred că vorbești foarte serios tot timpul, zise el după o vreme, cu adâncă uimire.

Ea zâmbi.

– De ce nu? Ți-am spus doar că totul e mult mai simplu decât crezi.

El tăcu o clipă. Nu știa ce să facă.

– Bine, te conduc la hotel, declară el în cele din urmă.

Ea merse liniștită cu el, lângă el. Ce naiba se întâmplă cu mine, se gândi el. Sunt zăpăcit și supărat pe ea și pe Lydia Morelli, când singurul pe care ar trebui să fiu supărat sunt eu.

Ajunseră la mașină. În aceeași clipă, Lydia Morelli ieșea pe ușă cu însoțitorul ei. Vru să-l ignore și de data aceasta pe Clerfayt, dar curiozitatea ei în legătură cu Lillian era prea mare. În afară de aceasta, ea și însoțitorul ei fură nevoiți să aștepte în străduța îngustă ca mașina lui Clerfayt să se strecoare afară din învălmășeala de mașini parcate de jur împrejur, pentru a putea ajunge la mașina lor. Cu perfectă nonșalanță,

Lydia îl asaltă pe Clerfayt şi îi prezentă pe companionul ei. Înde-mânarea cu care porni să iscodească cine era Lillian şi de unde venea era uimitoare. Clerfayt se gândi că ar trebui să încerce să o apere pe Lillian, dar curând descoperi că nu era nevoie. În timp ce cei doi paznici din parcare împingeau, cu multă zarvă, maşinile încolo şi încoace, oprind circulaţia, iar el se întreţinea cu însoţitorul Lydiei despre automobile, între cele două femei se ţesu un dialog în aparenţă inofensiv, în care atacul şi parada erau de o ucigătoare drăgălăşenie. Lydia Morelli ar fi învins fără îndoială pe teren propriu: era mai în vârstă ca Lillian şi mult mai abilă şi răutăcioasă, dar curând i se păru că atacurile i se înăbuşe ca în vată. Lillian era cu ea de o naivitate atât de dezarmantă şi de un respect atât de jignitor, încât toată precauţia Lydiei nu folosi la nimic; fu demascată ca agresoare şi cu aceasta era deja pe jumătate învinsă. Chiar şi însoţitorul ei nu putu să nu observe că ea era mai interesată dintre ele două. Şi mai bătrână.

– Maşina dumneavoastră, domnule, îl anunţă paznicul pe Clerfayt.

Clerfayt ieşi din străduţă şi dădu colţul.

– A fost o performanţă extraordinară! îi zise lui Lillian. Nu ştie nici cine eşti, nici de unde vii, nici unde locuieşti.

– Va şti mâine, dacă va ţine cu tot dinadinsul, replică Lillian liniştită.

– De la cine? De la mine?

– De la casa de modă. A văzut de unde e rochia asta.

– Îţi este indiferent?

– Şi încă cum! zise Lillian şi inspiră cu nesaţ aerul nopţii.

– Hai să trecem prin Place de la Concorde. Azi e duminică; fântânile ţâşnesc în lumina felinarelor.

– Cred că ţie totul ţi-e indiferent, nu-i aşa? întrebă el.

Ea se întoarse spre el şi zâmbi.

– Într-un sens foarte profund, da.

– Mi-am închipuit. Ce s-a întâmplat cu tine?

Eu ştiu că voi muri, se gândi ea, în timp se simţea lumina felinarelor alunecându-i peste faţă. O ştiu mai bine ca tine, asta-i tot, de aceea tot ce pentru tine e gălăgie, pentru mine e chiot, ţipăt şi suspin, şi tot ceea ce pentru tine e banalitate, pentru mine e dar şi mană cerească.

– Uite fântânile! exclamă ea.

El făcu încet ocolul pieţei. Sub cerul argintiu-cenuşiu al Parisului, razele luminate se înălţau în vazduh, se prindeau una într-alta, azvârlindu-se narcisist asupra propriei lor oglindiri; fântânile susurau, obeliscul stătea încremenit, cu miile sale de ani de neclintire, ca o luminoasă axă verticală, răsărind dintre cele mai efemere lucruri care puteau exista: fântânile arteziene care se avântau în sus, spre cer şi mureau, balansându-se pentru o clipă, timp în care uitau boala gravitaţiei, pentru ca, o clipă mai târziu, preschimbate iar în cădere, să cânte cel mai vechi cântec de leagăn al pământului : susurul apei, cântecul monoton despre veşnica reîntoarcere a materiei şi veşnica perisabilitate a individului.

– Ce loc! zise Lillian.

– Într-adevăr, aprobă Clerfayt. Aici se afla ghilotina. Dincolo a fost decapitată Maria Antoaneta. Acum pe locul acela ţâşnesc fântâni.

– Mergi şi la Rond-Point, zise Lillian. Acolo sunt celelalte.

Clerfayt coborî pe Champs-Elysées. La Rond-Point, cântecului şi spumei albe a apei se adăuga pădurea miniaturală de lănci a lalelelor galbene care îşi exersau pe-loc-repausul, cu baionetele înălţate ale cupelor lucioase, aidoma unor soldaţi prusaci.

– Şi acestea îţi sunt indiferente? întrebă Clerfayt.

Lillian avu nevoie de câteva clipe de gândire. Îşi desprinse încet privirea şi simţurile din clipocit şi noapte. O chinuia, se gândi. Ce uşor îi era lui!

– Mă distrug, zise ea. Nu înţelegi?

– Nu. Eu nu vreau să fiu distrus; eu vreau să mă simt mai puternic.

– La asta mă şi refer. E atâta ajutor în jur, care ţi se oferă, atunci când nu te împotriveşti.

El ar fi vrut să oprească şi să o sărute, dar nu era foarte sigur ce s-ar fi întâmplat atunci. În mod ciudat, se simţea cumva înşelat şi ar fi preferat să intre cu maşina în rondul de lalele, să le strivească, să dea la o parte tot din jurul său, apoi să o tragă pe Lillian după el şi să plece cu ea, dar încotro? Într-o peşteră, o ascunzătoare, o cameră, sau să se cufunde iar şi iar în întrebarea impersonală a ochilor ei atât de luminoşi, care păreau să nu-l privească niciodată cu adevărat?

– Te iubesc, îi zise. Uită toate celelalte. Uit-o pe femeia aceea.

– De ce? De ce să nu fi avut şi tu pe cineva? Crezi că eu am fost tot timpul singură?

– La sanatoriu, vrei să spui? întrebă el.

– Vreau să spun, la Paris.

El o privi ţintă. Ea zâmbi.

– Eu nu pot să fiu singură. Şi acum, du-mă la hotel. Sunt obosită.

– Bine.

Clerfayt trecu prin faţa Luvrului, pe lângă Conciergerie şi peste podul Bulevardului St-Michel. Era furios şi neajutorat. Îi venea să o bată pe Lillian, dar era neputincios, ea nu făcuse decât aceeaşi mărturisire pe care i-o făcuse şi el puţin mai devreme, şi nu se îndoia o clipă de adevărul ei. Tot ce vroia acum era să o recapete. Dintr-odată, ea devenise lucrul cel mai important şi mai dorit din câte cunoştea. Nu ştia ce să facă, dar ceva trebuia să se întâmple; nu o putea preda, pur şi simplu, la intrarea în hotel; nu s-ar mai fi întors niciodată, aceasta era ultima lui şansă, trebuia să găsească o formulă magică să o poată reţine, altminteri ea ar fi coborât din maşină, l-ar fi sărutat zâmbind absentă şi ar fi dispărut pe uşa hotelului care mirosea a bouillabaisse şi usturoi, în susul scărilor strâmbe şi tocite, trecând pe lângă tejgheaua mică, în dosul căreia moţăia feciorul, cu o bucată de cârnat lyonez şi o sticlă de vin ordinaire în faţă, ar fi urcat, şi ultimul lucru pe care l-ar fi putut el vedea din toată fiinţa ei, ar fi fost gleznele subţiri, luminoase în semiântunericul coridorului strâmt, cum urcau foarte apropiate, treaptă cu treaptă. Iar sus, în camera ei, din boleroul auriu i-ar fi crescut probabil din senin două aripi, cu care şi-ar fi luat apoi zborul pe fereastră, grăbită să iasă, îndreptându-se însă nu spre Sainte-Chapelle, despre

care îi povestise, ci, călare pe o mătură foarte elegantă, provenind probabil tot de la Balenciaga sau Dior, demarând direct spre o noapte valpurgică, la care luau parte numai draci în frac, care depăşiseră orice recorduri de viteză, se întreţineau fluent în şase limbi, cunoşteau totul, de le Platon până la Heidegger şi pe lângă aceasta erau şi virtuozi ai pianului, precum şi campioni mondiali de box şi poeţi.

Feciorul căscă şi se trezi.

– Aveţi cheia de la bucătărie? întrebă Clerfayt.

– Desigur. Vichy? Şampanie? Bere?

– Aduceţi-ne din frigider o cutie de caviar.

– Acolo n-am acces, domnul meu. Numai Madame are cheia.

– Atunci dă o fugă până la Restaurant Lapérouse, pe colţ. Ia de acolo o cutie. E încă deschis. Noi aşteptăm aici. Voi prelua între timp atribuţiile dumitale.

Scoase banii din buzunar.

– Eu nu vreau caviar, spuse Lillian.

– Dar ce vrei?

Ea şovăi.

– Clerfayt, zise ea în cele din urmă. Până acum n-a fost nici un bărbat la mine la ora asta. Poate asta vroiai să afli?

– E adevărat, se amestecă în vorbă feciorul. Madame vine întotdeauna singură acasă. Ce n'est pas normal, Monsieur. Să aduc şampanie? mai avem Dom Perignon 34.

– Eşti un băiat de ispravă,adu-o!strigă Clerfayt. De mâncare ce se găseşte?

– Aş dori să gust din cârnat. Lillian arătă spre cina băiatului.

– Vi-l dau pe al meu, Madame. La bucătărie mai sunt destui.

– Adu câţiva de la bucătărie. Cu pâine neagră şi o bucată de Brie.

– Şi o sticlă de bere, zise Lillian.

– Şampanie nu, Madame? Faţa băietanului se lungi a dezamăgire. Se gândea la procentele sale.

– Dom Perignon-ul în orice caz, decretă Clerfayt. Chiar dacă e numai pentru mine. Vreau să sărbătoresc ceva.

– Ce?

– Răbufnirea sentimentului.

Clerfayt luă loc în loja feciorului.

– Du-te! Îţi ţin eu locul între timp.

– Ştii să umbli cu dulapul ăsta? întrebă Lillian.

– Sigur. Am învăţat în război.

Ea se sprijini cu un cot de tejghea.

– Ai învăţat multe în războ, nu-i aşa?

– Majoritatea lucrurilor pe care le ştiu. Doar aproape tot timpul e război.

Clerfayt notă o comandă pentru o sticlă de apă şi dorinţa unui călător de a fi trezit a doua zi de dimineaţă la ora şase. Dădu unui bărbat chel şi uimit cheia de la camera 12 şi la două tinere englezoaice cheile de le camerele 24 şi 25. Un bărbat destul de ameţit intră din stradă şi vru să ştie dacă Lillian era liberă şi cât costa.

– O mie de dolari, zise Clerfayt.

– Nici o femeie nu meritã atâta, neghiobule! replicã omul şi dispãru în josul cheiului, în noaptea clipocindã.

Bãiatul aduse sticlele şi cârnatul şi se mai declarã o datã gata de a merge la Tour d'Argent sau Lapérouse, dacã mai era nevoie de ceva. Avea şi bicicletã.

– Mâine, zise Clerfayt. Mai ai o camerã liberã?

Bãiatul îl privi de parcã ar fi gândit cã îşi pierduse minţile.

– Dar Madame are camera dumneaei.

– Madame e cãsãtoritã. Cu mine, adãugã Clerfayt, stârnind un nou val de nedumerire feciorului, care acum chiar nu mai înţelegea de ce fusese comandat Dom Perignon-ul.

– Ar fi numãrul 6, spuse el. Lângã Madame.

– Bine. Adu totul sus.

Bãiatul depuse lucrurile în camerã şi dupã ce îşi primi bacşişul, declarã cã dacã era nevoie, putea face comisioane toatã noaptea, cu bicicleta. Clerfayt îi scrise pe un bileţel lucrurile de care avea nevoie a doua zi de dimineaţã: o perie de dinţi, un sãpun şi alte câteva mãrunţişuri, spunându-i sã i le lase în faţa uşii. Bãiatul promise cã va face întocmai şi plecã. Mai veni o datã şi aduse gheaţã, apoi dispãru definitiv.

– Am crezut cã nu te voi mai vedea niciodatã, dacã te-aş fi lãsat singurã în noaptea aceasta, zise Clerfayt.

Lillian se aşezã pe marginea ferestrei.

– Eu mã gândesc la asta în fiecare noapte.

– Poftim?

– Cã nu voi mai revedea niciodatã toate acestea.

El simţi o durere ascuţitã. Dintr-odatã, arãta foarte singuraticã, cu profilul dulce pe fundalul nopţii - singurã, nu pãrãsitã.

– Te iubesc, îi spuse. Nu ştiu dacã te ajutã cu ceva, dar e adevãrat.

Ea nu spuse nimic.

– Ştii cã nu ţi-o spun din cauza celor petrecute astã-searã, urmã el, fãrã a bãnui cã minte. Uitã totul. A fost o coincidenţã, o prostie şi multã confuzie. N-am vrut pentru nimic în lume sã te mâhnesc.

Ea mai rãmase tãcutã o vreme.

– Cred cã, într-un anume sens, sunt invulnerabilã, zise apoi gânditoare. Sunt aproape convinsã de asta. Poate cã e o compensaţie pentru celãlalt lucru.

Clerfayt nu ştiu ce sã-i rãspundã. Simţea vag ce vroia ea sã-i spunã, lui însã îi venea sã creadã mai degrabã contrariul.

O privi.

– Noaptea pielea ta e ca interiorul unei scoici, îi spuse. Sclipeşte. Nu soarbe lumina; o reflectã. Chiar vrei sã bei bere?

– Da. Şi dã-mi puţin din cârnatul de Lyon. Cu pâine. Te deranjeazã foarte mult?

– Nimic nu mã deranjeazã mai mult. Mi se pare cã am aşteptat dintotdeauna noaptea asta. Dincolo de loja de jos, mirosind a somn şi a usturoi, viaţa s-a întrerupt. Abia am apucat sã ne salvãm.

– Am apucat?

– Da. Nu auzi ce linişte s-a făcut?

– În tine s-a făcut linişte, îi replică ea. Fiindcă ţi-ai atins scopul.

– Crezi? Mi se pare că am intrat într-un atelier de modă.

– A, prietenele mele necuvântătoare! Lillian se uită la rochiile care atârnau încă, risipite în toată încăperea.

– Noaptea îmi povesteau despre baluri fantastice şi redute de carnaval. În seara asta nu mai am nevoie de ele. Să le strâng şi să le încui, în dulap?

– Lasă-le aşa. Ce ţi-au povestit?

– Multe. Despre petreceri, oraşe şi dragoste. Şi câte ceva despre mare. N-am văzut-o niciodată!

– Am putea merge să o vedem. Clerfayt îi întinse paharul cu berea rece. Însă abia peste câteva zile. Trebuie să plec în Sicilia. La un raliu. Nu îl voi câştiga. Vino cu mine!

– Vrei să câştigi mereu?

– Uneori e foarte bine. Idealiştii pot face o mulţime de lucruri cu banii.

Lillian râse.

– Îi voi explica acest lucru unchiului meu Gaston.

Clerfayt zăbovi cu privirea asupra rochiei din brocart foarte subţire, argintiu, care atârna la capul patului.

– Aceasta e o rochie pentru Palermo, zise el.

– Am purtat-o acum câteva zile, noaptea târziu.

– Unde?

– Aici.

– Singură?

– Singură, dacă vrei. Am dat o petrecere cu foarte puţini invitaţi: Sainte-Chapelle, o sticlă de Pouilly, Sena şi luna.

– Nu vei mai fi singură.

– N-am fost chiar atât de singură cum îţi închipui.

– Ştiu, zise Clerfayt. Vorbeam despre faptul că te iubesc, de parcă ar trebui să-mi fii recunoscătoare, dar nu gândesc aşa. Mă exprim atât de primitiv, pentru că nu sunt deloc obişnuit cu toate acestea.

– Nu te exprimi primitiv.

– Orice bărbat o face atunci când nu minte.

– Hai, zise Lillian. Deschide sticla de Dom Perignon. Cu pâine neagră, cârnaţi şi bere devii prea nesigur, general şi filosofic la modul cel mai simplist. Ce tot adulmeci? A ce miros?

– A usturoi, lună şi minciuni pe care nu le pot dibui.

– Slavă domnului! Hai să găsim drumul înapoi spre pământ şi să ne prindem bine de acesta. Îţi poţi lua atât de uşor zborul când e lună plină. Iar visele sfidează legea gravitaţiei.

11

Un canar cânta. Clerfayt îl auzea în somn. Se trezi şi privi în jur. Trecură câteva clipe până să-şi dea seama unde se află. Raze de soare şi reflexe de apă şi nori albi dănţuiau pe tavanul unei camere care părea întoarsă cu susul în jos. Un volan de satin verde-deschis tivea cuvertura. Uşa dinspre baie şi fereastra dinăuntrul acesteia erau larg deschise şi Clerfayt zări pe deasupra curţii, atârnată la o fereastră de vizavi, colivia canarului. O femeie cu bust impunător şi păr galben şedea în spatele ei la o masă şi servea, atât cât putea vedea el, nu micul dejun, ci prânzul, stropit din belşug cu vin de Burgundia dintr-o sticlă de jumătate.

Îşi căută ceasul. Nu se înşela; era doisprezece. De luni de zile nu dormise atât de mult şi brusc simţi o foame teribilă. Deschise uşa cu grijă. În faţa ei se afla pachetul cu lucrurile pe care le comandase cu o seară înainte. Băiatul se ţinuse de cuvânt. Desfăcu pachetul, dădu drumul la apă în cadă, se spălă şi se îmbrăcă. În vecini canarul continua să cânte. Blonda cea grasă mânca acum prăjitură cu mere şi bea cafea. Clerfayt se duse la cealaltă fereastră, care dădea spre Quai. Afară larma străzii era în toi. Tarabele librarilor stăteau înşirate şi un remorcher cu aburi trecu sclipitor, cu un şpiţ lătrând din răsputeri pe covertă. Clerfayt se aplecă în afară şi văzu în geamul de alături profilul lui Lillian. Stătea aplecată pe fereastră, foarte concentrată şi atentă, fără să simtă privirea lui care o urmărea. Cobora pe o sfoară un coşuleţ plat. Jos, chiar în faţa uşii restaurantului, negustorul de stridii îşi stivuise lăzile. Părea să cunoască deja procedura. Coşuleţul ajunse la el, el îl căptuşi cu alge brune, umede, şi privi în sus.

– Marenne? Belon? Belonul e astăzi mai bun.

– Belon. Şase bucăţi, răspunse Lillian.

– Douăsprezece, zise Clerfayt.

Ea se întoarse spre el şi râse.

– Nu vrei să serveşti micul dejun?

– Astea îmi convin mai mult. Şi în loc de suc de portocale, un Pouilly uşor.

– Douăsprezece? întrebă de jos negustorul de stridii.

– Optsprezece, zise Lillian, apoi către Clerfayt: vino încoace. Adu şi vinul cu tine.

Clerfayt luă din restaurant o sticlă de Pouilly şi pahare. Aduse şi pâine, unt şi o bucată de Pont l'Evêque bine fermentată.

– Faci des acest lucru? o întrebă el.

– Aproape în fiecare zi. Lillian arătă spre o scrisoare de pe măsuţa de toaletă. Poimâine e dineul meu la unchiul Gaston. Doreşti să fii invitat?

– Nu.

– Bine. De altfel prezenţa ta ar sabota însuşi scopul dineului: de a-mi găsi un soţ bogat. Sau poate eşti tu bogat?

– Întotdeauna numai timp de câteva săptămâni. Te vei mărita, dacă vei cunoaşte vreunul îndeajuns de bogat?

– Dă-mi din vinul tău, zise ea. Şi nu fi caraghios.

– Te cred în stare de orice.
– De când?
– Am reflectat asupra ta.
– Când?
– În somn. Eşti imprevizibilă. Funcţionezi după alte legi decât cele pe care le cunosc.
– E bine, zise Lillian. Nu strică niciodată. Ce facem la prânz?
– La prânz te iau cu mine la hotel, la Ritz. Acolo te instalez pentru un sfert de oră într-un colţ ascuns, cu câteva reviste în faţă, în timp ce eu mă voi duce la mine în cameră şi mă voi schimba. Apoi prânzim, cinăm, iar cinăm şi mai prânzim o dată în semn de sabotaj împotriva unchiului Gaston pentru poimâine seară.

Ea privea pe fereastră şi nu răspunse.

– Dacă vrei merg cu tine şi la Sainte-Chapelle, zise Clerfayt. Sau la Notre-Dame, la un muzeu, chiar, tu, periculoasă combinaţie între o savantă şi o hetairă greacă rătăcită în Bizanţ. Sunt gata chiar să urc în turnul Eiffel sau să fac un tur cu Bateau-Mouche.
– Turul pe Sena l-am făcut deja. Atunci aş fi putut deveni iubita unui măcelar de anvergură, cu un apartament proprietate personală de trei camere.
– Şi în turnul Eiffel?
– Acolo merg cu tine, iubitul meu.
– Mi-am închipuit eu. Eşti fericită?
– Ce înseamnă acest cuvânt?
– Încă nu ştii? Dar cine ştie cu adevărat? Să joci în vârful unui ac, probabil.

Lillian se întoarse de la dineul unchiului Gaston. Vicontele de Peystre o aduse la hotel cu maşina. Lillian petrecuse o seară uluitor de plictisitoare cu mâncare excelentă, câteva femei şi şase bărbaţi. Femeile se comportaseră ca nişte arici, iradiind o duşmănie curioasă. Dintre bărbaţi, patru erau necăsătoriţi, toţi bogaţi, doi tineri, vicontele de Peystre fiind cel mai bătrân dintre ei.

– De ce locuiţi pe Rive Gauche? o întrebă. Din motive romantice?
– Din întâmplare. E cel mai bun motiv pe care îl cunosc.
– Ar trebui să locuiţi în Place Vendôme.
– Este uimitor, zise Lillian, câtă lume ştie mai bine ca mine unde ar trebui să locuiesc.
– Am o locuinţă în Place Vendôme, pe care nu o folosesc. Un studio aranjat în stil modern.
– Vreţi să mi-l închiriaţi?
– De ce nu?
– Cât costă?

Peystre se foi în scaun.

– De ce să vorbim despre bani? Mergeţi întâi să-l vedeţi. Îl puteţi avea când doriţi.
– Fără nici un fel de obligaţii?
– Fără. Sigur că mi-ar face plăcere să luăm din când în când masa împreună,

dar nici aceasta nu e o obligaţie.

Lillian râse.

– Există încă oameni dezinteresaţi.

– Când vreţi să-l vedeţi? Mâine? Pot să vin să vă iau mâine la prânz, să luăm masa în oraş?

Lillian studie capul îngust, cu mustaţa albă, tunsă perie.

– Unchiul meu vroia de fapt să mă mărite, zise ea.

– Pentru asta mai aveţi destulă vreme. Unchiul dumneavoastră are concepţii demodate.

– Locuinţa e destul de mare pentru două persoane?

– Cred că da. De ce?

– În cazul în care aş dori să locuiesc acolo cu un prieten.

Peystre o privi atent câteva clipe.

– Şi despre aceasta s-ar mai putea discuta, zise el apoi, deşi, sincer vorbind, apartamentul e cam limitat pentru aşa ceva. De ce să nu trăiţi o vreme singură? Sunteţi la Paris de numai câteva săptămâni. Vizitaţi întâi temeinic oraşul. Oferă multe posibilităţi.

– Aveţi dreptate.

Maşina opri şi Lillian coborî.

– Deci - mâine la ce oră? întrebă vicontele.

– Mă voi mai gândi. Aveţi ceva împotrivă, dacă îl întreb pe unchiul Gaston?

– N-aş face asta, să fiu în locul dumneavoastră. I-aţi da de gândit în mod inutil. De altfel, nici nu o veţi face.

– Nu?

– Cine întreabă înainte, nu face ce-şi pune în gând. Sunteţi foarte frumoasă şi foarte tânără, mademoiselle. Ar fi o încântare pentru mine să vă ofer cadrul de care aveţi nevoie. Şi credeţi spusa unui om care nu mai e tânăr: tot ce vi se întâmplă acum e încântător, dar pentru dumneavoastră e pierdere de timp. Ceea ce vă trebuie e luxul. Un mare lux. Iertaţi acest compliment, dar eu am ochi buni. Noapte bună, mademoiselle.

Lillian urcă treptele. Galeria matrimonială a unchiului Gaston o amuzase şi deprimase totodată. La început se simţise ca un soldat muribund, căruia cineva îi povesteşte despre opulenţa vieţii. Apoi i se păruse că se află pe o planetă necunoscută, pe care oamenii trăiesc veşnic şi au problemele corespunzătoare.

Nu înţelegea ce spuneau. Ceea ce ei îi era indiferent, pentru ei se vădea a fi de maximă importanţă, iar ceea ce căuta ea, pentru ceilalţi părea să fie înconjurat de un ciudat tabu. Oferta vicontelui de Peystre i se părea, în cele din urmă, lucrul cel mai rezonabil.

– Unchiul Gaston şi-a dat toată silinţa? întrebă Clerfayt de pe coridor.

– Deja eşti alcl? Credeam că te-ai dus să bei pe undeva.

– Nu mai am chef.

– M-ai aşteptat?

– Da, zise Clerfayt. Facl din mine un om aşezat. Vreau să nu mai beau. Nu

fără tine.

– Obişnuiai să bei?

– Da. Între raliuri. Şi adesea între catastrofe. Din laşitate, cred. Sau ca să fug de mine însumi. Acum a trecut. Am fost la prânz la Sainte-Chapelle. Mâine mă duc la muzeul Cluny. O persoană care ne-a văzut împreună a afirmat că semeni cu doamna de pe tapiseriile cu unicorni expuse acolo. Ai mare succes. Vrei să mai ieşi în oraş?

– În seara asta nu.

– În seara asta ai fost oaspetele mentalităţii burgheze, care vede viaţa ca pe o bucătărie, un salon şi un dormitor, şi nu ca pe o barcă cu pânze, cu mult prea multe pânze, care poate să se răstoarne în fiecare clipă. Trebuie să-ţi revii.

Ochii lui Lillian prinseră strălucire.

– Ai băut, totuşi?

– Cu tine nu mai e nevoie s-o fac. Nu vrei să te mai plimbi puţin?

– Unde?

– Pe fiecare stradă şi în fiecare local de care ai auzit. Eşti îmbrăcată splendid; a fost o risipă pentru pretendenţii unchiului Gaston. Cel puţin această rochie trebuie să iasă în lume, dacă tu nu vrei. Omul are obligaţii faţă de hainele sale.

– Fie. Hai să mergem încet de tot. Pe multe străzi. Toate fără zăpadă. Cu florărese la colţuri. Hai să umplem maşina cu violete.

Clerfayt îl scoase pe Giuseppe din învălmăşeala de pe Quai şi aşteptă în faţa intrării în hotel. Restaurantul de alături făcea pregătirile de închidere.

– Amantul plin de dor, auzi o voce lângă el. Nu eşti prea bătrân pentru asemenea roluri?

Era Lydia Morelli. Ieşise din restaurant înaintea însoţitorului ei.

– Absolut. Tocmai ăsta e farmecul!

Lydia îşi aruncă neglijentă pe umăr capătul unei etole albe de blană.

– Un rol nou! Cam provincial, dragul meu. Cu o tânără gâsculiţă!

– Ăsta da compliment! exclamă Clerfayt. Dacă tu zici aşa ceva, înseamnă că trebuie să fie fascinantă.

– Fascinantă! Prostuţa asta cu cămăruţa ei într-un hotel atât de prăpădit şi cele trei rochii Balenciaga!

– Trei? Credeam că sunt cel puţin treizeci! Într-atât de diferite par, de câte ori le îmbracă.

Clerfayt râse.

– Lydia! De când spionezi ca un detectiv particular gâsculiţe şi prostuţe? Oare nu ne dezvăţasem de mult de asta?

Lydia vru să îl repeadă, dar însoţitorul ei se lvi în uşa restaurantului. Îi luă braţul ca pe o armă şi trecu ţeapănă pe lângă Clerfayt.

Lillian apăru câteva minute mai târziu.

– Tocmai mi s-a spus că ai fi o persoană fascinantă, zise Clerfayt. E timpul să te ascund.

– A fost plictisitoare aşteptarea?

– Nu. Când multă vreme nu ai aşteptat nimic, aşteptarea te întinereşte cu zece

ani. Credeam că nu voi mai avea ce să aştept.

– Eu am aşteptat mereu ceva.

Lillian urmări cu privirea o femeie în dantele crem, care părăsea restaurantul la braţul unui bărbat chel; purta un colier cu diamante cât nuca.

– Ce frumos strălucește! zise ea.

Clerfayt nu spuse nimic. Bijuteriile erau un domeniu primejdios; dacă ea îi cădea pradă, existau oameni mai în măsură ca el să îi îndeplinească dorinţele.

– Nu e pentru mine, zise Lillian râzând, ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile.

– E o rochie nouă? întrebă el.

– Da. A sosit astăzi.

– Câte ai acum?

– Opt, cu asta. De ce?

Lydia Morelli părea să fie informată exact. Faptul că pomenise numai trei, făcea parte din joc.

– Unchiul Gaston e indignat, zise Lillian. I-am trimis lui facturile. Şi acum hai să mergem la cel mai bun bar de noapte din câte există. Ai dreptate, hainele ridică anumite pretenţii.

– Mai mergem în vreunul? întrebă Clerfayt. E ora patru dimineaţa.

– Încă unul, zise Lillian. Sau eşti obosit?

El ştia că nu o putea întreba dacă era obosită.

– Încă nu, îi răspunse. Îţi place?

– E minunat.

– Bine, atunci mai mergem într-unul. Unul cu ţigani.

Montmartre şi Montparnasse vibrau încă în febra târzie de după război. Văgăunile multicolore ale cabareturilor şi barurilor de noapte pluteau în ceaţă, ca şi cum s-ar fi aflat sub apă. Era mereu obişnuita, nesfârşita stereotipie, şi Clerfayt s-ar fi plictisit îngrozitor fără Lillian; pentru ea însă toate acestea erau o noutate; ea nu le percepea aşa cum erau sau păreau, ci aşa cum vroia să le vadă şi le şi vedea, de altfel. Pentru ea, localurile speculanţilor se transformau în flacăra vieţii; orchestrele care aşteptau bacşiş se preschimbau în concerte de reverie, iar din încăperile ticsite cu gigolo, parveniţi, femei dubioase şi nebune, oameni care nu se duceau acasă fiindcă nu ştiau ce să facă acolo, sau care contau pe o aventură sau o afacere, se isca scânteietoarea bacanală a existenţei, pentru că aşa vroia ea şi fiindcă de aceea venise.

Asta e, gândi Clerfayt, asta e ceea ce o face să fie altfel decât toţi cei ce îşi omoară timpul aici. Ceilalţi vor o aventură, o afacere, puţină larmă armonioasă, ca să îşi umple un gol; ea însă e pe urmele vieţii, mereu pe urmele ei, hăituind-o cum hăituieşte o vânătoriţă obsedată cerbul alb şi inorogul fabulos; cu atâta înverşunare, fără contenire, încât devine molipsitor, nu are reţineri, nu îşi abate privirea şi în timp ce în preajma ei te simţi pe rând bătrân şi consumat, sau, dimpotrivă, copil, din ani pierduţi în uitare răsar dintr-odată chipuri, dorinţe, umbre de vise şi, deasupra tuturor, ca un fulger în lumina amurgului, sentimentul îngropat de mult al unicităţii vieţii.

Veniseră în jurul mesei, aplecaţi asupra viorilor, cu ochi vioi, de pluş şi cântau. Lillian asculta pierdută. Pentru ea totul era real, gândi Clerfayt, era Pusta, tânguirea solitară a nopţii, singurătatea, primul foc, în jurul căruia omul îşi căutase adăpost; chiar şi cel mai vechi, banal şi sentimental cântec, pentru ea era un cântec al omenirii, jalea dorului de a păstra toate acestea şi de a nu le putea păstra. Lydia Morelli avusese probabil dreptate, era provincial, dacă aşa vroiai să priveşti lucrurile, dar, la naiba, dacă nu tocmai pentru aceasta Lillian trebuia divinizată.

– Cred că am băut prea mult, zise el.

– Ce înseamnă prea mult?

– Când nu te mai cunoşti pe tine însuţi.

– Atunci vreau să beau mereu prea mult. Nu mă iubesc.

Nu se teme de nimic, gândi Clerfayt. Aşa cum această tavernă îi apare ca o copie a vieţii, aşa şi fiecare banalitate are pentru ea farmecul pe care l-a avut prima oară când a fost rostită şi a părut plină de duh. E insuportabil! Trebuie să moară, şi ştie acest lucru, dar l-a absorbit în ea ca pe o morfină oarecare, şi aceasta preschimbă totul pentru ea, nu se teme de nimic, nimic nu e blasfemie, nimic banalitate şi - pe toţi dracii - de ce stau aici şi simt o groază domoală, în loc să mă arunc şi eu în acest vârtej incredibil?

– Te ador, îi spuse.

– Nu mi-o spune atât de des, îi replică ea. Pentru asta trebuie să fii foarte independent.

– Nu şi în cazul tău.

– Spune-mi-o într-una, zise ea. Am nevoie de asta ca de aer şi de vin.

Clerfayt râse.

– Corect, în ambele cazuri. Dar cine se interesează dacă ceva e corect sau nu! Unde mergem acum?

– La hotel. Vreau să plec de acolo.

Clerfayt hotărî să nu se mai mire de nimic.

– Bine. Hai să mergem să-ţi strângem lucrurile, zise el.

– Sunt deja împachetate.

– Unde vrei să te duci?

– La un alt hotel. De două zile, la ora asta mă tot sună cineva. O femeie care îmi spune să mă întorc acolo unde îmi e locul - şi alte câteva lucruri.

Clerfayt o privi atent.

– Nu i-ai spus recepţionerului să nu îţi facă legătura?

– Ba da. Dar ea reuşeşte întotdeauna să o obţină. Ieri i-a spus că e mama mea. Are accent străin, nu e franţuzoaică.

Lydia Morelli, se gândi Clerfayt.

– De ce nu mi-ai spus nimic?

– La ce bun? Ritz-ul e ocupat în întregime?

– Nu.

– Bine. Unchiul Gaston o să leşine când o să audă unde voi locui mâine.

Lillian nu își strânsese lucrurile. Clerfayt împrumută de la portar un cufăr uriaș, pe care îl abandonase în timpul retragerii un maior neamț și împachetă în el rochiile lui Lillian. Ea stătea pe pat, râzând.

– Îmi pare rău să plec de aici. Tare le-am iubit pe toate câte sunt aici. Dar eu iubesc fără regrete. Înțelegi?

Clerfayt ridică privirea.

– Mă tem că da. Nu ai regrete când părăsești ceva.

Ea izbucni din nou în râs, cu picioarele întinse și paharul cu vin în mână.

– Nu mai contează. Am plecat de la sanatoriu, de atunci pot să plec unde vreau.

Așa va pleca probabil și de lângă mine, se gândi Clerfayt. Așa cum schimbi un hotel.

– Aici se află pumnalul unui maior german, zise el. Trebuie să-l fi uitat din cauza agitației, un comportament ușuratic pentru un ofițer german. Îl voi lăsa în cufăr. Pe lângă aceasta, ești beată într-un mod cu totul fermecător. Norocul e că ți-am rezervat deja de două zile o cameră la Ritz. Fără asta, acum ar fi fost cam dificil să treci de Concierge.

Lillian se întinse după pumnalul maiorului și salută cu el la tâmplă, din șezând.

– Îmi place nespus de mult. De ce nu îți spun niciodată pe numele mic?

– Nimeni n-o face.

– Acesta ar fi un motiv s-o fac eu.

– Gata, zise Clerfayt. Vrei să iei sabia cu tine?

– Las-o aici.

Clerfayt bagă cheia în broască și îi ținu lui Lillian paltonul, să se îmbrace.

– Sunt prea slabă? întrebă ea.

– Nu, cred că te-ai îngrășat puțin.

– Asta e singurul lucru care contează, murmură ea.

Puseră cufărul într-un taxi care porni în urma lor.

– Camera mea de la Ritz are vedere spre Place Vendôme? întrebă Lillian.

– Da. Nu spre Rue Cambon.

– Unde ai locuit când ai fost aici în timpul războiului?

– Pe partea dinspre Rue Cambon, asta după ce m-am întors din lagăr. Era o ascunzătoare bună; nimeni nu s-ar fi așteptat să mă ofloșesc acolo. Fratele meu locuia pe-atunci în aripa dinspre Place Vendôme, pe partea nemțească. Știi, noi suntem alascieni. Fratele meu are un tată german, eu unul francez.

– Fratele tău nu putea să te ia sub protecția sa?

Clerfayt râse.

– Nu bănuia că mă aflam acolo și ar fi preferat de altfel să mă știe în Siberia. Cât mai departe posibil. Vezi cerul? Se crapă de ziuă. Auzi păsărelele? La oraș le poți auzi numai la această oră. Iubitorii de natură trebuie să reziste toată noaptea prin localuri, ca să poată auzi sturzii în drum spre casă.

Cotiră spre Place Vendôme. Piața întinsă, cenușie era cufundată în tăcere. Dedesubtul norilor zorii sclipeau, iradiind o lumină de un galben intens.

– Când vezi ce minunat construiau oamenii pe vremuri îți vine să crezi că erau mai fericiți ca noi, zise Lillian. Crezi că e adevărat?

– Nu, răspunse Clerfayt. Opri maşina în faţa intrării. Eu sunt fericit în acest moment, zise el. Indiferent dacă ştiu sau nu ce înseamnă asta. Sunt fericit în această clipă, în această linişte, în această piaţă, cu tine. Iar după ce îţi vei fi făcut somnul, pornim la drum. În mici etape, spre sud. Mergem în Sicilia, la raliul despre care ţi-am povestit deja: Targa Florio.

12

Traseul de 108 kilometri al Targăi Florio, cu cele aproximativ o mie patru sute de curbe ale sale se închidea în fiecare zi timp de câteva ore în vederea antrenamentului. Cum piloţii coborau panta şi în afara orelor de închidere, încet, pentru a memora curbele, gradul de înclinare a pantei şi starea şoselei, uruitul motoarelor grele plutea de cu zori şi până-n seară, ca un nor deasupra drumului alb de ţară şi al peisajului alb

Copilotul lui Clerfayt era Alfredo Torriani, un italian în vârstă de douăzeci de ani. Amândoi erau aproape toată ziua pe traseu. Seara se întorceau arşi de soare, înfumetaţi şi însetaţi.

Clerfayt îi interzisese lui Lillian să fie de faţă la antrenamente. Nu vroia să ajungă ca soţiile şi prietenele piloţilor care stăteau cu cronometrul şi hârtiile în mână, în gheretele amenajate pentru reparaţii, alimentarea cu benzină şi schimbatul cauciucurilor, încercând să fie şi ele de folos cu ceva. În loc de aceasta, îi făcuse cunoştinţă cu un prieten care avea o casă la malul mării şi o instalase acolo. Omul se numea Levalli şi era posesorul unei flotile de pescuit ton. Clerfayt nu îl alesese la întâmplare: Levalli era estet, chel, corpolent şi homosexual.

Lillian îşi petrecea ziua pe malul mării sau în grădina ce împrejmuia vila lui Levalli. Grădina era părăginită, romantică şi plină de statui de marmoră ca o poezie a lui Eichendorff. Lillian nu simţise dorinţa de a-l vedea pe Clerfayt conducând, dar iubea duduitul surd al motoarelor, care răzbătea până în tăcerea crângurilor de portocali. Îl aducea vântul, odată cu mireasma grea a florilor; se contopea cu murmurul mării într-un concert neliniştitor. Lillian simţea, ca şi cum Clerfayt i-ar fi vorbit. Uruitul plutea toată ziua, nevăzut, deasupra ei, ea se lăsa în voia lui, aşa cum se lăsa în voia fierbintelui cer sicilian şi a strălucirii albe a mării. Clerfayt era mereu prezent, veghind-o şi când dormea la umbra unei zeităţi de piatră, sub coroanele pinilor sau stătea pe o bancă, citind Petrarca sau mărturisirile lui Augustinus, şi atunci când era pe ţărmul mării, golită de orice gând, sau pe terasă, în misterioasa oră dinaintea înserării, când italiencele spuneau deja felicissima notte şi în dosul fiecărui cuvânt părea să stea semnul de întrebare al unui zeu necunoscut; uruitul îndepărtat era mereu prezent, ca un răpăit de tobă al cerului şi al serii, şi îşi găsea mereu rezonanţa în sângele ei, care pulsa uşor, în semn de răspuns. Seara sosea Clerfayt, însoţit de acelaşi uruit care se preschimba în tunet când maşina ajungea în faţa casei.

– Precum zeii Antichităţii, îi zise Levalli lui Lillian, condotierii noştri moderni

apar însoţiţi de fulgere şi tunete, ca nişte fii ai lui Jupiter.

– Nu vă place?

– Nu mai îmi plac motoarele de nici un fel. Îmi amintesc prea mult de zgomotul bombardierelor din timpul războiului.

Bărbatul sensibil şi greoi puse la gramofon un concert de pian de Chopin. Lillian îl urmări gânditoare cu privirea. Ciudat, îşi zise, cât de unilateral suntem legaţi mereu numai de propria noastră experienţă şi primejdie: oare acest estet şi cunoscător al artei se gândeşte vreodată ce simt tonii când sunt spintecaţi de flotila lui?

Câteva zile mai târziu, Levalli dădu o petrecere. Invitase în jur de o sută de persoane. Lumânările şi felinarele de vânt ardeau, noaptea era senină, spuzită cu stele şi caldă, iar marea se întindea netedă, o imensă oglindă a lunii urlaşe, care plutea roşie jos, la geana orizontului, ca un balon de pe o altă planetă.

Lillian era încântată.

– Vă place? o întrebă Levalli.

– E tot ce mi-am dorit.

– Chiar tot?

– Aproape tot. Timp de patru ani, cât am stat întemniţată între ziduri de zăpadă, în munţi, am visat mereu această privelişte. Este exact contrariul zăpezii şi al munţilor.

– Mă bucur, zise Levalli. În ultima vreme dau foarte rar petreceri.

– De ce? Fiindcă altminteri ar deveni o obişnuinţă?

– Nu. Mă fac să fiu - cum să spun - melancolic. De obicei atunci când dau o petrecere, vrei să uiţi ceva, dar nu uiţi. Şi nici ceilalţi nu uită.

– Eu nu vreau să uit nimic.

– Nu? întrebă Levalli politicos.

– De acum înainte, nu, răspunse Lillian.

Levalli zîmbi.

– Pe locul acesta se zice că s-ar fi aflat pe vremuri o veche vilă romană, care găzduia mari serbări, cu frumoase femei romane, făclii şi văpaia focului vărsat de Etna. Credeţi că vechii romani s-au apropiat mai mult de marea taină?

– Care?

– De ce trăim.

– Trăim?

– Probabil că nu, atâta timp cât ne punem această întrebare.

– Iertaţi-mă că vorbesc despre aceasta. Italienii sunt oameni melancolici; arată ca şi cum ar fi exact contrariul, dar nu sunt aşa.

– Cine e, la drept vorbind? replică Lillian. Nici chiar grăjdarii nu sunt tot timpul fericiţi.

Auzi maşina lui Clerfayt apropiindu-se şi zâmbi.

– Se povesteşte, urmă Levalli, că ultima stăpână a acestei vile romane punea să i se omoare iubiţii la ivirea zorilor. Era o romantică şi nu putea suporta destrămarea vrăjii după iluzia nopţii.

– Ce incomod, exclamă Lillian. N-ar fi putut să-i alunge pur şi simplu, înainte să se lumineze de ziuă? Sau să plece ea?

Levalli îi oferi braţul.

– Nu e întotdeauna cel mai uşor să pleci, atunci când te iei şi pe tine.

– E întotdeauna cel mai uşor lucru de făcut, când ştii că dorinţa de posesiune nu face decât să te limiteze şi că nu poţi păstra nimic, nici chiar pe tine însuţi.

Porniră în direcţia muzicii.

– Dumneavoastră nu vreţi să posedaţi nimic? întrebă Levalli.

– Prea multe încă, replică Lillian. Şi de aceea, nimic. E aproape acelaşi lucru.

– Aproape! Îi sărută mâna. Acum vă duc dincolo, acolo unde se află chiparoşii. Am instalat pentru dans o platformă de sticlă, luminată din interior. Am văzut ceva asemănător în localurile de pe Riviera şi am făcut o imitaţie. Iată că vă sosesc şi partenerii de dans - jumătate din Napoli, Palermo şi Roma.

– Poţi să fii spectator sau să participi, îi zise Levalli lui Clerfayt. Sau şi una şi alta. Eu prefer să fiu spectator. Cine le face pe amândouă, nu le face temeinic.

Se aflau pe terasă, privind femeile care dansau în faţa chiparoşilor, pe parchetul luminos de sticlă. Lillian dansa cu prinţul Fiola.

– O flacără, zise Levalli către Clerfayt. Priveşte numai cum dansează! Cunoşti femeile de pe mozaicurile de la Pompei? Frumuseţea femeilor în artă constă în faptul că întâmplătorul s-a pierdut şi a rămas singură frumuseţea. Ai văzut picturile din palatul minoic din Creta? Egiptencele din vremea lui Echnaton. Femeile cu ochi alungiţi şi chipuri înguste, dansatoarele desfrânate şi tinerele regine? În ele toate arde flacăra. Priveşte acest ring de dans! Peste focul iadului, blând şi artificial, încropit din sticlă, electricitate şi tehnică, femeile par să plutească - de aceea l-am şi amenajat astfel. Lumina iadului artificial de jos, care pare să ardă sub veşminte şi să se caţere cu limbi de foc în susul hainelor şi lumina rece a lunii, care li s-a aşezat, împreună cu sclipirea stelelor, pe tâmple şi umeri, e o alegorie care te poate face să râzi sau să visezi, pentru câteva clipe. Sunt frumoase aceste femei, care ne împiedică să devenim semizei, transformându-ne în taţi de familie, burghezi, salariaţi, după ce au pus mână pe noi, creându-ne iluzia că vor face din noi nişte zei. Nu sunt frumoase?

– Sunt frumoase, Levalli.

– În fiecare sălăşluieşte deja o Circe. Ironia este că ele nu cred niciodată acest lucru. Au încă flacăra tinereţii, aşa cum dansează acolo, dar în spatele lor, aproape nevăzută, dansează deja, odată cu ele, şi umbra vieţii burgheze, laolaltă cu cele zece kilograme pe care le vor pune pe ele, cu plictiseala vieţii de familie, ambiţia dorinţelor şi ţelurilor limitate, cu oboseala, aşezarea-întru-odihnă, veşnica repetare şi tocire lentă. Numai în spatele celei care dansează acolo cu Fiola, cea pe care ai adus-o tu, această umbră nu se arată. Cum ai reuşit?

Clerfayt ridică din umeri.

– Unde ai găsit-o?

Clerfayt şovăi.

– Pentru a păstra stilul dumitale, Levalli - în faţa porţilor lui Hades. E prima oară, în ani de zile, că eşti atât de liric.

– Nu se iveşte prea des ocazia. În faţa porţilor lui Hades. Nu vreau să mai pun şi

alte întrebări. E destul, ca să permită fanteziei mele să înflorească. În crepusculul cenuşiu al lipsei de speranţă, din care doar Orfeu a putut să evadeze. Dar chiar şi el a trebuit să plătească: dublă singurătate - oricât de paradoxal ar suna - fiindcă a vrut să aducă o femeie înapoi din Hades. Eşti pregătit să plăteşti, Clerfayt?

Clerfayt zâmbi.

– Sunt superstiţios. La asemenea întrebări nu răspund înainte de cursă.

E noaptea lui Oberon, gândi Lillian, dansând cu Fiola şi apoi cu Torriani. Totul e vrăjit, multă lumină, umbre albastre, viaţă şi irealitate în acelaşi timp. Nu se aud paşi, ci doar alunecarea lor şi muzica. Aşa mi-am închipuit că trebuie să fie, când stăteam în zăpada din camera mea, cu foaia de temperatură la capul patului şi ascultam la radio concerte din Napoli şi Paris. E ca şi cum nu s-ar putea muri într-o asemenea noapte, între lună şi mare şi vântul plin de mireasma mimozelor şi florilor de portocal. Te întâlneşti cu tine însuţi, te reţii pentru câteva clipe, apoi te pierzi şi te regăseşti în braţele altuia; chipurile se schimbă, dar mâinile sunt aceleaşi. Sunt ele, oare, aceleaşi? se gândi ea. Acolo stă iubitul meu, lângă bărbatul acela melancolic, care, pentru puţină vreme pe acest pământ, e proprietarul acestei grădini de vis, şi îi văd că vorbesc despre mine. Bărbatul cel melancolic e cel care vorbeşte şi probabil că vrea să afle ce m-a întrebat şi pe mine. Taina! Oare nu există un basm de demult, în care un pitic râde pe furiş fiindcă nimeni nu îi cunoaşte taina? Adică numele? Zâmbi.

– La ce vă gândiţi? o întrebă Fiola, observându-i zâmbetul.

– La o poveste în care taina unui om constă în faptul că nimeni nu îi cunoştea numele.

Fiola îşi dezveli dantura. Pe chipul său smead, dinţii săi strălucitori păreau de două ori mai albi ca ai tuturor oamenilor din jur.

– Nu e aceasta şi taina dumneavoastră? întrebă el.

Ea scuturâ din cap.

– Ce înseamnă un nume?

Fiola privi şirul de mame care, aşezate sub palmieri, împrejmuiau o latură a ringului de dans.

– Pentru unii oameni, totul, zise el.

Trecând prin faţa lui, Lillian îl văzu pe Clerfayt privind-o gânditor. El mă ţine strâns şi eu îl iubesc, gândi ea, fiindcă e aici şi nu pune întrebări. Când va începe oare să le pună? Sper că niciodată. Poate că niciodată. Nu vom avea timp pentru asta.

– Zâmbiţi, ca şi cum aţi fi foarte fericită, zise Fiola. Aceasta să vă fie oare taina?

Ce întrebări prosteşti poate să-mi pună, se gândi Lillian. De ce n-o fi învăţat încă din şcoală că nu trebuie niciodată să întrebi femeile dacă sunt fericite.

– Care vă e taina? insistă Fiola. Un mare viitor, poate?

Ea scuturâ din cap.

– Nici un fel de viitor, zise ea senină. Nu vă puteţi închipui, în câte privinţe poate acest lucru să-ţi uşureze situaţia.

– Uitaţi-vă la Fiola, vorbi bătrâna Comtessa Vitelleschi, în colţul mamelor. Se

poartă ca şi cum, în afara acestei străine, nu s-ar mai afla aici nici o femeie tânără.

– Mi se pare foarte normal, replică Teresa Marchetti. Dacă ar dansa atât de des cu una dintre fetele noastre, ar fi deja pe jumătate logodit, iar fraţii ei ar considera-o o jignire, dacă nu ar lua-o degrabă de nevastă.

Vitelleschi o fixă pe Lillian prin lorgnon.

– De unde e persoana?

– Nu din Italia.

– Asta văd şi eu. Probabil vreo corcitură.

– Ca şi mine, zise Teresa Marchetti·înţepător, americană, indiancă, spaniolă, dar îndeajuns de binevenită să-i ajut lui Ugo Marchetti - cu dolarii lui Papa - să-şi elibereze de şobolani dărăpănatul său Palazzo, să amenajeze camere de baie şi să-şi întreţină metresele în stil mare.

Comtessa Vitelleschi continuă, ca şi cum n-ar fi auzit nimic.

– Vă e uşor să vorbiţi. Aveţi un fiu şi un cont în bancă. Eu am patru fete şi datorii. Fiola ar trebui să se însoare. Unde o să ajungem, dacă cei câţiva holtei înstăriţi pe care îi mai avem, se căsătoresc cu manechine englezoaice, cum e acum la modă?! Este un jaf naţional.

– Ar trebui să se dea o lege care să interzică acest lucru, zise Teresa Marchetti ironică, şi care să nu permită fraţilor mai mici, lipsiţi de mijloace, să se însoare cu americance bogate, care nu ştiu că, după furtunoasa "cour" de dinainte de căsătorie, vor fi surghiunite într-un medieval harem individual: căsnicia italiană.

La Comtesssa nu îi dădu atenţie nici de data aceasta. Dirija pe două dintre fiicele sale. Fiola se oprise la una din mesele unde era amenajat bufetul. Lillian se despărţi de el şi se lăsă condusă la Clerfayt de Torriani .

– De ce nu dansezi cu mine? îl întrebă ea pe Clerfayt.

– Dansez cu tine, răspunse el, fără să mă ridic de pe scaun.

Torriani râse.

– Nu-i place să danseze. E vanitos.

– E adevărat, zise Clerfayt. Dansez mizerabil, Lillian. Trebuia să ştii acest lucru încă din barul de la Palace.

– Am uitat de mult.

Se întoarse cu Torriani pe ringul de dans. Levalli se aşeză iar lângă Clerfayt.

– O flacără întunecată, spuse el. Sau un pumnal. Nu găseşti că plăcile de sticlă luminate sunt lipsite de gust? urmă el după o vreme, iritat. Luna e destul de strălucitoare. Lumina, Luigi! strigă el, stinge lumina sub ringul de dans. Şi adu din vechiul Grappa.

– Mă întristează, îi spuse din senin lui Clerfayt şi în întuneric chipu-i tras, încercănat avu o expresie de dezolare. Frumuseţea la o femeie mă întristează. De ce?

– Fiindcă ştim că e trecătoare şi am dori să dăinuiască.

– Să fie chiar aşa de simplu?

– Nu ştiu. Mie îmi ajunge această explicaţie.

– Şi pe dumneata te întristează?

– Nu, zise Clerfayt. Există cu totul alte lucruri care mă întristează.

– Înţeleg. Levalli sorbi din paharul său cu Grappa. Le cunosc şi eu. Dar fug de ele. Vreau să rămân un Pierrot dolofan. Încearcă acest Grappa.

Băură în tăcere. Lillian trecu iar prin faţa lor. N-am viitor, se gândi ea. E ca şi cum aş fi lipsită de ponderabilitate. Îl privi pe Clerfayt şi formă cu buzele o propoziţie mută. Clerfayt se afla acum în întuneric. Abia îi putea desluşi faţa. Dar nici nu părea să fie nevoie. Viaţa nu trebuia privită în faţă, trebuia numai simţită.

13

– Unde sunt? întrebă Clerfayt în larma asurzitoare, când opri la stand.

– Pe locul şapte, strigă Torriani. Cum e şoseaua?

– Mizerabilă! Pe canicula asta ronţăie cauciucul parcă ar fi caviar. Ai văzut-o pe Lillian?

– Da. E în tribună.

Torriani îi ţinu sticla cu limonadă la gură. Veni şi antrenorul.

– Gata? strigă el. Start! Start?

– Nu putem să facem vrăji! strigă montorul-şef. Nici dracu' nu poate să schimbe roţile în treizeci de secunde!

– Hai! Daţi-i bătaie!

Benzina ţâşni în tanc.

– Clerfayt, zise antrenorul. Duval e înaintea ta. Hăituieşte-l! Hăituieşte-l până face spume! Apoi ţine-te în urma lui. Mai mult nici nu ne trebuie. Deţinem amândouă locurile dinaintea lui.

– Haide! Gata! strigă montorul-şef.

Maşina porni ca o vijelie. Atenţie, se gândi Clerfayt, nu tura prea tare! Tribunele erau ceva colorat, alb şi sclipitor, apoi nu rămase decât şoseaua, cerul de un albastru intens şi punctul de la orizont, din care trebuia să apară norul de praf şi Duval cu maşina sa. Şoseaua începu să urce pe o porţiune de 400 de metri. În faţă se iviră masivul muntos Madonie, păduri de lămâi, licărul argintiu al crângurilor de măslini, curbe, serpentine, curbe în vârf de ac, pietriş răscolit, răsuflarea fierbinte a motorului, o insectă care i se izbi ca un proiectil de ochelari, tufe de cactuşi, cotituri care urcau şi coborau, stânci, zgură, kilometri după kilometri, apoi, cenuşie şi maronie, vechea cetate Caltavuturo, praf, şi mai mult praf, şi dintr-odată, o insectă asemănătoare cu un păianjen: o maşină.

Clerfayt luă curbele mai rapid. Se apropia încet. Zece minute mai târziu recunoscu maşina: nu putea fi decât Duval. Clerfayt se ţinu în urma lui, dar Duval nu eliberă şoseaua. Îl blocă pe Clerfayt la fiecare tentativă de depăşire. Era exclus să nu-l fi văzut. De două ori maşinile fuseseră atât de aproape una de alta într-o curbă, încât piloţii se putuseră privi în faţă, Duval în urma şi Clerfayt înaintea curbei. Duval îl împiedica intenţionat pe Clerfayt.

Maşinile goneau strâns, una în urma celeilalte. Clerfayt rămase la pândă, în norul de praf, până ce şoseaua începu să urce, făcând o cotitură largă şi oferind vizibilitate

pe o distanţă mai mare. Ştia că acolo urma o curbă mai largă; Duval o luă mult pe exterior, ca să-l împiedice pe Clerfayt să îl depăşească prin dreapta şi să taie curba prin mijloc. Clerfayt se aşteptase la această manevră; el tăie curba razant înaintea lui Duval şi ţâşni pe interior pe lângă el, maşina derapă, el o redresă; Duval, luat prin surprindere, încetini o clipă şi Clerfayt îl depăşi. Norul de praf era acum în urmă şi deodată văzu vulcanul Etna cu norul său luminos de fum, înălţându-se maiestuos pe fundalul cerului încins. Goniră mai departe, Clerfayt în frunte, urcând spre Polizzi, punctul cel mai înalt al traseului. Această distanţă mică, momentul depăşirii, după kilometri întregi parcurşi prin nori deşi de praf şi apoi, brusc, cerul albastru, aerul curat, care îi izbi faţa acoperită de o crustă de praf, fierbinţeala motorului care gonea nebuneşte, soarele, vulcanul din depărtare, universul care îşi făcea din nou simţită prezenţa, simplu, imens şi tăcut, ignorând cursa şi oamenii, momentul prometeic în care maşina ajunse în vârf, toate acestea îl smuciră pe Clerfayt în sus şi îl aruncară deasupra lui însuşi, astfel încât nu se mai gândi la nimic. Toate însă îl copleşiră în acelaşi timp: maşina pe care o ţinea în frâu, vulcanul, a cărui pâlnie ducea în străfundurile iadului şi cerul din metal fierbinte, albastru, asupra căruia năvălea.

Câteva secunde mai târziu, şoseaua se prăbuşi iar din înălţimi, în curbe nesfârşite şi maşina odată cu ea; schimba vitezele, le schimba mereu - cine ştia s-o facă cel mai bine era învingător - mai departe, în josul văii râului Fiume Grande, după care urmară alţi nouă sute de metri de urcuş, într-un peisaj selenar, apoi iar pantă, ca într-un scrânciob uriaş, până ce la Collesano începură iar palmierii, agavele, florile, verdele şi marea, iar la Campo Felice atinse singura porţiune dreaptă a traseului, şapte kilometri de-a lungul ţărmului. Clerfayt se gândi iar la Lillian abia când opri să schimbe cauciucurile. Văzu tribunele neclar, ca pe nişte lădiţe de flori multicolore; uruitul motorului părea să se stingă şi în tăcerea existentă doar în închipuirea sa, avu senzaţia că mai devreme fusese proiectat în văzduh dintr-un crater al muntelui în timpul unei erupţii şi acum plutea, aidoma unui Icar, cu aripi mari, de azbest, coborând uşor pe pământ în braţele deschise ale unui sentiment nesfârşit, mai vast ca dragostea şi care se personificase undeva, în tribună, într-o femeie.

– Start! strigă antrenorul.

Maşina ţâşni mai departe, dar Clerfayt nu mai gonea singur. Ca umbra unui flamingo ce zboară în înalt, cu el zbura acum şi sentimentul încercat cu o clipă înainte; uneori în urma lui, ca o rafală de vânt şi alteori înaintea lui, ca o flamură străvezie, dar mereu foarte aproape de el.

La următoarea rundă, maşina începu să patineze. Clerfayt recâştigă controlul, dar roţile din spate derapară din nou; încercă atunci să le îndrepte din volan, apăru o curbă, tivită cu oameni precum cozonacul unui brutar de ţară cu muşte; maşina scăpase de sub control, derapa şi se smucea. Clerfayt schimbă viteza pentru porţiunea scurtă care îi mai rămânea până în curbă, acceleră, dar maşina îi smuci braţele, simţi o ruptură în umăr, curba crescu enormă pe fundalul cerului strălucitor, dimensiunile oamenilor se triplară, făcându-i să pară nişte uriaşi. I se păru imposibil să îi evite. O pâclă neagră se prăbuşi din înalturi, el îşi înfipse dinţii în ceva; cineva părea să-i smulgă braţul din încheietură, dar el se ţinu strâns

de volan; o lavă fierbinte îi ţâşni în umăr, în peisajul ce se prăbuşea, nu se mai vedea decât un petec de albastru intens, orbitor, nu-l slăbi din ochi, în timp ce sub el maşina se cabră şi atunci văzu deschizătura, singura în care nu mişunau muşte uriaşe cu două picioare. Mai smuci o dată volanul, apăsă pe accelerator şi - minune - maşina îl ascultă, ţâşni prin spărtură în susul pantei, se înfundă în tufişuri şi pietre; partea superioară a roţii din spate, zdrenţuită, pocni ca un bici şi maşina se opri.

Văzu oamenii venind spre el. Se împrăştiaseră, sărind în toate părţile, ca stropii unei ape în care ai aruncat o piatră; acum veneau înapoi, ţipând, cu feţele schimonosite, agitându-şi pumnii, cu găurile negre ale gurilor deschise. Nu ştia dacă voiau să-l omoare sau să-l felicite; pe moment îi era chiar indiferent: nu aveau voie să atingă maşina, să-l ajute, altfel era descalificat.

– La o parte! Nu puneţi mâna pe nimic! strigă el, ridicându-se. Simţi iar durerea, o căldură ciudată, văzu sângele ce-i picura din nas pe salopetă, nu putu decât să ridice un braţ, a ameninţare :

– Nu atingeţi nimic! Nu mă ajutaţi!

Ieşi împleticindu-se din maşină şi se opri în faţa radiatorului.

– Nu mă ajutaţi! E interzis!

Ei se opriră. Văzură că putea să meargă. Hemoragia nu era periculoasă, avea numai faţa julită. Înconjură în fugă maşina. Se uită la roată. Partea exterioară era desprinsă. Trase o înjurătură. Să i se întâmple aşa ceva cu un cauciuc nou-nouţ! Cu mişcări repezi tăie fâşia de cauciuc şi o smulse jos, apoi pipăi cauciucul. Avea încă aer în el, cam puţin, i se păru, dar destul cât să amortizeze denivelările şoselei, dacă nu intra în curbe cu prea mare viteză. Umărul nu era fracturat, braţul numai luxat. Trebuia să încerce să conducă la stand; acolo era Torriani, care îl putea înlocui şi acolo erau montorii şi doctorul.

– Daţi-vă la o parte de pe şosea! strigă el. Vin maşini!

Nu mai fu nevoie să îi atenţioneze şi a doua oară. Zumzetul maşinii din urma lui se apropie dinăuntrul pantelor, crescu, lumea se târî în susul pantei, urletul umplea universul, cauciucurile ţipau, maşina ţâşni ca un proiectil de joasă altitudine, o bombă de praf şi dispăru în dosul curbei.

Clerfayt se afla iar la volanul maşinii sale. Mugetul celeilalte maşini fusese mai eficient ca orice injecţie.

– La o parte! strigă el. Pornesc!

Maşina lunecă înapoi şi motorul porni când smuci volanul şi repezi maşina înainte. Decuplă, schimbă viteza, apucă iar volanul, ieşi pe şosea, se ţinu strâns, merse încet, obsedat de un singur gând: maşina trebuie să ajungă la stand, nu mai e mult până la porţiunea dreaptă, de acolo pot s-o stăpânesc, nu mai sunt chiar atât de multe curbe.

Următoarea maşină se apropia în trombă, din spate. Clerfayt blocă şoseaua cât putu. Îşi încleştă dinţii; ştia că îl împiedica pe celălalt, ştia că acest lucru era interzis, că nu se cuvenea, dar nu se putu stăpâni; merse pe mijlocul şoselei până ce maşina din spate îl depăşi în curbă prin dreapta. Pilotul, alb de praf în dosul ochelarilor, îi făcu semn cu mâna când trecu pe lângă el. Văzuse chipul

însângerat al lui Clerfayt şi cauciucul zdrenţuit. O clipă Clerfayt simţi un val de camaraderie, apoi auzi o altă maşină în spate şi camaraderia se transformă în furie, într-o furie dintre cele mai rele: nemotivată şi neputincioasă.

Aşa îmi trebuie, îşi auzi un gând, dacă visez în loc să fiu atent. Condusul maşinii nu e decât pentru diletanţi un prilej de romantism, aici nu e loc decât pentru maşină şi şofer; orice se iveşte în afara lor nu poate fi decât primejdios şi de rău augur, la naiba cu toţi acei flamingo, la dracu' cu toate sentimentele, aş fi putut stăpâni maşina, ar fi trebuit să tai curbele mai larg, ar fi trebuit să cruţ cauciucurile, acum e prea târziu, pierd prea mult timp, uite încă o rablă afurisită care mă depăşeşte, uite-o şi pe următoarea, drumul ăsta drept îmi e duşman, roiesc ca bărzăunii şi eu trebuie să-i las să treacă, s-o ia naiba pe Lillian, ce caută aici şi naiba să mă ia şi pe mine, ce treabă am eu cu ea?!

Lillian se afla în tribună. Simţea hipnoza şirurilor înghesuite de oameni şi încerca să se apere, dar îi era imposibil să se sustragă. Zgomotul atâtor maşini o amorţea ca un anestezic foarte puternic, care paraliza creierul, pornind de la urechi, conectându-l forţat la febra maselor.

După câtăva vreme se obişnui şi brusc simţi un recul. Larma păru să se detaşeze de ceea ce se întâmpla pe pistă. Plutea deasupra peisajului, în timp ce sub ea maşinuţele colorate lunecau fără zgomot, una în urma celeilalte. Era ca un joc de copii; omuleţi în salopete albe şi colorate rostogoleau roţi încolo şi încoace, antrenorii ridicau în aer fanioane şi indicatoare semănând cu nişte biscuiţi şi, printre toate acestea, din difuzoare răzbătea vocea artificială a crainicului, anunţând timpii, în minute şi secunde, ce aveau să prindă semnificaţie abia mai târziu. Semăna cu o cursă hipică sau o luptă cu tauri; primejdia era transformată cu bună-ştiinţă într-o jucărie şi o joacă, pe care nu o puteai lua în serios decât dacă asistai nemijlocit la ea.

Lillian simţi ceva înăuntrul fiinţei sale protestând împotriva acestei beţii superficiale. Ea însăşi se aflase prea multă vreme prea aproape de moarte, ca acest joc să nu i se pară frivol. Ca şi cum nişte copii ar încerca să traverseze strada în fugă, chiar prin faţa maşinilor. Ştia că găinile făceau acest lucru şi mureau făcându-l; faptul că şi oamenii procedau astfel, nu putea să-i trezească admiraţia. Viaţa era ceva prea grandios, iar moartea era şi ea prea grandioasă, nu te puteai juca cu ele. A avea curaj e cu totul altceva decât a nu cunoaşte frica; unul era sentimentul primejdiei, celălalt ignoranţă.

– Clerfayt! auzi o voce lângă ea. Unde e?

Ea tresări speriată.

– Ce-i cu el?

– Ar fi trebuit să treacă de mult.

Oamenii din tribună deveniră nelinişti. Lillian îl văzu pe Torriani privind în direcţia ei, făcându-i semn cu mâna, arătând spre şosea şi făcându-i iar semn să fie liniştită, nu se întâmplase nimic. Acest lucru o înspăimântă mai tare. S-a răsturnat, se gândi, încremenind pe banchetă. Destinul lovise, fără ca ea să aibă cea mai mică bănuială, undeva, într-una din curbele traseului ăstuia blestemat. Scaunele se făcură de plumb, minutele se transformară în ore nesfârşite. Caruselul de pe panglica albă,

şerpuitoare dăinuia doar ca un vis urât, pieptul i se preschimbă într-o văgăună întunecată, scobită de aşteptare. Apoi răsună vocea mecanică a megafonului:

– Maşina lui Clerfayt, cu numărul 12, a fost scoasă din curbă. Nu avem alte informaţii.

Lillian ridică încet capul. Toate se aflau la locul lor, ca mai înainte: cerul, limpezimea albastră, buchetul terasat al rochiilor din tribune, lava albă a copleşitoarei primăveri siciliene, dar undeva se afla acum un punct fără culoare, o ceaţă, în care Clerfayt se lupta sau se înăbuşise deja. Bănuiala morţii întinse iar mâini umezi să-l apuce; respiraţia întretăiată, urmată de tăcerea ce nu putea fi niciodată înţeleasă; non-existenţa. Se uită încet în jos, la ea şi la cei din jur. Să fi fost ea singura atinsă de lepra invizibilă a cunoaşterii? Oare numai ea avea sentimentul că toate celulele din corp i se descompuneau şi toţi din jurul ei rămăseseră fără suflare, înăbuşindu-se fiecare în propria sa moarte? Cercetă chipurile din jurul ei. Nu citi nimic pe ele, în afara lăcomiei de senzaţii, a lăcomiei care savura moartea ca pe o încântare, nu deschis, pe faţă, ci în ascuns, învăluind-o în falsă compătimire, falsă spaimă şi în satisfacţia de a nu fi în cauză; lăcomia care pentru o clipă biciuia sentimentul indiferent al vieţii ca o injecţie cu Digitalis o inimă flegmatică.

– Clerfayt trăieşte, anunţă crainicul. Nu e rănit grav. A readus prin propriile forţe maşina pe şosea. Continuă cursa.

Lillian auzi murmurul ce străbătu tribuna. Văzu feţele schimbându-şi expresia. Acum se putea citi pe ele o mare uşurare, dezamăgire şi admiraţie. Iată, cineva scăpase, dovedise curaj, nu fusese zdrobit, mergea mai departe. Toţi cei aflaţi în tribune simţeau, dintr-odată, acelaşi curaj umflându-le piepturile, ca şi cum fiecare în parte ar fi fost cel ce continua cursa, astfel încât, pentru câteva minute, chiar şi celui mai uşuratic gigolo i se păru că e un erou, cel mai pedant soţ, ţinut sub papuc, îşi închipui că sfidase dispreţuitor moartea. Sexul, însoţitorul oricărei primejdii care nu te ameninţă direct, pompa din mii de glande suprarenale adrenalină în sângele spectatorilor. Doar pentru asta plătiseră intrarea!

Lillian simţi o furie neaşteptată, fluturându-i ca o perdea sclipitoare prin faţa ochilor. Dintr-odată, îi urî pe oamenii din jur, îl urî pe fiecare în parte, bărbaţii care îşi îndreptau umerii, femeile care îşi expuneau farmecele prin priviri voalate, urî valul de simpatie care se răspândea acum, generozitatea mulţimii căreia îi scăpase prada şi care îşi comutase acum senzaţiile în admiraţie şi apoi îl urî pe Clerfayt, ştiind că nu era decât o reacţie a spaimei trăite, şi, cu toate acestea, îl urî, pentru faptul că intra în acest joc copilăresc cu moartea. Pentru prima oară de când părăsise sanatoriul, se gândi la Wolkow. Apoi îl văzu pe Clerfayt apropiindu-se. Îi văzu faţa însângerată, când coborî din maşină.

Montorii verificară maşina. Schimbară cauciucurile. Torriani stătea lângă Clerfayt.

– Cauciucul ăsta afurisit, zise Clerfayt. M-am izbit cu botul de volan şi mi-am luxat braţul. Maşina e în regulă. Trebuie să conduci tu mai departe.

– Clar! strigă antrenorul. Hai, Torriani!

Torriani sări în maşină.

– Gata! strigă primul montor. Maşina porni ca din arc.

– Ce-i cu braţul? îl întrebă antrenorul pe Clerfayt. Fracturat?

– Nu. Luxat sau aşa ceva. La umăr.

Veni medicul. Clerfayt simţi o durere îngrozitoare. Se aşeză pe o ladă.

– S-a terminat? întrebă el. Sper ca Torriani să reziste până la capăt.

– În starea dumitale nu mai poţi conduce, zise medicul.

– Leucoplast, replică antrenorul. Câteva fâşii late în jurul umărului. Lipeşte-l la loc, pentru orice eventualitate.

Medicul scuturâ din cap.

– Nu prea ajută. Va observa aceasta dacă va trebui să se urce iar la volan.

Antrenorul râse.

– Anul trecut şi-a ars amândouă tălpile. Cu toate acestea, a mers mai departe. Şi, vreau să vă spun, avea amândouă tălpile arse - nu pârlite.

Clerfayt stătea pe lada lui. Se simţea vlăguit şi pustiu. Medicul îi înfăşură strâns umărul în bandaje. Ar fi trebuit să fiu atent, se gândi Clerfayt. A fi mai rapid ca tine însuţi, nu înseamnă nici pe departe a fi Dumnezeu. Nu este adevărat că numai omul, cu mintea sa, poate inventa resurse care să îl facă să-şi întrecă propria repeziciune. Oare păduchele nu se întrece şi el pe sine în iuţeală atunci când stă între penele unui vultur?

– Ce s-a întâmplat? întrebă antrenorul.

– Blestematul ăla de cauciuc! A derapat în curbă. A agăţat un pomişor. M-am izbit de volan. Să-ţi vină să mori, nu alta!

– Asta în cazul în care frânele, motorul şi comanda ar fi stricate! Râşniţa mai merge încă. Cine ştie cine mai abandonează! Cursa nu e nici pe departe încheiată! Asta e prima Targa a lui Torriani. Sper să reuşească.

Clerfayt îşi plimbă privirea asupra bucăţilor de metal desprinse de către montori. Sunt prea bătrân, se gândi el. Ce caut aici? Dar ce altceva aş putea face?

– Uite-l! urlă antrenorul, cu binoclul la ochi. Pe toţi dracii şi toţi sfinţii, uite-l pe împieliţat unde e! Dar nu va reuşi niciodată. Suntem prea în urmă.

– Cine mai e în cursă dintre ai noştri?

– Tocmai asta e beleaua! Numai Weber. Pe locul cinci.

Torriani ţâşni ca o săgeată prin faţa lor. Le făcu semn cu mâna şi dispăru. Antrenorul încinse un dans al pieilor-roşii.

– Duval a ieşit din cursă! Şi Torriani a recuperat patru minute! Patru minute! Sfântă Maică a Domnului, ia-l sub ocrotirea ta!

Părea că vrea să se roage. Torriani mai recuperă câteva minute.

– Pe râşniţa aia turtită! strigă antrenorul. Îmi vine să-l pup pe puştiul ăsta de milioane! A făcut un număr record de ture! Sfinte Antoane, păzeşte-l!

Torriani recupera constant. Clerfayt vru să se bucure de reuşita sa, însă se simţi copleşit de amărăciune. Cei şaisprezece ani care îl despărţeau de vârsta lui Torriani se făceau simţiţi. Ştia că nu se întâmpla întotdeauna aşa. Caracciola câştigase cu fractură de şold şi dureri infernale în faţa unor piloţi mult mai tineri. Nuvolari şi Lang concurară după război ca şi cum ar fi fost cu zece ani mai tineri - dar odată şi odată fiecare trebuie să se retragă şi ştia că şi lui i se apropia sorocul.

– Valente are bujiile ancrasate. Monti rămâne în urmă. Weber e pe locul trei!

strigă antrenorul. Poţi să-l înlocuieşti pe Torriani, dacă se întâmplă ceva?

Clerfayt văzu îndoiala din ochii antrenorului. Încă mă mai întrebă, se gândi el. Curând nu o vor mai face.

– Lasă-l să meargă mai departe, zise el. Atât cât poate. E tânăr şi rezistă.

– E prea nervos.

– Merge excelent.

Antrenorul încuviinţă din cap.

– De altfel, ar fi curată sinucidere pentru tine, cu umărul ăsta, prin curbe, spuse el fătamic.

– N-ar fi nici o sinucidere. Ar trebui numai să merg mai încet.

– Sfântă Maică Precistă! continuă antrenorul să se roage. Fă ceva, să-l lase bujiile pe Torelli! Nu chiar încât să se răstoarne, dar nici să nu poată merge mai departe. Păzeşte-i pe Weber şi pe Torriani! Fă-i lui Bordoni o gaură în tanc!

La fiecare raliu devenea în felul său evlavios; în clipa în care cursa lua sfârşit, începea să înjure iar, uşurat.

Cu o tură înainte de final, maşina lui Torriani rulă în faţa standului. Torriani stătea culcat peste volan.

– Ce s-a întâmplat? urlă antrenorul. Nu poţi continua? Ce s-a întâmplat? Scoate-l afară! Clerfayt! Sfântă, lăudată Maică Precistă, mamă a durerilor, a făcut insolaţie! Incredibil! Doar nu e chiar aşa de cald! Primăvara! Nu poţi continua? Maşina...

Monţorii se apucaseră deja de lucru.

– Clerfayt! îl imploră antrenorul. Nu ai decât de adus maşina înapoi la start! Weber e pe locul trei, nu-i nimic dacă pierdem câteva minute! Poţi ieşi pe locul patru. Hai, urcă în rablă! Cerule, Dumnezeule, ce cursă!

Clerfayt se urcase deja la volan. Torriani se prăbuşise din picioare.

– Aduci numai maşina înapoi! se rugă de el antrenorul. O aduci înapoi! Şi locul patru. Weber, desigur, al treilea. Sau al doilea. Şi încă o găuriţă în tancul lui Bordoni, şi, în marea-ţi bunătate, Sfântă Fecioară, câteva cauciucuri defecte pentru concurenţii care au mai rămas! Dulce sânge al lui Isus...

O tură, gândi Clerfayt. Trece repede. Durerea e suportabilă. E mai mică decât dacă aş fi răstignit pe cruce într-un lagăr de concentrare. Am văzut un băiat căreia i se sfredeliseră dinţii sănătoşi până la rădăcină, ca să-şi trădeze prietenii. Nu i-a trădat. Weber e în faţă. E totuna ce fac. Ba nu-i totuna! Cum se mai învârte! Doar nu e avion! Ia să apăsăm afurisita asta de acceleraţie! Dacă ţi-e frică, accidentul e ca şi făcut.

Vocea mecanică a comentatorului bubui în megafon.

– Clerfayt a reintrat în cursă. Torriani a abondonat.

Lillian văzu maşina ţâşnind prin faţa ei. Văzu umărul bandajat. Nebunul, se gândi ea. Copilul ăsta, care n-a mai crescut mare! Nesăbuinţa nu înseamnă curaj. Se va răsturna din nou! Ce ştiu ei despre moarte, toţi aceşti sănătoşi nesăbuiţi? Cei de sus ştiu, într-adevăr, ei, care trebuie să-şi câştige fiecare răsuflare ca pe o recompensă! O mână de lângă ea îi strecură o carte de vizită în palmă. O aruncă cât colo şi se ridică în picioare. Vrola să plece. Sute de ochi se îndreptară asupra ei. I se părură ca sute de lentile goale, care reflectau lumina

soarelui. O urmăreau atenţi. Ochi goi, se gândi ea. Ochi care privesc şi nu văd. Oare n-a fost întotdeauna aşa? Unde nu a fost aşa? Se gândi iar la sanatoriul îngropat în zăpadă. Acolo fuseseră ochi ştiutori.

Coborî scările tribunei. Ce caut eu aici, printre aceşti străini? se întrebă şi se opri, ca şi cum o puternică pală de vânt ar fi izbit-o în plină faţă. Chiar aşa, ce caut aici? se gândi. Am vrut să mă întorc aici, dar oare există vreo cale de întoarcere? Am vrut să mă întorc, cu toată puterea inimii mele, dar oare aparţin acestei lumi? Am devenit asemeni celor de aici? Privi în jurul ei. Nu, îşi urmă gândul, eu nu aparţin acestei mulţimi! Nu te puteai întoarce în culcuşul cald al ignoranţei. Nu puteai să anulezi faptele. Taina întunecată pe care o cunoştea şi pe care ceilalţi păreau s-o ignore nu se lăsa uitată. Rămânea cu ea, oriîncotro ar fi încercat să evadeze. I se păru că decorurile colorate, aurite ale unei piese de teatru s-ar fi prăbuşit dintr-odată, lăsând să se vadă eşafodajul sărăcăcios. Nu era vorba de o deziluzie, ci doar de un moment de copleşitoare clarviziune: nu avea nici o cale de întoarcere, iar din afară nu-i venea nici un ajutor. În schimb - şi acest lucru îl simţi chiar în aceeaşi clipă - ţâşnea acum acea unică, ultimă fântână ce îi mai rămăsese, înălţându-se cu atât mai mult, cu cât puterea ei nu mai era împărţită asupra unei duzini de alte fântâni, ci se concentra numai asupra uneia, pentru a încerca astfel să ajungă până la nori şi la Dumnezeu. Acest lucru avea să nu se întâmple niciodată - dar oare simpla încercare nu era de ajuns, aşa cum revenirea apei dănţuitoare asupra ei însăşi era deja o împlinire? Asupra ei însăşi, se gândi ea. Ce departe trebuia să fugi şi ce sus trebuia să ţinteşti pentru a ajunge acolo!

Brusc, se simţi eliberată de o povară anonimă. Ceva nedesluşit, ca o responsabilitate surdă, depăşită cu bine, îi lunecă de pe umeri pe treptele de lemn ale tribunei şi ea călcă deasupra ei, ca peste o haină veche. Chiar dacă decorul piesei se prăbuşise, eşafodajul rămăsese totuşi în picioare, şi cel care nu se temea de goliciunea acestuia, acela era liber şi se putea juca cu el şi dinaintea lui după bunul său plac, potrivit fricii sau cutezanţei sale. Îşi putea monta pe el propria singurătate, în mii de variaţiuni, chiar şi în dragoste; piesa nu se sfârşea niciodată. Se modifica numai. Deveneai, în acelaşi timp, unicul tău actor şi spectator.

În jurul ei aplauzele mulţimii răpăiră ca salvele unei mitraliere. Se întorceau piloţii. Mici şi multicolori, se năpusteau asupra liniei de sosire. Lillian rămase pe aceeaşi treaptă, până văzu maşina lui Clerfayt. Apoi începu să coboare încet, amorţită de aplauzele străine, spre răcoarea unei noi şi preţioase descoperiri, care putea purta la fel de bine numele de libertate ca şi de singurătate, şi spre căldura unei iubiri în care fremăta deja cuvântul despărţire şi amândouă îi veneau în întâmpinare, ca o noapte de vară cu fântâni arteziene.

Clerfayt se şterse de sânge, dar buzele încă îi sângerau.

– Nu pot să te sărut, zise el. Ţi-a fost frică?

– Nu. Dar ar trebui să nu mai urci la volan.

– Bineînţeles, spuse Clerfayt îngăduitor. Cunoştea această reacţie. Am mers chiar atât de prost? întrebă el, reţinându-şi o grimasă.

– A fost formidabil, spuse Torriani, care stătea pe o ladă, cu faţa albă ca varul şi bea conlac.

Lillian îl privi duşmănoasă.

– A trecut, zise Clerfayt. Nu te mai gândi la asta, Lillian. N-a fost periculos. Aşa s-a văzut din afară.

– Ar trebui să nu mai urci la volan, repetă ea.

– Bine. Mâine rupem contractul. Mulţumită?

Torriani izbucni în râs.

– Şi poimâine îl lipim la loc.

Antrenorul Gabrielli veni spre ei, în timp ce mortorii începură să împingă maşinile spre garaj. Mirosea a ulei ars şi a benzină.

– Vii deseară, Clerfayt? întrebă Gabrielli.

Clerfayt încuviinţă din cap.

– Încurcăm drumul aici, Lillian, zise el apoi. Hai s-o ştergem din depoul ăsta împuţit.

Îi văzu chipul. Avea încă seriozitatea aceea ciudată de mai înainte.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el. Chiar vrei să renunţi la curse?

– Da.

– De ce?

Ea şovăi.

– Nu ştiu cum să spun, dar, pe undeva, e profund imoral.

– Dumnezeule mare! exclamă Torriani.

– Stai liniştit, Alfredo, spuse Clerfayt.

– Sună penibil, ştiu, urmă Lillian. De fapt nu asta am vrut să spun. Acum câteva minute ştiam exact; acum nu-mi mai găsesc cuvintele.

Torriani luă o înghiţitură zdravănă de coniac.

– După raliu, pilotii sunt sensibili, precum racii după jupuire. Să nu ne creaţi un complex.

Clerfayt râse.

– Vrei să spui că nu trebuie să-l provocăm pe Dumnezeu, Lillian?

Ea încuviinţă.

– Doar dacă nu mai există nici o altă alternativă. Şi nu din frivolitate.

– Dumnezeule mare! exclamă iar Torriani! Frivolitate! Se ridică şi se duse la Gabrielli.

– Vorbesc prostii, îi spuse Lillian disperată. Nu asculta ce spun!

– Nu vorbeşti deloc prostii. Eşti numai surprinzătoare.

– De ce?

El se opri.

– Te-am întrebat vreodată dacă te vei întoarce la sanatoriu? zise el liniştit.

Ea îl fixă cu privirea. Până acum crezuse că nu ştia nimic, sau că presupunea că nu era chiar atât de bolnavă.

– Nu e nevoie să mă întorc la sanatoriu, replică ea repede.

– Ştiu. Dar te-am întrebat vreodată?

Ea simţi ironia.

– N-ar trebui să vorbesc tocmai eu despre asta, nu-i aşa?

– Ba da, replică el. Tot timpul.

Ea izbucni în râs.

– Te iubesc foarte mult, Clerfayt. Toate femeile sunt la fel de caraghioase ca

şi mine după un raliu?
– Nu mai ştiu, am uitat. E o rochie de la Balenciaga?
– Nici eu nu mai ştiu, am uitat.
El îşi plăpăl pomeţii şi umărul.
– Deseară o să am o faţă ca o budincă pestriţă şi un umăr umflat. Mergem la Levalli, până mai pot ţine volanul?
– Nu trebuie să te întâlneşti cu antrenorul tău?
– Nu. E numai o sărbătorire a victoriei, la hotel.
– Nu-ţi place să-ţi sărbătoreşti victoriile?
– Fiecare cursă câştigată e o victorie mai puţin. O victorie pe care nu o mai poţi obţine, zise el. Faţa începea deja să i se umfle.
– O să-mi pui diseară comprese reci, citindu-mi în acest timp un capitol din Critica raţiunii pure?
– Da, zise Lillian. Şi la un moment dat aş vrea să mergem la Veneţia.
– De ce?
– Nu are nici munţi, nici automobile.

14

Mai rămaseră două săptămâni în Sicilia. Clerfayt aşteptă să i se vindece umărul. Îşi petrecură zilele în grădina căzută în paragină a lui Levalli şi pe ţărmul mării. Vila era ca o cabină de teleferic, suspendată deasupra mării şi a timpului ce se scurgea cu foşnet dedesubt, fără început şi fără sfârşit. Clerfayt mai avea câteva săptămâni până la următorul raliu.
– Rămânem aici? întrebă el. Sau ne întoarcem?
– Unde?
– La Paris. Sau în altă parte. Când nu eşti niciunde acasă, te poţi duce oriunde. Aici începe canicula.
– A trecut deja primăvara?
– Aici, în vale, da. Dar noi îl putem lua pe Giuseppe şi putem porni pe urmele ei. La Roma abia începe.
– Şi dacă a trecut şi acolo?
Clerfayt râse.
– Atunci ne continuăm urmărirea, dacă vrei. Mai departe începe în Lombardia, în jurul lacurilor. Putem s-o urmăm în Elveţia, în josul Rinului, până ce o vom vedea odihnindu-se în toate culorile în câmpurile de lalele din Olanda, pe malul mării. Ar fi atunci, ca şi cum timpul ar sta în loc.
– Ai mai făcut asta vreodată?
– Da, acum un secol. Înainte de război.
– Cu o femeie?
– Da, dar a fost altfel.
– Cu siguranţă. Întotdeauna e altfel. Chiar şi cu aceeaşi femeie. Nu sunt geloasă.

– Aş vrea să fii.

– Mi s-ar părea îngrozitor ca tu să nu fi trăit nimic şi să îmi spui că sunt prima femeie din viaţa ta.

– Dar eşti.

– Nu sunt; dar dacă de dragul meu ai uitat pentru câteva clipe numele celorlaltor femei, aceasta e de ajuns.

– Pornim la drum?

Lillian scuturâ din cap.

– Încă nu. Nu vreau să mă amăgesc că timpul stă în loc. Vreau să-l simt şi să nu mă înşel. Se oprise în iernile sanatoriului, dar eu mergeam mai departe. Eram smucită de-a lungul lui ca de-a lungul unui perete de gheaţă, încolo şi încoace.

–Acum te-ai oprit?

Ea îl sărută.

– Mă învârt în cerc. Pentru o vreme. Ca un dansator.

Apoi deveni nerăbdătoare şi vru să plece. De la o zi la alta i se părea că se afla de luni întregi în Sicilia. Şi de altfel chiar erau luni, se gândi ea, pentru ea erau luni. Avea propria ei măsură a timpului. Între o zi şi alta pentru ea se întindea mereu noaptea, ca o prăpastie de săptămâni întregi, după care o aştepta trezirea în singurătate. Nu îl lăsa niciodată pe Clerfayt să rămână toată noaptea cu ea. Avea grijă să nu fie acolo în zori, când se trezea. El socotea acest lucru un capriciu al ei, dar de fapt ea nu voia ca el să o audă tuşind.

Luă avionul spre Roma, urmând ca de acolo să ia alt avion. Clerfayt merse cu Torriani, să ducă maşina înapoi. Urmau să se întâlnească la Paris. Ea colindă o după-amiază întreagă printre ruinele Romei. A doua zi se afla pe terasa unei cafenele de pe Via Veneto. În seara aceea trebuia să plece mai departe, dar era nehotărâtă. O cuprinsese dintr-odată o melancolie inexplicabilă, un sentiment de o dulceaţă aparte, fără altă tristeţe decât poate acel unic, ultim regret care aşteaptă, cenuşiu-argintiu, la orizontul fiecărei vieţi ce nu se desfăşoară ca şi aceea a unui contabil. Rămase peste noapte la hotel şi se duse abia în după amiaza următoare la agenţia de voiaj. Acolo văzu în vitrină un afiş cu Veneţia şi îşi aduse iar aminte de ceea ce îi spusese lui Clerfayt pe când se aflau la Levalli; fără a mai sta pe gânduri, intră şi îşi schimbă biletul pentru Veneţia. Simţea că trebuie să meargă acolo înainte de a se întoarce la Paris. Vroia să se lămurească asupra unui lucru; nu ştia încă exact asupra cărui lucru anume, dar trebuia să o facă înainte de a-l revedea pe Clerfayt.

– Când pleacă avionul? întrebă ea.

– Peste două ore.

Se întoarse la hotel şi îşi făcu bagajele. Presupunea că Clerfayt se afla deja la Paris, dar ezită să îi telefoneze sau să îi scrie că mai întârzia puţin. Putea să facă acest lucru de la Veneţia, se gândi ea, ştiind că nu avea să-l facă. Vroia să fie singură câteva zile, singură şi inaccesibilă, ferită de orice influenţă, înainte de a se întoarce. De a se întoarce? se gândi ea. Unde? Oare nu îşi luase zborul şi nu zbura mereu, precum una din acele păsări din legendă, care se năşteau fără picioare şi care trebuiau să zboare mereu, până mureau? Dar oare nu asta îşi dorise? Iar acum nu vroia să clarifice tocmai acest lucru: dacă să îl părăsească sau nu pe Clerfayt?

Avionul se scufundă în după-amiaza târzie, trandafirie a lagunei. Lillian obţinu o cameră pe colţ la hotelul Danieli. Urcând în cameră, lift-boy-ul îi declară că acesta era hotelul furtunoasei idile dintre mai-vârstnica George Sand şi tânărul Alfred de Musset.

– Şi ce s-a întâmplat? Cu cine a înşelat-o?

– Cu nimeni, mademoiselle. Era disperat. Madame Sand l-a înşelat pe el.

Lift-boy-ul zâmbi.

– Cu un medic italian. Monsieur de Musset a fost un poet.

Lillian văzu sclipirea de ironie şi amuzament din ochii băiatului.

Probabil se înşelase pe sine însăşi, se gândi, iubindu-l pe unul în timp ce se afla cu celălalt.

Lift-boy-ul deschise uşa.

– L-a părăsit, spuse el. A plecat fără să-i spună.

La fel ca mine, gândi Lillian. Oare vreau şi eu să mă înşel singură? Intră şi se opri în mijlocul camerei. Încăperea era inundată de lumina trandafirie, plutitoare a amurgului, pe care nu o poţi găsi decât la Veneţia. Se duse la fereastră şi privi afară. Apa era albastră şi liniştită, dar sălta şi cobora şirurile de gondole ori de câte ori un vaporetto trecea furtunos, oprind apoi în faţa Pieţei San Zaccaria. Cele dintâi lumini se aprindeau clipind, foarte albe şi pierzându-se în tot acel trandafiriu şi albastru, punctat doar de semnalele luminoase portocalii înşirate de-a lungul bancurilor de nisip, ca un colier sclipitor aşezat cu gingăşie în jurul gâtului lacului San Giorgio Maggiore. Acest oraş se afla cel mai departe de toţi munţii, gândi Lillian. Mai departe de atât nu se putea evada. Nimic nu te strivea aici, totul te dezmierda. Şi totul era străin şi plin de vrajă. Nimeni nu mă cunoaşte aici, îşi spuse ea. Şi nimeni nu ştie că sunt aici. Simţea acest anonimat ca pe o fericire năvalnică, ieşită din comun, fericirea de a fi scăpat de o fericire, pentru scurtă vreme sau pentru totdeauna.

Această senzaţie se intensifică atunci când traversă Piazza. Pulsa în ea ceva din aventura oricărui început. Nu avea nici o ţintă; se lăsă purtată de valuri şi poposi în restaurantul de la parterul Quadri-ului, fiindcă i se păru fermecător, ca o mică sală de mese, cu picturi murale după scene din secolul al optsprezecelea şi aplice aurite să se deschidă pur şi simplu spre stradă. Mâncă Scampis şi bău un vin alb, uşor. Lângă ea, pe pereţi, dansau măşti. Se simţi aidoma lor, evadată, ascunsă îndărătul unei măşti invizibile, cuprinsă de aceeaşi beţie a libertăţii lipsite de responsabilitate, pe care ţi-o dă orice mască. Mii de începuturi i se aşterneau dinainte, în amurgul trandafiriu, precum miile de străzi ale acestui oraş ce iubea măştile. Încotro duceau ele? Spre descoperiri neştiute, nenumite, sau numai spre încântătoare şi obositoare repetări, din care ieşeai mahmur, cu sentimentul că ai irosit lucrul cel mai de preţ: timpul? Trebuie irosit, îşi spuse Lillian, fără prea multe gânduri, în ciuda oricărui fapt, dacă nu vrem să fim ca omul din poveste, care voise atâtea în schimbul bucăţii sale de aur, încât nu se putuse hotărî ce anume îşi dorea şi murise.

– Unde aş putea să merg în seara aceasta? îl întrebă pe chelner.

– În seara aceasta? Poate la teatru, signora.

– Mai sunt oare locuri?

– Se prea poate. La teatru mai sunt întotdeauna locuri.

– Cum se ajunge la teatru?

Chelnerul începu să-i descrie drumul.

– Nu se poate lua o gondolă? întrebă ea.

– Se poate şi aşa. Mai demult toţi procedau astfel. Acum însă lumea a cam renunţat la gondole. Teatrul are două intrări. Nu e mult de mers.

Lillian luă o gondolă la Palazzo Ducale. Chelnerul avusese dreptate, în afară de ea nu mai sosi decât o singură gondolă. În ea se aflau doi îndrăgostiţi americani în vârstă, care se fotografiau cu bliţ. Fotografiară şi gondola lui Lillian.

– La Veneţia o femeie nu trebuie să fie singură, zise gondolierul, în timp ce îi ajuta să coboare. Cu atât mai puţin o femeie tânără. Una frumoasă, niciodată.

Lillian îl privi. Era bătrân şi nu părea că vrea să se recomande pe sine ca antidot.

– Oare poţi să fii singur aici? spuse ea, privind amurgul plutind roşu pe deasupra acoperişurilor.

– Aici mai mult ca în altă parte, signora. Bineînţeles, dacă nu eşti născut aici.

Lillian ajunse la timp, tocmai la ridicarea cortinei. Se juca o comedie din secolul optsprezece. Privi în jur, în sala estompată de luminile scenei. Era cel mai frumos teatru din lume şi înainte de introducerea curentului electric trebuie să fi fost minunat, cu lumânările şi lojele sale pictate. Era şi acum.

Se uită la jocul scenic. Nu înţelegea prea bine italiana şi curând renunţă să mai urmărească piesa. Senzaţia stranie de singurătate şi melancolie pe care o avusese la Roma, o cuprinse acum din nou. Avusese dreptate gondolierul? Sau această senzaţie izvora din faptul că i se părea atât de evident simbolic să ajungi într-un loc necunoscut, să urmăreşti un joc din care nu înţelegi nimic şi să trebuiască să îl părăseşti, tocmai când începeai să pricepi câte ceva?

Nu era nimic grav în ceea ce se întâmpla pe scenă, puteai să-ţi dai seama de asta - o comedie, ademenire, dezamăgire, puţină batjocură pe seama unui prostănac - şi Lillian nu ştiu ce freamăt o cuprinse din această pricină, transformându-se într-un suspin ciudat, care o sili să-şi ducă batista la buze. Abia când o copleşi a doua oară şi văzu petele întunecate din batistă înţelese.

Rămase o clipă nemişcată şi încercă să îşi reprime sughiţul, dar sângele o podidi din nou. Trebuia să iasă, însă nu ştia dacă era în stare să o facă singură. Îl rugă pe domnul de alături, în franceză, să o ducă afară. Aceasta dădu morocănos din cap, fără să o privească. Urmărea piesa şi nu înţelegea ce vroia. Ea se întoarse atunci spre femeia din stânga ei. Disperată, căută să-şi aducă aminte cum se spune "ajutor" în italiană. Nu îi veni în minte.

– Misericordia, murmură ea în cele din urmă. Misericordia, per favore!

Femeia ridică uimită privirea.

– Are you sick?

Lillian încuviinţă din cap, cu batista apăsată pe buze şi făcu o mişcare spre uşă.

– Too many cocktails, zise femeia blondă mai în vârstă. Mario darling, help the lady to get some fresh air. What a mess!

Mario se ridică. O sprijini pe Lillian.

– Just to the door, şopti ea.

El o luă de braţ şi o duse afară. Câteva capete se întoarseră, în treacăt, în urma lor. Pe scenă, amantul cel şmecher tocmai îşi sărbătorea triumful. Mario deschise uşa dinspre foaier şi o privi lung pe Lillian. În faţa lui se afla o femeie foarte palidă, într-o rochie albă, căreia sângele i se prelingea printre degete pe piept.

– But, signora, you are really sick, zise el consternat. Shall I take you to a hospital?

Lillian scutură din cap.

– Hotel Danieli. O maşină, vă rog, - se sufocă - taxi ...

– Dar, signora, la Veneţia nu există taxiuri! Numai gondole. Sau bărci cu motor. Trebuie să mergeţi la o clinică.

– Nu, nu! O barcă. La hotel. Acolo trebuie să fie un medic. Vă rog, numai până la o barcă, doar trebuie să vă întoarceţi!

– Ah, zise Mario. Mary poate să aştepte. Nu pricepe oricum o boabă italieneşte. Iar piesa e plictisitoare.

Roşul palid, pompeian, al foaierului, după roşul intens al cortinei. Albul ornamentaţiilor. Uşi, trepte şi rafale de vânt, apoi zgomot de farfurii şi furculiţe, un restaurant în stradă, cu râsete şi agitaţia specifică mesei. Apoi un canal îngust, urât- mirositor şi întunecos, din care se ivi o barcă şi un barcagiu, ca un luntraş al Styx-ului.

– Gondola, signora, gondola?

– Da! repede! repede! Signora e bolnavă.

Gondolierul holbă ochii, încremenit.

– Împuşcată!

– Nu mai pune atâtea întrebări! Dă-i drumul! Repede!

Canalul îngust. Un mic pod, ziduri de case. Clipocitul apei.

Strigătul prelung al gondolierului la intersecţii. Trepte mucegăite; uşi putrezite; grădini minuscule cu muşcate; încăperi cu radiouri şi becuri galbene, nude; rufe întinse la uscat; un şobolan înaintând legănat, ca un dansator pe sârmă, de-a lungul unei case; voci stridente de femei, miros de ceapă, usturoi şi ulei şi mirosul greu, stătut al apei.

– Ajungem imediat, zise Mario.

Un al doilea canal, mai larg. Apoi valuri mai puternice, deschiderea Canalului Grande.

– Să oprim o barcă cu motor?

Ea se afla pe bancheta din spate, aşezată pieziş, aşa cum se prăbuşise.

– Nu, şopti. Mai departe! Nu schimbăm.

Hotelurile luminate, terasele, vaporetti pufăind, fumegând, ticsite cu pasageri, bărci cu motor, cu uniforme albe - ce singur erai, în mijlocul dulcelui tumult al existenţei, atunci când luptai pentru ea, şi cum se transformau toate într-o nălucă atunci când încercai să-ţi recapeţi răsuflarea! Şirurile de gondole care se legănau în faţa debarcaderului, ca nişte sicrie negre pe oglinda apei, ca nişte ulii mari, negri, de apă, care îşi repezeau spre ea ciocurile de metal, încercând s-o sfâşie; trecură şi de acestea, urmă apoi Piazzetta, ceaţa luminilor, întinsul apei şi stelele, o încăpere luminoasă având cerul drept acoperiş, iar sub Puntea Suspinelor un tenor insuportabil de dulceag, cântând Santa Lucia într-o barcă cu turişti. Dacă arfi asta moartea, se gândi Lillian, aşa întinsă cum sunt, cu capul pe spate, clipocitul apei atât de

aproape, crâmpeiul de cântec înainte-mi şi un bărbat necunoscut alături, care întreabă mereu: "How are you feeling? Mai puteţi rezista două minute? Ajungem imediat!" Nu, nu aceasta era moartea, ştiu ea în aceeaşi clipă.

Mario o ajută să coboare din barcă.

– Plătiţi dumneavoastră, îi şopti ea portarului la intrarea în hotel. Pentru mine. Şi un doctor! Urgent.

Mario o conduse prin hol. Nu era multă lume. O masă de americani se holbară la ei. Undeva, într-un colţ, văzu un chip care îi era vag cunoscut, dar nu îşi mai putea aminti de unde îl ştia. Tânărul liftier era încă de servici. Lillian îi zâmbi, cu un vizibil efort.

– E un hotel dramatic, şopti ea. N-ai spus dumneata aşa?

– Nu vorbiţi, madame, zise Mario. Era un înger păzitor bine-crescut, cu o voce de catifea. Doctorul vine imediat. Doctor Pisani. E foarte bun. Nu vorbiţi! Adu bucăţi de gheaţă, îi spuse liftierului.

Zăcu în cameră o săptămână. Ferestrele stăteau deschise, atât de cald se făcuse deja. Nu îl anunţase pe Clerfayt. Nu vroia să o găsească bolnavă. Nu vroia să îl vadă lângă patul ei de suferinţă. Era treaba ei, numai a ei. Dormea şi somnola zile la rând, asculta strigătele aspre ale gondolierilor până noaptea târziu şi plescăitul gondolelor ancorate la chei pe Riva degli Schiavoni.

Doctorul venea din când în când iar Mario în fiecare zi. Nu era foarte grav, doar o hemoragie mai uşoară, doctorul o înţelegea iar Mario îi aducea flori şi îi povestea despre viaţa sa grea cu doamne mai vârstnice. De-ar găsi odată una bogată şi tânără, care să-l înţeleagă. Nu se referea la Lillian. Pe Lillian o descifrase şi înţelesese într-o singură zi. Era cât se poate de sincer cu ea şi îi vorbea ca unei colege de breaslă.

– Tu trăieşti de pe urma morţii cum trăiesc eu de pe urma femeilor cuprinse de panica închiderii porţilor, zicea el râzând. Sau, altfel spus, eşti şi tu cuprinsă de panica închiderii porţilor, dar gigolo-ul tău e moartea. Deosebirea este numai că el îţi rămâne credincios. Tu, în schimb, îl înşeli cât poţi.

– Gigolo-ul nostru, al tuturora, este moartea. Numai că majoritatea oamenilor nu ştiu acest lucru, spuse ea. Ce vrei să faci mai târziu, Mario? Te însori cu vreuna din doamnele tale?

Mario, serios, scuturâ din cap.

– Fac *economii*. Când voi fi strâns destul, peste câţiva ani, deschid un bar mic şi elegant. Aşa ca Harry's Bar. Am o logodnică la Padova, care găteşte dumnezeieşte. Ah, Fettucini făcut de ea!

Mario îşi sărută zgomotos buricele degetelor.

– Vei veni cu prietenii tăi la barul meu?

– Voi veni, spuse Lillian, mişcată de delicateţea cu care încerca să o consoleze, prefăcându-se că îşi închipuia că va mai trăi până atunci. Oare nu crezuse, ea însăşi, într-o mică minune personală? în faptul că, tocmai ceea ce îi era interzis, ar putea să-i facă bine? Am fost o sentimentală romantică, se gândi ea, cu speranţa aceasta a mea că vreo zeiţă-mamă mă va scoate din

fiecare situaţie disperată cu un bobârnac binevoitor. Văzu profilul lui Mario în faţa ferestrei, în lumina de cuarţ trandafiriu a după - amiezii şi îşi aminti o constatare auzită în Sicilia de la un şofer englez: anume că popoarele latine nu aveau umor. Nici nu aveau nevoie de umor, se gândi ea; depăşiseră de mult această formă de rezistenţă în faţa vieţii. Umorul era un fruct al barbariei civilizate; secolul al optsprezecelea nu prea avusese parte de el, în schimb din plin de curtoazia de a ignora tot ce nu putea fi dominat. Condamnaţii la moarte ai Revoluţiei franceze se duseseră la eşafod cu maniere impecabile, şi nu râzând, se duseseră ca şi cum s-ar fi dus la Curte.

Mario îi aduse o cunună de trandafiri sfinţită de papă şi un sipet veneţian pictat, pentru scrisori.

– Nu pot să-ţi dau nimic înapoi, Mario, zise ea.

– Nici nu vreau să primesc ceva înapoi. E bine să poţi dărui, în loc să fii silit mereu să trăieşti din darurile altora.

– Tu eşti silit?

– Meseria mea e prea rentabilă ca să renunţ la ea. Dar nu e uşoară. E o muncă. E atât de plăcut că tu nu vrei nimic de la mine.

Chipul pe care Lillian îl văzuse în holul hotelului atunci când Mario o adusese pe braţe fusese al vicontelui de Peystre. Acesta o recunoscuse şi, din ziua următoare, începuse să-i trimită flori.

– De ce staţi la hotel? întrebă el, când ea îl sună în cele din urmă.

– Iubesc hotelurile. Vreţi să mă trimiteţi în vreo clinică?

– Bineînţeles că nu. Clinicile sunt pentru operaţii. Le urăsc la fel de mult, ca şi dumneavoastră. Dar o casă cu grădină, pe unul din canalele liniştite.

– Aveţi şi aici una? Ca şi locuinţa de la Paris?

– Nu mi-ar fi greu să găsesc.

– Aveţi vreuna?

– Da, zise Peystre.

Lillian râse.

– Aveţi pretutindeni locuinţe şi niciunde eu nu vreau să le accept. Care dintre noi va renunţa mai uşor la ele? Mai bine invitaţi-mă la un restaurant.

– Aveţi voie să părăsiţi camera?

– Nu chiar. Tocmai aceasta e aventura, nu credeţi?

Aceasta e aventura, gândi ea, coborând în hol. Cine scapă des de moarte, va renaşte la fel de des, şi de fiecare dată cu o recunoştinţă mai adâncă, aceasta numai dacă renunţă la iluzia că poate ridica vreo pretenţie de la viaţă. Se opri surprinsă. Asta e! gândi ea. Aceasta e taina! A trebuit oare să vin la Veneţia, în acest hotel fermecător, cu numeroasele sale după-amiezi de vermillon şi albastru-cobalt, pentru a o afla?

– Zâmbiţi, observă Peystre. De ce? Pentru că îl trageţi pe sfoară pe doctorul dumneavoastră?

– Nu pe el. Unde mergem?

– La Taverna. Luăm o gondolă de aici.

Intrarea laterală a hotelului. Gondola legănându-se. O clipă de amintire şi greaţă la urcare, care însă trecu repede. Gondola nu era un sicriu plutitor; nu era nici uliul negru care îşi repezea ciocul metalic spre ea. Era o gondolă, simbol întunecat al unei bucurii de a trăi, odinioară atât de copleşitoare, încât fusese nevoie să se emită o lege ca toate gondolele să fie negre, fiindcă altminteri proprietarii s-ar fi ruinat cu decorarea lor.

– Nu cunosc Veneţia decât de la fereastra camerei mele, spuse Lillian. Şi din cele câteva ceasuri din prima seară.

– Atunci o cunoaşteţi mai bine ca mine. Eu vin aici de treizeci de ani.

Canalul. Hotelurile. Terasele cu mese acoperite cu feţe de masă albe şi pahare. Apa clipocindă. Canalul îngust, asemănător apelor Styx-ului. De unde le cunosc pe toate? se întreabă Lillian, cu o uşoară strângere de inimă. N-ar trebui să urmeze acum o fereastră cu colivii de canari?

– Unde se află Taverna? întrebă ea.

– Lângă teatru.

– Are o terasă?

– Da. Aţi mai fost acolo?

– În trecere. Nu ca să iau masa. Am trecut prin faţa ei.

– E un restaurant excelent.

Auzi zgomotul farfuriilor şi larma vocilor, înainte să dea colţul.

– Rădeţi, zise Peystre. De ce?

– Îmi puneţi această întrebare deja pentru a doua oară. Fiindcă mi-e foame. Şi fiindcă ştiu că voi primi ceva de mâncare.

Proprietarul restaurantului ţinu să-i servească personal. Aduse animale marine proaspete, prăjite şi fierte şi un vin alb, uşor.

– De ce sunteţi singură aici? întrebă Peystre.

– Dintr-un capriciu; dar mă voi întoarce.

– La Paris?

– La Paris.

– La Clerfayt?

– Şi pe asta o ştiţi deja? Da, la Clerfayt.

– N-ar putea suferi o amânare? zise Peystre prudent.

Lillian izbucni în râs.

– Sunteţi perseverent. Aveţi vreo ofertă?

– Nu, dacă nu vreţi. Iar dacă vreţi, una necondiţionată. Dar de ce nu doriţi - hai să zicem - să aruncăm o privire în jurul nostru, cel puţin câteva zile?

Un om cu jucării veni la masa lor. Trase cu cheia doi foxterieri din pluş şi îi puse să se plimbe pe tăblia mesei.

– Nu mai am nevoie să privesc în jur, zise Lillian. Nu am timp de repetări.

Peystre luă căţeii de pluş şi îi dădu înapoi omului.

– Sunteţi sigură că sunt întotdeauna repetări?

Lillian încuviinţă vioaie.

– Pentru mine, da. Schimbările de detaliu nu sunt importante. Variaţiunile nu mă interesează.

– Numai esența?

– Numai ce pot scoate eu din toate. Și aceasta rămâne cam aceeași chiar dacă s-ar schimba bărbatul. Căci la aceasta vă referiți, nu-i așa? Se pare că am reacții foarte simple.

Omul cu jucării înșiră pe masă o ogradă cu găini. Chelnerul veni, o împinse deoparte și servi piersici flambate în rom și câte un Espresso.

– Nu aveți niciodată senzația că ați putea pierde ceva? întrebă Peystre.

Lillian îl privi tăcută câteva clipe.

– Ce anume? întrebă ea apoi.

– O aventură. O surpriză, ceva nou. Ceva ce nu cunoașteți.

– Am avut acest sentiment când am venit aici. Am avut senzația că pierd New York-ul, Yokohama, Tahiti, pe Apollo, Dionyssos, Don Juan și pe Buddha. Acum, însă, mi-a trecut.

– De când?

– De câteva zile.

– Și din ce cauză?

– Am învățat că nu te poți pierde decât pe tine însuți.

– Unde ați învățat aceasta?

– La fereastra camerei mele de la hotel.

– Acum vă întreb, pentru a treia oară, de ce zâmbiți, zise Peystre.

– Fiindcă respir. Fiindcă sunt aici, e seară și vorbim prostii.

– Chiar sunt prostii?

– Întotdeauna. Au coniac aici?

– Au Grappa, vechi și foarte bun, zise Peystre. Sunteți altfel ca la Paris. Cunoașteți motivul?

Ea ridică din umeri.

– Nu. Poate faptul că am renunțat la o iluzie - aceea că am putea avea vreo pretenție de la viață - și, odată cu aceasta, la iluzia nedreptății care te lovește în viață.

– Foarte imoral.

– Foarte, repetă Lillian, golindu-și paharul cu Grappa. Sper să pot rămâne la această convingere. Cel puțin câtăva vreme.

– Se pare că am venit prea târziu, spuse Peystre. Cu câteva ore sau câteva zile. Când plecați? Mâine?

– Poimâine.

– Sună atât de... Păcat.

– Păcat, explică Lillian, nu este un cuvânt atât de trist precum se crede.

– E tot una din descoperirile dumneavoastră?

– Din cele de astăzi.

Peystre îi împinse scaunul la loc.

– Nutresc speranța celor de mâine.

– Speranța în schimb, zise Lillian, e un cuvânt mult mai trist decât s-ar crede.

15

Clerfayt o căutase la Paris, apoi își închipuise că s-a întors la sanatoriu. Sunând acolo, află că se înșelase. O căutase în continuare la Roma și la Paris, negăsind niciunde vreo urmă. Într-un târziu ajunse la concluzia că Lillian îl părăsise. Însuși unchiul Gaston îi comunicase, indispus, că nu știa unde se afla nepoata sa, de altfel nici nu-l interesa. Clerfayt încercase atunci să o uite și să trăiască mai departe, ca și cum ar fi încercat să danseze cu amândouă picioarele cufundate în lut.

La o săptămână după întoarcerea sa, o întâlni pe Lydia Morelli.

– Ți-a zburat porumbița? îl întrebă ea.

– Probabil că îți dă ceva dureri de cap. Înainte nu te interesai de alte femei.

– Te-a părăsit?

– Părăsit, repetă Clerfayt zâmbind. Ce cuvânt demodat!

– Unul din cele mai vechi cuvinte din lume. Lydia îl studie atentă.

– Jucăm o scenă conjugală din anul 1890?

– Deci ești într-adevăr îndrăgostit!

– Iar tu ești geloasă.

– Eu sunt geloasă, dar tu ești nefericit. E o diferență.

– Serios?

– Da. Eu știu pe cine sunt geloasă, tu nu. Dă-mi ceva de băut.

Clerfayt se duse să ia masa în oraș cu ea. Pe parcursul serii, consternarea în care îl aruncase Lillian se transformă în furia primitivă a bărbatului care a fost părăsit înainte de a putea el părăsi. Lydia atinsese, cu un ac ascuțit, un punct foarte sensibil.

– Ar trebui să te însori, spuse ea mai târziu.

– Cu cine?

– Asta nu mai știu. Ești copt.

– Cu tine?

Ea zâmbi.

– N-aș vrea să-ți fac una ca asta. De altfel, ai mult prea puțini bani pentru mine. Însoară-te cu o tipă cu bani. Există destule femei bogate. Cât mai vrei să te ții de raliuri? Astea sunt pentru bărbați tineri.

Clerfayt o aprobă tăcut.

– Știu, Lydia.

– Nu fă mutra asta consternată. Toți îmbătrânim. Trebuie să ne aranjăm, înainte să fie prea târziu.

– Așa trebuie?

– Nu fii prost. Ce altceva am putea face?

Cunosc pe cineva care nu vrea să se aranjeze, îi trecu prin minte.

– Te-ai gândit deja cu cine ar trebui să mă însor, Lydia? Ești dintr-odată atât de grijulie.

Ea îl privi cercetătoare.

– Mai putem discuta despre asta. Te-ai schimbat.

Clerfayt scuturâ din cap și se ridică de la masă.

– Rămâi cu bine, Lydia.

Ea veni foarte aproape de el.

– Sper că vei mai trece pe la mine?

– De când ne cunoaştem noi doi?

– Patru ani. Cu multe găuri.

– Ca un brocart în care au intrat moliile?

– Ca doi oameni care nu au vrut niciodată să-şi asume vreo responsabilitate, care au totul şi nu au vrut să dea nimic.

– Nu e adevărat, nici una, nici alta.

– Ne-am potrivit bine, Clerfayt.

– Ca toţi oamenii care nu se potrivesc niciunde în altă parte?

– Nu ştiu. Vrei să-ţi dezvălui o taină?

– Că nu există nici o taină şi nimic nu contează?

– Nu, asta e pentru bărbaţi. Una de-a femeilor. Nimic nu e chiar atât de rău şi nici atât de bine pe cât credem. Şi nimic nu e definitiv. Vino în seara asta.

Nu se duse. Era ca amorţit şi se simţea mizerabil. Nu era starea lui obişnuită în asemenea situaţii. Nu îi lipsea numai Lillian, ci şi ceva din propria sa fiinţă. Fără să observe, adoptase ceva din felul ei de viaţă. O viaţă fără gândul zilei de mâine, îşi spuse. Dar nu se putea trăi astfel; ziua de mâine exista, cel puţin pentru el, chiar în ciuda ocupaţiei sale; trebuia să existe.

M-a izolat, se gândi el iritat. M-a făcut mult mai tânăr, dar şi mai nesăbuit. Altădată m-aş fi dus la Lydia Morelli şi aş fi rămas cu ea cât aş fi vrut, şi cu asta-basta; acum m-aş simţi ca un licean dacă aş face-o, iar după aceea m-ar apuca o mahmureală ca după un vin teribil de prost. Ar fi trebuit să mă însor cu Lillian, îi trecu prin minte. Aceasta era soluţia! Lydia avea dreptate, chiar dacă altfel decât îşi închipuia. Dintr-odată se simţi eliberat şi se miră de acest lucru. Nu se mai gândise niciodată până acum la căsătorie şi iată că această idee i se părea firească şi era uimit cum de nu-i trecuse prin minte mai devreme. Nu îşi mai putea închipui viaţa fără Lillian. Nu era nici tragic, nici romantic, nici sentimental, pur şi simplu viaţa lui fără ea îi apărea ca un şir monoton de ani, ca nişte camere care seamănă toate între ele şi în care s-a stins lumina.

Renunţă să o caute. Ştia că nu avea rost; dacă avea să se întoarcă, nu existau decât două alternative: să vină la el sau să nu vină. Nu bănuia că Lillian locuia între timp iar la Hotel Bisson. Dorea să mai rămână câteva zile singură. Nu vroia să i se arate lui Clerfayt până nu se simţea iar aşa cum trebuia, pentru a părea sănătoasă. Dormi mult şi nu ieşi în oraş. În timp ce Clerfayt îi păzea valizele la Hotel Ritz, ea trăia de pe urma celor două genţi de voiaj pe care le luase cu ea în Sicilia.

Se simţea ca şi cum s-ar fi întors în port, după o furtună năprasnică, însă într-un port care se schimbase între timp. Culisele erau schimbate, sau, mai degrabă, ele rămâseseră aceleaşi, numai lumina era alta. Era acum limpede şi hotărâtă, nemiloasă dar lipsită de tristeţe. Furtuna trecuse. Iluzia trandafirie de asemenea. Nu exista scăpare. Nici posibilitatea de a te plânge cuiva. Larma începea să amuţească. În curând va putea să îşi audă inima. Nu numai chemarea ei, ci şi răspunsul.

Primul pe care îl căută fu unchiul Gaston. Era surprins să o vadă, dar după câteva minute păru cuprins de o veselie prudentă.

– Unde locuieşti acum? întrebă el.

– La Bisson. Nu e scump, unchiule Gaston.

– *Tu crezi* că banii se înmulţesc peste noapte. Dacă o s-o ţii tot aşa, în curând n-o să mai ai nimic. Ştii cât îţi vor mai ajunge banii, dacă vei continua să-i cheltuieşti în ritmul ăsta?

– Nu. Şi nici nu vreau să ştiu.

Trebuie să mă grăbesc să mor, îşi spuse ea ironică.

– Ai trăit mereu peste posibilităţile tale. Înainte se trăia din dobânzi.

Lillian râse.

– Am auzit că în oraşul Basel, la graniţa elveţiană, dacă nu trăieşti din dobânzile dobânzilor, eşti considerat cheltuitor.

– Elveţia, oftă Gaston, ca şi cum ar fi vorbit despre Venus Kallipygos. Cu valuta lor! Un popor ferìcit!

O privi atent pe Lillian.

– Aş putea să-ţi eliberez o cameră în apartamentul meu. Ai economisi astfel banii de hotel.

Lillian privi în jur. Avea de gând să-şi urzească intrigile, încercând să o mărite, se gândi ea. Şi să o supravegheze. Îi era teamă că îl va costa prea scump. Nici o clipă nu-i trecu prin minte să-i spună adevărul.

– N-o să te cost nimic, unchiule Gaston, declară ea. Niciodată!

– Tânărul Boileau a întrebat de mai multe ori de tine.

– Cine-i ăsta?

– Fiul de la Boileau-ceasuri. O familie foarte cumsecade. Mama...

– Cel cu buză de iepure?

– Buză de iepure! Ce vulgar te exprimi! Un fleac, care apare destul de des în vechile familii! În afară de asta, s-a operat. Aproape că nu se mai vede. La urma urmei, bărbaţii nu trebuie să arate ca nişte manechine!

Lillian studie figura omuleţului încăpăţânat şi voluntar.

– Câţi ani ai, unchiule Gaston?

– Ce urmăreşti iarăşi? Ştii foarte bine!

– Şi câţi ani crezi că mai ai de trăit?

– Asta e o întrebare de-a dreptul necuviincioasă. Nu întrebi aşa ceva un om mai în vârstă. Cum o vrea Dumnezeu!

– Multe sunt după cum o vrea Dumnezeu. Odată şi odată va avea de răspuns la o mulţime de întrebări, nu crezi? Aş avea şi eu să-l întreb câte ceva.

– Poftim?! Gaston holbă ochii. Ce tot spui acolo?

– Nimic. Lillian se străduì să îşi înăbuşe scurta răbufnire de mânie. Cocoşul ăsta pitic, jerpelit dar indestructibil, campion pe distanţa de treizeci de centimetri, era bătrân, dar cu siguranţă avea să trăiască mai mult decât ea; le ştia pe toate, le judeca pe toate şi era la per tu cu Dumnezeu.

– Unchiule Gaston, zise ea, dacă ai putea să-ţi iei viaţa de la început, ai trăi altfel?

– Bineînţeles.

– Cum? întrebă Lillian, cu o vagă speranţă.

– Fără îndoială, nu aş fi intrat în devalorizarea francului, deja din 1914 aş fi cumpărat acţiuni americane şi apoi, cel târziu prin 1938...

– Bine, unchiule Gaston, îl întrerupse Lillian. Înţeleg. Îi trecuse toată enervarea.

– Nu înţelegi nimic. Altfel ţi-ai chivernisi puţinii bani pe care îi mai ai! Nici nu e de mirare, cu taică-tău, care...

– Ştiu, unchiule Gaston. Un risipitor! Dar există cineva care îl întrece.

– Cine?

– Viaţa. Ne iroseşte-pe tine, pe mine şi pe toţi ceilalţi.

– Vorbe goale! Ăsta e bolşevism de salon! Încearcă să te dezbari de el. Viaţa e un lucru prea serios.

– Într-adevăr. Trebuie să-ţi plăteşti consumaţia. Dă-mi bani! Şi nu te comporta, ca şi cum ar fi ai tăi. Sunt banii mei.

– Bani! Bani! Asta-i tot ce ştii din viaţă!

– Nu, unchiule Gaston. Asta-i tot ce ştii dumneata!

– Bucură-te de asta. Altfel n-ai mai fi avut de mult nimic.

Gaston completă un cec în silă.

– Şi mai târziu? întrebă el cu amărăciune, fluturând hârtia în aer, ca să usuce cerneala. Ce va fi mai târziu?

Lillian îl privi fascinată. Cred că încearcă să economisească până şi sugativa, se gândi ea.

– Nu există nici un "mai târziu", îi răspunse în cele din urmă.

– Aşa pretind toţi. Şi apoi vin când nu mai au nici un sfanţ şi trebuie să le dai din propriile tale mici economii.

Mânia o cuprinse iar, limpede şi violentă. Lillian îi smulse unchiului cecul din mână.

– Lasă văicăreala! Şi du-te să-ţi cumperi acţiuni americane, patriotule!

Mergea de-a lungul străzilor ude. Plouase în timpul întrevederii cu Gaston, dar acum soarele strălucea din nou, oglindindu-se în asfaltul lucitor şi în băltoacele de la marginea străzii. Până şi în băltoace se răsfrânge cerul, îi trecu prin minte şi nu se putu abţine să nu râdă. Poate că Dumnezeu se oglindea atunci şi în unchiul Gaston. Dar unde anume în el? Era mai greu de găsit în Gaston decât albastrul şi strălucirea cerului în apa murdară ce se scurgea în gurile de canal. Era mai greu de găsit în majoritatea oamenilor pe care îi cunoştea. Stăteau în birourile lor, îndărătul meselor de scris, ca şi cum ar fi fost toţi nişte Matusalemi ce aveau să trăiască de două ori mai mult ca legendarul personaj; aceasta era falnica lor taină! Trăiau ca şi cum nu exista moarte. Dar o făceau ca nişte negustori, nu ca nişte eroi. Alungaseră tragicul presentiment al sfârşitului şi se jucau de-a struţul şi iluzia mic-burgheză a Vieţii Veşnice. Clătinând din cap, încercau să se înşele unul pe celălalt pe marginea gropii şi să adune în grămezi lucrurile care îi făcuseră de la început proprii lor sclavi: banii şi puterea.

Luă o bancnotă de o sută de franci, o cercetă cu atenţie şi o aruncă hotărâtă în apele Senei. Era un gest de protest copilăros-simbolic, dar îl era totuna. Îi făcu bine. Totuşi, cecul unchiului Gaston nu-l aruncă. Merse mai departe şi

ajunse în bulevardul St.Michel. Traficul vuia în jurul ei. Oamenii alergau, se îmbulzeau grăbiţi, soarele se răsfrângea sclipitor în sute de capote, motoarele urlau, pretutindeni existau destinaţii la care trebuia să se ajungă cât mai repede cu putinţă şi fiecare dintre aceste mici destinaţii o ascundea pe cea dinainte, astfel încât aceasta părea că nici nu exlstase vreodată.

Traversă strada printre două şiruri trepidante de monştri înfierbântaţi, despărţite de un semn roşu de circulaţie, aidoma lui Moise călăuzind poporul lui Israel. La sanatoriu era altfel, se gândi ea, acolo ultima destinaţie stătea ca un soare întunecat pe cer, trăiai sub el, îl ignorai, dar nu încercai să ţi-l scoţi din minte; şi acest lucru îţi dădea o înţelegere mai adâncă a situaţiei şi mai mult curaj. Cine ştia că va fi sacrificat şi că nu avea scăpare şi cel care îşi aştepta sfârşitul înarmat cu această ultimă înţelegere, acela nu mai era un animal de sacrificiu. Îşi înfrânsese întrucâtva călăul.

Ajunse la hotel. Îşi luase iar o cameră la etajul întâi, pentru a nu avea mult de urcat. Negustorul de peşte se afla în faţa uşii restaurantului.

– Avem nişte creveţi minunaţi, vremea stridiilor a cam trecut. Abia prin septembrie vor fi iar bune. Veţi mai fi atunci aici?

– Desigur, răspunse ea.

– Să vă pun deoparte nişte creveţi? Cei cenuşii sunt cei mai buni. Cei trandafirii arată mai bine. De care să vă dau? Cenuşii?

– Cenuşii. Voi coborî imediat coşul. Să puneţi în el şi o sticlă de vin rosé de la gheaţă. Spuneţi-i lui Lucien, oberchelnerul.

Urcă încet treptele până în cameră, apoi îşi coborî coşul şi îl trase înapoi, încărcat. Sticla era destupată şi atât de rece, încât se aburise. Se aşeză în cadrul ferestrei, cu genunchii la gură, sprijinindu-se de rama geamului, cu vinul lângă ea. Lucien împachetase şi un pahar şi un şerveţel. Bău o înghiţitură şi începu să decojească creveţii. Ce frumoasă era viaţa, constată ea, şi refuză să se gândească mai departe. Avea senzaţia vagă a unui mare echilibru, dar nu vru să o analizeze, nu în acea clipă. Se lega oarecum de faptul că mama ei murise de cancer, după câteva operaţii foarte grele. Existau întotdeauna lucruri mai grave decât cele ce ţi se întâmplau ţie. Clipi, orbită de soare. Simţea lumina. Aşa o văzu Clerfayt, care dădea o ultimă tură prin faţa hotelului, împotriva oricărei aşteptări.

Deschise uşa la perete.

– Lillian! Unde ai fost? strigă el.

Îl văzuse trecând strada.

– La Veneţia, Clerfayt.

– Bine, dar de ce?

– Doar ţi-am spus, când eram în Sicilia, că doresc să merg la Veneţia. La Roma mi-am adus aminte de această dorinţă a mea.

El închise uşa în urma sa.

– Aşadar, la Veneţia! De ce nu mi-ai trimis o telegramă? Aş fi venit. Cât ai stat acolo?

– Mă supui unui interogatoriu?

– Încă nu. Te-am căutat peste tot, dar la Veneţia nu m-am gândit. Cu cine ai fost acolo?

– Şi vrei să spui că ăsta nu este un interogatoriu?
– Mi-a fost dor de tine! Numai Dumnezeu ştie ce griji mi-am făcut! Nu înţelegi?
– Ba da, zise Lillian. Nu vrei nişte creveţi? Au gust de alge şi de mare.
Clerfayt luă farfuriile de carton cu creveţi şi le aruncă pe geam.
Lillian le urmări căderea cu privirea.
– Ai nimerit un Citroën verde. Dacă ai mai fi aşteptat o secundă o doamnă grasă, blondă, într-un Renault decapotabil, s-ar fi trezit cu ei în cap. Dă-mi, te rog, coşul legat cu sfoară, îmi este încă foame.
Pentru o clipă, păru că Clerfayt intenţiona să arunce şi coşul în urma creveţilor, apoi îl dădu totuşi lui Lillian.
– Spune-i să mai trimită o sticlă de rosé. Şi dă-te jos din fereastră, ca să te pot lua în braţe.
Lillian alunecă uşor de pe pervaz.
– L-ai adus şi pe Giuseppe cu tine?
– Stă în Place Vendôme şi sfidează o duzină de Bentley-uri şi Rolls-Royce-uri parcate în jurul lui.
– Adu-l încoace şi hai să mergem în Bois.
– Putem merge în Bois, zise Clerfayt şi o sărută. Dar mergem împreună să-l luăm pe Giuseppe, altminteri iar dispari până mă întorc; nu mai vreau să risc.
– Ţi-a fost dor de mine?
– Din când în când, când nu te uram, sau când nu mi-era teamă că ai fost violată şi asasinată. Cu cine ai fost la Veneţia?
– Singură.
El o privi atent.
– S-ar putea să fie adevărat. La tine nu se ştie niciodată. De ce nu mi-ai spus nimic?
– Între noi nu poate fi vorba de aşa ceva. Tu nu te duci uneori la Roma şi apari abia după câteva săptămâni, cu câte o iubită după tine?
Clerfayt izbucni în râs.
– Ştiam că va veni odată şi asta. De aceea ai plecat?
– Bineînţeles că nu.
– Păcat.
Lillian se aplecă pe fereastră să-şi ridice coşul. Clerfayt aşteptă răbdător. Se auzi o bătaie în uşă. Se duse să deschidă, luă vinul de la chelner şi bău un pahar, auzind-o în acest timp pe Lillian strigând de la fereastră că mai voia un rând de creveţi. Apoi se uită prin cameră. Îi văzu pantofii risipiţi prin toate colţurile, ceva rufărie pe un fotoliu şi, în dulapul întredeschis, rochiile. Era din nou aici, se gândi el, şi o linişte adâncă, necunoscută, emoţionantă îl copleşi.
Lillian se întoarse spre el cu coşul în mână.
– Ce miros au! Mergem odată şi la mare?
– Da. La Monte Carlo, dacă vrei. Va trebui să participi la o cursă acolo.
– Plecăm curând?
– Cât de curând vrei. Astăzi? Mâine?
Ea zâmbi.
– Mă cunoşti doar. Nu, nici astăzi, nici mâine, dacă putem pleca azi sau mâine.

Luă paharul pe care i-l întinse.

– N-am vrut să rămân atât de mult la Veneţia, Clerfeyt, zise ea. Numai câteva zile.

– Şi de ce ai stat atât?

– Nu m-am simţit bine.

– Ce-ai avut?

Ea ezită.

– O răceală.

Văzu că nu o credea. Acest lucru o încântă. Astfel, hemoragia i se părea şi ei neverosimilă. Poate că fusese totuşi mai puţin gravă decât crezuse. Se simţi deodată ca o femeie grasă care a slăbit zece kilograme fără să-şi dea seama. Se rezemă de el. Clerfeyt o ţinu strâns.

– Şi când pleci iar? întrebă el.

– Nu plec, Clerfeyt. Uneori nu sunt aici, asta-i tot.

Dinspre râu se auzi sirena unui şlep. Pe punte o femeie tânără punea nişte rufe colorate la uscat. În uşa bucătăriei, o fetiţă se juca cu un câine ciobănesc. Un marinar cu mânecile suflecate stătea la cârmă şi fluiera.

– Îi vezi? întrebă Lillian. Mă simt întotdeauna cuprinsă de invidie când văd aşa ceva. Tihna familială, ceea ce a dorit Dumnezeu să împlinească.

– Dacă ai avea parte de ea, ai coborî pe furiş în cel mai apropiat port.

– Asta nu mă împiedică să fiu invidioasă. Mergem acum să-l luăm pe Giuseppe?

Clerfeyt o ridică în braţe cu grijă.

– N-am de gând să mă duc acum nici după Giuseppe, nici în Bois. Pentru asta avem destul timp deseară.

16

– Într-un cuvânt, vrei să mă pui sub cheie, zise Lillian râzând.

Clerfeyt rămase serios.

– Nu vreau să te pun sub cheie. Vreau să ne căsătorim.

– De ce?

Lillian luă sticla de vin de pe pat şi o ţinu contra luminii. Prin sticlă, fereastra licărea scăldată în sânge. Clerfeyt îi luă vinul din mână.

– Ca să nu dispari iar fără urmă într-o bună zi.

– Mi-am lăsat bagajele la Ritz. Să fie oare căsătoria un mijloc mai sigur de a mă face să mă întorc?

– Nu să te întorci. Să rămâi. Haí s-o luăm altfel. Tu nu prea mai ai bani. De la mine nu vrei să iei nimic.

– Nici tu nu ai, Clerfeyt.

– Am partea mea de la două raliuri. La asta se adaugă ce mai aveam dinainte şi ce voi mai câştiga. Avem destul pentru anul acesta.

– Bine, atunci hai să aşteptăm până la anul.

– De ce să aşteptăm?

– Ca să vezi că e o prostie. Cu ce mi-ai cumpăra la anul rochii şi pantofi? Singur ai spus că la sfârşitul anului îţi expiră contractul.

– Mi s-a propus să preiau reprezentanţa maşinilor noastre

Lillian îşi ridică piciorul şi începu să-i studieze linia. Se subţiază prea mult, se gândi.

– Te apuci să vinzi maşini? Nu pot să mi te închipui făcând asta.

– Nici eu, dar tot aşa au fost multe lucrurile pe care nu mi le puteam închipui că le voi face vreodată, şi totuşi le-am făcut. Sau am vrut să le fac. De exemplu, să mă căsătoresc cu tine.

– De ce le vrei pe toate odată? Să devii un respectabil negustor de automobile şi să te şi însori?

– Vorbeşti de parcă amândouă ar fi catastrofe naţionale.

Lillian lunecă din pat şi se întinse după halat.

– Unde vrei să vinzi maşini?

Clerfayt şovăi.

– Se eliberează districtul Toulouse.

– Dumnezeule mare! zise Lillian. Când?

– Peste câteva luni. La toamnă. Cel mai târziu la sfârşitul anului.

Ea începu să-şi pieptene părul.

– Curând voi fi prea bătrân pentru a mai câştiga curse, vorbi Clerfayt din pat, spre spatele ei întors. Nu sunt nici Nuvolari, nici Caracciola. Aş putea încerca, eventual, să mă fac antrenor pe undeva, dar atunci ar trebui să colind de la un traseu la altul, ca şi grasul nostru Cesare - n-o să-şi vadă nevasta nici la iarnă, de când se organizează iar raliuri şi în Africa, şi în America de Sud. Nu, îmi ajunge. Vrea să-mi schimb viaţa.

De ce vor mereu să-şi schimbe viaţa? se gândi Lillian. De ce vor să schimbe tocmai lucrul cu care au cucerit o femeie? Nu le trece niciodată prin minte că probabil o vor pierde din cauza acestor schimbări? Chiar şi Mario, în ultima zi, vroia să renunţe la existenţa sa de gigolo şi să înceapă o viaţă onorabilă alături de mine. Şi Clerfayt, care crede că mă iubeşte şi pe care l-am iubit fiindcă părea să nu aibă nici un viitor, şi el vrea acum s-o rupă cu trecutul, ba îşi mai şi închipuie că ar trebui să mă bucur.

– M-am gândit uneori dacă e bine ca oamenii ca noi să se însoare, zise ea. Nici unul din motivele obişnuite nu mi s-a părut deosebit de convingător. Poate doar cel pomenit odată de un jucător de şah bolnav: anume că, în clipa în care te cuprinde panica morţii, îţi doreşti să ai pe cineva lângă tine. Dar nu ştiu dacă atunci nu eşti oricum atât de dezolant de singur, încât n-ai observa nici dacă cete întregi de prieteni credincioşi ar fi adunaţi la căpătâiul tău. Camilla Albei, care a murit la sanatoriu, şi-a dorit să aibă lângă ea cel puţin pe unul dintre iubiţii ei şi, ca să se asigure, a întreţinut cu mare efort, trei asemenea relaţii, îngrijindu-se ca toţi să se perinde prin faţa patului ei de suferinţă cel puţin o dată pe zi. Din acest motiv, şi-a prelungit chiar dincolo de orice măsură ultima aventură cu un tip scârbos şi arogant. A fost călcată de o maşină în sat şi a murit după o jumătate de oră. Nici măcar tipul cel scârbos n-a fost lângă ea - stătea la aer curat, pe terasa unei cofetării, unde nu se gândea nimeni să-l caute, şi mânca

indiene cu frişcă. Pe Camilla a ţinut-o de mână poliţaiul din sat, pe care nu-l văzuse în viaţa ei şi căruia i-a fost atât de recunoscătoare, încât a încercat să îl sărute. N-a mai reuşit.

– Lillian, vorbi Clerfayt liniştit. De ce te eschivezi mereu?

Ea puse pieptenele deoparte.

– Nu înţelegi? Ce s-a întâmplat, Clerfayt? Am fost împinşi unul spre altul de hazard, de ce nu vrei să lăsăm lucrurile aşa?

– Vreau să te păstrez. Cât timp voi putea. E simplu, nu?

– Nu. Aşa nu păstrezi pe nimeni.

– Bine. Atunci să-i spunem altfel. Nu mai vreau să trăiesc aşa cum am trăit până acum.

– Vrei să te retragi din activitatea competiţională?

Clerfayt se uită la patul răvăşit.

– Fără îndoială, găseşti întotdeauna cuvintele cele mai îngrozitoare. Lasă-mă să le înlocuiesc cu altele. Te iubesc şi vreau să trăiesc cu tine. Poţi să şi râzi de mine, dacă vrei.

– De aşa ceva nu râd niciodată. Îşi ridică privirea. Ochii îi erau plini de lacrimi. Ah, Clerfayt! Ce prostii mai sunt şi astea!

– Nu-i aşa? Se ridică şi îi luă mâinile într-ale sale. Eram atât de sigur că nouă nu ni se va întâmpla aceasta niciodată.

– Lasă lucrurile aşa cum sunt! Lasă-le aşa cum sunt! Nu le distruge!

– Ce-i de distrus aici?

Totul, se gândi ea. Pe aripi de fluture nu se poate clădi nici o fericire conjugală în Toulouse, chiar dacă ar fi turnate în ciment. Cât de orb te poate face egoismul! În cazul oricărui alt bărbat m-ar fi înţeles imediat, când e vorba de el, e orb.

– Dar bine, Clerfayt, eu sunt bolnavă, spuse ea într-un sfârşit, şovăitoare.

– E un motiv în plus să nu fii singură.

Ea amuţi. Boris, se gândi ea. Boris m-ar înţelege. Clerfayt începuse dintr-odată să vorbească la fel ca el, dar nu era Boris.

– Mergem să-l luăm pe Giuseppe? întrebă ea.

– Pot să mă duc eu. Vrei să aştepţi aici?

– Da.

– Când vrei să mergi pe Riviera? Curând?

– Curând.

Clerfayt se opri în spatele ei.

– Am pe Riviera o căsuţă urâtă.

Ea îi văzu în oglindă chipul şi mâinile aşezate pe umerii ei.

– Îţi dezvălui însuşiri cu adevărat neaşteptate.

– Se poate renova, zise Clerfayt.

– Nu poţi s-o vinzi?

– Aş vrea s-o vezi, mai întâi.

– Bine, zise ea, dintr-odată nerăbdătoare. Trimite-mi valizele când vii la hotel.

– Le voi aduce cu mine.

Plecă. Ea rămase aşezată, cu privirea pierdută în amurgul ce se stingea încet.

Pe mal se aflau niște pescari. Câțiva cerșetori își pregăteau cina sărăcăcioasă pe zidurile cheiului. Ce căi ciudate poate să urmeze ceea ce numim noi dragoste, se gândi ea. Nu spusese oare Levalli că în spatele bacantei tinereții se afla mereu umbra femeii-gospodine și în spatele cuceritorului surâzător burghezul, cu dorința sa de posesiune? Așa ceva nu e pentru mine, își spuse; dar ce se întâmplase cu Clerfayt? Nu îl iubise oare pentru faptul că întindea mâna să înșface viața, ca și cum fiecare clipă î-ar fi fost ultima hărăzită? Toulouse! Începu să râdă. Nu voise niciodată să vorbească despre boala ei, fiindcă crezuse că un bolnav era ceva respingător pentru un om sănătos; acum simțea că putea fi și invers, că pentru un bolnav un om sănătos ar putea părea vulgar, ca un parvenit în ochii unui nobil scăpătat. I se părea că astăzi Clerfayt o abandonase într-un mod ciudat, trecând de cealaltă parte a baricadei, vastă și încăpătoare, care ei îi era inaccesibilă. Nu mai era un om pierdut; dintr-odată avea viitor. Oare de aceea m-am întors la el, se întrebă, și, spre surprinderea ei, simți cum o podidește un plâns ușor, mut - dar nu era nefericită. Și-ar fi dorit însă ca lucrurile să fi rămas mai multă vreme neschimbate.

Clerfayt apăru cu valizele.

– Cum ai putut rezista atâta vreme fără lucrurile tale?

– Mi-am comandat altele noi. Cu hainele e ușor.

Nu era adevărat, dar brusc descoperi că avea un motiv s-o facă, ba chiar două: trebuia să sărbătorească faptul că scăpase cu viață la Veneția și trebuia să fie cheltuitoare, în semn de protest împotriva propunerii lui Clerfayt de a se căsători și a trăi liniștiți la Toulouse.

– N-aș putea să-ți dăruiesc câteva rochii? întrebă Clerfayt. În momentul de față sunt destul de înstărit.

– Pentru trusoul meu de nuntă?

– Dimpotrivă. Pentru că te-ai dus la Veneția.

– Bine, dăruiește-mi una. Unde mergem în seara aceasta? Se poate sta deja în Bois?

– Numai cu paltonul pe umeri. Altminteri e prea răcoare. Dar putem trece pe acolo. Pădurea e de un verde crud, cufundată în vraja primăverii și a vaporilor albaștri de benzină. Alei întregi de mașini se înșiră seara de o parte și de alta a drumului. Iubirea își agață pretutindeni flamurile la ferestre.

Lillian luă o rochie dintr-un material negru, străveziu, care avea o garnitură extravagantă de volane de un roșu mexican și o flutură la geam.

– Trăiască iubirea, zise ea. Cea divină, pământeană, mică și mare, dar nu cea din Toulouse! Când pleci iar?

– De unde știi că trebuie să plec iar? Urmărești calendarul raliurilor?

– Nu. Dar la noi nu se știe niciodată cine pe cine părăsește.

– Această situație se va schimba.

– Nu înainte de sfârșitul anului!

– De căsătorit ne putem căsători și mai curând.

– Hai întâi să sărbătorim revederea și despărțirea. Unde trebuie să pleci?

– La Roma. Şi apoi la cursa de o mie de mile prin Italia. Peste o săptămână. Nu poţi să vii cu mine. Mergi şi mergi, atâta tot, până ajungi o bucată de şosea şi de motor.

– Vei câştiga?

– Mille Miglia e un raliu pentru italieni. Caracciola l-a câştigat o dată pentru Mercedes, în rest se bat italienii pe el. Torriani şi cu mine participăm numai ca al treilea echipaj. În cazul în care se întâmplă ceva. Pot să rămân aici până te îmbraci?

Lillian încuviinţă.

– Ce rochie? întrebă ea.

– Una dintre cele care s-au aflat în captivitate la mine.

Ea deschise o valiză.

– Asta?

– Da. O cunosc prea bine.

– N-ai văzut-o niciodată.

– Nu pe tine, dar totuşi o cunosc. A stat câteva nopţi agăţată la mine în cameră.

Lillian se întoarse spre el, cu oglinda în mână.

– Adevărat?

– Îmi recunosc fapta, urmă Clerfayt. Ţi-am înşirat rochiile prin cameră, ca un vrăjitor, ca să te aduc înapoi. Am învăţat asta de la tine. Magie neagră şi, pe lângă aceasta, o consolare. O femeie poate părăsi un bărbat; rochiile însă nu şi le abandonează.

Lillian îşi cercetă ochii în oglindă.

– Deci umbrele mele au fost la tine.

– Nu umbrele, ci pieile tale de şarpe lepădate.

– M-aş fi aşteptat mai degrabă la o altă femeie.

– Am încercat. Dar m-ai stricat şi m-ai făcut imun faţă de altefemei. Comparate cu tine, sunt ca nişte reproduceri colorate de proastă calitate, faţă de o dansatoare a lui Degas.

Lillian râse.

– Ca una din baletistele acelea urâte şi grase pe care le-a tot pictat?

– Nu. Ca un desen pe care îl are Levalli în vila lui. L-ai văzut - e o dansatoare surprinsă într-o poziţie seducătoare, al cărei chip însă e numai sugerat, astfel încât fiecare îşi poate proiecta pe el propriul vis.

Lillian îşi puse deoparte creioanele dermatografe.

– Pentru aceasta trebuie să rămână întotdeauna loc, nu-i aşa? Când totul e pictat gata, nu mai e loc pentru fantezie, la asta te referi?

– Da, spuse Clerfayt. Te prinzi numai în propriile tale vise, niciodată într-ale celuilalt.

– Te prinzi sau te pierzi.

– Şi una şi alta. Aşa cum visezi uneori chiar înainte de a te trezi; cazi şi cazi într-un abis întunecat. Cunoşti senzaţia?

– O cunosc, zise Lillian. Aveam acest vis aproape în fiecare după-amiază la sanatoriu, atunci când ne savuram ceea ce Crocodilul numea "siesta" - somnul de după-amiază, din care te prăvăleai ca un bolovan într-o prăpastie. Mai e vin?

Clerfayt îi aduse un pahar. Ea îi încolăci gâtul cu braţele.

– E ciudat, murmură ea, dar atâta timp cât nu uiţi că te prăbuşeşti mereu, nimic nu e pierdut. Viaţa pare să iubească paradoxurile: când crezi că eşti în deplină siguranţă, eşti întotdeauna ridicol şi ia un pas de prăbuşire, când însă ştii că eşti pierdut, te trezeşti copleşit de daruri. Nu trebuie să faci nimic pentru a le obţine, se ţin după tine ca un pudel.

Clerfayt se aşezã lângă ea.

– De unde ştii toate acestea?

– Vorbesc şi eu aşa. Sunt pseudo-adevăruri, ca toate celelalte.

– Şi dragostea?

– Ce legătură are dragostea cu adevărul?

– Niciuna. Este opusul său.

– Nu, zise Lillian, ridicându-se. Opusul dragostei e moartea, iar dragostea e vraja amară care ne face să uităm pentru scurtă vreme de moarte. De aceea, cel care ştie câte ceva despre moarte, ştie şi câte ceva despre dragoste.

Îşi netezi rochia cu plamele.

– Şi acesta este un pseudo-adevăr. Cine poate să ştie într-adevăr ceva despre moarte?

– Nimeni; doar atât, că este opusul vieţii, şi nu al dragostei, ori şi acest lucru este îndoielnic.

Lillian izbucni în râs. Clerfayt era din nou cel de odinioară.

– Ştii ce îmi doresc? îl întrebă ea. Să trăiesc zece vieţi deodată.

El îi netezi uşor epoleţii înguşti ai rochiei.

– La ce bun? Ar fi mereu una singură, Lillian, aşa cum un jucător de şah, care joacă simultan împotriva a zece adversari diferiţi, joacă de fapt mereu un singur joc: al său propriu.

– Acest lucru l-am descoperit şi eu.

– La Veneţia?

– Da, dar nu aşa cum îţi închipui.

Se aflau la fereastră. Deasupra Conciergeriei plutea roşeaţa palidă a serii.

– Mi-aş dori să îmi pot da viaţa peste cap, spuse Lillian. Aş vrea să pot trăi acum o zi sau o oră dintr-al cincizecilea an de viaţă al meu, apoi una din al treizecilea an, apoi alta din al optzecilea, toate în aceeaşi zi, după cum am chef, şi nu una după alta, prinse în lanţul vremii.

Clerfayt râse.

– Pentru mine te schimbi îndeajuns de rapid, aşa cum eşti. Unde mâncăm?

Coborârã scările. Nu înţelege ce vreau să spun, se gândi Lillian. Mă socoteşte capricioasă, dar nu simte că doresc numai să pot face vrăji celuilalt tărâm, ca să îmi acorde câteva din zilele pe care nu le voi trăi niciodată. Oricum, în schimb nu voi ajunge niciodată o babă arţăgoasă de optzeci de ani, sau deziluzia îmbătrânită a unui bărbat, pe care acesta nu mai vrea s-o vadă şi de care se sperie când o întâlneşte peste ani şi ani; voi rămâne tânără în amintirea iubitului meu şi prin aceasta mai puternică decât toate femeile care îmi vor urma, care vor trăi mai mult şi vor ajunge mai bătrâne ca mine.

– De ce râzi? o întrebă Clerfayt pe scări. De mine?

– De mine, răspunse Lillian. Dar nu mă întreba de ce; vei afla la timpul potrivit.
O aduse înapoi după două ore.
– Destul pentru astăzi, zise el zâmbind. Ai nevoie de somn.
Ea îl privi mirată.
– Somn?
– Odihnă. Mi-ai povestit că ai fost bolnavă.
Ea căută pe chipul lui urma unei glume ascunse.
– Vorbeşti serios? întrebă apoi. Nu-mi spune şi că arăt obosită.
Portarul de noapte apăru cu un rânjet cunoscător.
– Salam, în seara aceasta? Caviar? Patroana a lăsat caviarul afară.
– Un somnifer, ceru Lillian. Noapte bună, Clerfayt.
El o ţinu strâns de mână.
– Dar înţelege-mă, Lillian! Nu vreau să exagerezi, iar mâine să ai o recădere.
– La sanatoriu nu erai atât de grijuliu.
– Pe atunci credeam că voi pleca peste câteva zile şi nu te voi mai vedea niciodată.
– Şi acum?
– Acum sacrific câteva ore fiindcă vreau să te păstrez cât mai mult timp cu putinţă.
– Ce practic! exclamă Lillian, supărată. Noapte bună, Clerfayt.
El o privi pătrunzător.
– Adu o sticlă de Vouvray, îi spuse apoi portarului.
– Prea bine, domnule.
– Vino! Clerfayt o luă de braţ. Hai să te scot la aer.
Ea scuturâ din cap şi îşi retrase braţul.
– Ştii cu cine am avut ultima oară o asemenea discuţie? Cu Boris. Dar el era mai potrivit în rol. Ai, dreptate, Clerfayt. E nemaipomenit dacă te duci devreme la culcare; trebuie să te odihneşti pentru următoarea ta cursă.
El o fixă iritat. Portarul veni cu sticla şi cu două pahare.
– Nu ne trebuie vinul, zise Clerfayt.
– Ba da, mie îmi trebuie.
Lillian luă sticla, o puse la subsoară şi îşi luă un pahar.
– Noapte bună, Clerfayt. Astăzi, hai să nu visăm că ne prăbuşim în abisul fără sfârşit, visează mai bine despre Toulouse!
Îi făcu semn cu paharul şi urcă treptele. El rămase nemişcat până o pierdu din ochi.
– Un coniac, domnul meu? întrebă portarul. Poate unul dublu?
– Pentru dumneata! replică Clerfayt, vârându-i câteva bancnote în mână.
Merse de-a lungul cheiului Grands-Augustins până la restaurantul La Périgordine. Îndărătul geamurilor luminate văzu ultimele perechi mâncând trufe în jar, specialitatea casei. O pereche mai în vârstă făcea plata; o pereche de tineri îndrăgostiţi se amăgeau reciproc, radioşi. Clerfayt trecu strada şi făcu agale cale întoarsă, de-a lungul tonetelor încuiate ale librarilor. Boris, se gândi el furios. Şi asta acum. Vântul aducea mirosul Senei; câteva şlepuri vegheau, negre, în bezna ce părea că răsuflă. De pe unul din ele răzbătea vaierul unui acordeon.
Ferestrele lui Lillian erau luminate, draperia însă trasă. Clerfayt îi văzu umbra

clătinându-se încolo şi încoace. Ea nu privi afară, deşi ferestrele erau deschise. Clerfayt ştia că se purtase cum n-ar fi trebuit să se poarte, dar n-avusese încotro. Spusese exact ceea ce gândise. Iar Lillian arătase foarte obosită; la restaurant liniile feţei parcă îi căzuseră. Ca şi cum ar fi o crimă să fii îngrijorat, se gândi el. Oare ce-o face acum? Împachetează? Realiză brusc că ea ştia că se afla încă acolo - nu îl auzise pe Giuseppe plecând. Traversă grăbit strada şi sări în maşină. Porni, acceleră puternic şi ţâşni din loc spre Place de la Concorde.

Lillian aşează cu grijă sticla de vin pe podea, lângă pat. Îl auzi pe Giuseppe demarând. Atunci îşi căută o haină de ploaie din valiză şi se îmbrăcă. Era o combinaţie ciudată, cu rochia ei elegantă, dar nu avea chef să se schimbe; haina acoperea cât de cât rochia. Nu vroia să se culce. De somn avusese destul parte la sanatoriu şi în ultima săptămână.

Coborî scările. Portarul veni în fugă.

– Taxi, madame?

– Nu, nu am nevoie de taxi.

Ieşi în stradă şi ajunse, fără prea multe peripeţii în bulevardul St.Michel. Apoi, însă, propuneri de tot felul începură să cadă ca o grindină, albe, negre, maronii şi galbene. Era ca şi cum ar fi nimerit într-o mlaştină şi ţânţarii se năpusteau acum asupra ei din toate părţile. În puţine minute primi un scurt curs intensiv de cea mai pură erotică şoptită, în viziunea căreia nişte câini vagabonzi ar fi fost perechea ideală de îndrăgostiţi.

Puţin ameţită, se aşeză la o masă din faţa unei cafenele. Prostituatele o măsurară critic din priviri; îşi aveau fiecare sectorul lor şi erau gata să se apere cu ghearele şi cu dinţii împotriva oricărei concurenţe. Masa lui Lillian deveni de altfel imediat centrul atenţiei generale; femei de genul acesta nu se aflau la o asemenea oră singure prin cafenele. Nici chiar americancele.

Lillian primi noi propuneri: una, să cumpere fotografii indecente, două oferte de protecţie, trei invitaţii la o plimbare cu maşina. Pe lângă acestea i se oferiră bijuterii ieftine, negri tineri, pui de fox-terrier şi câteva doamne lesbiene. Nu îşi pierdu cumpătul, ci îi dădu chelnerului un bacşiş gras, în avans. Acesta se uită la bani şi se îngriji imediat ca toată forfota să se potolească. Astfel Lillian reuşi să-şi bea în linişte Pernod-ul şi să privească în jur.

Un bărbat palid şi bărbos de la o masă alăturată începu să-i schiţeze portretul; un vânzător de covoare încercă să îi vândă un covoraş de rugăciune verde ca iarba, însă fu alungat de chelner; în cele din urmă, se apropie de masa ei un tânăr care se prezentă drept poet lipsit de mijloace. Lillian înţelese că nu va avea linişte dacă va rămâne singură. De aceea îl invită pe poet la un pahar de vin. El o rugă să schimbe invitaţia într-un sandviş. Ea îi comandă o friptură.

Poetul se numea Gérard. După masă îi citi două poezii, alte două i le recită din memorie. Erau elegii pe tema morţii, a vremelniciei şi absurdităţii vieţii. Lillian se însenină. Poetul era slab, însă un mâncău fantastic. Îl întrebă dacă mai putea consuma o friptură. Gérard declară că putea face acest lucru cu uşurinţă şi că Lillian se pricepea la poezie; nu găsea şi ea că existenţa era dezolantă? Pentru ce se trăieşte? Mai mâncă două fripturi şi versurile sale deveniră tot mai

melancolice. Începu să discute problema sinuciderii. El unul era gata s-o facă, desigur, mâine, nu astăzi, după o masă atât de copioasă. Lillian se înveseli şi mai tare; Gérard era într-adevăr slab, dar arăta destul de sănătos ca să mai trăiască încă vreo cincizeci de ani.

Clerfayt stătu o vreme în barul de la Ritz. Apoi hotărî să o sune pe Lillian. Răspunse portarul.

– Madame nu este în hotel, spuse când îl recunoscu pe Clerfayt.

– Dar unde e?

– A ieşit. Acum o jumătate de oră.

Clerfayt făcu un calcul; într-un răstimp atât de scurt nu putea să-şi fi împachetat toate lucrurile.

– A luat cu ea vreo valiză? întrebă el ca să se asigure.

– Nu, domnule. Era îmbrăcată cu o haină de ploaie.

– Bine, mulţumesc.

– Haină de ploaie, chibzui Clerfayt. E în stare să se ducă fără bagaje la gară şi să plece înapoi la Boris Wolkow al ei, care e cu mult mai grozav ca mine.

Fugi la maşină. Ar fi trebuit să rămân cu ea, se gândi el. Ce-o fi cu mine? Ce stângaci devii când iubeşti cu adevărat! Cum cade poleiala superiorităţii! Ce singur eşti, şi cum se preschimbă toată experienţa ta tihnită într-o ceaţă care îţi face privirea nesigură! Nu trebuie să o pierd! Îl puse pe portar să-i mai descrie o dată direcţia în care o luase Lillian.

– Nu spre Sena, domnule, spuse băiatul, liniştitor. La dreapta. Poate a vrut să se mai plimbe puţin şi se întoarce îndată.

Clerfayt o luă încet de-a lungul bulevardului St. Michel. Lillian îl auzi pe Giuseppe şi îl văzu şi pe Clerfayt chiar în clipa următoare.

– Dar moartea? îl întrebă ea pe Gérard, care se lupta cu un platou de brânzeturi. Dacă moartea e şi mai dezolantă ca viaţa?

– Cine ne spune nouă, replică Gérard, mestecând melancolic, că viaţa nu e o pedeapsă pe care trebuie să o ispăşim pentru o fărădelege săvârşită într-o altă lume? Poate ce e aici e iadul, şi nu ceea ce ne vesteşte biserica după moarte.

– Ea vesteşte şi împărăţia cerurilor.

– Atunci poate că suntem toţi îngeri căzuţi, care au fost condamnaţi la un număr de ani pe pământ.

– Putem găsi o scurtătură, dacă vrem.

– Moartea liber-consimţită! Gérard aprobă entuziast. Şi noi suntem înspăimântaţi în faţa ei. Ori ea este tocmai izbăvirea! Dacă viaţa ar fi foc, am şti ce să facem! Am sări afară din ea!

Clerfayt trecu a doua oară prin faţa cafenelei, de data aceasta dinspre Place Edmond Rostand. Ironia, îşi spuse Lillian, e tot ce avem şi uneori nu e lipsită de farmec, ca de exemplu acum, în timpul acestei prelegeri. Îl văzu pe Clerfayt, care cerceta atât de concentrat mulţimea de pe stradă, încât nu o observa la zece paşi.

– Care ar fi lucrul cel mai de preţ pe care l-ai cere de la viaţă, dacă dorinţele ar putea să-ţi fie împlinite? îl întrebă ea pe Gérard.

– Ceea ce veşnic nu se poate împlini, replică poetul prompt.

Ea îl privi recunoscătoare.

– Atunci nu mai e nevoie să îţi doreşti nimic, ai spune. Ai deja ce îţi doreşti.

– Poate numai un auditoriu ca dumneata, declară Gérard galant şi îl alungă pe desenatorul care terminase portretul lui Lillian de la depărtare şi venise iar la masa ei.

– Pentru eternitate. Mă înţelegeţi.

– Dă-mi mie portretul, îi spuse Clerfayt artistului dezamăgit.

Se apropiase din spate şi îl studia pe Gérard dezaprobator.

– Căraţi-vă de aici, domnule, îi spuse Gérard. Nu vedeţi că suntem ocupaţi? Suntem, numai Domnul ştie, şi aşa deranjaţi mereu. Garçon, încă un Pernod! Şi dă-l pe domnul acesta afară!

– Trei, replică Clerfayt, aşezându-se la masă. Desenatorul încremenise lângă el, într-o muţenie grăitoare. Îi plăti.

– E frumos aici, îi spuse lui Lillian. De ce n-am venit mai des pe aici?

– Şi cine eşti dumneata, străine nepoftit? întrebă Gérard, convins încă, într-o oarecare măsură, că nou-venitul era un fel de proxenet care încerca, printr-unul din trucurile obişnuite, să o abordeze pe Lillian.

– Directorul ospiciului de la St. Germain-des-Prés, fiule, iar doamna este una din pacientele noastre. Astăzi a avut zi liberă. S-a întâmplat ceva? Am ajuns prea târziu? Chelner, ia cuţitul de aici! Şi furculiţele!

Interesul poetului învinse scepticismul lui Gerard.

– Adevărat? şopti el. Întotdeauna mi-am dorit să...

– Puteţi să vorbiţi liniştit cu voce tare, îl întrerupse Clerfayt. Îşi adoră situaţia. Lipsa oricărei responsabilităţi, libertate deplină. Nu se supune nici unei legi. Chiar şi când a ucis, a fost achitată.

Lillian izbucni în râs.

– Este exact pe dos, îi spuse ea lui Gérard. E fostul meu soţ. Evadat de la ospiciu. Tipic pentru el să mă învinovăţească pe mine.

Poetul nu era un prost. În afară de aceasta, era francez. Acum era lămurit şi se ridică de la masă, arborând un zâmbet fermecător.

– Unii pleacă prea târziu, alţii prea devreme, declară el. Pleacă la timp - astfel grăit-a Zarathustra. Mâine, Madame, se va afla aici, la chelner, o poezie pentru dumneavoastră.

– Ce frumos că ai venit, zise Lillian. Dacă aş fi dormit acum, aş fi pierdut toate acestea. Lumina verzuie şi dulcea revoltă a sângelui. Nămolul şi rândunicile de deasupra lui.

Clerfayt încuviinţă din cap.

– Iartă-mă. Dar uneori eşti prea rapidă. Faci în câteva ore ceea ce alţii reuşesc să facă abia în ani de zile, aidoma plantelor miraculoase care, sub palmele unui yoghin, cresc şi înfloresc în câteva minute.

Şi mor, se gândi Lillian.

– Trebuie să o fac, Clerfayt, vorbi ea. Am atâtea de recuperat. De aceea şi sunt atât de superficială. Pentru înţelepciune e destul timp mai târziu.

El îi luă mâna şi i-o sărută.

– Sunt un idiot. Şi mă prostesc pe zi ce trece. Dar n-am nimic împotrivă. Îmi place. Atâta timp cât eşti aici. Te iubesc foarte mult.

O ceartă aprigă, stridentă, se iscă din senin în faţa cafenelei. În câteva secunde apăru un poliţist, câţiva algerieni gesticulau de zor, o fată îi ocăra. Băieţii cu ziare alergau, ţipând.

– Vino, zise Lillian. Mai am în cameră nişte vin.

17

– Şi când mi le trimiteţi? întrebă Lillian.

Vânzătoarea de la Balenciaga zâmbi.

– Cât mai curând posibil.

– Peste o săptămână?

– Două. Sunt rochii dificile. Nu le putem face mai repede. Începem chiar azi.

Vânzătoarea îi trecu măsurile în registru.

– Aţi slăbit puţin, madame.

– E adevărat. Orice aş face, nu mă îngraş deloc.

– Ce noroc!

– Da, spuse Lillian. Pentru unii ar fi un adevărat noroc.

Ieşi în bulevardul George V. După-amiaza o întâmpină cu aur, rafale de vânt şi automobile. Rămase o clipă nemişcată, gândindu-se la rochiile pe care le comandase. De fapt nu mai voise să-şi cumpere nici o rochie, fiindcă i se părea că avea destule, cât pentru o viaţă întreagă, dar apoi Clerfayt insistase iar să-i dăruiască una, la care se adăugase până la urmă şi rochia pentru Veneţia - hemoragia avută acolo o costase probabil zile şi săptămâni din viaţă, şi, în loc să se cufunde în melancolie, vinovăţie şi regrete, găsi că era mai simplu să îşi spună că, prin aceasta, avea acum nevoie de mai puţini bani ca să se întreţină, putând, din acest motiv, să-şi cumpere o rochie în plus. O alesese cu deosebită grijă. La început îşi dorise ceva spectaculos; până la urmă se dovedise a fi cea mai simplă dintre rochiile pe care le avea. Spectaculoasă deveni în schimb cea pe care i-o dărui Clerfayt; era un protest unic împotriva Toulouse-ului şi a tot ce îşi închipuia Lillian că însemna aceasta.

Îşi zâmbi propriei sale imagini din oglinda unei vitrine. În unele chestiuni nici nu poţi să fii îndeajuns de superficial, se gândi ea. Iar hainele puteau fi un reazem moral mai puternic decât orice pretenţie la dreptate, într-o mai mare măsură ca toată mila, înţelegerea, toţi duhovnicii şi toată înţelepciunea, toţi prietenii înşelători şi chiar decât fiinţa iubită. Nu era frivolitate, ci pur şi simplu experienţă în privinţa puterii de consolare şi a marelui efect al lucrurilor mărunte.

Era bine dacă ştiai acest lucru, îşi spuse Lillian, aceasta fiind pentru ea aproape unica experienţă. Nu mai avea timp pentru marile justificări şi nici chiar pentru rebeliuni. O făcuse pe cea pe care o voise, şi începuse să se îndoiască uneori de ea; acum nu-i mai rămânea decât să-şi încheie socotelile cu destinul.

Ea ştia că tot ceea ce-ţi serveşte drept amăgire şi consolare poate fi privit ca un truc destul de ieftin, dar se afla deja atât de departe de marile trucuri onorabile cu care omul încearcă să-şi facă viaţa suportabilă, încât diferenţele cantitative nu mai existau pentru ea. În afară de aceasta, i se părea că e nevoie de la fel de multă - dacă nu chiar mai multă - disciplină, îndrăzneală şi stăpânire de sine pentru a crede pe moment în micile trucuri şi a te bucura de ele, decât de celelalte, cu nume sonore. Astfel că îşi cumpără rochiile şi, făcând aceasta, simţi aceeaşi alinare pe care o dă altuia filozofia lumii. Tot aşa cum confunda dragostea ei pentru Clerfayt cu dragostea ei de viaţă şi o arunca în aer, prinzând-o apoi şi crezând că o poate păstra în braţe, cu toate că ştia că odată şi odată trebuia să se facă ţăndări. Cu un balon poţi zbura până când acesta se prăbuşeşte, dar nu poţi agăţa case de el. Iar când se prăbuşea, nu mai era balon, ci o cârpă moartă.

Îl întâlni pe vicontele de Peystre când dădea colţul dinspre Fouquet spre Champs Elysées. El rămase încremenit când o văzu.

– Ce fericită păreţi! zise el. Sunteţi îndrăgostită?

– Da. De o rochie.

– Ce înţelept! exclamă Peystre. O dragoste fără temeri şi fără complicaţii.

– Care, prin urmare, nu e dragoste.

– O părticică din singura dragoste care are sens: dragostea de sine.

Lillian râse.

– Pe aceasta o numiţi fără temeri şi fără complicaţii? Sunteţi din fontă sau cauciuc?

– Nici una, nici alta. Sunt un vlăstar întârziat al secolului al optsprezecelea şi împărtăşesc soarta tuturor urmaşilor: aceea de a fi înţeles greşit. Beţi o cafea cu mine aici, pe terasă? Sau un cocktail?

– O cafea.

Găsiră o masă scăldată de soarele târziu.

– În anumite momente, vorbi Peystre, este aproape acelaşi lucru să stai la soare sau să discuţi despre dragoste, sau despre viaţă, sau despre nimic. De exemplu la această oră. Locuiţi tot în acel mic hotel de pe Sena?

– Cred că da. Uneori nu sunt prea sigură. Dimineaţa, când ferestrele sunt larg deschise, mi se pare adesea că dorm în mijlocul larmei din Place de l'Opera. Iar noaptea mă simt uneori ca şi cum aş pluti în josul Senei, într-o luntre tăcută, sau pe apă, întinsă pe spate, cu ochii larg deschişi, fără mine şi cu totul cufundată în mine.

– Aveţi nişte gânduri stranii.

– Dimpotrivă. Aproape că nu am deloc gânduri. Vise, uneori, dar nici din acestea prea multe.

– Nu aveţi nevoie de ele?

– Nu, zise Lillian. Chiar n-am nevoie de ele.

– Atunci ne asemănăm. Nici eu nu am nevoie de vise.

Chelnerul aduse un sherry pentru Peystre şi o ceşcuţă cu cafea pentru Lillian. Peystre se uită dezaprobator la cafea.

– Pe aceasta o beţi mai bine după masă, declară el. Nu preferaţi un aperitiv?

– Nu. Cât e ceasul?

– Cinci, răspunse Peystre mirat. De ce, beţi după ceas?
– Numai astăzi. Lillian îi făcu semn oberchelnerului.
– Aveţi deja veşti, monsieur Lambert?
– Cum să nu! De la radio Roma! De câteva ore bune! Toată Italia e lângă aparatele de radio sau pe străzi, vorbi oberchelnerul surescitat. Maşinile grele vor lua startul în următoarele minute. Monsieur Clerfayt e cu Monsieur Torriani. Nu fac cu schimbul. Clerfayt conduce, iar Torriani îl însoţeşte ca mecanic. Este un raliu de maşini sport. Să aduc radioul? Îl am aici.
– Da, aduceţi-l.
– Clerfayt e la Roma? întrebă Peystre.
– Nu. La Brescia.
– Nu mă pricep deloc la raliuri. Ce fel de cursă este?
– Cursa de o mie de mile de la Brescia, prin toată Italia şi înapoi la Brescia.
Oberchelnerul veni cu un aparat de radio portabil. Era un fanatic al raliurilor automobilistice şi urmărea cursa de câteva ore.
– Li se dă startul, la intervale de câteva minute, explică el. Maşinile cele mai rapide la urmă. Este o cursă contra cronometru. Voi fixa pe Radio Milano. Ora cinci - acum urmează ştirile.
Răsuci butoanele. Radioul începu să hârâie. Apoi se auzi Milano cu ştirile politice, într-un ritm alert, ca şi cum crainicul abia mai avea răbdare să ajungă la ştirile sportive.
– Vă oferim acum o transmisiune în direct de la Brescia, începu el cu voce schimbată, plină de însufleţire. O parte a concurenţilor au pornit deja pe traseu. Piaţa este atât de ticsită de oameni, încât nu e loc să te mişti.
Aparatul pârâi şi se dereglă. Apoi răsună limpede, răzbătând prin larma vocilor, mugetul unui motor, care se pierdu imediat în vacarm.
– Tocmai a luat-o unul din loc, şopti monsieur Lambert, surescitat. Un Alfa, probabil.
Pe terasă se făcuse linişte. Grupuri de curioşi se apropiară de masa lor, alţii ascultau atenţi.
– Cine e în frunte?
– E cam devreme să te pronunţi, declară oberchelnerul cu autoritate de cunoscător. Maşinile rapide iau abia acum startul.
– Câte maşini sunt în cursă? întrebă Peystre.
– Aproape cinci sute.
– Dumnezeule mare! exclamă cineva. Şi pe ce distanţă?
– Peste o mie şase sute de kilometri, domnul meu. În medie cincisprezece-şaisprezece ore. Poate chiar mai puţin. Dar în Italia plouă. La Brescia e furtună.
Transmisiunea se încheie. Oberchelnerul îşi duse radioul înapoi în restaurant. Lillian se rezemă de spetează scaunului. Aproape vizibil, pentru o clipă, o imagine păru să stăruie în după-amiaza tihnită şi aurie a terasei, printre clinchetul fin al cuburilor de gheaţă din pahare şi zornăitul farfuriilor de porţelan care, stivuite una peste alta, arătau cât se consumase; o imagine lipsită de culoare, transparentă, aidoma unor crustacee plutind în apă, astfel încât în spatele ei puteai distinge

scaunele și mesele terasei Fouquet; era imaginea unei piețe cenușii, clocotind de o larmă abstractă, care își pierduse sunetul individual în numeroase ecouri. Nălucile mașinilor, una în urma celeilalte, cu două scântei minuscule de viață în fiecare din ele, care nu voiau altceva decât să-și risțe propria existență.

– La Brescia plouă, spuse ea. Unde se află Brescia, de fapt?

– Între Milano și Verona, îi răspunse Peystre. Vreți să cinați cu mine în seara aceasta?

Ghirlandele atârnau zdrențuite, biciuite de ploaie. Steagurile plesneau ude stâlpii. Furtuna vuia și urla, ca și cum nu numai pe pământ se desfășura o cursă, ci și în nori, cu uriașe mașini invizibile. Tunetele artificiale și naturale alternau; mugetului unei mașini îi răspunde fulgerul și duduitul de sus.

– Încă cinci minute, spuse Torriani.

Clerfayt se afla la volan. Nu era foarte încordat. Știa că nu avea nici o șansă, dar într-o cursă existau întotdeauna surprize, iar într-o cursă lungă cu atât mai multe coincidențe.

Se gândi la Lillian și la Targa Florio. Atunci o ultase și o urâse, fiindcă se gândise din senin la ea în timpul cursei și îl tulburase. Cursa fusese mai importantă ca ea. Acum lucrurile se schimbaseră. Nu mai era sigur de ea și se gândea la ea, fără să-și dea seama că totul depindea numai de el. Naiba știe dacă o mai fi la Paris, se gândi el. În dimineața aceea apucase să îi telefoneze, dar în larma de acum dimineața părea infinit de departe.

– I-ai trimis telegrama lui Lillian?

– Da, răspunse Torriani. Încă două minute.

Clerfayt încuviință din cap. Mașina rulă încet din piață spre Viale Venezia și opri. Nu se mai afla nimeni în fața lor. Timp de mai mult de o jumătate de zi și o jumătate de noapte omul cu cronometrulera de acum înainte lucrul cel mai important din lume. Așa ar fi trebuit să fie, își spuse Clerfayt, dar nu mai era. Mă gândesc prea mult la Lillian. Ar trebui să-l las pe Torriani să conducă, dar acum e prea târziu.

– Douăzeci de secunde, anunță Torriani.

– Doamne-ajută! Start, pe toți dracii!

Starterul agită fanionul și mașina țâșni din loc. Țipete răsunară în urma ei.

– Clerfayt, strigă crainicul, cu Torriani ca mecanic, a luat startul.

Lillian se întoarse la hotel. Simțea că are febră, dar hotărî să o ignore. Avea adesea temperatura ridicată, uneori doar cu un grad, alteori cu mai mult, și știa ce înseamnă acest lucru. Se privi în oglindă. Cel puțin așa nu arăți atât de ștearsă seara, își spuse și își zâmbi, amuzându-se de trucul de care se folosea iar, transformând febra dintr-un dușman într-un prieten de seară, care dădea ochilor strălucirea și feței dulcea surescitare a temperaturii ridicate.

Când se întoarse de la oglindă, văzu pe masă cele două telegrame. Clerfayt, se gândi, cu o tresărire de panică. Dar ce se putuse întâmpla în așa scurtă vreme? Așteptă câteva clipe, țintuind cu privirea hârtiile împăturite și lipite. Cu grijă, luă prima telegramă și o deschise. Era de la Clerfayt. "Luăm startul peste cincisprezece minute. Potop. Nu-ți lua zborul, flamingo".

Puse hârtia alături. După o vreme deschise şi a doua telegramă. Îi era mai teamă ca înainte; putea fi de la comitetul de organizare a raliului, anunţând un accident, dar era tot de la Clerfayt. De ce face asta? se gândi ea. Nu se gândeşte că, în condiţiile astea, orice telegramă mă umple de spaimă?

Deschise dulapul ca să-şi scoată o rochie pentru seară. Se auzi o bătaie în uşă. În prag se afla liftierul.

– V-am adus radioul, mademoiselle. Puteţi prinde uşor Roma şi Milano. Îl bagă în priză.

– Iar aici aveţi încă o telegramă.

Oare câte are de gând să mai trimită? întrebă ea. Cel mai bine ar fi fost să fi postat un detectiv în camera de alături, dacă tot vroia să mă controleze. Îşi căută o rochie. Dădu peste cea pe care o purtase la Veneţia. Fusese curăţată şi nu mai avea pete. De atunci credea că îi aduce noroc şi o considera un fel de mascotă. O ţinu strâns în mână, în timp ce deschise ultima telegramă. Nu era de la Clerfayt, dar conţinea urări pentru Clerfayt. Cum de ajunsese la ea? Se uită la semnătură, în înserarea tot mai adâncă. Hollmann. Căută locul de unde fusese expediată. Era sanatoriul Bella Vista.

Puse foaia cu multă grijă pe masă. Azi e ziua fantomelor, se gândi ea, aşezându-se pe pat. Clerfayt, care stă acolo, în cutia radioului şi aşteaptă să umple camera cu motoarele lui asurzitoare şi acum această telegramă, care aducea la fereastră chipuri încremenite de năluci tăcute.

Era prima veste pe mare o primea de la sanatoriu. Nici ea nu scria niciodată. Nu vrusese. Vrusese să îl lase pentru totdeauna în urmă. Fusese atât de sigură că nu se va întoarce niciodată, încât despărţirea fusese ca o moarte.

Rămase multă vreme nemişcată. Apoi răsuci butoanele radioului: era vremea ştirilor. Roma izbucni cu un torent de zgomote, nume, locuri cunoscute, necunoscute, oraşe, Mantua, Ravenna, Bologna, Aquila, ore, minute, vocea surescitată a comentatorului care vorbea despre minutele câştigate ca despre sfântul Graal; care descria defectele la rezervoarele de apă, pistoanele gripate şi conductele de benzină sparte, ca şi cum ar fi descris calamităţi mondiale, şi care mâna cursa contra cronometru ca pe o furtună în camera cufundată în penumbră; goana după secunde, nu după secunde de viaţă, ci pentru a ajunge cu câţiva metri mai devreme, pe o şosea udă cu zeci de mii de curbe şi o mulţime urlătoare, într-un loc pe care îl părăseai aproape imediat, o goană, de parcă bomba atomică ar fi fost pe urmele lor. De ce nu pot înţelege? se gândi Lillian. De ce nu simt nimic din beţia milioanelor de oameni care împânzesc în seara şi în noaptea aceasta şoselele Italiei? N-ar trebui s-o simt mai intens? Oare propria mea viaţă nu este tot ceva asemănător? O goană ca să poţi să înşfaci cât mai mult posibil, o goană pe urmele unei năluci care îţi ţâşneşte prin faţa ochilor ca iepurele artificial prin faţa haitei, la cursele de ogari?

– Florenţa, anunţă la radio vocea triumfătoare, începând să enumere timpii, alte nume şi maşini, viteze medii şi viteze maxime şi apoi, plină de mândrie: dacă maşinile care se află în frunte vor merge aşa şi în continuare, se vor afla în Brescia într-un nou timp record!

Lillian avu un moment de stupoare. La Brescia, repetă ea. Înapoi în orăşelul de provincie, cu garaje, cafenele şi dughene din care porniseră. Se jucau cu moartea, goneau prin noapte, cădeau pradă oboselii cumplite din zori, cu chipurile acoperite de cruste de murdărie, împietrite, asemănătoare unor măşti, goneau mai departe, mereu mai departe, ca şi cum ar fi fost vorba de lucrul cel mai important din lume - totul numai ca să se poată întoarce în micul oraş de provincie din care plecaseră! De la Brescia la Brescia!

Închise radioul şi se duse la fereastră. De la Brescia la Brescia! Exista oare un simbol mai puternic al absurdităţii?! De aceea le dăruise viaţa miracolul unor plămâni şi inimi sănătoase, al indescriptibilelor combinate chimice care le erau ficatul şi rinichii, masa albă şi moale din craniu, care era mai fantastică decât toate galaxiile: fuseseră oare dăruiţi cu toate acestea numai ca să le pună în joc şi, dacă aveau noroc, să ajungă înapoi la Brescia?

Ce sminteală strigătoare la cer!

Privi şirul de maşini care luneca neîntrerupt prin faţa cheiului. Oare nu mergeau toţi de la Brescia la Brescia? De la Toulouse la Toulouse? De la mulţumire de sine la mulţumire de sine? Şi de la autoamăgire la autoamăgire? Ca şi mine! se gândi. Ca şi mine, probabil! În ciuda tuturor speranţelor! Dar unde este Brescia mea? Se uită la telegrama trimisă de Hollmann. Acolo nu exista mulţumire de sine, nici autoamăgire. Se răsuci brusc şi începu să se plimbe prin cameră. Îşi pipăi rochiile şi dintr-o dată i se păru că simte cenuşă scurgându-se din ele. Îşi luă pe rând periile şi pieptenii şi le aşeză la loc, inconştientă de faptul că le ţinuse în mână. Ce-am făcut? se întrebă ea. şi ce fac? Ca o umbră, pe fereastră se strecură bănuiala că săvârşise o greşeală cumplită, o greşeală pe care n-ar fi putut-o evita şi care acum nu mai putea fi remediată.

Începu să se îmbrace pentru masa de seară. Telegrama se afla încă pe masă. În lumina lămpilor părea mai luminoasă decât toate celelalte obiecte din cameră. Din când în când privirea i se oprea asupra ei. Auzea clipocitul şi simţea mirosul apei şi al frunzişului copacilor. Ce-or face ei acolo sus? se gândi, şi pentru prima oară începu să-şi amintească. Ce făceau în timp ce Clerfayt gonea pe şoselele întunecate ale Florenţei, pe urma farurilor sale? Mai şovăi câteva clipe, apoi ridică receptorul şi rosti numărul sanatoriului.

– Se apropie Siena! strigă Torriani. Facem plinul, schimbăm cauciucurile.

– Când?

– Peste cinci minute. Ploaia asta blestemată!

Clerfayt se strâmbă.

– N-avem numai noi parte de ea. Şi pe ceilalţi îi plouă, ca şi pe noi! Fii atent la depou!

Casele se înmulţiră. Farurile se smulgeau din bezna clipocindă. Pretutindeni, pe marginea şoselei stăteau înşiraţi oameni în mantale de ploaie, cu umbrele. Ziduri albe răsăriră din întuneric, oameni împrăştiindu-se, umbrele clătinându-se sub vijelie ca nişte ciuperci uriaşe, maşina care derapă...

– Depoul! strigă Torriani.

Frânele intrară scrâşnind în funcţiune, maşina se smuci şi se opri.

– Benzină, apă, cauciucurile, haideţi! strigă Clerfayt, în vuietul ca un ecou care urmă amuţirii motorului. Îi stăruia în urechi, ca şi cum acestea ar fi fost nişte săli goale, părăsite, bântuite de furtuni.

Cineva îi dădu un pahar cu limonadă şi o nouă pereche de ochelari.

– Cum stăm? întrebă Torriani.

– Splendid! Locul optsprezece.

– Mizerabil, comentă Clerfayt. Ceilalţi pe unde sunt?

– Weber pe locul patru, Marchetti pe şase, Frigerio pe şapte. Conti a abandonat.

– Cine e pe primul loc?

– Sacchetti, cu un avans de zece minute faţă de Lotti.

– Şi noi?

– La nouăsprezece minute. Nu vă faceţi griji, cine e primul la Roma nu câştigă niciodată cursa. Toată lumea ştie asta!

Gabrielli, antrenorul lor, răsări din senin lângă ei.

– Dumnezeu le-a aranjat pe toate, declară el. Mamă a Domnului nostru, dulce sânge al lui Cristos, ştii şi tu! imploră el. Pedepseşte-l pe Sacchetti, fiindcă e primul! O mică fisură la pompa de benzină, nu altceva! Şi pentru Lotti la fel! Voi arhangheli, aveţi în pază...

– Cum ai ajuns aici? întrebă Clerfayt. De ce nu ne aştepţi la Brescia?

– Gata! strigară montorii.

– Start!

– Să aştept? Eşti nebun! începu antrenorul. Zbor... cuvintele îi fură smulse din gură de urletul motorului. Maşina ţâşni ca din arc, mulţimea se dădu la o parte, iar panglica şoselei, de care erau lipiţi, îşi începu iar buclele interminabile. Ce-o face Lillian acum? se gândi Clerfayt. Se aşteptase să primească o telegramă la depou, nu ştia de ce, dar telegramele puteau de fapt să întârzie şi, cu siguranţă, îl aştepta una la următorul depou. Apoi îl copleşiră iar noaptea, luminile, oamenii, ale căror strigăte nu le auzea din cauza motorului şi care păreau siluete dintr-un film mut, şi în cele din urmă, singură, şoseaua, acest şarpe ce părea să înconjure pământul şi fiara mistică, urlând de sub capota maşinii.

18

Primi legătura foarte repede. Lillian se aşteptase să dureze câteva ore, pe de o parte deoarece cunoştea telefoanele din Franţa, pe de alta fiindcă avea sentimentul că sanatoriul era undeva atât de departe, ca pe o altă planetă.

– Sanatoriul Bella Vista.

Lillian nu fu sigură dacă era o voce cunoscută. Poate era tot domnişoara Heger.

– Cu domnul Hollmann, vă rog, spuse ea, simţindu-şi inima bătând dintr-odată cu putere.

– O clipă.

Ascultă încordată bâzâitul aproape imperceptibil de pe fir. Se părea că trebuiau să-l caute pe Hollmann. Se uită la ceas, la sanatoriu trecuse ora mesei de seară. De ce sunt atât de tulburată, de parcă aş chema un mort de pe celălalt tărâm? se gândi.

– Hollmann. Cine e la aparat?

Vocea era atât de clară, încât Lillian se sperie.

– Lillian, şopti ea.

– Cine?

– Lillian Dunkerque.

Hollmann tăcu o clipă.

– Lillian, repetă el apoi, nevenindu-i să creadă. Unde eşti?

– La Paris. Telegrama dumitale pentru Clerfayt a sosit aici. I s-a trimis de la hotelul unde stă. Am deschis-o eu, din greşeală.

– Nu eşti la Brescia?

– Nu, spuse ea, şi simţi o uşoară durere. Nu sunt la Brescia.

– N-a vrut Clerfayt?

– Nu, n-a vrut.

– Eu sunt cu radioul lângă mine, zise Hollmann. Şi dumneata la fel, fără îndoială!

– Da, Hollmann.

– Merge grozav. Cursa e încă deschisă. Îl cunosc eu, stă în expectativă. Îi lasă pe ceilalţi să-şi strice maşinile. N-o să-i dea zor înainte de miezul nopţii, poate chiar ceva mai târziu - nu, nu, cred că la miezul nopţii. E o cursă contra cronometru, ştii asta, nu? Nu poate să ştie pe ce loc e, asta e demoralizant, află abia când ia benzină şi ce aude atunci probabil între timp e depăşit. E o cursă în necunoscut - mă înţelegi, Lillian?

– Da, Hollmann. O cursă în necunoscut. Cum îţi merge?

– Bine. Timpii sunt fantastici. Viteze medii de 120 de kilometri şi mai mult. Unde mai pui că multe din motoarele mari ajung abia acum pe porţiunile drepte mai lungi. Vitezele medii, Lillian, nu cele maxime!

– Da, Hollmann. Te simţi bine?

– Foarte bine. Mult mai bine, Lillian. Ce post asculţi? Încearcă Roma; Roma e acum mai aproape de cursă decât Milano.

– Roma ascult. Mă bucur că îţi merge mai bine.

– Şi dumitale, Lillian?

– Foarte bine. Şi...

– Probabil că e mai bine că nu eşti la Brescia, acolo plouă zdravăn şi e o vijelie - deşi eu unul n-aş fi rezistat, m-aş fi dus negreşit. Cum te simţi, Lillian?

Ştiu la ce se referea.

– Bine, spuse ea. Cum e sus?

– Ca întotdeauna. Nu s-a prea schimbat nimic în cele câteva luni.

Cele câteva luni, se gândi ea. Nu ani?

– Şi ce mai face - ezită, dar în aceeaşi clipă realiză că sunase numai din acest motiv - ce mai face Boris?

– Cine?

– Boris.

– Boris Wolkow? Nu se prea arată. Nu mai vine pe la sanatoriu. Cred că şi el e bine.

– L-ai mai văzut?

– Da, sigur. Ce-i drept, acum vreo două-trei săptămâni. Era la plimbare cu câinele, câinele acela ciobănesc pe care îl ştii. Nu am intrat în vorbă. Cum e în vale? Aşa cum ţi-ai închipuit?

– Aproximativ, zise Lillian. Depinde întotdeauna de felul în care profiţi de ceea ce găseşti. Sus mai e zăpadă?

Hollmann râse.

– S-a dus. Au început să înflorească poienile. Lillian - făcu o pauză - peste câteva săptămâni ies de aici. Nu e nici o păcăleală. Dalai-Lama mi-a spus.

Lillian nu crezu. Cu ani în urmă i se spusese şi ei acelaşi lucru.

– E minunat, spuse ea. Atunci ne întâlnim aici. Să-i spun lui Clerfayt?

– Mai bine nu; sunt superstiţios când e vorba de asta. Ei, urmează ştirile! Trebuie să le asculţi şi dumneata! La revedere, Lillian!

– La revedere, Hollmann.

Voise să mai adauge un mesaj pentru Boris, dar nu o mai făcu. Privi o vreme receptorul negru, apoi îl aşeză cu grijă în furcă şi se lăsă în voia gândurilor, fără să le urmărească şirul, până observă că plângea. Ce nechibzuită sunt! îşi spuse, ridicându-se. Trebuie să plăteşti pentru toate. Doar nu-mi închipui că am făcut-o deja?

– Cuvântul fericire a căpătat în vremurile noastre o semnificaţie exagerată, zise vicontele de Peystre. Au existat secole în care era cu desăvârşire necunoscut. Nu făcea parte din viaţă. Citiţi literatura chineză a celor mai înfloritoare epoci, literatura indiană, greacă. În locul emoţiei, în care cuvântul fericire îşi are rădăcinile, se căuta un sentiment constant, înălţător al vieţii. Acolo unde acesta se pierde, încep crizele, confuziile cu emoţia, romantismul şi toată garnitura stupidă a goanei după fericire.

– Celălalt nu este şi el un surogat? întrebă Lillian.

– Unul mai demn de fiinţa umană.

– Şi existenţa unuia în absenţa celuilalt este imposibilă?

El o privi gânditor.

– Aproape întotdeauna. În cazul dumneavoastră, cred că nu. Acest lucru mă fascinează. Le aveţi pe amândouă. Aceasta presupune o stare de deznădejde atât de pură, încât nu mai contează numele pe care le-am putea da, atât lor, cât şi deznădejdii. E ceva dincolo de anarhie, pe platoul polar al unei singurătăţi lipsite de tristeţe. Tristeţea şi revolta cred că s-au lichidat reciproc de mult în dumneavoastră. De aceea cuvintele mărunte au aceeaşi valoare ca şi cele sonore. Detaliul începe să prindă strălucire.

– Secolul optsprezece se ridică la orizont, zise Lillian, cu o urmă de ironie în glas. Nu sunteţi dumneavoastră ultimul său descendent?

– Ultimul său admirator.

– S-a vorbit oare mai mult despre fericire ca atunci?

– Numai în perioadele proaste. Dar şi atunci oamenii au vorbit despre ea şi

au preaslăvit-o, rămânând, în punctele esenţiale, foarte practici.

– Până a venit ghilotina.

– Până a venit ghilotina şi s-a inventat dreptul la fericire, încuviinţă Peystre. Ghilotina vine întotdeauna.

Lillian îşi goli paharul.

– Oare tot ce îmi spuneţi nu este o introducere cam lungă la propunerea pe care vreţi să mi-o faceţi din nou: să devin metresa dumneavoastră?

Peystre rămase neclintit.

– Spuneţi-i aşa, dacă vreţi. Eu vă propun să vă ofer cadrul de care aveţi nevoie. Sau, mai mult de atât, cadrul care vi s-ar potrivi, după părerea mea.

– Ca o montură unei pietre preţioase?

– Ca o montură unei pietre foarte preţioase.

– O piatră din deznădejde pură?

– Din singurătate alb-albăstrie. Şi curaj alb-albăstrui, mademoiselle. Complimentele mele! Şi iertaţi-mi perseverenţa. Diamantele de această strălucire sunt rare. Peystre zâmbi. Doriţi să ascultaţi iar ultimele ştiri în legătură cu raliul din Italia?

– Aici? La Maxim?

– De ce nu? Albert, patronul acestui local a putut să îndeplinească multe alte dorinţe, cu mult mai bizare, atunci când a vrut. Şi pentru dumneavoastră va vrea cu siguranţă. Am văzut eu, Albert are ochi foarte buni.

Conform tradiţiei, orchestra începu să cânte melodii din "Văduva veselă". Chelnerii strânseră masa. Albert trecu pe acolo şi dirijă spre masa lor o sticlă de coniac, care nu era nici prăfuită, nici împodobită cu emblema lui Napoleon, ci avea doar o etichetă simplă, scrisă de mână, lipită pe ea.

– V-am spus doar că are ochi foarte buni, explică Peystre. Încercaţi acest coniac, desigur, abia după ceremonialul de rigoare al încălzitului în palme, inspirării buchetului şi comentariului asupra calităţii sale. Suntem urmăriţi.

Lillian luă paharul fără să îl încălzească în palme sau să inspire aroma şi îl dădu pe gât. Peystre izbucni în râs. Dintr-un colţ, Albert schiţă un zâmbet aprobator. Acestuia îi urmă un chelner care le aduse o sticlă de Framboise. Le turnă licoarea în nişte pahare mai mici. Imediat o mireasmă de livezi la început de vară se răspândi deasupra lor.

– Bătrânul duh al zmeurei, rosti Peystre cu evlavie. Şi mai rarisim!

Lillian se gândi: ce ar face dacă i-aş azvârli acum bătrânul duh al zmeurei în mutra lui distinsă? Ar înţelege probabil şi asta şi ar spune o frază amabilă referitoare la gestul meu. Nu îl dispreţuia, dimpotrivă, îl găsea plăcut, ca un somnifer uşor şi îl ascultase cu atenţie. Întruchipa, în concepţia ei, cealaltă latură a existenţei. Sublimase teama în faţa vieţii într-un cult de cinism estetic şi încerca să facă alei de parc din primejdioase cărări de munte. Nu schimba cu nimic situaţia. Când mai auzise ceva asemănător? Desigur, la Levalli, în Sicilia. Aveai nevoie de bani şi de o inimă meschină pentru a trăi astfel. Nu mergeai de la Brescia la Brescia. Rămâneai la Brescia şi îţi explicai că te afli la Versailles-ul de la începutul secolului al optspreZecelea.

– Trebuie să plec, spuse ea.

– Ce dés spuneţi aceasta, observă Peystre. Vă face irezistibilă. Sunt cuvintele dumneavoastră preferate?

Ea îl privi fix.

– Dacă aţi şti cât mi-aş dori să rămân, spuse ea rar. Din partea mea, chiar săracă şi singură, numai să pot rămâne! Să pot rămâne! Restul e o minciună şi curajul fricii.

Ceru să fie lăsată în faţa hotelului. Portarul îi ieşi agitat în întâmpinare.

– Domnul Clerfayt e pe locul 12! A depăşit şase concurenţi. Comentatorul a spus că e un excelent pilot de noapte.

– Este într-adevăr.

– O cupă de şampanie, să sărbătorim?

– Nu trebuie să sărbătoreşti niciodată o victorie prea devreme. Piloţii de raliu sunt superstiţioşi.

Lillian zăbovi o vreme în holul mic, întunecos.

– Dacă o ţine în ritmul ăsta, mâine dimineaţă e la Brescia, zise portarul.

– Şi asta, replică Lillian şi se ridică. Mă duc să mai beau o cafea pe Boulevard Michel.

Acolo fu primită ca un vechi oaspete al localului. Chelnerul veghe asupra ei, Gérard o aştepta, iar un grup de studenţi se constituiră într-un fel de gardă de onoare.

Gérard avea calitatea de a fi veşnic înfometat; acest lucru îi lăsă ei timp să mediteze până ce poetul îşi termină masa. Îi plăcea să privească strada, unde, cu ochi aprinşi şi jalnici, viaţa se derula tumultuoasă. Îţi venea greu să crezi în existenţa unui suflet nemuritor pentru fiecare individ, văzând acest iureş necontenit. Încotro se duceau sufletele? Se descompuneau şi ele, ca şi trupurile? Sau bântuiau mai departe, în aceste seri ale dorinţelor, voluptăţii şi deznădejdii, putrezind pline de o spaimă surdă şi implorând să rămână ce erau şi să nu ajungă îngrăşăminte pentru alte suflete care tocmai erau concepute la întâmplare, îndărătul miilor de ferestre?

Gérard termină, în sfârşit, de mâncat. Ultimul fel fusese un excelent Pont l'Évêque.

– Cât de stimulator este pentru însuşirile poetice ale sufletului procedeul brut al ingerării de bucăţi fripte provenite din cadavre animaliere şi de produse lactate pe jumătate intrate în putrefacţie! declară el satisfăcut. Veşnic surprinzător şi consolator!

Lillian râse.

– De la Brescia la Brescia, zise ea.

– Nu înţeleg această propoziţie simplă şi clară, dar mi se pare inatacabilă. Gérard îşi sorbi cafeaua. Este chiar profundă. De la Brescia la Brescia! Îmi voi intitula astfel viitorul volum de poezii. Sunteţi cam tăcută în seara aceasta.

– Nu tăcută. Doar fără cuvinte.

– De la Brescia la Brescia?

– Cam aşa ceva.

Gérard încuviinţă şi adulmecă aroma coniacului.

– E o propoziţie care sună tot mai bine. Duce la o abundenţă de platitudini care,

odată, au fost la fel de adânci ca niște puțuri de mină - și poate că așa au și rămas.

– Mai știu una, zise Lillian. Toate înseamnă același lucru.

Gérard puse paharul jos.

– Cu sau fără fantezie?

– Cu toată fantezia.

El o aprobă, ușurat.

– O clipă m-am temut că sunteți deprimată și vreți să scoateți la lumină o inepție de spălătoreasă.

– Dimpotrivă, e o observație extrem de îmbucurătoare.

– Detaliile sunt același lucru cu întregul, dar întregul e mai mult de atât. Această sticlă de vin e la fel de încântătoare ca un Raffael; în studenta plină de coșuri de colo mocnește fără îndoială și o părticică din Medeea și Aspasia - viața lipsită de perspective: totul e, în același timp, important și lipsit de importanță; totul e prim-plan, totul e Dumnezeu. Asta vreți să spuneți? întrebă Gérard.

Lillian zâmbi.

– Ce rapid ești!

– Prea rapid! oftă Gerard cu o grimasă de amărăciune. Prea rapid ca să apuc să mă bucur de acest lucru. Luă o înghițitură zdravănă de coniac. Dacă ați trecut într-adevăr prin așa ceva, decretă el, atunci nu vă rămân decât trei alternative.

– Atât de multe?

– Să vă retrageți la o mănăstire buddhistă, să înnebuniți sau să muriți, cel mai nimerit ar fi de propria mână. Autoizbăvirea este, după cum știți, unul din cele trei lucruri prin care suntem superiori animalelor.

Lillian nu întrebă care erau celelalte două lucruri.

– Există și o a patra alternativă, spuse ea. Nenorocirea noastră este că ne închipuim că avem dreptul la viață. Nu avem. Când realizezi acest lucru, când îl realizezi cu adevărat, multă miere amară devine dintr-odată dulce.

Gérard salută fără cuvinte, cu amândouă mâinile ridicate deasupra capului.

– Cine nu așteaptă nimic, nu e niciodată dezamăgit. Ultima dintre cugetările mai puțin pretențioase.

– Ultima din seara aceasta, replică Lillian, ridicându-se. Cele mai frumoase vorbe de duh mor peste noapte. Câte cadavre sunt întotdeauna de măturat a doua zi în zori! E ciudat câte spunem după asfințitul soarelui. Acum trebuie să plec.

– Așa spuneți mereu, dar vă întoarceți.

Ea îl privi cu recunoștință.

– Nu-i așa? Ciudat că numai poeții știu aceasta.

– Nici ei nu știu, speră numai.

Se plimbă pe Quai des Grands-Augustins până ajunse pe Quai Voltaire și se întoarse prin străduțele înguste din spatele cheiurilor. Nu îi era frică să umble noaptea singură; nu se temea de oameni.

În Rue de Seine văzu pe cineva zăcând pe trotuar. Crezu că era un bețiv și trecu mai departe; dar ceva din poziția femeii întinse pe jumătate pe șosea,

jumătate pe trotuar o sili să se întoarcă. Vru să o tragă cel puţin în întregime pe trotuar, ca să fie la adăpost de maşini.

Femeia era moartă. Ochii îi erau deschişi şi o fixau încremeniţi pe Lillian, în lumina slabă a felinarului. Când o ridică de umeri, capul căzu, cu un zgomot înfundat, înapoi pe caldarâm. Lillian îşi înăbuşi un ţipăt; în prima clipă crezu că o lovise pe moartă. Îi privi chipul; era cu desăvârşire pustiu. Încurcată, privi în jur, nu ştia ce să facă. Peste drum, câteva ferestre erau luminate, iar dindărătul unei draperii se auzea muzică. Între case se înălţa cerul fără stele. Se auzi un strigăt. Lillian văzu un bărbat apropiindu-se. O clipă şovăi, apoi însă se grăbi să-i iasă în întâmpinare

– Gérard! exclamă ea mirată şi uşurată. De unde ai ştiut...?

– V-am urmărit. E dreptul poeţilor în serile de primăvară.

Lillian scuturâ nerăbdătoare din cap.

– Acolo zace o femeie moartă. Hai!

– Probabil e moartă. Sau leşinată.

– Nu, e moartă. Ştiu cum arată un mort. Îl simţea pe Gérard împotrivindu-se. Ce e?

– Nu vreau să am de-a face cu aşa ceva, spuse poetul morţii.

– Nu o putem lăsa să zacă acolo.

– De ce nu? E moartă. Ce urmează de aici încolo e numai treaba poliţiei. Nu vreau să fiu amestecat. Şi nici dumneavoastră n-ar trebui să vă implicaţi! Se va presupune că noi am omorât-o. Haideţi, să plecăm de aici!

O trase pe Lillian de braţ. Ea rămăsese nemişcată. Privi chipul care nu mai ştia nimic, dar ştia tot ce nu ştia ea. Moarta arăta jalnic, aşa, abandonată. Un picior era îndoit sub fusta în carouri. Se vedeau ciorapii, pantofii maro, palmele desfăcute, părul negru, scurt şi un lănţişor subţire în jurul gâtului.

– Haideţi odată! şopti Gérard. Aici nu dăm decât de bucluc! Nu-i de glumă să ai de-a face cu poliţia! Putem telefona de undeva. Asta e tot ce avem de făcut.

Se lăsă dusă de acolo. Gerard mergea atât de grăbit, încât abia putea ţine pasul cu el. Când ieşiră pe Quais, văzu că era foarte palid.

– E cu totul altceva s-o priveşti în faţă decât să vorbeşti despre ea, nu-i aşa? zise ea cu ironie amară în glas. De unde putem telefona? De la hotelul meu?

– Acolo o să tragă portarul cu urechea.

– Pot să-l trimit să-mi aducă ceva.

– Bine.

Portarul o întâmpină radios.

– Acum e pe locul zece dar va...

Îl observă pe Gérard şi tăcu, plin de reproş.

– Un prieten de-al lui Clerfayt, zise Lillian. Ai dreptate, trebuie să sărbătorim evenimentul. Adu-mi o sticlă de vin. Unde e telefonul?

Portarul arătă spre masa lui şi se făcu nevăzut.

– Acum, zise Lillian.

Gérard căuta deja în cartea de telefon.

– E veche.

– Poliţia nu-şi schimbă numărul.

Pe locul zece, se gândi Lillian. Merge în neştire, de la Brescia la Brescia şi între timp...

Îl auzi pe Gérard vorbind. Portarul veni cu pahare şi cu o sticlă de şampanie. Dopul răsună ca o împuşcătură; de bucurie, agitase sticla prea tare.

Gérard se întrerupse, înspăimântat.

– Nu, n-a fost nici o împuşcătură, explică el şi închise.

– Cred că ţi-ar prinde bine să bei ceva, zise Lillian. Nu mi-a venit o idee mai bună; portarul aşteaptă de aseară să destupe sticla. Sper că nu e un sacrilegiu.

Gérard scutură din cap şi bău lacom. Aruncă o privire spre telefon. Lillian îşi dădu seama că îi era teamă că poliţia ar putea afla de unde se telefonase.

– Au crezut că s-a tras prin apropiere, zise el.

– A fost dopul de la şampanie. De ce tragicul e adesea atât de îngrozitor de comic?

Lillian îi dădu sticla să-şi mai toarne.

– Trebuie să plec, spuse el.

– De data aceasta dumneata trebuie să pleci. Noapte bună, Gerard.

El se uită la sticlă.

– Pot s-o iau cu mine, dacă nu vă mai trebuie?

– Nu, Gérard. Ori una, ori alta.

Îl văzu dispărând grăbit pe uşă. Acum vine noaptea, singurătatea, se gândi şi dădu sticla portarului.

– Bea-o dumneata. Radioul mai e sus?

– Desigur, mademoiselle.

Urcă scările. Radioul din crom şi sticlă lucea în întuneric.

Aprinse lumina şi aşteptă o vreme la fereastră, să vadă dacă trece vreo maşină de poliţie. Nu văzu. Cu mişcări încete se dezbrăcă. Se întrebă dacă să îşi atârne în jur aliatele, rochiile ei foşnitoare, dar nu o făcu. Vremea unor asemenea consolări trecuse. Prilejul, de asemenea. Lăsă însă veioza aprinsă şi luă somnifere.

Se trezi, ca şi cum ar fi fost aruncată afară. Printre perdele, soarele împungea cu razele sale becul rămas aprins peste noapte. Telefonul ţârâia. Poliţia, îi trecu prin minte şi ridică receptorul.

Era Clerfayt.

– Tocmai am ajuns la Brescia!

– Da, la Brescia. Se scutură de rămăşiţele unui vis ce se prăbuşea deja în uitare. Ai reuşit!

– Al şaselea, râse Clerfayt.

– Al şaselea. E minunat.

– E o nebunie! Mâine mă întorc. Acum trebuie să dorm. Torriani sforăie deja, aici, pe scaun.

– Da, dormi. E bine că ai sunat.

– Mergi cu mine pe Riviera?

– Da, iubitule.

– Aşteaptă-mă.

– Da, iubitule.

– Nu pleca înainte să vin.

Unde să plec? se gândi ea. La Brescia?

– Te aştept, spuse.

La amiază se plimbă pe Rue de la Seine. Strada era ca de obicei. Răsfoi ziarele. Nu găsi nimic. Era prea lipsit de importanţă pentru un anunţ în ziar faptul că murise un om.

19

– Am cumpărat casa cu mult înainte de război, spuse Clerfayt. Pe atunci puteai să cumperi jumătate din Riviera pe-o nimica toată. N-am locuit niciodată în ea, am adus numai câteva lucruri. După cum vezi, e construită în cel mai oribil stil posibil, dar stucaturile pot fi date jos şi toată casa poate fi modernizată şi reamenajată.

– De ce? Chiar vrei să locuieşti aici?

– De ce nu?

Lillian privi din încăperea cufundată în penumbră afară, spre grădina cu aleile ei pietruite, peste care se lăsa întunericul. De aici nu se vedea marea.

– Dar bine, Clerfayt, protestă ea zâmbind, poate când o să ai şaizeci şi cinci de ani! Nu mai devreme. După o viaţă bogată în activitate, la Toulouse. Atunci vei putea duce aici o viaţă tipic franţuzească de rentier respectabil, dacă vrei, cu câte un dineu în fiecare duminică la Hotel de Paris şi o excursie la cazinou.

– Grădina e mare şi casa poate fi transformată, continuă Clerfayt netulburat. Am bani pentru asta. Mille Miglia s-a dovedit generoasă. Sper să mai adaug ceva de la cursa din Monaco. De ce ţi se pare imposibil să locuieşti aici? Unde în altă parte ai vrea să locuieşti?

– Nu ştiu, Clerfayt.

– Aşa ceva se ştie! Cel puţin aproximativ.

– Eu nu ştiu, zise Lillian, cuprinsă de o uşoară panică. Niciunde. A vrea să trăieşti undeva, înseamnă întotdeauna a vrea să mori undeva.

– Aici iarna clima e de o sută de ori mai blândă ca la Paris

– Iarna! exclamă Lillian, ca şi cum ar fi spus Sirius, Styx sau Veşnicie.

– Iarna vine repede. Trebuie să începem cât de curând reconstrucţia, dacă vrem să fim gata la timp.

Lillian privi în jur, în încăperea mohorâtă. Nu era prima oară când discutau acest subiect. Nu vreau să fiu prizonieră aici, îşi spuse şi urmă cu glas tare:

– Iarna nu va trebui să lucrezi la Toulouse?

– Nu văd ce m-ar împiedica; aş vrea numai să te stabileşti înainte de asta într-un loc unde clima îţi este cât mai prielnică.

Ce mă interesează pe mine clima, se gândi Lillian şi spuse exasperată:

– Cea mai bună climă o are sanatoriul.

Clerfayt o ţintui cu privirea.

– Trebuie să te întorci acolo?

Ea nu răspunse.

– Vrei să te întorci acolo? întrebă el.

– Ce să-ţi răspund? Nu mă aflu aici?

– Ai întrebat vreun doctor? Ai întrebat vreodată vreun doctor, de când eşti aici?

– N-am nevoie să întreb nici un doctor.

El o privi neîncrezător.

– Vom consulta împreună un doctor. Voi găsi cel mai bun doctor din Franţa şi-l vom întreba pe el.

Lillian nu îi răspunse. Şi asta acum, gândi ea. Clerfayt o mai întrebase de câteva ori dacă se ducea la doctor, dar niciodată nu insistase să afle mai mult decât asigurările ei că mergea din când în când la control. De data aceasta era altceva. Se lega de casă, de viitor, dragoste, grijă, cu toate numele frumoase care pentru ea nu mai existau, fiindcă îi îngreuiau şi mai mult sfârşitul. Următorul pas va fi să încerce să mă bage într-un spital.

O pasăre începu să cânte foarte ascuţit în faţa ferestrei.

– Hai să ieşim de-aici, spuse Clerfayt. Lumina electrică a acestui candelabru multicolor e îngrozitoare, recunosc. Dar toate acestea pot fi schimbate.

Afară, seara se rezema de zidurile încărcate de ornamente de piatră. Lillian respiră adânc. Avea senzaţia că evadase.

– Adevărul este, spuse Clerfayt tărăgănat, că tu nu vrei să trăieşti cu mine, Lillian! Ştiu prea bine.

– Dar trăiesc cu tine, răspunse ea neajutorată.

– Trăieşti cu mine, ca şi cineva care, mâine, nu va mai fi aici. Ca şi cum ai fi mereu pe picior de plecare.

– N-ai vrut tu aşa?

– Poate, dar acum nu mai vreau. Ai avut vreodată de gând să trăieşti altfel cu mine?

– Nu, spuse ea încet. Dar nici cu altcineva, Clerfayt.

– De ce nu?

Ea tăcu încăpăţânată. De ce punea întrebările astea prosteşti?

– Doar am vorbit de atâtea ori despre asta. De ce s-o luăm de la capăt? spuse ea în cele din urmă.

– O relaţie se poate schimba. Este dragostea un lucru chiar atât de vrednic de dispreţ?

Ea scuturâ din cap. El o privi lung.

– Niciodată, în toată viaţa mea, nu mi-am dorit ceva cu atâta ardoare. Acum îmi doresc. Te vreau pe tine.

– Bine, dar mă ai!

– Nu pe de-a-ntregul. Nu îndeajuns.

Vrea să mă lege şi să mă zăvorască, se gândi ea, şi e mândru de asta, numind-o căsnicie, grijă şi dragoste, şi poate asta şi este. Dar de ce nu înţelege că tocmai lucrul de care el e mândru pe mine mă îndepărtează? Plină de ură privi mica vilă cu aleile ei pietruite. De aceea fugise din munţi, ca să sfârşească aici? Aici, sau la Toulouse, ori la Brescia? Unde mai era aventura? Ce se alesese de Clerfayt? Ce îl schimbase? De ce nu râdeau împreună de toate acestea? Ce altceva le rămânea de făcut?

– Am putea cel puţin face o încercare, spuse Clerfayt. Dacă nu merge, vindem casa.

Nu mai am timp de încercări, se gândi Lillian. Şi nu mai am timp de experimente în materie de fericire casnică. Toate acestea mă întristează prea mult. Trebuie să plec! Nu mai am timp nici măcar de asemenea discuţii. Le cunosc foarte bine de la sanatoriu, de la Boris, şi de acolo am fugit.

Se linişti ca prin farmec. Încă nu ştia ce va face, dar gândul că putea să plece, făcea ca totul să fie mai puţin insuportabil. Nu se temea de vreo nenorocire, trăise prea multă vreme cu gândul şi de pe urma ei; nu se temea nici de fericire, ca atâţia care îşi închipuie că sunt în căutarea ei; se temea de temniţa mediocrităţii.

În seara aceea, deasupra mării fură lansate focuri de artificii. Noaptea era senină, cu cerul foarte înalt, şi cum linia orizontului unea marea cu cerul, rachetele se înălţau şi cădeau ca şi cum ar fi fost lansate în infinit şi se prăbuşeau dincolo de marginea pământului, în spaţiul care nu mai era spaţiu, fiindcă părea să nu aibă hotare. Lillian îşi aminti de ultimul foc de artificii pe care îl văzuse. Sus, la cabană, în seara dinaintea evadării. Oare nu se afla şi acum înaintea unei evadări? Marile hotărâri din viaţa mea par să se nască sub focuri de artificii, se gândi ea, ironică. Sau poate tot ce se întâmplase până atunci nu fusese decât acelaşi lucru? Un foc de artificii, care acum începea să pălească şi să se transforme în cenuşă şi pulbere? Privi în jur. Încă nu, gândi ea speriată, doar nu deja de acum! Oare nu exista întotdeauna, cel puţin înainte de sfârşit, o ultimă izbucnire incandescentă, în care totul se consuma ardent, în vederea finalului grandios?

– N-am jucat niciodată, spuse Clerfayt. Tu, da? Vreau să spun, într-o sală de joc.

– Niciodată.

– Atunci ar trebui să încerci. Ai mâna neexperimentată şi ar trebui să câştigi. Vrei să mergem acolo? Sau eşti obosită? E deja ora două.

– Dis-de-dimineaţă! Cum să fii obosit?

Rulară încet prin noaptea luminată.

– În sfârşit e cald, spuse Lillian.

– Putem rămâne aici până se face şi la Paris vară.

Ea se rezemă de el.

– De ce nu trăiesc oamenii veşnic, Clerfayt? Fără moarte?

El îi puse un braţ în jurul umerilor.

– Într-adevăr, de ce? De ce îmbătrânim? De ce nu putem trăi ca şi cum am avea treizeci de ani până la optzeci de ani şi apoi să murim din senin?

Ea izbucni în râs.

– Eu încă n-am împlinit treizeci.

– E adevărat, spuse Clerfayt, retrăgându-se. Uit mereu acest lucru. Am senzaţia că în trei luni ai îmbătrânit cu cel puţin cinci ani, atât de mult te-ai schimbat. Te-ai făcut cu cinci ani mai frumoasă. Şi cu zece ani mai periculoasă.

Jucară mai întâi în sălile mari, apoi, când acestea se goliră, în cele mai mici, în care sumele aruncate în joc erau mai mari. Clerfayt începu să câştige. Jucă

la început Trente et quarante, ducându-se apoi la o masă de ruletă, la care suma maximă era mai ridicată ca la celelalte.

– Stai în spatele meu, îi spuse lui Lillian. Aduci noroc.

Clerfayt mizã pe doisprezece, douăzeci şi doi şi nouă. Pierdu treptat, până nu îi mai rămaseră decât jetoanele de care avea nevoie pentru a mai miza o dată pe suma maximă. Mizã pe roşu. Roşul câştigă. Retrase jumătate din câştig şi lăsă restul pe roşu. Roşul câştigă din nou. Lăsă toată suma pe roşu. Roşul mai câştigă de două ori. În faţa lui Clerfayt se adunaseră grămezi de jetoane. Alţi jucători din sală deveniră atenţi. Masa se ocupase complet. Lillian îl văzu apropiindu-se şi pe Fiola. Acesta îi zâmbi şi mizã pe negru. Roşul câştigă din nou. La jocul următor, negrul era pardosit din toate părţile cu sume maxime, iar în jurul mesei se îmbulzeau trei şiruri de jucători. Aproape toţi jucau împotriva lui Clerfayt. Doar o bătrână uscăţivă, într-o rochie de seară de voal azuriu mizã, ca şi el, pe roşu.

În salã se făcu linişte. Bila se rostogoli. Bătrâna strănutã. Roşul câştigă din nou.

Fiola îi făcu semn lui Clerfayt să renunţe; seria trebuia să se sfârşească odată. Clerfayt dădu din cap şi lăsă câştigul pe roşu.

– Il est fou, spuse cineva în spatele lui Lillian.

În ultimul moment, bătrâna, care îşi retrăsese deja câştigul, puse totul pe roşu. I se auzi respiraţia greoaie şi precipitată. Încercă să-şi înăbuşe o nouă criză de strănuturi. Mâna i se odihnea ca o ghearã pe postavul verde. Lângă ea avea o broască ţestoasă verde miniaturală, ca mascotă.

Roşul câştigă din nou. Bătrâna explodă.

– Formidable, zise femeia din spatele lui Lillian. Cine e tipul?

Aproape că nu se mai mizã pe numere. Vestea seriei incredibile se răspândise pretutindeni în salã. O baterie de jetoane mari se adunară în stive înşiruite pe negru. Roşul ieşise de şapte ori, culoarea trebuia în sfârşit să se schimbe. Clerfayt era singurul care mizase iar pe roşu. În tulburarea ei, bătrâna aşezã în ultima clipă broscuţa în loc de jeton. Înainte să mai apuce să schimbe ceva, o rumoare străbătu sala: roşul câştigase din nou.

– Madame, nu vă putem dubla ţestoasa, spuse crupierul, împingându-i bătrânei înapoi, de-a curmezişul mesei, animalul cu cap ancestral şi înţelept.

– Dar câştigul meu! croncăni arătarea.

– Scuzaţi-mă, madame, dar nu v-aţi făcut şi nici nu v-aţi anunţat depunerea.

– Doar aţi văzut că am vrut s-o fac! E de ajuns.

– Trebuia fie să fi făcut depunerea, fie să o fi anunţat înainte ca bila să cadă.

Bătrâna privi în jur, plină de amărăciune.

– Faites vos jeux, zise crupierul, indiferent.

Clerfayt mizã iar pe roşu. Bătrâna, supărată, pe negru. Toţi ceilalţi mizară de asemenea pe negru. Fiola puse pe şase şi pe negru. Roşul ieşi încă o dată. Clerfayt îşi retrase câştigul. Îi împinse crupierului câteva fise şi se ridică.

– Mi-ai purtat într-adevăr noroc, îi spuse lui Lillian şi se opri, urmărind rotirea ruletei. Negrul câştigă.

– Vezi, zise el. Uneori omul are un al şaselea simţ.
Ea zâmbi. De l-ai avea în dragoste, îi spuse în gând.
Fiola veni la el.
– Te felicit. Să te poţi opri la timp este cea mai mare artă în viaţă.
Se întoarse spre Lillian.
– Nu sunteţi de aceeaşi părere?
– Nu ştiu. N-am avut niciodată ocazia.
El râse.
– Nu vă cred. Aţi dispărut din Sicilia, semănând multă confuzie în urma dumneavoastră. Aţi ajuns la Roma şi aţi dispărut cu iuţeala fulgerului. Nici la Veneţia nu vi s-a putut da de urmă, din câte mi s-a spus.
Se duseră la bar, pentru a sărbători norocul lui Clerfayt.
– Cred că am câştigat destul ca să pot termina de aranjat casa, îi spuse el lui Lillian.
– Mâine poţi să pierzi iar totul.
– Ai vrea?
– Bineînţeles că nu.
– Nu voi mai juca, declară el. Vom păstra tot. Îţi voi construi şi o piscină în grădină.
– N-am nevoie. Nu obişnuiesc să înot, ştii foarte bine.
El o privi surprins.
– Ştiu. Eşti obosită?
– Nu.
– O serie de nouă ori roşu e o treabă minunată, vorbi Fiola.O singură dată am mai văzut o serie mai lungă. De douăsprezece ori negru. Era înaintea războiului. Pe vremea aceea existau mese de joc cu sume maxime mult mai mari ca azi, în Cercle privé. Tipul care a jucat această serie a spart banca. A mizat apoi pe treisprezece şi treisprezecele a ieşit de cinci ori în douăsprezece ture. A fost o adevărată senzaţie. Toţi îi copiau mişcările. Din această cauză a ruinat banca de două ori în aceeaşi noapte. Era un rus. Oare cum îl chema? Wolkow, sau ceva asemănător. Da, Wolkow.
– Wolkow? repetă Lillian, nevenindu-i să creadă. Doar nu Boris Wolkow?
– Exact! Boris Wolkow. L-aţi cunoscut?
Lillian scuturâ din cap. Nu aşa, gândi. Îl văzu pe Clerfayt urmărindu-i reacţia.
– Mi-ar plăcea să ştiu ce s-a ales de el, urmă Fiola. Era un bărbat care făcea senzaţie. Unul din ultimii jucători de mare tradiţie. De altfel, un vânător de primă clasă. Se afla atunci cu Maria Andersen. Poate aţi auzit de ea. Una dintre cele mai frumoase femei pe care le-am văzut vreodată. A murit la Milano în timpul unui bombardament.
Se întoarse spre Clerfayt.
– N-ai auzit de Wolkow?
– Nu, spuse Clerfayt.
– Ciudat. Pe atunci a participat şi el la câteva raliuri. Ca amator, desigur. Rar am văzut un om care să poată rezista la atâta alcool. Probabil şi-a distrus

sănătatea cu bună ştiinţă; făcea impresia că asta urmărea.

Chipul lui Clerfayt se întunecase. Îi făcu semn chelnerului să mai aducă o sticlă.

– Mai joci astăzi? îl întrebă Fiola.

– Sigur că nu!

– De ce? Seriile vin în serii. Poate va fi chiar astăzi încă o serie de doisprezece negru.

– N-ar trebui să mai joace, îi spuse Fiola lui Lillian. Nu azi. Asta-i lege de când lumea.

Lillian îl privi pe Clerfayt. De data aceasta nu-i mai ceruse să vină cu el ca să-i poarte noroc, şi ştia şi de ce. Ce copilăros e, se gândi ea înduioşată. Şi cât de orb, în gelozia lui! A uitat că niciodată nu celălalt e cel care distruge, ci întotdeauna tu însuţi eşti acela?

– În schimb dumneavoastră ar trebui să jucaţi, spuse Fiola. Vă aflaţi pentru prima oară aici. Hai, făceţi-mi plăcerea. Veniţi cu mine!

Se duseră la altă masă. Fiola începu să depună fisele şi, după câteva minute, Lillian schimbă şi ea câteva bancnote în jetoane. Mizã prudentă pe sume mici; banii erau pentru ea mai mult decât o proprietate, o frântură de viaţă. Nu vroia să ajungă la cheremul marocănosului unchi Gaston.

Aproape imediat începu să câştige.

– Uite mâna de copil, spuse Fiola, care pierdea. Aceasta e noaptea dumneavoastră! Aveţi ceva împotrivă dacă vă imit mişcările?

– Veţi regreta.

– Nu la joc. Puneţi cum vă trece prin minte.

Lillian mizã o vreme pe roşu şi negru, apoi pe a doua duzină şi, în cele din urmă, pe cifre. Câştigă de două ori cu zero.

– Nimicul vă iubeşte, observă Fiola râzând.

Bătrâna cu broasca ţestoasă apăru la masă. Se aşeză cu o figură încruntată, chiar în faţa lui Lillian. Între jocuri se consulta în şoaptă cu broasca. Un diamant de o rară frumuseţe îi juca lejer pe degetul descărnat. Gâtul îi era ridat, ca şi cel al animalului. De altfel semănau. Aveau aproape aceiaşi ochi, fără pleoape, din care albul era inexistent.

Lillian jucă acum alternativ pe negru şi pe treisprezece. Când îşi ridică privirea, după o vreme, îl văzu pe Clerfayt de cealaltă parte a mesei, urmărindu-i jocul. Mizase ca Boris Wolkow şi îşi dădu seama că şi Clerfayt observase acest lucru. Se încăpăţânã să joace în continuare pe treisprezece. După şase runde ieşi treisprezece.

– Destul, spuse ea, adunându-şi jetoanele de pe masă în poşetă. Câştigase, nu ştia exact cât.

– Vreţi să plecaţi deja? întrebă Fiola. Aceasta e noaptea dumneavoastră, aţi văzut doar. Nu se mai repetă şi a doua oară.

– Noaptea a trecut. Dacă am trage draperiile, ne-ar face pe toţi să arătăm ca nişte stafii. Noapte bună, Fiola. Jucaţi mai departe. Întotdeauna cineva joacă mai departe.

Când ieşi cu Clerfayt, Riviera li se înfăţişă aşa cum fusese înainte să fie descoperită de turişti. Cerul sclipea arămiu şi albastru, în aşteptarea soarelui; marea era albă la orizont şi strălucea ca aquamarinul. În larg se vedeau câteva bărci pescăreşti cu pânze galbene şi roşii. Plaja era liniştită; pe şosea nici o

maşină. Vântul mirosea a languste şi mare.

Lillian nu-şi dădu seama din ce izbucni cearta. Auzi vocea lui Clerfayt şi îi trebui o vreme să înţeleagă ce spune. Gelozia sa împotriva lui Wolkow răbufni pe faţă.

– Ce pot să fac? îl auzi spunând. Am de luptat cu o umbră, cu un adversar pe care nu-l pot atinge, care nu e de faţă, şi prin aceasta cu atât mai puternic ca mine; care este fără greşeală, fiindcă e absent, care e transfigurat, fiindcă nu e aici, care are avantajul strigător la cer al absenţei, care îi dă mii de arme împotriva mea, în timp ce eu sunt aici şi tu mă vezi aşa cum sunt, aşa ca acum, furios, nedrept, dacă vrei, meschin şi penibil - şi tuturor acestora li se opune imaginea măreaţă, idealizată, care nu poate face nimic greşit, fiindcă nu face nimic, fiindcă tace şi nu te poţi apăra împotriva ei, aşa cum nu te poţi apăra de amintirea unui mort!

Lillian îşi lăsă epuizată capul pe spate. Ce aiureli îngrozitoare, tipic masculine, îndrugă iar?

– Vrei să spui că nu e aşa? întrebă Clerfayt, izbind volanul cu pumnul. Spune, dacă nu e aşa! Am simţit cum mă ocoleşti! Ştiu că de aceea nu vrei să te căsătoreşti cu mine! Vrei să te întorci! Asta e! Vrei să te întorci!

Ea ridică fruntea. Ce tot spunea? Îl privi pe Clerfayt.

– Ce tot spui acolo?

– Greşesc cumva? Nu te gândeai chiar acum la asta?

– Mă gândeam numai cât de îngrozitor de proşti pot fi chiar şi cei mai inteligenţi bărbaţi. Vrei să mă alungi cu orice preţ?

– Eu, să te alung? Eu nu mai ştiu ce să fac ca să te păstrez!

– Crezi că aşa mă poţi păstra? Dumnezeule!

Lillian îşi lăsă iar capul pe spate.

– Nu ai de ce să fii gelos. Boris nici nu m-ar mai vrea, dacă m-aş întoarce.

– Asta nu are nici o importanţă. Vrei să te duci înapoi?

– Nu mă alunga înapoi! O, Doamne, chiar ai devenit orb?

– Da, zise Clerfayt. Probabil! Probabil, repetă el uimit. Dar nu mai am ce face. Nu mai am scăpare.

Merseră tăcuţi de-a lungul Corniche-i, spre Antibes. O cotigă trasă de un măgar le ieşi în faţă. Pe capră stătea o fetişcană şi cânta. Istovită, Lillian o privi cu invidie arzătoare. Se gândi la bătrâna de la cazinou, care urma să trăiască ani buni de acum înainte, văzu fetişcana surâzătoare şi fu iar o clipă din acelea, în care totul devenea de neînţeles şi toate şiretlicurile de prisos, în care mizeria o copleşea şi toată fiinţa ei se răzvrătea neputincioasă, strigând: De ce? De ce tocmai eu? Ce am făcut, ca să merit această soartă?

Privi cu ochi împăienjeniţi peisajul plin de vrajă. Mireasma puternică a florilor adia deasupra şoselei.

– De ce plângi? întrebă Clerfayt iritat. Nu ai absolut nici un motiv să plângi.

– Nu, n-am.

– Mă înşeli cu o umbră, spuse el, plin de amărăciune. Şi tot tu plângi!

Da, se gândi ea, dar umbra nu se numeşte Boris. Să-i spun care este numele ei adevărat? Dar atunci mă va întemniţa într-un spital şi va pune în faţa uşii paza iubirii, ca să pot fi îngrijită de moarte, îndărătul geamurilor mate şi în mirosul de

dezinfectante, bunăvoinţă şi izul fad de excremente umane.

Privi chipul lui Clerfayt. Nu, îşi spuse, nu temniţa acestei iubiri, împotriva căreia nu poţi protesta, şi din care nu poţi avea altă scăpare decât fuga! Focul de artificii se sfârşise; cenuşa nu trebuia răscolită.

Maşina intră în curtea hotelului. Un englez în halat de baie cobora deja spre plajă. Clerfayt îi ajută lui Lillian să coboare din maşină fără să o privească.

– N-o să mă vezi prea des de acum înainte, zise el. Mâine încep antrenamentul.

Exagera; cursa era numai prin oraş şi un antrenament era practic imposibil. Străzile nu puteau fi închise decât pentru cursa propriu-zisă; în rest, piloţii erau nevoiţi să se limiteze la a parcurge traseul şi a memora manevrele.

Lillian avu viziunea a ceea ce urma să li se întâmple. Era un coridor lung, care se făcea tot mai îngust, fără ieşire. Ea nu putea să treacă prin el. Alţii, care aveau timp de irosit, o puteau face. Ea nu. În dragoste nu exista cale de întoarcere, nu puteai niciodată să o iei de la început. Ce se întâmpla, rămânea în sânge. Clerfayt nu mai putea fi cu ea ca la început. Cu orice altă femeie da, cu ea însă nu. Iar ceea ce se întâmplase între ei era la fel de imposibil de recuperat, ca şi timpul care trecuse. Nici un sacrificiu, nici cea mai mare bunăvoinţă nu o puteau face, aceasta era legea, sumbră şi neînduplecată. Lillian o cunoştea, de aceea vroia să plece. Restul vieţii ei era toată viaţa ei; în existenţa lui Clerfayt, acesta nu era decât o părticică foarte mică. De aceea, totul depindea numai de ea, şi nu de Clerfayt. Raportul era prea inegal; ceea ce pentru existenţa lui avea să devină un episod, chiar dacă acum refuza să creadă acest lucru, pentru ea era sfârşitul. Nu îl putea sacrifica, acum ştia. Nu simţea nici regret, nici tristeţe, chiar şi pentru aceasta avea prea puţin timp, în schimb se simţea inundată de o limpezime asemănătoare cu cea a primilor zori. Şi odată cu această limpezime, se risipi şi ultima ceaţă a neînţelegerilor. Simţi fericirea măruntă şi pătrunzătoare care urmează unei hotărâri. Şi, ciudat lucru, odată cu ea îi reveni şi tandreţea, devenită acum inofensivă.

– Nimic din ce ai afirmat nu e adevărat, Clerfayt, spuse ea cu voce schimbată. Nimic! Uită tot ce ai spus! Nu este adevărat! Nimic!

Îi văzu chipul înseninându-se.

– Atunci rămâi cu mine? întrebă el repede.

– Da, spuse ea. Nu mai vroia să dea naştere la alte dispute în ultimele zile pe care aveau să le petreacă împreună.

– Înţelegi în sfârşit ce vreau.

– Da, înţeleg, răspunse ea şi zâmbi.

– Te vei căsători cu mine?

El nu îl sesiză ezitarea.

– Da, spuse ea. Şi aceasta îl era acum totuna.

El n-o slăbi din privire.

– Când?

– Când vrei. La toamnă.

El rămase câteva clipe tăcut.

– În sfârşit! exclamă apoi. În sfârşit! Nu vei regreta niciodată, Lillian!

– Ştiu.

Dintr-odată era complet transfigurat.

– Eşti obosită! Trebuie să fii îngrozitor de obosită! Doamne, ce am făcut?! Trebuie să te odihneşti, Lillian! Hai să te duc în cameră.

– Şi tu?

– Eu îl voi urma pe englez şi mai târziu o să bat străzile, înainte să se intensifice circulaţia. E o simplă chestie de rutină, cunosc traseul.

Se opri lângă uşă.

– Ce idiot sunt! Am pierdut mai mult de jumătate din ce câştigasem! Din cauza furiei!

– Eu am câştigat.

Lillian aruncă poşeta cu jetoanele pe masă.

– Nici nu le-am numărat.

– Mâine vom câştiga din nou. Mergi cu mine la doctor?

– Da. Acum însă trebuie să dorm.

– Dormi până diseară. Apoi mâncăm ceva şi ne culcăm la loc.Te iubesc imens.

– Şi eu, Clerfayt.

Închise uşa cu grijă în urma sa. Pentru prima oară, ca şi cum ar fi ieşit din camera unei bolnave, îi trecu ei prin minte. Se aşeză istovită pe pat. Fereastra era deschisă. Îl văzu coborând spre plajă. După cursă, hotărî ea. Va trebui să-mi împachetez lucrurile şi să plec după cursă, în ceasul în care va trebui să plece la Roma. Câteva zile, doar, se gândi. Nu ştia încotro s-o ia. De altfel îi era totuna. Numai să plece.

20

Traseul nu avea decât vreo trei kilometri, dar se desfăşura pe străzile din Monte Carlo, trecând chiar prin centrul oraşului, ocolind portul, urcând dealul cazinoului şi înapoi. În multe locuri şoseaua abia dacă era destul de lată pentru depăşiri şi era alcătuită numai din curbe: curbe duble, curbe în vârf de ac şi curbe în "U". O sută de runde trebuiau parcurse, peste trei sute de kilometri, aceasta însemnând de zeci de mii de ori schimbatul vitezei, frână, demaraj, schimbatul vitezei şi iar frână, iar demaraj.

– Un carusel, îi spuse Clerfayt lui Lillian râzând. Un fel de acrobaţie de circ. Niciunde nu poţi să dai nici măcar pe jumătate drumul la maşină. Unde stai?

– În tribună. Rândul zece, în dreapta.

– Va fi foarte cald. Ai o pălărie de soare?

– Da. Lillian îi arătă pălărioara de pai pe care o avea în mână.

– Bine. Diseară vom mânca languste şi vom bea vin rece la Pavillion d'Or, pe malul mării. Iar mâine mergem la un cunoscut de-al meu; e arhitect şi îl voi ruga

să ne facă un plan de renovare a casei. Luminoasă, cu ferestre mari şi mult soare.

Antrenorul îi strigă ceva lui Clerfayt în italiană.

– Începe, spuse Clerfayt şi îşi închele la gât salopeta albă.

Scoase din buzunar o bucăţică de lemn şi o lovi uşor de maşină, apoi de palmă.

– Gata? urlă antrenorul?

– Gata.

Lillian îl sărută pe Clerfayt şi împlini ritualul superstiţiilor. Scuipă uşor pe maşină şi pe echipamentul lui Clerfayt, îngânând un blestem care avea menirea să săvârşească tocmai contrariul; apoi îndreptă mâna cu două degete desfăcute în direcţia şoselei şi a celorlalte boxe - era descântecul Jettatore împotriva deochiului. Montorii italieni o urmăriră muţi de veneraţie când trecu prin faţa lor. În urma ei îl auzi pe antrenor făcându-şi deja rugăciunea:

– O, tu, dulce sânge al lui Isus şi tu, mamă a durerilor, ajută-i lui Clerfayt, lui Frigerio şi...

La uşă se întoarse. Soţiile lui Marchetti şi ale altor doi piloţi îşi ocupaseră deja locurile, cu cronometrele şi hărţiile în mână. N-ar trebui să-l părăsesc, se gândi, şi ridică mâna. Clerfayt râse şi salută. Arăta foarte tânăr.

– Iar voi, sfinţilor, topiţi cauciucurile adversarilor de două ori mai repede ca pe ale noastre! se ruga antrenorul, după care strigă:

– Gata de start! Afară toţi cei care n-au ce căuta aici!

Douăzeci de maşini luară startul. În prima rundă Clerfayt se afla în poziţia a şasea; nu fusese prea favorizat la start şi întârziase o secundă la demaraj. Se ţinu în spatele lui Micotti, despre care ştia că va ataca. Frigerio, Monti şi Sacchetti se aflau înaintea lui; Marchetti era în frunte.

În cea de-a patra rundă, Micotti ţâşni pe porţiunea dreaptă care urca spre cazinou şi îl depăşi pe Sacchetti, turându-şi puternic motorul. Clerfayt se ţinu pe urmele lui, îşi forţă şi el motorul şi îl depăşi pe Sacchetti cu puţin înainte de intrarea în tunel. Când ieşi iar la lumină, văzu maşina lui Micotti fumegând şi încetinind. Îl depăşi şi începu să-l urmărească pe Monti. Trei mai târziu, în curbele în vârf de ac de la gazometru, ajunse chiar în spatele lui şi se ţinu de el ca un terrier.

Mai sunt nouăzeci şi două de runde şi şaptesprezece concurenţi, socoti Clerfayt când văzu o a doua maşină oprind lângă cea a lui Micotti. Antrenorul îi semnalizâ să nu atace momentan; probabil Frigerio şi Marchetti, care nu se prea agreeau, se luaseră la harţă între ei pe cheltuiala firmei, în loc să păstreze disciplina echipei, iar antrenorul plănuia să-i ţină de rezervă pe Clerfayt şi Meyer III, în caz că piloţii din frunte şi-ar fi distrus maşinile.

De fiecare dată, Lillian vedea haita gonind prin faţa tribunelor în mai puţin de două minute. Vedeai maşinile trecând, îţi luai o clipă privirile de pe şosea şi, în următorul moment, ele erau din nou acolo, dispuse puţin diferit, dar aproape ca şi cum nu se depărtaseră nici o clipă. Era ca şi cum ai fi împins placa de sticlă a unei Camera magica, încolo şi încoace, înainte şi înapoi. Cum or putea număra cele o sută de runde? se întrebă ea. Apoi îşi aduse aminte de antrenorul

care se ruga, asuda şi înjura, arătându-le tot felul de plăcuţe indicatoare şi steguleţe pe care le agita şi schimba după un cod secret.

După patruzeci de runde vru să plece. I se părea că trebuia să plece acum, chiar acum, înainte de sfârşitul cursei. Perspectiva de a mai vedea de şaizeci de ori neînsemnatele dislocări de pe pistă îi apărea ca o pierdere de timp asemănătoare cu orele dinaintea plecării ei de la sanatoriu. Avea în buzunar un bilet spre Zürich. Îl cumpărase în dimineaţa aceea, în timp ce Clerfayt parcurgea pentru o ultimă oară traseul. Era valabil peste două zile. Clerfayt urma să plece atunci la Roma. Intenţiona să se întoarcă după două zile. Avionul pleca dimineaţa, trenul seara. Ca o hoaţă, se gândi, plec pe furiş, ca o trădătoare. Aşa cum şi de la sanatoriu am vrut să plec tot în taină, ca să-l evit pe Boris. Până la urmă fusese nevoită să stea de vorbă cu el, dar la ce folosise oare aceasta? Întotdeauna se spuneau cuvintele cele mai nepotrivite, întotdeauna se minţea, fiindcă era o cruzime inutilă şi întotdeauna sfârşitul însemna amărăciune şi deznădejde provocată de faptul că nu se putea altfel şi că acum ultima amintire rămânea numai cearta, neînţelegerea, ura. Îşi căută biletul în buzunar. O clipă crezu că îl pierduse. Această clipă fu de ajuns să o întărească în hotărârea ei. Tremura, cuprinsă de frisoane în soarele cald. Am febră, îşi spuse şi auzi mulţimea din jur ţipând. Jos, de-a lungul portului de jucărie, cu iahturile albe pe care stăteau înghesuiţi alţi spectatori, şoseaua se continua, urcând, şi una din maşinuţele de jucărie se trase într-o parte şi ţâşni aproape razant pe lângă o alta, depăşind-o.

– Clerfayt! jubilă o doamnă grasă de lângă ea, pocnindu-se cu programul peste coapsele pleznind sub rochia de in.The son of a gun made it! A reuşit, afurisitul!

Clerfayt trecuse într-o oră pe locul al doilea. Acum îl hăituia fără milă pe Marchetti. Nu voia să-l depăşească încă, avea timp până la cea de-a optzecea rundă, ba chiar a nouăzecea, voia numai să-l hăituiască, să-l enerveze, la numai câţiva metri în spatele lui, mereu la aceeaşi distanţă. Nu voia să mai rişte o dată să-şi tureze motorul, voia să-l determine pe Marchetti s-o facă, şi Marchetti tură într-adevăr o dată, fără ca maşinii să i se întâmple ceva, dar Clerfayt îl simţea devenind nervos din cauză că nu realizase nimic cu această manevră. Marchetti începu acum să blocheze şoseaua şi curbele; nu voia să-l lase pe Clerfayt să treacă. Clerfayt făcu de câteva ori o manevră, ca şi cum ar fi vrut să depăşească, fără să încerce în realitate acest lucru; reuşi să-l facă pe Marchetti să fie mai atent la el decât la condusul propriei sale maşini şi deci să devină neglijent.

Se aflau cu o rundă înaintea celorlalţi concurenţi. Antrenorul asuda din greu şi-şi agita de zor tăbliţele şi fanioanele. Îi semnaliză lui Clerfayt să nu atace. Marchetti făcea parte din aceeaşi echipă; era de ajuns că Frigerio şi cu el se urmăriseră reciproc; Frigerio se alesese cu un defect la o roată şi se afla acum cu aproape un minut în urma lui Clerfayt şi a altor cinci maşini. Pe Clerfayt îl urmărea Monti, dar nu ajunsese chiar atât de aproape de el. Putea să se descotorosească uşor de el, în curbele în vârf de ac, pe care le lua mai rapid ca Monti.

Trecură iar prin faţa barelor. Clerfayt îl văzu pe antrenor implorând toţi sfinţii şi amenin ţându-l în acelaşi timp cu pumnul, să nu se apropie prea mult de

Marchetti. Marchetti îi făcuse un semn furios, să-l reţină pe Clerfayt. Clerfayt dădu din cap şi încetini cu o lungime de maşină, nu mai mult. Vroia să câştige această cursă, cu sau fără ajutorul antrenorului. Vroia să câştige premiul şi, în afară de aceasta, făcuse şi un pariu cu sine însuşi. Am nevoie de banii ăştia, se gândi el. Pentru viitor. Casa. Viaţa cu Lillian. Startul greşit îi întârziase puţin, dar ştia că va câştiga; se simţea foarte liniştit, în straniul echilibru dintre concentrare şi relaxare care îţi dă sentimentul că nimic nu ţi se poate întâmpla. Era un fel de clarviziune, care înlătura orice îndoială, orice ezitare sau nesiguranţă. Mai demult o avea destul de des, în ultimii ani însă îi dusese dorul. Era una din rarele clipe de adevărată fericire.

După o curbă văzu dintr-odată că maşina lui Marchetti începe să patineze, se postează de-a curmezişul şoselei şi sare în sus, cu scrâşnetul metalului sfârâmat. Văzu balta neagră de ulei care se împrăştiase pe şosea şi celelalte două maşini care se ciocniseră deja, după ce se clătinaseră ca bete pe porţiunea acoperită de ulei; văzu, ca într-o filmare cu încetinitorul, maşina lui Marchetti rostogolindu-se şi pe Marchetti plutind prin aer şi izbindu-se de asfalt. În el, sute de ochi căutară o portiţă pe şosea prin care să-şi strecoare maşina, dar nu exista nici una; şoseaua crescu, uriaşă, îngustându-se în acelaşi timp; nu simţi nici un fel de spaimă, încercă numai să se ciocnească lateral şi nu în unghi drept; îşi dădu seama în ultimul moment că trebuie să dea drumul la volan, dar braţele erau prea încete, totul se ridica deja în aer, dintr-odată îşi pierdu greutatea şi apoi veni lovitura în piept şi în faţă, şi din toate părţile se prăbuşi asupra lui lumea prefăcută în ţăndări; o clipă mai văzu faţa albă, îngrozită a unui supraveghetor de traseu; în următorul moment un pumn gigantic îl izbi în spate şi nu mai rămase decât vâjâitul înfundat, după care totul amuţi.

Maşina care îl izbise din spate făcu o spărtură în toată învălmăşeala, astfel încât cei care veneau din urmă putură trece. Una după alta, maşinile ţâşniră pe rând, unele plutind, clătinându-se, trecând razant pe lângă maşinile accidentate, făcând metalul să scrâşnească de parcă ar fi gemut. Supraveghetorul de traseu se căţără pe sacii cu nisip de pe margine şi împrăştie nisipul peste băltoaca de ulei, sărind înapoi de câte ori urletul vreunui motor se apropia. Apărură sanitarii cu nişte târgi, îl ridicară pe Marchetti peste baricadele de nisip şi îl dădură în grija altora; câţiva oameni de ordine veniră, alergând, cu nişte indicatoare care să îi prevină pe piloţii rămaşi în cursă, dar tura se consumase deja, toţi trecuseră de locul accidentului şi se apropiau acum din nou, unii aruncând câte o privire grăbită, ceilalţi cu ochii aţintiţi pe şosea.

Maşina lui Clerfayt nu numai că se ciocnise de maşinile din faţă, ci fusese şi lovită din spate de Monti. Monti nu era aproape deloc rănit. Se retrase şchiopătând la marginea şoselei. Clerfayt atârna din maşina sa, care fusese strivită şi apoi izbită de sacii cu nisip. Faţa îi era zdrobită iar volanul îi intrase în coşul pieptului. Din gură îi şiroia sângele şi îşi pierduse cunoştinţa. Ca un roi de muşte năpădind asupra unei bucăţi însângerate de carne, la marginea şoselei se adună mulţimea, holbându-se cu ochi îngroziţi la sanitarii şi montorii care începură grăbiţi să-l scoată pe Clerfayt din maşină cu ferăstrăul. În faţa lui ardea

o maşină. Mai mulţi oameni, înarmaţi cu extinctoare, reuşiseră să desprindă resturile maşinii şi încercau acum să stingă focul. Din fericire tancul de benzină se fisurase şi astfel explozia putu fi evitată. Însă benzina ardea, căldura deveni insuportabilă şi focul putea oricând să se răspândească. Din două în două minute treceau în goană maşinile rămase în circuit. Urletul motoarelor plutea acum ca un recviem înfundat deasupra oraşului, amplificându-se într-un vaier asurzitor atunci când treceau pe lângă Clerfayt, care, însângerat, atârna ca tras în ţeapă în maşina sa turtită, deasupra locului accidentului, luminat de vâlvătaia palidă a focului ce murea în după-amiaza luminoasă. Cursa continua, nu fusese contramandată.

Lillian nu realiză imediat. Megafonul nu se auzea clar; vocea comentatorului părea să devină ininteligibilă din cauza propriilor sale reverberaţii. De emoţie, comentatorul vorbea prea aproape de microfon. Auzi ceva despre nişte maşini care ieşiseră de pe şosea şi se ciocniseră, fiindcă o altă maşină pierduse ulei pe traseu. Apoi văzu haita gonind prin faţa tribunelor. Nu poate să fie foarte grav, altfel n-ar continua cursa. Căută din ochi numărul lui Clerfayt. Nu-l găsi, dar era posibil ca el să fi trecut deja, nu fusese prea atentă. Comentatorul relata acum ceva mai clar că accidentul avusese loc pe Quai de Plaisance - câteva maşini intraseră una într-alta, existau câţiva accidentaţi, morţi nu erau, urmau şi alte ştiri. Clasamentul se prezenta astfel: Frigerio, cu un avans de cincisprezece secunde, Conti, Duval, Meyer III...

Lillian ascultă cu încordare. Nimic despre Clerfayt; fusese pe locul doi. Nimic despre Clerfayt, repetă ea şi auzind maşinile venind, se aplecă în faţă să vadă doisprezecele, maşina roşie cu numărul doisprezece.

Nu se arătă şi în tăcerea surdă a groazei ce i se răspândea în tot corpul, răsună vocea unsuroasă a comentatorului :

– Printre accidentaţi se află şi Clerfayt; va fi dus la spital. Se pare că şi-a pierdut cunoştinţa. Monti s-a accidentat la genunchi şi la picior, Marchetti...

Nu se poate, îşi auzi Lillian gândul înspăimântat. Nu în această cursă de jucărie, nu în acest oraş de jucărie, cu portul său de jucărie şi toată panorama asta multicoloră de jucărie! Trebuie să fie o greşeală! Maşina lui va ţâşni imediat de undeva, ca atunci, la Targa Florio, puţin întârziată probabil, cu zgârieturi şi îndoituri, dar în rest teafără şi fără stricăciuni! Însă, în timp ce gândea aceste lucruri, simţea cum speranţa se făcea tot mai găunoasă, sfărâmându-se înainte de a se fi consolidat - fără cunoştinţă, se gândi, agăţându-se de aceste două cuvinte, ce înseamnă asta?

Putea să însemne orice! Observă că părăsise tribuna fără să-şi dea seama. Se afla în drum spre boxe: poate îl aduseseră acolo. Zăcea probabil întins pe targă, rănit la umăr sau la braţ, ca la Targa Florio şi rădea pe seama ghinionului avut.

– A fost dus la spital, spuse antrenorul, asudând abundent. Sfântă Maică a Domnului, de ce tocmai nouă?! De ce nu adversarilor sau - cum? - Un moment!

Se repezi spre şosea, să semnalizeze. Maşinile goneau pe lângă ei; văzute de aproape păreau mai mari şi mai ameninţătoare, iar bubuitul lor umplea tot văzduhul.

– Ce s-a întâmplat? strigă Lillian. Lăsaţi-o dracului de cursă şi spuneţi-mi ce s-a întâmplat!

Se uită în jur. Nimeni nu se uita la ea. Montorii îşi făceau de lucru cu tot felul de piese de schimb şi cauciucuri, evitând să-şi ridice privirile. Când se apropia de cineva, acesta se trăgea înapoi. Ca şi cum ar fi fost ciumată.

Antrenorul se întoarse în sfârşit înapoi.

– Lui Clerfayt nu îi ajută cu nimic dacă las sau nu dracului cursa, zise el răguşit. Nici el n-ar fi de acord. Ar vrea...

Lillian îl întrerupse.

– Unde e? N-am chef să ascult acum o predică despre codul de onoare al piloţilor de cursă.

– La spital. A fost dus imediat la spital.

– De ce nu e nimeni cu el să-i ajute? Dumneavoastră? De ce mai staţi aici?

Antrenorul o privi fără să înţeleagă.

– Cum să-i ajut eu? Sau oricine altcineva de aici? Asta e treaba medicilor.

Lillian înghiţi cu efort.

– Ce s-a întâmplat cu el? întrebă ea încet.

– Nu ştiu. Nu l-am văzut. Eram cu toţii aici. Eram doar obligaţi să rămânem aici.

– Da, zise Lillian. Pentru ca raliul să poată continua.

– Aşa trebuie să fie, spuse antrenorul, neputincios. Toţi nu suntem altceva decât nişte simpli angajaţi.

Un montor se apropie în fugă. Uruitul maşinilor creştea iar în intensitate.

– Signorina - antrenorul îşi desfăcu palmele în lături a neputinţă şi se uită spre şosea - trebuie...

– E mort? întrebă Lillian.

– Nu, nu! Fără cunoştinţă. Doctorii... din păcate eu trebuie să... signorina...

Antrenorul înşfăcă o tăbliţă indicatoare de pe o ladă şi se repezi să-şi lanseze semnalele. Lillian îl auzi zbierând:

– Madona, Madona, de ce tocmai mie, ulei blestemat, afurisit şi blestemat ulei! Ridică o tăbliţă, făcu un semn cu mâna, ridică braţul şi rămase aşa, deşi turma trecuse deja; privea fix şoseaua şi nu voia să se întoarcă.

Lillian se răsuci încet, să plece.

– Venim după cursă, signorina, îi şopti unul din montori. Imediat după ce se termină cursa!

Baldachinul întunecat al larmei atârna în continuare deasupra oraşului, atunci când porni spre spital..Nu găsise decât o birjă împodobită cu steguleţe, panglici şi câte o pălărioară de pai pentru fiecare cal.

– Durează mai mult ca de obicei, mademoiselle; explică birjarul. Trebuie să facem un ocol mare. Străzile sunt închise. Din cauza cursei, înţelegeţi...

Lillian încuviinţă mută. Stătea învăluită în durerea care nu părea să fie durere, ci un chin surd, care fusese atenuat prin anestezice. Nimic nu mai funcţiona pe de-a întregul în ea, numai ochii şi urechile, care vedeau şi auzeau maşinile, limpede, foarte strident şi insuportabil. Birjarul sporovăia şi voia să-i arate

obiectivele turistice. Ea nu auzea nimic, doar uruitul motoarelor. Cineva încercă să oprească birja şi să intre în vorbă cu ea. Nu înţelese ce îi spunea şi opri birja. Se gândea că poate are vreo veste de la Clerfayt. Bărbatul, un italian cu o mustaţă neagră, subţire, îmbrăcat într-un costum alb, o invită la cină.

– Ce? întrebă ea, fără să înţeleagă.

– Ce altceva, rânji bărbatul, poate să iasă mai mult din asta. Depinde de dumneata.

Ea nu răspunse nimic. Nu îl mai vedea. Ochii ei îl slăbiră din strânsoare. Nu ştia nimic despre Clerfayt.

– Dă-i drumul! îi spuse ea birjarului. Mai repede!

– Cavalerii ăştia n-au un sfanţ în buzunar, o lămuri birjarul. Aţi avut dreptate să îl refuzaţi. Cine ştie, poate ar fi trebuit să plătiţi dumneavoastră consumaţia. Bărbaţii mai în vârstă sunt mai de încredere.

– Mai repede! spuse Lillian.

– Prea bine!

După o veşnicie până opriră în faţa spitalului. Între timp Lillian făcuse nenumărate jurăminte, pe care voia să creadă că le va respecta. Nu va mai pleca, va rămâne, se va căsători cu Clerfayt, numai de n-ar muri! Făcuse aceste jurăminte şi le lăsă să cadă ca nişte pietre într-un lac adânc, fără să se gândească la aceasta.

– Domnul Clerfayt e în sala de operaţie, spuse sora de la ghişeu.

– Îmi puteţi spune cât de grav e accidentul?

– Regret, madame. Sunteţi cumva doamna Clerfayt?

– Nu.

– Rudă?

– Ce importanţă are?

– Nici una, mademoiselle. Ştiu însă precis că după o operaţie numai rudele foarte apropiate au voie să vadă pacientul.

Lillian o ţintui cu privirea. Să-i spună că era logodită cu Clerfayt? Ce absurditate!

– Trebuie să fie operat? întrebă ea.

– Aşa se pare; altfel nu s-ar afla în sala de operaţie.

Una dintre alea care nu mă suferă, gândi Lillian iritată. Avea oarecare experienţă cu surorile medicale.

– Pot să aştept?

Sora arătă spre o bancă.

– Sală de aşteptare nu aveţi? întrebă Lillian.

Sora îi arătă o uşă. Intră într-o încăpere în care se aflau plante decorative ofilite, câteva reviste vechi risipite pe o masă joasă şi muşte care dădeau târcoale unei hârtii de prins muşte ce atârna din tavan deasupra mesei. Zgomotul motoarelor se auzea şi aici, înfundat, ca un răpăit îndepărtat de tobe, dar mereu prezent.

Timpul deveni lipicios, ca hârtia pe care muştele îşi aflau moartea, după o

îndelungată tortură. Lillian privi ţintă revistele uzate, le deschise şi le închise, încercă să citească şi nu reuşi, se ridică şi se duse la fereastră, se aşezâ iar, Încăperea mirosea a spaimă, a toată spaima ce se răspândise în ea. Încercă să deschidă fereastra, dar o închise imediat la loc, fiindcă uruitul motoarelor năvăli imediat, şi mai puternic. După o vreme, intră o femeie cu un copil. Copilul începu să plângă, femeia îşi deschise bluza şi îi dădu să sugă. Copilul plescăi mulţumit şi adormi. Femeia îi zâmbi sfioasă lui Lillian şi se încheie la bluză.

Câteva minute mai târziu, sora de la ghişeu deschise uşa. Lillian se ridică în picioare, dar sora nu îi acordă nici un fel de atenţie; îi făcu semn femeii cu copilul să o urmeze. Lillian se aşezâ iar. Deodată îşi încordă auzul. Ceva se schimbase. Simţea acest lucru în ceafă. O anumită tensiune dispăruse. După o vreme până realiză ce era: se făcuse linişte. Larma motoarelor încetase. Cursa luase sfârşit.

Un sfert de oră mai târziu, văzu o maşină decapotabilă oprind în faţa spitalului. Din ea coborâră antrenorul şi doi montori. Sora îi aduse în sala de aşteptare. Abătuţi, se împrăştiară în încăpere.

– Aţi aflat ceva? întrebă Lillian.

Antrenorul arătă spre montorul mai tânăr.

– El a fost acolo când l-au scos.

– Îi curgea sânge din gură, zise montorul.

– Din gură?

– Da. Ca şi cum ar fi avut o hemoragie.

Lillian îl privi lung. Ce eroare îngrozitoare mai era şi asta? Hemoragiile ţineau de ea, nu de Clerfayt.

– Din ce cauză să fi avut o hemoragie? întrebă ea.

– Volanul i-a strivit pieptul, spuse montorul

Lillian scuturâ rar din cap.

– Nu, spuse ea. Nu!

Antrenorul se duse la uşă.

– Să văd unde e doctorul.

Lillian îl auzi discutând aprins cu sora. Ecoul vocilor lor se stinse şi se răspândi iar tăcerea fierbinte în care se auzeau numai răsuflările celor doi montori şi bâzâitul muştelor.

Antrenorul se întoarse în sala de aşteptare. Se opri în uşă.

Ochii îi păreau nenaturali de albi pe chipul ars de soare. Îşi mişcă de câteva ori buzele fără să scoată un sunet.

– Clerfayt e mort, spuse el într-un sfârşit.

Montorii îl priviră încremeniţi.

– L-au operat? întrebă cel tânăr. Sigur nu l-au operat cum trebuie.

– Nu l-au mai operat. A murit înainte.

Toţi se uitară la Lillian. Nu se mişca.

– Unde e? întrebă ea în cele din urmă.

– Îl aranjează.

Ea vorbi cu un vizibil efort.

– L-aţi văzut?

Antrenorul încuviinţă din cap.

– Unde e?

– E mai bine să nu-l vedeţi acum, răspunse omul. Mâine îl veţi putea vedea cu siguranţă.

– Cine spune asta? întrebă Lillian, cu o voce din care lipsea orice urmă de sentiment. Cine zice asta? repetă ea.

– Doctorul. Nu l-aţi recunoaşte. E mai bine să veniţi mâine. Vă putem conduce la hotel.

Lillian se opri.

– De ce nu l-aş putea recunoaşte?

Antrenorul rămase mut câteva clipe.

– Faţa, explică el apoi, e zdrobită în întregime. Volanul i-a intrat în coşul pieptului. El n-a simţit nimic, spune doctorul. Totul a mers foarte repede. Şi-a pierdut imediat cunoştinţa. Nu s-a mai trezit. Credeţi, urmă el cu voce mai puternică, credeţi că pe noi nu ne doare până în rărunchi? Îl cunoşteam de mai multă vreme ca dumneavoastră.

– Da, încuviinţă Lillian. Îl cunoşteaţi de mai multă vreme ca mine.

– Nu asta vreau să spun. Vreau să spun că întotdeauna e aşa când moare cineva: dintr-odată a dispărut. Mai înainte era aici, acum nu mai este. Cine poate înţelege asta? Am vrut să spun că şi noi simţim acelaşi lucru. Stai aşa, încremenit şi nu poţi să pricepi: înţelegeţi?

– Da, înţeleg.

– Atunci veniţi cu noi, spuse antrenorul. Vă ducem la hotel. Ne ajunge pentru astăzi. Mâine îl puteţi vedea.

– Şi la hotel ce să fac? întrebă Lillian.

Omul ridică din umeri.

– Chemaţi un doctor. Să vă facă o injecţie. Una zdravănă, ca să dormiţi neîntoarsă până mâine. Haideţi! Aici nu mai puteţi face nimic. E mort. Nici unul din noi doi nu mai poate face nimic.

Făcu un pas spre ea şi îi atinse uşor braţul.

– Haideţi! Ştiu cum e. Porca Miseria, nu e prima oară că mi se întâmplă! Dar, la naiba, întotdeauna e prima oară!

21

Se trezi dintr-un somn clocotitor. O clipă rămase total desprinsă de realitate, apoi durerea o străbătu, ascuţită; se ridică brusc şi se uită în jur. Cum ajunsese aici? Încet-încet începu să-şi aducă aminte după-amiaza ucigătoare, târzie, hoinăreala prin micul orăşel în înserarea timpurie, spitalul, chipul străin, cârpit al lui Clerfayt, capul, care stătea puţin strâmb, mâinile care nu i se potriveau, fiindcă cineva i le împreunase ca pentru rugăciune, doctorul care venise cu ea - nimic nu era adevărat,

nu era corect, nu Clerfayt trebuia să zacă întins pe patul acela de spital, ci ea, numai ea şi nu el, era o confuzie înfiorătoare, cineva îşi îngăduise o glumă oribilă, macabră.

Se ridică din pat şi trase draperiile. Soarele năvăli înăuntru. Cerul fără nori, palmierii scăldaţi în lumină şi straturile de flori cuprinse parcă de vălvătăi, din grădina hotelului, făceau şi mai neverosimilă moartea lui Clerfayt. Eu, îşi spuse Lillian, eu trebuia să fiu în locul lui, pentru mine era hotărâtă, nu pentru el! În mod straniu, se simţea ca o trădătoare, ca şi cum ar fi fost în plus, rămasă în viaţă doar dintr-o greşeală, după ce altcineva fusese ucis în locul ei, şi acum umbra neclară, cenuşie a crimei plutea deasupra ei ca deasupra unui şofer care, obosit fiind, a călcat un om pe care l-ar fi putut evita.

Sună telefonul. Se sperie şi ridică receptorul. Reprezentantul unei antreprize de pompe funebre din Nizza îşi oferea serviciile în vederea furnizării unui sicriu, unui loc de veci şi a organizării unei înmormântări respectabile, toate la preţuri rezonabile. În cazul în care se punea problema transportului în patrie aveau la dispoziţie sicrie de zinc.

Lillian închise. Nu ştia ce să facă. Unde era patria lui Clerfayt? Acolo unde se născuse? Undeva în Alsacia-Lothringen? Nu ştia unde. Telefonul tărâi iar. De data aceasta o căutau de la spital. Ce urma să se întâmple cu cadavrul? Trebuia luat de acolo. Cel târziu până după-amiază. Trebuia comandat un sicriu.

Lillian se uită la ceas. Era ora prânzului. Se îmbrăcă. Zornăitor şi aferat, ritualul morţii o invadă treptat. Ar trebui să fac rost de nişte haine negre, se gândi. Sună o firmă care livra coroane. O alta voia să ştie de ce religie fusese Clerfayt, pentru a programa slujba funebră. Sau decedatul fusese liber-cugetător?

Lillian se resimţea după somniferul puternic. Nimic nu i se părea întru totul real sau concret. Coborî la recepţie, ca să ceară sfatul portarului. Un bărbat într-un costum albastru-închis se ridică la apariţia ei. Ea îi întoarse spatele; expresia sa profesional-compătimitoare îi era insuportabilă.

– Comandaţi un sicriu, îi şopti portarului. Faceţi tot ce trebuie.

Portarul spuse că trebuiau să anunţe autorităţile. Dorea cumva o autopsie? Uneori era necesară, pentru constatarea cauzei decesului. La ce bun? Din cauza pretenţiilor legale. Firma putea să încerce să-l tragă la răspundere pe organizatorul cursei. Apoi trebuia să aibă în vedere şi asigurările; plus că mai puteau apărea şi alte încurcături; era bine să se aştepte la orice.

Părea să fie uşor să mori, nu însă şi să fii mort. Dorea ca domnul Clerfayt să fie înmormântat în cimitirul din localitate?

– În cimitirul sinucigaşilor? întrebă Lillian. Nu!

Portarul zâmbi îngăduitor. Cimitirul sinucigaşilor nu era decât o legendă, ca atâtea altele în Monte Carlo. Aveau un cimitir frumos în toată regula, pentru localnici. Avea actele lui Clerfayt?

– Actele? Mai au nevoie de acte?

Portarul se arătă şi de data aceasta înţelegător. Sigur că avea nevoie de acte. Probabil că se aflau în camera lui, dacă nu, trebuiau neapărat găsite. El se angaja să ia legătura cu poliţia.

– Poliţia?

În caz de accident, poliţia trebuia anunţată imediat. Acest lucru se făcuse deja, fără îndoială, prin firmă şi comitetul organizator al raliului, dar poliţia trebuia să elibereze cadavrul. Totul era o formalitate, desigur, care însă trebuia îndeplinită. Promise să se ocupe el de aceasta.

Lillian încuviinţă. Dintr-odată simţi nevoia să iasă din hotel. Îi era teamă să nu leşine. Îşi aminti că nu mâncase nimic de o zi, dar nu vru să meargă la restaurantul hotelului. Grăbită, părăsi holul şi se duse la Cafe de Paris. Îşi comandă o cafea şi stătu multă vreme la masă fără să ia o înghiţitură. Automobilele treceau prin faţa cafenelei şi opreau în faţa cazinoului; la fel, obişnuitele omnibuze care făceau turul oraşului, grupuri de turişti, adunaţi în jurul ghizilor lor, cu care colindau apoi docili prin sălile de joc. Lillian tresări când un bărbat se aşeză la masa ei. Îşi bău cafeaua şi se ridică. Nu ştia ce să facă. Încercă să se convingă că şi dacă accidentul n-ar fi avut loc, ea tot singură ar fi fost, la Paris sau în drum spre Elveţia. Nu-i ajută la nimic; groapa de lângă ea se căsca adâncă în pământ, ducea într-un abis fără fund şi nu putea fi trecută cu vederea. Clerfayt era mort; era altceva decât dacă n-ar mai fi fost împreună cu el.

Găsi o bancă de unde putea privi marea. Avea sentimentul că erau atâtea lucruri mai urgente de făcut, dar nu se putea hotărî. Clerfayt, nu eu! îşi spunea mereu, ce nebunie! Ea trebuia să moară, nu el. Ce ironie cumplită era aceasta?

Se întoarse la hotel şi urcă în cameră fără să vorbească cu nimeni. La uşă se opri. Un aer stătut îi izbi faţa; în cameră totul părea să fi murit odată cu Clerfayt. Îşi aminti că portarul ceruse actele lui Clerfayt. Nu ştia unde erau şi îi era groază să intre în camera lui. Ştia de la sanatoriu că adesea era mai greu să vezi lucrurile rămase de la un mort decât chiar mortul. Văzu o cheie în broască şi bănui că venise camerista să facă curat. Era mai bine aşa, decât să intre singură. Deschise uşa.

O femeie uscăţivă într-un taior gri de comandă stătea la masa de scris.

– Ce doriţi?

Lillian crezu că greşise camera. Apoi văzu haina lui Clerfayt agăţată în cuier.

– Cine sunteţi dumneavoastră? întrebă ea.

– Cred că această întrebare aş putea mai degrabă s-o pun eu, replică femeia tăios. Eu sunt sora lui Clerfayt. Dumneavoastră ce doriţi? Cine sunteţi?

Lillian tăcu. Clerfayt îi povestise odată că avea o soră pe care o ura şi care îl ura. De mulţi ani nu mai ştia nimic de ea. Probabil că era vorba de această femeie. Nu semăna deloc cu Clerfayt.

– Nu ştiam că aţi venit, spuse Lillian. Acum că sunteţi aici, nu mai îmi rămâne nimic de făcut.

– Fără îndoială, replică femeia cu răceală. Mi s-a spus că fratele meu a trăit aici cu o persoană. Dumneavoastră sunteţi aceea?

– Acest lucru n-ar trebui să vă mai intereseze, spuse Lillian şi îi întoarse spatele.

Ieşi şi se duse în camera ei. Acolo începu să-şi strângă lucrurile, dar curând renunţă. Nu pot să plec atâta timp cât el mai e aici, auzi un gând. Trebuie să rămân până îl îngroapă.

Se mai duse o dată la spital; sora de la ghişeu îi declară că nu îl mai putea vedea pe Clerfayt, deoarece tocmai i se făcea autopsia la dorinţa unui membru

al familiei. Apoi corpul urma să fie închis într-un sicriu de zinc şi expediat.

În faţa spitalului, îl întâlni pe antrenor.

– Noi plecăm astă seară, spuse el. Aţi văzut bestia cu dinţi mari? Sora lui? A pus să-l ciopârţească. Vrea să reclame firma şi conducerea raliului pentru neglijenţă şi cere despăgubiri. A fost deja şi la poliţie. Îl cunoaşteţi doar pe directorul nostru. A fost şi la el. El, care nu se teme de nimeni, era palid, când muierea a ieşit din biroul lui, după o jumătate de oră. A cerut o rentă viageră. Pretinde că fratele ei era singurul susţinător legal al familiei. Noi plecăm toţi. Plecaţi şi dumneavoastră! S-a terminat.

– Da, spuse Lillian. S-a terminat.

Colindă străzile fără nici un ţel; se aşeză la câte o masă şi bău ceva iar seara se întoarse la hotel.

Era acum foarte obosită. Doctorul îi lăsase un somnifer pe noptieră. Nu avu nevoie de el, adormi imediat.

O trezi telefonul. Era sora lui Clerfayt. Trebuia să-i vorbească neapărat, îi declară pe un ton poruncitor. Lillian ar face bine să vină imediat.

– Dacă aveţi să-mi spuneţi ceva, făceţi-o acum, la telefon, spuse Lillian.

– Nu se poate la telefon.

– Atunci veniţi astăzi la prânz, la ora douăsprezece în holul hotelului.

– E prea târziu.

– Pentru mine nu, replică Lillian şi, închise.

Se uită la ceas. Era aproape ora zece. Dormise paisprezece ore şi încă se simţea zdrobită. Se duse la baie şi ar fi adormit iar, în cadă, dacă n-ar fi auzit bătăi puternice în uşa camerei. Îşi luă pe ea halatul de baie. Înainte să ajungă să deschidă uşa, sora lui Clerfayt se năpusti înăuntru; Lillian nu mai avu cum să o reţină.

– Sunteţi domnişoara Dunkerque? întrebă femeia în taiorul gri de comandă.

– Puteţi să staţi de vorbă cu mine la ora douăsprezece, în holul hotelului, replică Lillian. Nu aici.

– E acelaşi lucru. Acum sunt aici. Eu.

– Sunteţi aici împotriva voinţei mele, o întrerupse Lillian. Aceasta este camera mea. Vreţi să chem direcţiunea?

– Nu pot să aştept până la douăsprezece. Trenul meu pleacă mai devreme. Vreţi ca leşul fratelui meu să aştepte pe peronul încins până aveţi dumneavoastră timp să staţi de vorbă cu mine?

Lillian se uită la cruciuliţa îngustă, neagră, pe care femeia o purta la gât, prinsă de un lănţişor subţire. Individa asta nu se dă înapoi de la nimic pentru a-şi împlini voia, se gândi ea.

– Am aici, urmă femeia, printre actele fratelui meu o copie al cărei original îl deţineţi probabil dumneavoastră. E vorba de trecerea unei case de pe Riviera pe numele dumneavoastră.

– Al meu?

– Nu ştiţi nimic despre asta?

Lillian văzu hârtia în mâna osoasă pe care se aflau două verighete. Văduvă, deci, nici nu era de mirare.

– Arătaţi-mi hârtia, ceru Lillian.

Femeia ezită.

– N-o cunoaşteţi?

Lillian nu răspunse. Auzi apa curgând la baie şi alergă să închidă robinetul.

– Asta vroiaţi să-mi comunicaţi atât de urgent? întrebă ea când se întoarse.

– Vroiam să vă declar că familia nu va recunoaşte, bineînţeles, acest act. Ne vom opune.

– Aşa să faceţi. Şi acum, vă rog să mă lăsaţi singură.

Femeia se opri.

– Ar fi mai simplu şi mai înţelept dacă aţi da o declaraţie că nu recunoaşteţi acest testament, pe care, în mod cert, fratele meu nu l-a făcut fără să fie influenţat.

Lillian o ţintui cu privirea.

– Nu cumva aţi şi întocmit declaraţia?

– Ba da. Nu trebuie decât să semnaţi. Aici! Mă bucur că manifestaţi înţelegere, cel puţin în această privinţă.

Lillian luă declaraţia şi o rupse în bucăţi fără să o citească.

– Acum plecaţi. Îmi ajunge.

Sora lui Clerfayt nu-şi pierdu cumpătul. O privi pătrunzător pe Lillian.

– Ziceţi că nu ştiaţi nimic despre acest document? Asta înseamnă că nu aveţi nici o hârtie la mână?

Lillian se duse la uşă şi o deschise.

– Vă las pe dumneavoastră să descoperiţi acest lucru.

– O voi şi face! Dreptatea e de partea noastră. La urma urmei, e o diferenţă între rudele de sânge şi o aventurieră oarecare, o hoaţă de moşteniri, care...

Pe masă se afla un bol cu viorele pe care i le adusese Clerfayt în urmă cu două zile. Fără să-şi dea seama ce face, Lillian îl apucă şi-l deşertă în faţa osoasă. Urmărea un singur lucru: să reducă la tăcere vocea aceea aspră, insuportabilă. Florile erau deja ofilite şi rămaseră agăţate în părul şi pe umerii femeii, ca şi cum aceasta tocmai ar fi ieşit dintr-o mocirlă. Femeia îşi şterse ochii.

– Veţi plăti pentru asta! şuieră ea.

– Ştiu, spuse Lillian. Trimiteţi-mi nota de plată pentru coafor, desigur şi pentru rochie, poate şi pentru pantofi, lenjerie, viaţa dumneavoastră viitoare şi sufletul înspăimântat, turnat în oţel! Şi acum plecaţi odată!

Femeia dispăru. Lillian se uită la bolul de sticlă pe care încă îl mai ţinea în mână. Nu se ştia capabilă de asemenea gesturi violente. Slavă Domnului că nu am aruncat şi bolul, se gândi şi începu să râdă nestăvilit, fără să se mai poată opri, după care veniră lacrimile, şi odată cu lacrimile, într-un sfârşit, trezirea din letargie.

Portarul o reţinu în hol.

– O chestiune penibilă, madame.

– Ce mai e?

– M-aţi însărcinat să comand un sicriu şi un loc de veci la cimitir. Sora domnului Clerfayt, de cum a venit, a comandat şi dumneaei un sicriu pe

cheltuiala firmei. Acum al dumneavoastră e în plus.

– Nu îl puteţi trimite înapoi?

– Reprezentantul firmei din Nisa spune că e vorba de o comandă specială. Ar pútea să-l ia înapoi, ca să vă facă un serviciu, dar nu la acelaşi preţ.

Lillian îl privi neajutorată. O imagine grotească îi apăru înaintea ochilor- se vedea întorcându-se cu un sicriu gol în munţi, la un sanatoriu oarecare, în timp ce sora lui Clerfayt ducea rămăşiţele ciopârţite într-un al doilea sicriu, pentru a le îngropa în familie.

– I-am propus doamnei să ia sicriul dumneavoastră pentru domnul Clerfayt, spuse portarul. N-a vrut. Doamna e foarte riguroasă. Şi cheltuielile ei de la hotel le-a trecut în contul firmei. Pensiunea întreagă, desigur, şi ieri seară două sticle de Château Lafite 1929. Cel mai bun vin pe care îl avem. Reprezentantul antreprizei de pompe funebre şi-ar lua sicriul înapoi la jumătate de preţ.

– Bine, spuse Lillian. Şi făceţi-mi nota de plată. Plec în seara aceasta.

– Prea bine. Ar mai fi chestiunea locului de veci. Nu mai aveţi nevoie de el, dar am plătit deja pentru dumneavoastră. E greu să rezolvăm ceva astăzi. E sâmbătă. Până luni nu e nimeni la birouri.

–Aici nu moare nimeni sâmbăta şi duminica?

– Ba da. Şi locurile de veci se cumpără atunci lunea.

– Treceţi suma pe nota de plată.

– Vreţi să păstraţi locul de veci? întrebă portarul nedumerit.

– Nu ştiu, nu mai vreau să vorbesc despre asta. Treceţi acolo cât aţi plătit. Treceţi tot. Dar nu mai vreau să aud nimic despre asta! Nimic! Nu înţelegeţi?

– Prea bine, madame.

Lillian se întoarse în cameră. Telefonul ţârâi. Nu răspunse.

Îşi împachetă şi restul lucrurilor. În poşetă găsi biletul pentru Zürich. Se uită la dată. Trenul pleca în aceeaşi seară.

Telefonul sună din nou. Când se opri, o cuprinse panica. I se părea că nu numai Clerfayt murise, ci tot ce cunoscuse ea vreodată. Şi Boris, se gândi ea. Cine ştie ce s-o fi întâmplat cu el. Poate era şi el mort demult şi nimeni nu o putuse anunţa, fiindcă nimeni nu îi ştia adresa, sau poate nimeni nu voise să-i spună.

Întinse mâna după telefon, dar o lăsă să cadă. Nu îl putea suna. Nu acum. N-ar fi înţeles-o şi şi-ar fi închipuit că îl suna fiindcă murise Clerfayt. N-ar fi crezut-o niciodată că intenţionase să îl părăsească pe Clerfayt. De altfel nici nu vroia să-i spună.

Stătu aşa, pe gânduri, până ce înserarea se furişă cenuşie în cameră. Ferestrele erau deschise. Auzi de afară foşnetul copacilor, ca bârfa unor vecini răutăcioşi. Portarul îi spusese că sora lui Clerfayt plecase la prânz; venise şi pentru ea vremea să plece.

Se ridică, şovăind. Nu putea pleca înainte de a afla dacă Boris mai trăia. Nu era nevoie să vorbească personal cu el. Putea să sune la gazda lui şi să ceară să vorbească cu el, sub un nume oarecare; dacă fata în casă s-ar fi dus să-l cheme, ea ar fi ştiut că mai trăia şi ar fi putut închide înainte să vină el la telefon.

Sună la numărul cunoscut. Durâ mult până ce telefonista îl răspunse că nu era nimeni acasă. Ceru să i se formeze numărul încă o dată, urgent, cu comandă şi aşteptă.

Auzi afară paşi pe pietrişul aleilor. Îşi aminti de grădina lui Clerfayt. Un val de tandreţe disperată o copleşi. Trecuse casa pe numele ei fără ca ea să ştie. Nu o voia. Va sta pustie, cu stucaturile sale inutile - dacă sora lui Clerfayt nu o va confisca, înarmată cu dubla moralâ a justiţiei unilaterale.

Telefonul ţârâi strident. Lillian auzi vocile agitate, franţuzeşti ale telefonistelor. Uitâ tot ce îşi propusese.

–Boris! strigă ea. Tu eşti?

–Cine e? întrebă o voce feminină.

Lillian ezită o clipă, apoi îşi spuse numele. Peste două ore avea să părăsească Riviera şi nimeni nu îi mai putea da de urmă; ar fi fost ridicol să nu mai vorbească o dată cu Boris.

– Cine e? repetă vocea.

Ea îşi spuse numele.

– Cine?

– Lillian Dunkerque.

– Domnul Wolkow nu e aici, răspunse vocea, prin fâşâitul şi pârâitul de pe fir.

– Cine e acolo? Doamna Escher?

– Nu, doamna Bliss. Doamna Escher nu mai e aici. Nici domnul Wolkow. Îmi pare rău.

– Staţi puţin! strigă Lillian. Unde este?

Larma din telefon se înteţi.

–...vilegiaturâ, auzi Lillian slab.

– Unde? strigă ea.

– Domnul Wolkow a plecat în vilegiaturâ.

– În vilegiaturâ? Unde?

– N-aş putea să vă spun.

Lillian îşi ţinu răsuflarea.

– I s-a întâmplat ceva? întrebă ea apoi.

– Nu ştiu, madame. A plecat în vilegiaturâ. Nu pot să vă spun decât atât. Îmi pare rău.

Legătura se întrerupse. Telefonistele franţuzoaice ciripeau agitate. Lillian puse receptorul în furcă. Plecat în vilegiaturâ - ştia ce însemna aceasta în limbajul codificat de la sanatoriu. Aşa se anunţa moartea cuiva. Nici nu putea să însemne altceva - unde să fi plecat? Nici vechea lui menajeră nu mai era acolo.

Rămase o vreme ca împietrită. Într-un târziu se ridică şi se duse la recepţie. Achită nota de plată şi îşi puse biletul de tren în poşetă.

– Trimiteţi-mi lucrurile la gară, spuse ea.

– Deja de acum? întrebă portarul mirat. Mai aveţi aproape două ore. E prea devreme.

– Acum, spuse ea. Nu e prea devreme.

22

Stătea pe o bancă în faţa gării micuţe. Primele lumini ardeau în amurgul ce abia se lăsase, subliniind mai intens aspectul dezolant, pustiu al clădirii. Turişti bronzaţi se îmbulzirăpe lângă ea, urcând într-un tren spre Marsilia.

Lângă ea se aşează un american care începu un monolog pe marginea faptului că în Europa nu puteai mânca o friptură ca lumea, nici măcar un hamburger acceptabil. Chiar şi cârnăciorii vienezi erau mai buni în Wisconsin.

Lillian stătea golită de gânduri, cuprinsă de o sfârşeală despre care nu mai ştia dacă era tristeţe, deşertăciune sau resemnare.

Văzu câinele, fără să-l recunoască. Acesta alerga în cerc prin piaţeta din faţa gării, adulmecă nişte femei, se opri, apoi se repezi asupra ei. Americanul sări de pe bancă.

– Un câine turbat! strigă el. Poliţia! Împuşcaţi-l!

Câinele ciobănesc trecu pe lângă el, fără să-l bage în seamă şi sări la Lillian. Aproape că o doborî de pe bancă, îi linse mâinile şi încercă să-i lingă şi faţa, scheună, urlă şi lătră atât de insistent, încât un cerc de curioşi se formă în jurul lor.

– Wolf, zise ea, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Wolf! De unde vii?

Câinele se eliberă din braţele ei şi se năpusti în mulţime. Aceasta se despică imediat în două, făcându-i loc să treacă. Alergă spre un bărbat care, văzându-l , grăbi pasul; apoi se întoarse lătrând voios la Lillian.

Ea se ridică de pe bancă.

– Boris! exclamă ea.

– Deci tot te-am găsit până la urmă, zise Wolkov. Portarul de la hotel mi-a spus că eşti deja la gară. Era şi timpul, după cât se pare! Cine ştie pe unde ar fi trebuit să te caut mai târziu.

– Trăieşti, murmură Lillian. Te-am sunat. Cineva mi-a spus că ai plecat. Am crezut...

– A fost doamna Bliss. Este noua mea menajeră. Doamna Escher s-a recăsătorit.

Wolkow ţinea câinele strâns.

– Am citit în ziar ce s-a întâmplat; de aceea am venit. Nu ştiam la ce hotel eşti, altfel aş fi telefonat.

– Trăieşti, zise ea încă o dată.

– Şi tu trăieşti, Duşa! restul nu mai contează.

Ea îl privi atent. Înţelese numaidecât ce vroia să spună - restul, tot orgoliul rănit, tot egoismul jignit era şters de acest unic, ultim fapt consolator: că omul iubit nu era mort, că trăia încă, era aici şi respira, indiferent unde îi colindaseră simţămintele şi indiferent de ce se întâmplase. Boris nu venise din slăbiciune; venise din pricina acestei ultime descoperiri fulgerătoare, singura care îi mai rămăsese, singura care rămâne la sfârşit, anulând tot, şi de care deveneai conştient aproape întotdeauna prea târziu.

– Da, Boris, spuse ea. Restul nu mai contează.

El se uită la bagaje.

– Când îţi pleacă trenul?

– Peste o oră. Lasă-l să plece.

– Unde vroiai să mergi?

– Oriunde. La Zürich. E totuna, Boris.

– Atunci hai să plecăm de aici. Mută-te la alt hotel. Am rezervat o cameră la Antibes. La Hotel du Cap. Putem să mai luăm una. Să trimit bagajele acolo?

Lillian scuturâ din cap.

– Lasă-le aici, spuse ea, dintr-odată hotărâtă. Trenul pleacă peste o oră, hai să plecăm şi noi cu el. Nu vreau să rămân aici. Iar tu trebuie să te întorci.

– Nu trebuie să mă întorc, zise Wolkow.

Ea îl privi lung.

– Eşti vindecat?

– Nu. Dar nu trebuie să mă întorc. Pot să merg cu tine oriunde vei vrea. Câtă vreme vei vrea.

– Dar...

– Te-am înţeles atunci, spuse Wolkow. Dumnezeule, Duşa, şi încă ce bine te-am înţeles că vroiai să pleci!

– Atunci de ce nu ai plecat şi tu cu mine?

Wolkow tăcu. Nu vroia să-i aducă aminte de ce spusese atunci.

– Ai fi plecat cu mine? întrebă el în cele din urmă.

– Nu, Boris, răspunse ea. E adevărat. Atunci, nu.

– Nu vroiai să iei boala cu tine. Vroiai să scapi de ea.

– Nu ştiu. Poate că aşa a fost. E atât de mult de atunci.

– Chiar vrei să pleci astăzi?

– Da.

– Ai cuşetă?

– Da, Boris.

– Arăţi ca şi cum ţi-ar prinde bine să mănânci ceva. Hai în cafeneaua de vizavi. Între timp mă duc să văd dacă mai găsesc încă un bilet.

Se duseră peste drum. El comandă pentru ea ouă, şuncă şi cafea.

– Eu mă întorc la gară, spuse el. Rămâi aici. Nu fugi.

– Nu mai fug. De ce cred toţi că vreau să fug?

Boris zâmbi.

– Nu e chiar rău dacă gândesc aşa. Înseamnă că vor să rămâi.

Ea îl privi lung. Buzele îi tremurau.

– Nu vreau să plâng, spuse ea.

El se opri lângă masă.

– Eşti doar epuizată. Mănâncă ceva. Sunt convins că e prima ta masă pe ziua de azi.

Ea ridică fruntea.

– Arăt atât de rău?

– Nu, Duşa. Şi chiar dacă ai arăta obosită, pe tine câteva ore de somn te refac complet. Ai uitat asta?

– Da, zise ea. Am uitat atâtea. Unele însă nu.

Începu să mănânce, dar după câteva înghiţituri se opri şi îşi scoase oglinjoara din poşetă. Se studie amănunţit, faţa, ochii, umbrele albăstrii. Ce spusese doctorul din Nisa? Înainte să se facă vară, sau chiar mai devreme, dacă trăiţi tot aşa. Vară - aici era deja vară, dar în munţi venea mai târziu. Îşi cercetă încă

o dată chipul, apoi scoase pudra şi rujul.

Wolkow se întoarse.

– Mi-am luat bilet. Trenul nu e aglomerat.

– Ai cuşetă la vagonul de dormit?

– Încă nu. Dar poate se eliberează vreuna. De fapt nici nu am nevoie; am dormit tot drumul încoace.

Mângâie câinele, care rămăsese culcat la picioarele lui Lillian.

– Tu trebuie să te duci la vagonul de bagaje, Wolf, dar te scoatem noi de acolo.

– Pot să-l iau în compartimentul meu.

Boris încuviinţă.

– În Franţa controlorii sunt înţelegători. La Zürich ne mai gândim noi ce vei face.

– Vreau să mă întorc, spuse ea.

– Să te întorci? Unde? întrebă Wolkow prudent.

Ea tăcu.

– Eram pe punctul de a mă întoarce, spuse ea apoi. Nu e nevoie să mă crezi.

– De ce să nu te cred?

– De ce ai face-o?

– Odată am făcut exact acelaşi lucru ca şi tine. Duşa. Cu mulţi ani în urmă. Şi eu m-am întors.

Lillian fărâmiţă o coajă de pâine în farfurie.

– Nu ajută la nimic dacă ţi se explică acest lucru înainte, nu-i aşa?

– La nimic. Trebuie să afli singur. Altfel ai trăi mereu cu convingerea că ai pierdut ce era mai important. Ştii deja unde vrei să mergi de la Zürich?

– Într-un sanatoriu oarecare. La Bella Vista sigur nu mă mai primesc.

– Bineînţeles că te primesc. Dar ştii sigur că vrei să te întorci? Acum eşti istovită şi ai nevoie de odihnă. Această stare se poate schimba.

– Vreau să mă întorc.

– Din cauza lui Clerfayt?

– Clerfayt nu are nici o legătură cu asta. Vroiam să mă întorc dinainte.

– De ce?

– Din multe motive. Nu le mai ştiu acum. Erau atât de juste, încât le-am şi uitat.

– Dacă vrei să rămâi în vale nu vei fi singură. Pot să rămân şi eu.

Lillian scuturâ din cap.

– Nu, Boris. E de ajuns. Vreau să mă întorc. Dar poate că vrei tu să mai rămâi? Nu ai fost de atâta vreme în vale.

Wolkow zâmbi.

– Cunosc deja viaţa de aici.

Ea încuviinţă din cap.

– Am mai auzit asta. Acum o cunosc şi eu.

La Zürich, Wolkow telefonă la sanatoriu.

– Mai trăieşte? întrebă Dalai-Lama posac. Bine, din partea mea n-are decât să vină.

Lillian mai rămase o săptămână în Zürich, la Hotel Dolder. Stătu mult la pat.

Dintr-odată se simţea foarte obosită. Avea febră în fiecare seară, şi febră mare. Wolkow ceru sfatul medicului pe care îl solicitase pentru tratament.

– Ar fi trebuit să fie de mult în spital, declară profesorul. Lăsaţi-o aici.

– Nu vrea să rămână aici. Vrea să urce la sanatoriu.

Medicul ridică din umeri.

– Cum doriţi. Dar luaţi o maşină de salvare.

Wolkow îi promise că aşa va face.

Ştia că nu va lua nici o maşină. Respectul său pentru viaţă nu mergea atât de departe încât să nu ştie că prea multă grijă putea ucide un bolnav la fel ca indiferenţa. Să o trateze pe Lillian ca pe o muribundă, ar fi fost mai rău decât să riste drumul cu maşina.

Il întâmpină cu seninătate când se întoarse. Odată cu declanşarea bolii, devenise foarte senină, ca şi cum sentimentul nelămurit de vinovăţie pe care i-l provocase moartea lui Clerfayt ar fi fost cumva anulat prin aceasta. Durerea pricinuită de moartea cuiva, îşi spuse ea uşor ironică, devenea mai suportabilă, când ştiai că tu însuţi nu mai aveai mult de trăit. Chiar şi sentimentul de revoltă împotriva bolii dispăruse odată cu moartea lui Clerfayt. Nimănui nu-i era dat să scape, nici bolnavului, nici celui sănătos, şi acest lucru stabilea un echilibru paradoxal.

– Sărmane Boris! spuse ea. Ce ţi-a spus doctorul? Că nu voi rezista călătoriei?

– Nici vorbă de aşa ceva.

– Voi rezista. Fie numai pentru că mi-a prezis contrariul. Şi voi trăi încă multă vreme.

Wolkow o privi surprins.

– Aşa este, Duşa. Şi eu simt la fel.

– Bine. Atunci dă-mi o vodcă.

Îi întinse paharul.

– Ce mai trişori suntem şi noi, spuse ea după o vreme. Noi, cu trucurile noastre mărunte! Dar ce altceva am putea face? Dacă tot ne e frică, e mai bine să facem ceva constructiv din asta. Un foc de artificii sau o luptă simulată în oglindă sau poate o cugetare care se topeşte foarte repede.

Urcară la sanatoriu într-o zi foarte caldă şi blândă. La jumătatea trecătorii, într-o curbă în vârf de ac, o maşină care venea din faţă opri, ca să le facă loc să treacă.

– Hollmann! Strigă Lillian. Bine, dar ăsta-i Hollmann!

Bărbatul din maşină ridică privirea.

– Lillian şi Boris! Dar...

În spatele lui un italian nerăbdător claxonă nervos,la volanul unui Fiat mic, crezându-se pilotul Nuvolari.

– Staţi să parchez maşina, le strigă Hollmann. Aşteptaţi-mă!

Înaintă câţiva metri, îl lăsă pe italian să treacă şi se întoarse la ei pe jos.

– Ce s-a întâmplat, Hollmann? întrebă Lillian. Încotro ai pornit-o?

– Ţi-am spus doar că sunt sănătos.

– Şi maşina?

– E închiriată. Mi s-a părut caraghios să merg cu trenul. Acum că m-am reangajat!

– Te-ai reangajat! Unde?

– La vechea noastră firmă. M-au sunat ieri. Au nevoie de încă un pilot...

Hollmann amuţi o clipă. Apoi îşi trecu mâna prin păr.

– Pe Torriani îl au deja; acum vor să mă încerce şi pe mine. Dacă merge bine, voi participa pentru început la raliurile mai mici. Apoi la cele mari. Să-mi ţineţi pumnii. Mă bucur, Lillian, că am mai putut vorbi înainte să plec.

Mai sus, dintr-o curbă, îl puteră vedea coborând pe şosea ca o insectă albastră, pentru a-i lua locul lui Clerfayt, aşa cum Clerfayt luase locul altcuiva, şi aşa cum un altul urma să-i ia locul lui.

Lillian muri şase săptămâni mai târziu, într-o după-amiază albă de vară, atât de liniştită, încât natura părea să-şi ţină răsuflarea. Muri repede şi neaşteptat, singură. Boris coborâse până în sat. Când se întoarse o găsi moartă, în patul ei. Chipul îi era crispat: se sufocase în timpul unei hemoragii şi mâinile îl erau încleştate de gât; la puţină vreme însă, trăsăturile feţei i se destinseră şi chipul i se făcu atât de frumos, cum Boris nu-l mai văzuse de multă vreme. Şi îşi închipui chiar că fusese fericită, în măsura în care un om poate fi numit vreodată fericit.

redactor: Ileana Petrescu
procesare text: Doru Mavrodin

bun de tipar: mai 1993 apărut: 1993 coli de tipar: 11,5
tiraj: 10000

Pregătire pentru offset: S.C. Editura "Aius" srl, Craiova
Tipar executat sub comanda nr. 83
Imprimeria Karma & Petrescu, Craiova - tel: 094/112786; fax: 094/113965

ERICH MARIA REMARQUE

Trecând prin fața lui, Lillian îl văzu pe Clerfayt privind-o gânditor. El mă ține strâns și eu îl iubesc, gândi ea, fiindcă e aici și nu pune întrebări. Când va începe oare să le pună? Sper ca niciodată. Nu vom avea timp pentru asta.

[.....]

- Care vă e taina? insistă Fiola. Un mare viitor, poate?

Ea scutură din cap.

- Nici un fel de viitor, răspunse cu seninătate. Nu vă puteți închipui în câte privințe poate acest lucru să-ți ușureze situația.

CRAIOVA 1993

ISBN 973-95229-5-5